

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

СПАДЩИНА УНІВЕРСИТЕТУ
ІСТОРІЯ. ОСВІТА. НАУКА. КУЛЬТУРА. ОСОБИСТІСТЬ
АЛЬМАНАХ, ПРИСВЯЧЕНИЙ ЮВІЛЕЮ
КАФЕДРИ
ВИЩОЇ МАТЕМАТИКИ

Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2019

УДК 378:93:51](477.54)(063)

С71

Автори:

Л. Б. Коваленко – завідувач кафедри вищої математики

В. В. Бізюк – доцент кафедри вищої математики

Л. П. Вороновська – доцент кафедри вищої математики

Г. А. Кузнецова – старший викладач кафедри вищої математики

С. М. Ламтюгова – доцент кафедри вищої математики

С. М. Мордовцев – доцент кафедри вищої математики

Ю. В. Ситникова – доцент кафедри вищої математики

А. В. Якунін – доцент кафедри вищої математики

*Рекомендовано до друку Вченою радою ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
(протокол № 1 від 30.08.2019)*

С71 Спадщина університету: Історія. Освіта. Наука. Культура. Особистість.
Альманах, присвячений ювілею кафедри вищої математики / [за заг. ред.
Л. Б. Коваленко] ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. –
Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2019. – 210 с.

У збірнику представлено науково-історичні дослідження зі спадщини кафедри вищої математики ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, а саме: його історії, внеску викладачів кафедри в розвиток Університету, видатних особистостей – в історію науки.

Матеріали представлені у форматі статей-нарисів з використанням ілюстрацій, історичних матеріалів з архівних фондів Музейного комплексу й архіву ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, особистих архівів.

Видання призначено для студентів, аспірантів, випускників, викладачів, співробітників університету, дослідників історії вищої освіти.

УДК 378:93:51](477.54)(063)

Наукове видання

**СПАДЩИНА УНІВЕРСИТЕТУ
ІСТОРІЯ. ОСВІТА. НАУКА. КУЛЬТУРА. ОСОБИСТІСТЬ
АЛЬМАНАХ, ПРИСВЯЧЕНИЙ ЮВІЛЕЮ КАФЕДРИ
ВИЩОЇ МАТЕМАТИКИ**

за заг. ред. Л. Б. Коваленко

Комп'ютерне верстання **Л. Б. Коваленко**

Дизайн **Л. Б. Коваленко**

Дизайн обкладинки **Т. А. Лазуренко**

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua
Свідчення суб'єкта видавничої справи:

ДК № 5328 від 11.04.2017.

© ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2019

ЗМІСТ

Вступне слово ректора ХНУМГ ім. О. М. Бекетова	
проф. В. М. БАБАЄВА	5
Історія створення альманаху	6
ЗАВІДУВАЧІ КАФЕДРИ.....	8
БЕРЛЯНД Григорій Мойсейович	9
СИГІДІН Марк Давидович	12
ТІЦ Олексій Борисович	18
БРЖЕЧКА Володимир Фомич	22
РОГОВИЙ Марк Рафаїлович	23
КАДЕЦЬ Михайло Йосипович	27
КОЛОСОВ Анатолій Іванович	32
ПРОФЕСОРСЬКО-ВИКЛАДАЦЬКИЙ СКЛАД.....	36
АКИМОВИЧ Володимир Олександрович	37
АЛЕКСАНДРОВА Людмила Михайлівна	38
АРТАМОНОВ Олександр Іванович	40
АРХИПОВА Олена Семенівна	41
БАШЛАЙ Віра Семенівна	42
БИСТРОВА Людмила Олександрівна	43
БІЗЮК Валерій Васильович	45
БОНДАРЕНКО Олександр Анатолійович	51
БОРАКОВСЬКИЙ Олександр Васильович	54
ВОРОНОВСЬКА Лариса Петрівна	56
ГОДУН Борис Васильович	57
ГРЕБЕННІК Валерій Давидович	60
ГРИЦАЙЧУК Володимир Михайлович	60
ГУТКІН Тимофій Ісайович	64
ДАНИЛЕВСЬКИЙ Микола Прокопович	66
ДОВГАЛЬ Ольга Павлівна	68
ДОРОХОВ Володимир Олександрович	69
ЗАМЯТІН Валерій Миколайович	70
ЗГОННИК Петро Васильович	71
КАЛЕВИЧ Володимир Васильович	71
КЛІМОВ Віктор Борисович	72
КОБЕЦЬ Анна Олександрівна	74
КОВАЛЕНКО Людмила Борисівна	75
КОВАЛЕНКО Нонна Наумівна	78
КОЛОДЯЖНА Емма Борисівна	80
КОРКУШКО Лариса Миколаївна	83

КУЗНЕЦОВА Ганна Анатоліївна	84
ЛАМТЮГОВА Світлана Миколаївна	87
ЛІЗУНОВА Марія Адольфівна	89
МАЗУР Олена Миколаївна	91
МЕШИК Альберт Олексійович	92
МОРДОВЦЕВ Сергій Михайлович	93
ОГОРОДНИКОВА Зінаїда Петрівна	96
ПАЙКІНА Ніна Яківна	97
ПАСИКА Євген Еланович	98
ПАХОМОВА Євгенія Серафимівна	101
ПЕРЕПЕЛЩИН Ігор Львович	101
ПЕЧЕНІЖСЬКИЙ Юрій Євгенійович	104
ПРОГОВА Ірина Романівна	106
ПОТАПОВ Петро Гаврилович	107
РАДЧЕНКО Валерій Вікторович	109
РАКОВ Сергій Анатолійович	110
РОМАНЧУК Микола Олексійович	112
РОПАВКА Олександр Іванович	113
СЕНЧЕНКО Микола Іванович	115
СИДОРОВ Максим Вікторович	117
СИТНИКОВА Валентина Семенівна	118
СИТНИКОВА Юлія Валеріївна	119
СКРИПКО Олена Дмитрівна	122
СЛАБОВА Тамара Григорівна	123
СТАНІШЕВСЬКИЙ Степан Олександрович	125
ТИХОНОВИЧ Олександр Юльянович	127
ТОКАРЕВ Євген Вікторович	129
ШУЛЬГІНА Світлана Сергіївна	130
ЯКУБ Лев Мойсейович	131
ЯКУНІН Анатолій Вікторович	133
НАВЧАЛЬНО-ДОПОМІЖНИЙ ПЕРСОНАЛ	139
ЛУЩИК Тетяна Іванівна	140
СТЕЦЕНКО Валентина Павлівна	140
РОМЕНСЬКА Людмила Сергіївна	141
МАТВЄЄВА Ольга Вікторівна	142
ГРАБОВСЬКА Марина Миколаївна	142
СЬОГОДЕННЯ КАФЕДРИ ВИЩОЇ МАТЕМАТИКИ	144
СПОГАДИ	153

ШАНОВНІ КОЛЕГИ!

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова впевнено наближається до свого 100-річчя і все більший інтерес викликає дослідження його історичної спадщини та долі особистостей, які впливали на його розвиток. Всеукраїнський технікум комунального господарства, який відкрився в 1922 році, був витокom першого і єдиного понині вищого навчального закладу, що готує висококваліфікованих спеціалістів з усіх галузей життєзабезпечення великих міст та маленьких поселень нашої рідної країни та зарубіжжя.

Високий авторитет нашого Університету в науковому середовищі, серед потенційних роботодавців та майбутніх абітурієнтів пояснюється вимогами, які ставлять науково-педагогічні працівники в першу чергу до себе. Постійне вдосконалення, професійне реагування викликам суспільства, стрімким темпам розвитку, впровадження новітніх освітніх технологій є візитною картою ХНУМГ імені О. М. Бекетова.

Роботу Університету можна порівняти з діяльністю складного механізму, об'єднаного єдиною метою – підготовкою висококваліфікованих спеціалістів, науковими дослідженнями та розробкою нових технологій. Роки минають, в Університеті створюються нові підрозділи, які забезпечують підготовку фахівців за новими спеціальностями. Незмінними є вимоги до фундаментальної підготовки випускників за інженерно-економічними напрямками.

Кафедра вищої математики, викладачі якої забезпечують студентів математичним апаратом, необхідним для оволодіння знаннями та компетентностями за фахом, в цьому році святкує славетний ювілей. За роки існування кафедри в її складі працювала плеяда талановитих педагогів та вчених, імена яких відомі далеко за межами України.

Без минулого не буває майбутнього. Дослідження історичної спадщини Університету спонукає нове покоління викладачів до подальшого розвитку, гордість за досягнення попередників стає потужним стимулом для подолання нових професійних висот.

Ректор ХНУМГ імені О. М. Бекетова

професор В. М. Бабаєв

«Життя прекрасне двома
речами: можливістю вивчати
математику й можливістю
викладати її»

ПУАССОН С.

Історія створення цього альманаху починалася досить буденно. На маленькому папірці до відома колективу кафедри була донесена інформація про святкування 80-річного ювілею. З нагоди цієї події ми мали підготувати доповідь на щорічну конференцію по спадщині Університету, і з почуттям виконаного обов'язку забути про це та працювати далі.

Але чомусь потягнуло передивитися старі світлини, поспілкуватися з ветеранами... І виникло гостре відчуття, того, що ми щось втрачаємо. Якщо ми сьогодні не розповімо про тих, кого знали, любили, з ким працювали пліч-о-пліч, завтра про них уже забудуть. Можливо пригадають найкращих, з року в рік будуть повторювати про їхні великі досягнення, а чи зможе хто-небудь розповісти про те, якими вони були, чим захоплювалися, що їх бентежило, які події сформували їхні особистості?!

І почалася кропітка робота: опитування, дослідження архівних документів. Ми поставили собі задачу розповісти про всіх, хто працював на нашій кафедрі з моменту її створення. Кафедру вищої математики в різні роки очолювали видатні науковці та педагоги, але жоден головнокомандувач не отримав перемоги, не спираючись на своє доблесне військо. Саме тому для нас було важливо розповісти про кожного, хто не зважаючи на рівень посади, сумлінно працював і віддав частку свого життя нашому Університету.

На цьому шляху нас чекало чимало сюрпризів. Звичайно, ми могли посперечатися про 80-річний вік, адже відомо, що математику серед інших фундаментальних наук викладали з перших днів створення Всеукраїнського технікуму комунального господарства в 1922 році, який став витоком Харківського інституту інженерів комунального будівництва. Відомо й прізвище першого викладача математики – Гончаров. На жаль, архівні документи тих часів втрачені. А перше знайдене нами задокументоване згадування про призначення завідувачем кафедри вищої математики відноситься до 1934 року. Тому, незважаючи на те, що «математика» жіночого роду, ми з радістю додали до свого віку ще п'ять років.

Крок за кроком ми знаходили нові прізвища, знайомилися з біографіями колег, з особливостями організації навчального процесу. Кожний новий мазок на колективному портреті нашої кафедри змусив нас переконатися, що історія нашого невеличкого підрозділу є віддзеркаленням історії суспільства. Всі радісні та трагічні події знайшли своє відображення в долях наших колег.

Історія кафедри вищої математики – це історія нашого Університету, нашої Батьківщини. І лише від нас залежить, чи засвоїмо ми ці уроки.

Ні для кого не секрет, що математики обожають рахувати, навіть коли мова йде про історію. Зрозуміло, що відшукати всіх, хто протягом майже сторіччя працював у стінах Університету, нам навряд чи вдалося. Але сумарний час, відданий нашими колегами викладацькій роботі перевищує, 1200 років!

Коли ми висловлювали сподівання на створення альманаху, присвяченого ювілею кафедри, неодноразово чули у відповідь, що навряд це можливо. Адже аналогічні видання готуються не менше, ніж за два роки. Кафедра вищої математики вкотре показала, що для неї немає нездійсненних задач. Цю невідому роботу ми виконали за 4 місяці! Я дуже пишаюсь своїми колегами: не зважаючи на велике навчальне навантаження та особисті проблеми всі дружно стали до справи. Ми дійсно відчули духовний зв'язок, ця важка кропітка робота ще більше згуртувала нас.

Протягом останніх років наша кафедра зазнала непоправних втрат, що не кращим чином відобразилося на моральному дусі колективу. Але після того, як ми поділилися, в першу чергу, між собою своїми спогадами, прийшло відчуття, що пам'ять про наших близьких не буде втрачена. Наші нащадки будуть дивлятися у старі світлини, перечитувати рядки цієї книги і дивуватися, якими цікавими людьми були ці суворі, на перший погляд, математики...

Колектив кафедри вищої математики дякує всім, хто поділився спогадами про наших колег; працівникам музею, архіву, відділу кадрів, бібліотеки за допомогу; деканатам і ректорату за підтримку при підготовці альманаху.

Завідувач кафедри вищої математики

Л. Б. Коваленко

ЗАВІДУВАЧІ КАФЕДРИ

БЕРЛЯНД
Григорій
Мойсейович

СИГІДІН
Марк
Давидович

ТІЩ
Олексій
Борисович

БРЖЕЧКА
Володимир
Фомич

РОГОВИЙ
Марк
Рафаїлович

КАДЕЦЬ
Михайло
Йосипович

КОЛОСОВ
Анатолій
Іванович

БЕРЛЯНД Григорій Мойсейович

Берлянд Григорій Мойсейович народився 10 травня 1905 р. м. Мурафа колишнього Ямпольського повіту Подольської губернії, нині Вінницької області.

В 1923 р. по закінченню Київської електропрофшколи (1922 – 1923 р.р.), Григорій Мойсейович поступив до Київського електротехнічного інституту, який закінчив в 1929 р., отримавши спеціальність інженер-електрик. Під час навчання в інституті, Г. М. Берлянд розпочав свою викладацьку діяльність в якості викладача підгоночних курсів з вищої математики.

Після закінчення інституту Григорій Мойсейович був призваний до лав Червоної армії, де проходив службу з 4 січня по 24 листопада 1930 р. в 3-му полку зв'язку УВО в м. Харкові, де закінчив однорічні курси та вийшов у запас в званні командир взводу.

З кінця 1930 р. по 1932 р. Г. М. Берлянд працював інженером-електриком Харківського відділення енергобудівництва і паралельно з цим розпочав викладацьку діяльність в Харківському автодорожньому інституті на кафедрі вищої математики (22.04.1931 – 07.08.1932 р.р.). 04.08.1932 р. Григорія Мойсейовича запросили до Харківського інженерно-педагогічного інституту, де він працював деканом факультету, доцентом кафедри вищої математики. В ХІІІ він працював до ліквідації інституту, тобто до 25.05.1934 р.

В червні 1934 р. Григорій Мойсейович розпочав роботу в Харківському інституті інженерів комунального будівництва. Збереглися записи в особистій справі Г. М. Берлянда: «11.06.1934 р. – керівник фізико-математичної кафедри. Наказ № 76 від 11.06.1934 р.». Саме з цієї дати – першого задокументованого нагадування – ми можемо відраховувати дату створення кафедри вищої математики Харківського інституту інженерів комунального будівництва. Керівництво кафедрою Григорій Мойсейович поєднував з керівництвом деканатом екстернатури, до якого він приступив у вересні 1937 р.

Прохождение службы в УИИКСе		
тов. Берлянд Григорий Мойсеевич		
Дата	Должность	Приказ о зачислении
11.06.34	руководитель физико-математической кафедры	пр. 76 от 11.06.34
11.06.34	декан экстернатуры	пр. 145 от 11.06.34
11.06.34	и.о. доцента кафедры высшей математики и деканом сир. и архитектур.	пр. 145 от 11.06.34
18.04.35	ст. преподав. Высшей математики	пр. 94 от 16.04.35
18.04.35	и декан сир. го фак-та	пр. 94 от 16.04.35
18.04.35	ассистент В. математики	пр. 130 от 16.04.35
18.04.35	и.о. доцента В. математики	пр. 134 от 16.04.35
18.04.35	ст. преподав. Выс. математики	пр. 308 от 16.04.35

Запис з трудової книжки
Г. М. Берлянда

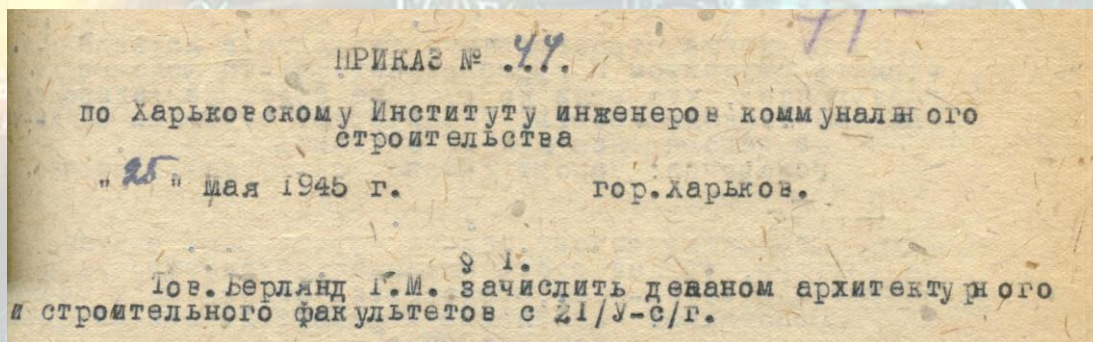
Григорій Мойсейович Берлянд очолював кафедру вищої математики до 1938 р., передавши кермо керування своєму товаришу, Сигідіну Марку Давидовичу, з яким працював пліч-о-пліч протягом наступних 30 років.

Випуск студентів ХІКБ 1938 р.

Велика Вітчизняна війна внесла свої корективи у плани молодого керівника. З 15 жовтня 1941 року Григорій Мойсейович був призваний до служби в Чкаловському училищі зенітної артилерії, де викладав електротехніку та ПУАЗО. З ЧУЗА за запитом Наркомгоспа УРСР він був відкликаний в червні 1945 р. для продовження роботи до ХІКБ.

Наказ по ХІКБ від 25.05.1945 р.

Вся подальша трудова діяльність Григорія Мойсейовича була пов'язана виключно з нашим інститутом. В його трудовій книжці збереглися записи:

«Зарахувати в.о. доцента кафедри нарисної геометрії та деканом факультету будівництва та архітектури. Наказ № 65 від 22.06.1945 р.

Зарахувати старшим викладачем кафедри вищої математики і деканом будівельного факультету. Наказ № 94 від 16.09.1945 р.

Зарахувати асистентом кафедри вищої математики. Наказ № 133 від 06.07.1950 р.

Зарахувати в. о. доцента кафедри вищої математики. Наказ № 134 від 05.05.1960 р.

Зарахувати старшим викладачем кафедри вищої математики. Наказ № 306 від 06.09.1960 р.»

В 1936 р. була видана двома виданнями тиражем по 10 000 екземплярів робота Г. М. Берлянда «Таблицы по элементарной и высшей математике».

Викладацький труд Григорія Мойсейовича в часи Великої вітчизняної війни був відзначений державною нагородою – медаллю «За доблестный труд в Великой отечественной войне 1941 – 1945 г.г.». В мирні часи діяльність Г. М. Берлянда теж відзначалася на високому рівні: в 1975 р. він був нагороджений нагрудним значком «За відмінні досягнення в роботі» в області вищої освіти СРСР за багаторічну плідну науково-педагогічну діяльність по підготовці висококваліфікованих спеціалістів та наукових кадрів; в 1978 р. Почесною грамотою Міністерства вищої та середньої спеціальної освіти УРСР.

Особистість Григорія Мойсейовича проглядається навіть із офіційних рядків «ділової та політичної характеристики», яку давали в ті часи:

«Еще будучи студентом Киевского электротехнического института, тов. Берлянд Г. М. был привлечен профессурой Института к преподавательской работе со студентами и выполнял по существу ассистентские обязанности с 1925 по 1929 г. Глубокие знания и большие педагогические способности, обнаруженные им еще в студенческие годы, обеспечили высококачественное и талантливое преподавание им высшей математики в высшей школе тотчас после окончания им Института. Его преподавательская деятельность в Харьковском институте инженеров коммунального строительства неизменно имела высокую оценку кафедры высшей математики.

Наряду с преподавательской деятельностью тов. Берлянд Г. М. в течение многих лет (начиная с 1932 г.) вел административную работу в Институте в качестве декана, обнаружив большую энергию, организаторские способности и всестороннее знание педагогического процесса».

На коло наукових інтересів Григорія Мойсейовича великою мірою впливала викладацька робота в нашому інституті. Відомо, що він працював над темою, яка мала практичний інтерес: «О застосуванні диференціальних рівнянь до задач будівельної практики».

Григорій Мойсейович – перший керівник кафедри вищої математики, який розпочав викладацьку діяльність ще в студентські роки, все своє життя був вимушений доводити свою професійну відповідність. Незважаючи на колосальний досвід, він так і не отримав наукового звання. Керівництво інституту неодноразово клопотало перед Комітетом по справах вищої школи при РНК СРСР про можливість обіймати посаду доценту, але завжди отримували відмову за бюрократичними відписками «не має підстави».

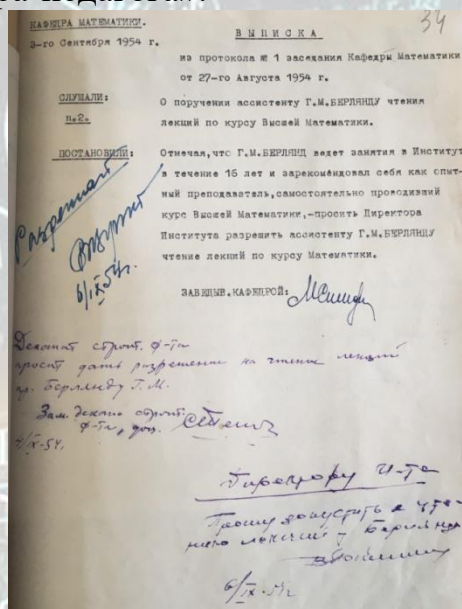
Підставою для клопотання про надання Г. М. Берлянду наукового звання доцента було визнання його високих заслуг у педагогічній та організаційній діяльності: «Тяжіння до математичних наук примусили т. Г. М. Берлянда відмовитися від керівної інженерної діяльності і перейти до викладання математики у вищих навчальних закладах. Вже в 1932 р. він був призначений професором і завідувачем кафедри спочатку в Харківському інституті організації територій, а потім – в Харківському інституті інженерів комунального

будівництва. Ці відповідальні посади доручаються т. Г. М. Берлянду у повній відповідності з його високими даними майстера-педагога».

Зацікавленість визивають й деякі особливості організації навчального процесу 65 років тому. Так, наприклад, досвідченому викладачу, першому керівнику кафедри, який не мав вченого ступеня, дозвіл на проведення лекційних занять надавався на підставі рішення засідання кафедри особисто Ректором інституту.

За роки плідної роботи в інституті Григорія Мойсейовича неодноразово преміювали та відзначали у наказах, він мав заохочення й від Наркомгоспу УРСР за ініціативність, високу кваліфікацію та організаційні здібності.

Витяг з протоколу засідання кафедри вищої математики від 27.08.1954 р.

Г. М. Берлянд, 1961 р.

Колеги високо оцінювали діяльність Г. М. Берлянда, по виході на пенсію в 1978 р., керівництво та місцевий комітет ХПКБ клопотали перед Міністерством вищої та середньої спеціальної освіти УРСР про нагородження Григорія Мойсейовича Почесною грамотою.

Григорій Мойсейович був не тільки першим керівником кафедри вищої математики, а й одним з небагатьох, хто віддав нашому Університету більше 40 років плідної праці.

СИГІДІН Марк Давидович

Сигідін Марк Давидович народився 6 липня 1895 р. в м. Олександрівськ (нині м. Запоріжжя).

В 1916 р. Марк Давидович закінчив Реальне училище в м. Орехів Дніпропетровської області, в 1920 р. – фізикоматематичний факультет Харківського університету, а в 1924 р. – Харківський технологічний інститут.

Викладацьку діяльність М. Д. Сигідін розпочав ще будучи студентом Харківського університету, в 1917 р. – працював викладачем математики в середніх учбових закладах до 1923 р. За цей період він працював викладачем

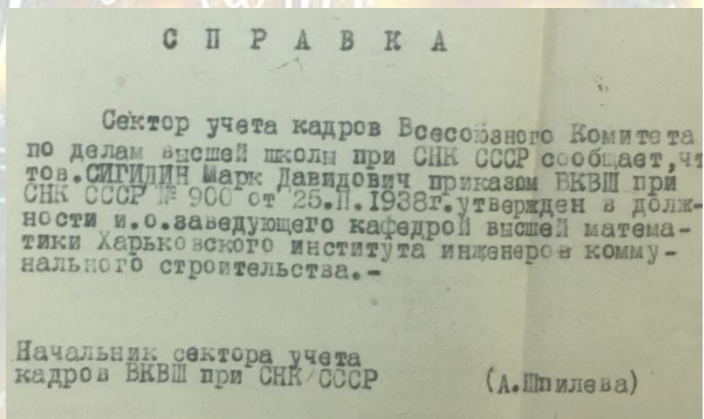

математики і фізики в Реальному училищі та жіночій гімназії м. Запоріжжя, був секретарем відділу народної освіти в м. Запоріжжя, секретарем Харківського відділу профспілки рабробітників.

Роботу в вищій школі Марк Давидович розпочав в 1923 р. 3 травня 1923 р. по жовтень 1925 р. М. Д. Сигідін очолив першу професійно-технічну школу механічної та електротехнічної спеціальності, там же викладав математику. В 1925 – 1926 р.р. Марк Давидович працював в Наркомпросі секретарем відділу технічної освіти; в 1926 – 1927 р.р. завідував 4-ю професійно-технічною школою хімічної спеціальності в м. Харків та викладав на курсах при ЦК КП(б)У. Починаючи з 1926 р. М. Д. Сигідін працював на Вищих технічних курсах, на базі яких згодом було створено Інститут інженерів транспорту. Саме там Марк Давидович був затверджений у званні доцента. Діяльність М. Д. Сигідіна в Інституті інженерів транспорту тривала до 1932 р., одночасно з цим Марк Давидович викладав математику на посаді доцента на Вищих інженерно-будівельних курсах.

З 1929 р. Марк Давидович викладав в Інституті червоної професури (до переїзду закладу до м. Київ в 1934 р.), та на Підготовчому відділенні Інституту червоної професури (до переїзду їх до м. Київ в 1936 р.).

Починаючи з 1934 р. трудова діяльність, професійний та науковий розвиток М. Д. Сигідіна нерозривно пов'язані з Харківським інститутом інженерів комунального будівництва: в 1934 р. він був зарахований доцентом кафедри вищої математики, а в 1938 р. очолив кафедру вищої математики.

*Довідка про затвердження М. Д. Сигідіна
завідувачем кафедри вищої математики*

Рішенням Кваліфікаційної комісії НКГосп УРСР від 25 листопада 1935 р. Сигідін Марк Давидович був затверджений у вченому званні «Доцент по кафедрі вищої математики».

Марк Давидович Сигідін був завідувачем кафедри вищої математики ХІКБ майже 30 років, до виходу на пенсію в 1963 р. В роки Великої вітчизняної війни разом з інститутом він брав участь в евакуації спочатку до м. Адлер у вересні 1941 р., а потім до м. Фрунзе з кінця 1942 р., і там працював з великою самовіддачею. 5 жовтня 1942 р. Інститут інженерів комунального будівництва прибув до Киргизії у складі 13 співробітників та 10 студентів. Серед викладачів, що налагоджували навчальний процес в евакуації були математики – доцент М. Д. Сигідін і професор О. Б. Тіц. Після проведення осіннього набору та зарахування переводом студентів інших учбових закладів у складі ХІКБ нараховувалося 4 групи. Саме для них, незважаючи на труднощі в побуті,

нестачу навчальної літератури, матеріально-технічної бази, самовіддано працювали наші викладачі.

Збереглися спогади студентів тих часів, які згадували Марка Давидовича як високого професіонала, доброзичливу людину із почуттям гумору:

«У нас один преподаватель, Марк Давидович Сигидин, даже на лекциях все время грыз семечки. Мы, студенты, его очень уважали, на всех курсах он говорил о 10-ти заповедях студента, но помню только три:

1. Не откладывай на завтра то, что можно сделать послезавтра!
2. Завязывая узелок на память, завяжи второй, чтобы вспомнить, зачем первый завязывал!
3. Никогда не показывай, что ты знаешь лучше преподавателя.

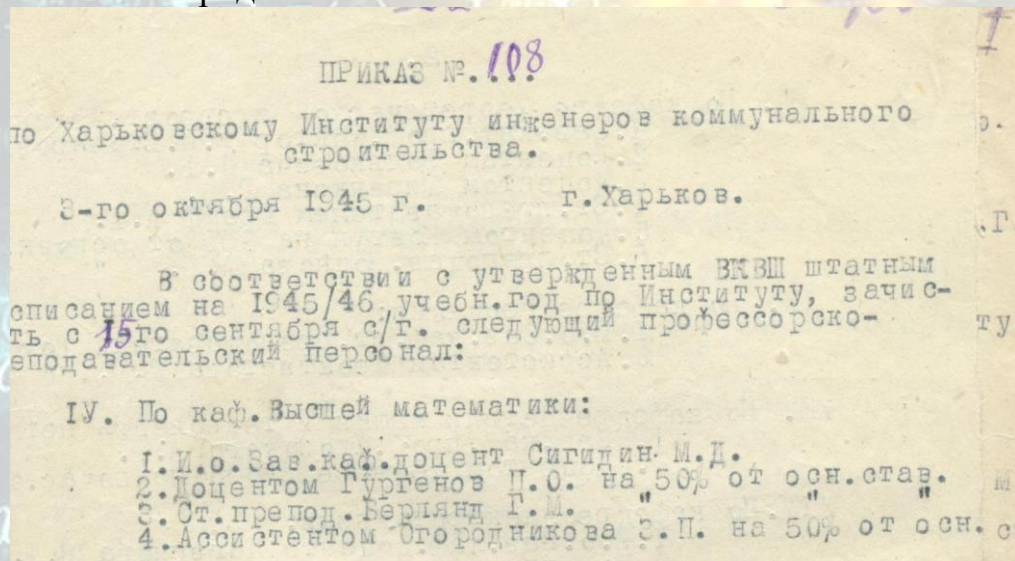
У него жена была - Надежда Васильевна? Огородникова, математик. Марк Давидович, человек с юмором, всегда веселый, энергичный, а она – всегда строгая, не улыбнется никогда, не сделает поблажки студентам.

Мы тогда занимались в помещении школы № 13, а они во дворе школы снимали маленькую комнатку в частном домике. По какому-то поводу я попала к ним однажды, и увидела чудесное фото, где они в дореволюционных свадебных нарядах, он – симпатичный улыбчивый молодой человек, она – русская красавица с толстой русой косой до колен. Кроме них я не помню никого из преподавателей» (Уничтоженное поколение Лена (воспоминания матушки). <https://i-navi.livejournal.com/673699.html>

Лише на 2 роки, за причин, які встановити зараз неможливо, завідування кафедрою вищої математики ХПКБ доручалося проф. Тицу О. Б. (1943 р.) і проф. Бржечка В. Ф. (1944 р.).

В 1944 р. разом із ХПКБ повернувся з евакуації до Харкова.

З наказу № 108 від 3 жовтня 1945 р. про зарахування професорського викладацького складу ХПКБ встановлено, що на початку 1945 / 1946 навчальних років кафедра вищої математики складалася з 4 осіб: в. о. завідувача кафедри М. Д. Сигідина, доцента П. О. Гургенова, ст. викладача Г. М. Берлянда і асистента З. П. Огородникової.

Наказ про професорсько-викладацький склад кафедри вищої математики ХПКБ на 1945 / 46 навч. рік

Крім завідування кафедрою вищої математики ХПКБ, М. Д. Сигідіну було доручено виконувати обов'язки декана факультетів сантехнічного і архітектурного (з 06.04.1944 р.), будівельного (з 13.03.1947 р.), електротранспорту (з 16.04.1949 р.).

Альбом МБГ 1953 – 1958 р.р.

З характеристики М. Д. Сигідіна 1961 р., за підписом ректора А. Ф. Михайлика, переконаємося, що високу оцінку діяльності Марк Давидович отримував й від колег та керівництва інституту: «Маючи математичну та інженерну освіту, доц. Сигідін М. Д. читає лекції на рівні високої педагогічної майстерності, вміє зацікавити слухачів дисципліною, що читає, показати слухачам практичне застосування математичних знань. Протягом всього періоду роботи в інституті, тов. Сигідін М. Д. керує математичним гуртком студентської науково-технічної спілки, їм багато написано науково-методичних посібників з вищої математики, що сприяло підвищенню засвоєння студентами складного матеріалу з курсу вищої математики».

Цікавим є той факт, що протягом майже всього періоду завідування Марком Давидовичем кафедрою вищої математики він був лише «виконуючим обов'язки». Лише за два роки до виходу на заслужений відпочинок, в 1961 р. М. Д. Сигідіна затвердили на посаді як завідувача кафедри.

Великої поваги заслуговує той факт, що керівництво інституту боролось із бюрократичною машиною за своїх найкращих викладачів.

В грудні 1940 р. Народний комісаріат комунального господарства СРСР і Харківський інститут інженерів комунального будівництва порушили перед Комітетом по справах Вищої школи клопотання про затвердження у вчених званнях в. о. завідувача кафедри вищої математики доцента Інституту М. Д. Сигідіна в званні професора і старшого викладача Г. М. Берлянда в званні доцента.

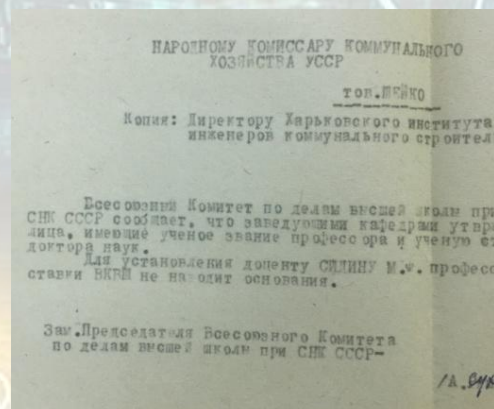
Професорсько-викладацький склад ХПКБ високо цінував діяльність Марка Давидовича: «Доцент М. Д. Сигідін зарекомендував себе як досвідчений спеціаліст високої кваліфікації. Лекції М. Д. Сигідіна є у багатьох відношеннях зразковими; поєднуючи глибокий науково-теоретичний зміст із високою педагогічною майстерністю. Захопливість лекцій М. Д. Сигідіна сприяє виключній зацікавленості в вищій математиці у аудиторії і незмінно приводить до високої успішності студентів. Особливо цінним у роботі т.т. М. Д. Сигідіна і Г. М. Берлянда є те, що свою роботу вони проводять в тісній органічній ув'язці із спеціальними технічними дисциплінами. Ця обставина сприяє підвищенню засвоєння студентами інженерних курсів»

За цією справою було отримано відповідь: «Вища атестаційна комісія не знаходить підстав для задоволення Вашого клопотання про затвердження доцента Інституту М. Д. Сигідіна в званні професора і старшого викладача Г. М. Берлянда в званні доцента, оскільки указані товариши є працівниками вищої школи, яким згідно постанови РНК СРСР 20.03.1937 р. «Про вчені степені та звання», вчені звання можуть бути присвоєні лише при наявності в них відповідних вчених степенів».

Але керівництво Інституту не відмовлялося від спроб дати офіційне визнання заслугам досвідченого викладача. В 1956 р. було передано справу про затвердження М. Д. Сигідіна на посаді завідувача кафедри Міністру освіти СРСР.

Відповідь була, на жаль, очікувана: «Всесоюзний комітет на справах вищої школи при РНК СРСР повідомляє, що завідувачами кафедри затверджуються особи, які мають наукове звання професора і науковий степінь доктора наук. Для надання доц. Сигідіну М. Д. ставки професора ВКВШ підстави не бачить.

Відданість справі, якій Марк Давидович присвятив все життя знаходила відгук в душах студентів (як бачимо спогади про талановитого педагога передавалися від матерів до дітей), в поважному ставленні колег. Цікаво, що по закінченню Великої вітчизняної війни останній робочий день року відзначався як День ударника. З цієї нагоди 30.12.1945 р. було наказано відзначити ударну роботу та успіхи найкращих студентів та викладачів, серед яких був і М. Д. Сигідін.

Рішення Комітету по справах вищої школи РНК СРСР

ПРИКАЗ №. 143

по Харьковскому Институту Инженеров коммунального
Строительства

От 30 декабря 1945 г.

День Ударника - традиционный праздник трудящихся
Советского Союза.

В этот день передовые люди нашей страны демонстрируют
свои производственные успехи, результаты самоотверженного
годового труда.

Истекший год - год победы над фашистско-немецкими
и японскими захватчиками и, одновременно, - первый год
крупнейших успехов на фронтах восстановления разрушенно-
го хозяйства и дальнейшего его под"ема. С тем же сознани-
ем и преданностью своей Социалистической Родине, с кото-
рыми советские люди громили врага и работали во время
войны в тылу, они сейчас трудятся для мирного ее развития.
Много усилий и труда вложил и коллектив нашего Ин-
ститута в дело восстановления нормального учебного про-
цесса и материальной базы.

Образцы единения науки и практики показаны лучшими
научными силами нашего коллектива; при их непосредствен-
ном участии восстанавливаются водопроводы, канализации,
электростанции, трамваи, жилые дома и пр.

Активное участие принимают при этом студенты нашего

Отметить ударную работу и достигнутые успехи в от-
шении следующих товарищей:

7. Доцент Сигидин Марк Давидович -
за активное участие в работе учебной ча-
сти по повышению качества учебного процесса.

Наказ ректора ХИКБ з нагоди Для ударника (30.12.1945 р.)

Крім чисельних подяк від керівництва інституту за сумлінну працю, Марк Давидович Сигідін був представлений до державних нагород:

– Медаль «За доблесну працю у Великій вітчизняній війні 1941 – 1945 р.р.» (Наказ Президії Верховної ради СРСР від 06.06.19);

– Орден «Трудового червоного знамені» за вислугу років та бездоганну працю (Наказ Президії Верховної ради СРСР від 27.10.1953 р.).

Марк Давидович Сигідін був автором навчальної літератури, яка витримала 2 – 3 видання, що свідчить про високу затребуваність аудиторії до якісного і доступного подання складного матеріалу:

1. Сигидин М. Д., Голубенко, Коваленко. Курс математики для коммун. университетов (изд. 1, 2, 3).

2. Сигидин М. Д., Михайловский, Подшевкин. Курс математики для профессионально-технических училищ (изд. 1, 2, 3).

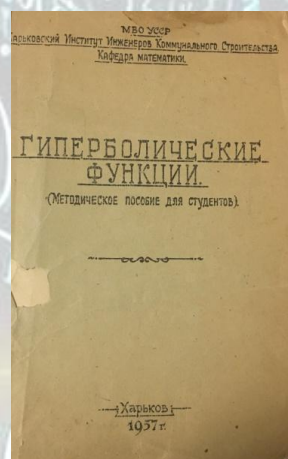
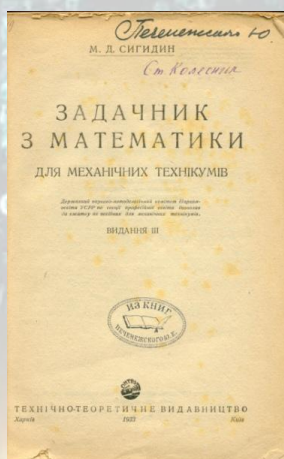
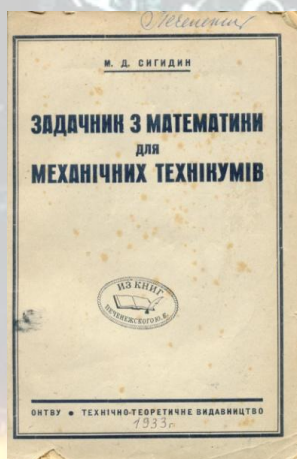
3. Сигидин М. Д. Задачник по математике для механических техникумов (изд. 1, 2).

4. Сигидин М. Д. Закон больших чисел – популярное издание основ теории вероятностей (брошюра).

5. Сигидин М. Д. Гиперболические функции вещественных переменных.

6. Сигидин М. Д. Сборник рецензий на учебную литературу бюллетеня Народного комиссариата просвещения УССР.

Видання М. Д. Сигідина 1933, 1957 р.р.

ТІЦ Олексій Борисович

Олексій Борисович Тіц народився в родовому маєтку Вишь-Городище Старицького повіту Тверської губернії 19 серпня 1895 року в православній родині дворянина Бориса Миколайовича Тіца (27.04.1856 – 23.03.1908) і Ганни Василівни Тіц (ур. Грігор'єва).

Разом з Олексієм в сім'ї росли страші брат Борис і сестра Наталя. Дід Олексія, підполковник Микола Миколайович Тіц (1801 – 24.02.1866), після виходу у відставку служив економом Імператорського Гатчинського виховного будинку сирітського інституту.

Батько Олексія, Борис Миколайович Тіц, поміщик Старицького повіту Тверської губернії, був Голосним Тверського Губернського та Старицького повітових зборів, членом губернської управи, багато уваги приділяв благодійності та розвитку народної освіти в губернії.

Батьки розуміли, що гарну освіту зможуть дати своїм дітям тільки в столичних школах. Літнє привілля сільського життя регулярно змінювалося на зими в Санкт-Петербурзі. Сім'я квартирувала за адресою – Василівський Острів, 9 лінія, д. 20, кв. 1 в безпосередній близькості від школи К. Мая. Першим з родини Тіців в гімназію К. Мая поступив в 1901 р. старший брат Олексія, Борис. Через три роки до нього приєднався Олексій. Обидва брати закінчили школу з відзнакою – були нагороджені золотими медалями. Борис в 1908, Олексій – в 1912 році.

В одному класі з Олексієм вчилися: майбутній авіаконструктор Віктор Людвигович Кербер (1894 – 1970), гідробіолог Григорій Петрович Горбунов

(1894 – 1942), фахівець з тваринництва Микола Борисович Рідінгер (1892 – 1926), поет Юрій Миколайович Мар, економіст Олексій Юлійович Анненський (1894 – 1919), брати Василь та Георгій Волохіни, інженер і педагог Михайло Вадимович Стаценко (1894 – 1967); золоті медалісти: майбутній хімік Костянтин Олександрович Кракау (1894 – 1947) і барон Михайло Михайлович фон Таубе (1894 - ?); срібний медаліст Еммануїл Петрович Ганзен (1894 – 1940).

Відразу після закінчення школи в червні 1912 р. Олексій подав Прохання на ім'я Ректора Імператорського Санкт-Петербурзького Університету з проханням прийняти його «в число студентів Імператорського Санкт-Петербурзького Університету на фізико-математичний факультет». В атестаті зрілості було сказано: «Дано це потомственному дворянину Олексію Борисовичу Тіцу, православного віросповідання, який народився в Тверській губернії 19 серпня 1895 р., вступив в Санкт-Петербурзьку гімназію К. Мая в серпні 1904 року і при відмінній поведінці пробув в ній по травень 1912 р.»

Знання з усіх предметів були оцінені «відмінно». Юнак був нагороджений золотою медаллю.

У 1915 р. в розпал Першої світової війні студент третього курсу Олексій Тіц просив про переведення документів в Костянтинівське Артилерійське училище. В цей час сім'я проживала з адресою: Василівський Острів, 6 лінія, д. 17, кв. 29. Однак його прохання залишилося без відповіді. У тому ж 1915 р. Олексій подав прохання на дозвіл вступити в законний шлюб з дочкою статського радника Лідією Олександрівною Зелениною. Повний університетський курс Олексій завершив в 1917 р., подав документи в Миколаївське інженерне училище.

Після Жовтневих подій 1919 р. Олексій Борисович залишився в Радянській Росії, але переїхав з голодного Петрограда до Харкова.

У 1923 році закінчив механічний факультет Харківського технологічного інституту (ХТІ) і був залишений при кафедрі геометрії професора Н. М. Гюнтєра (1871 – 1941) – випускника і педагога школи К. Мая.

Вся трудова біографія Олексія Борисовича Тіца пов'язана із викладанням математики в провідних закладах вищої освіти Харкова.

Протягом 1920 – 1929 р.р. Олексій Борисович – асистент кафедри вищої математики, викладач аналітичної геометрії в Харківському технологічному інституті, одночасно – аспірант Науково-дослідної кафедри геометрії при Харківському інституті народної освіти (ХІНО) (1921).

В 1924 р. він читає математику на робочому факультеті при ХТІ.

В 1925 р. Олексій Борисович – завідувач кафедри елементів вищої математики Харківського медичного інституту; в 1929 р. – викладач Будівельного технікуму при ХТІ, а з 1930 року – доцент, завідувач кафедри вищої математики, в період 1935 – 1938 р.р. – декан загальнотехнічного факультету.

16. Образование Висше :

Полное название учебного заведения / вуза, техникума, школы и пр. и его местонахождение	Название факультета или отделения	Дата / месяц, год / Ботуп-Окончания или ухода	Окончил или нет	Если не окончил, то с какой целью ушел	Какую / какую / специальность получил в результате окончания учебного заведения
Общее и специальное <u>Университет</u>	<u>Инженерно-механический факультет</u>	<u>12.11.40</u>	<u>1.11.41</u>	<u>нет</u>	<u>Математик</u>
Политическое <u>Университет Марксизма-Ленинизма при Харківському місткомі КП(б)У</u>	<u>—</u>	<u>12.11.40</u>	<u>1.11.41</u>	<u>нет</u>	<u>—</u>

17. Ученая степень / звание / к.ф. профессор : 18. Имеет ли научные труды и изобретения / да, нет / да / перечень научных трудов и изобретений с указанием, по каким вопросам и где опубликованы, необходимо дать в приложении /.

19. Был ли за границей / да, нет / да :

Дата / месяц, год / с какого по какое время	В какой стране / город, место	Цель поездки / пребывания
<u>11.1930</u>	<u>Германия - Берлин</u>	<u>операция по лечению туберкулеза</u>
<u>11.1933</u>	<u>Моск</u>	<u>Моск</u>

Відомості з особистого листка з обліку кадрів

В цей же період Олексій Борисович отримав партійно-політичну освіту, закінчив в липні 1941 р. Університет марксизму-ленінізму при Харківському місткомі КП(б)У; з 1940 р. – член ВКП(б).

Відомо, що Олексій Борисович Тиц був хворий на туберкульоз. Для лікування йому було необхідне хірургічне втручання найкращих спеціалістів. Зацікавленість викликає той факт, що в 30-тих роках Радянського Союзу Олексію Борисовичу не лише дозволили, а й дали рекомендацію лікарської комісії провести операцію за кордоном. О. Б. Тиц двічі – в 1930 і 1933 р.р. – відправлявся в Берлін (Германія) на лікування.

В усіх офіційних біографіях Олексія Борисовича Тица вказується його вчене звання професора. Якщо уважно вчитатися до записів з особистого листка з обліку кадрів, який власноруч заповнював Олексій Борисович, знаходимо «в. о. професора».

На той час Олексій Борисович вже опублікував понад 37 друкованих праць, пов'язаних з наближеними обчисленнями n -кратних інтегралів, а також ряд навчальних посібників, в тому числі:

- Вища математика. – Харків : 1928.
- Вища математика. (1-2 т) – Харків.
- Курс математики для вищих навчальних закладів. – Харків : 1932.
- Креслення кривих для обчислення коефіцієнтів ряду Фур'є за допомогою спеціальних транспортирів-накладок. – Харків : 1940.
- Графическое решение уравнений, систем уравнений и неравенств / проф. А. Б. Тиц; Харьк. инж.-строит. ин-т. – Харьков : 1941. – 20 с.
- Вычерчивание кривых для вычисления коэффициентов ряда Фурье при помощи

ИЗВЕСТИЯ АКАДЕМИИ НАУК СССР
BULLETIN DE L'ACADEMIE DES SCIENCES DE L'URSS
Серия математическая 4 (1940), 428–494 Série mathématique

А. Б. ТИЦ
ПРИБЛИЖЕННОЕ ВЫЧИСЛЕНИЕ n -КРАТНЫХ ИНТЕГРАЛОВ
(Представлено академиком С. Н. Бернштейном)

Выводятся различные формулы для приближенного вычисления кратных интегралов при любом числе переменных интегрирования; дается оценка погрешности. Ради облегчения вычислений разбирается случай задания фиксированных точек единичного куба; приводятся сравнение величины получающейся погрешности при пользовании формулой этого случая с формулой Гаусса.

Приближенное вычисление кратных интегралов разбирается обычно или в разрезе механических кубатур (Эрмит, Стеффенсен), или же в разрезе повторного интегрирования функции одной независимой переменной (Пюве, Виллерс).

Настоящая работа посвящена вопросу приближенного вычисления n -кратных интегралов при любом числе независимых переменных n . Для всех практически используемых случаев решение этого вопроса сведено, путем надлежащего выбора координат точек внутри единичного n -мерного куба, к соответствующему обобщению решения плоской задачи с некоторыми, конечно, дополнительными условиями. Поэтому часть

Репрінт роботи О. Б. Тица
«Наближене обчислення n -кратних інтегралів»

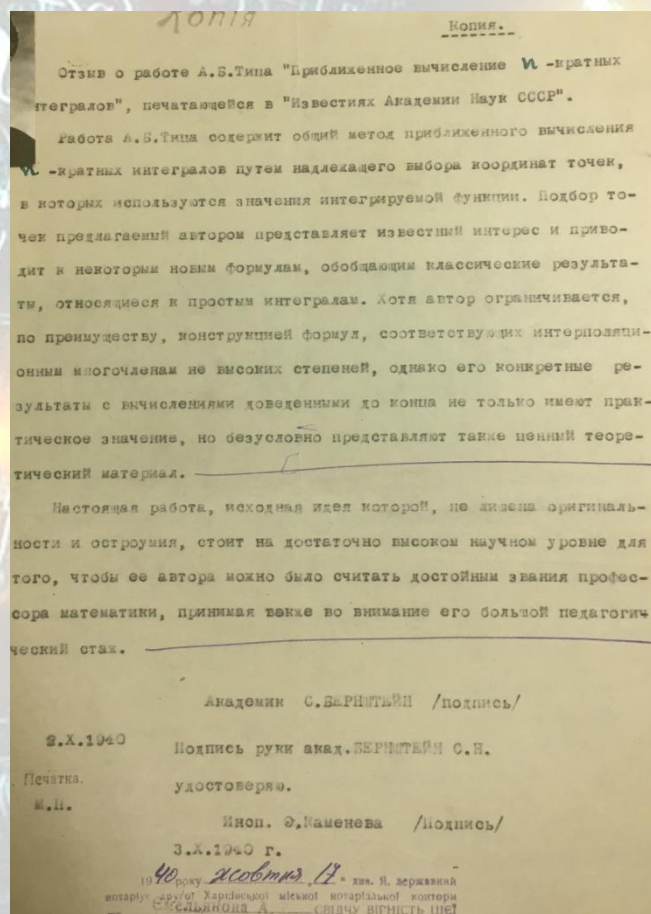

специальных транспортов-накладок / Харьк. инж.-строит. ин-т. – Харьков : 1940. – 8 с.

– Приближенное вычисление n -кратных интегралов // Изв. АН СССР. Сер. матем., 1940, том.4: 4-5, с. 423 – 464.

На підставі витягу з протоколу № 3 від 17.12.1936 р. ВАК по справах вищої школи при РНК СРСР О. Б. Тіца затвердили виконуючим обов'язки професора по кафедрі «Математика» із зобов'язанням захистити дисертацію на вчену степінь доктора до 01.01.1939 р.

Звання професора О. Б. Тіц отримав на підставі відгуку академіка С. Н. Бернштейна на роботу «Наближене обчислення n -кратних інтегралів» від 17.10.1940 р.

Відгук академіка С. Н. Бернштейна на роботу
«Наближене обчислення n -кратних інтегралів»
О. Б. Тіца

завідувач кафедри вищої математики, заступник директора Харківського гірничого інституту (1944 – 1946 р.р.).

В 1946 р. О. Б. Тіц - відповідальний редактор «Бюлетеня наукових робіт Харківського гірничо-індустріального інституту».

За сумлінню працю О. Б. Тіц був нагороджений орденом «Знак Пошани» і медалями.

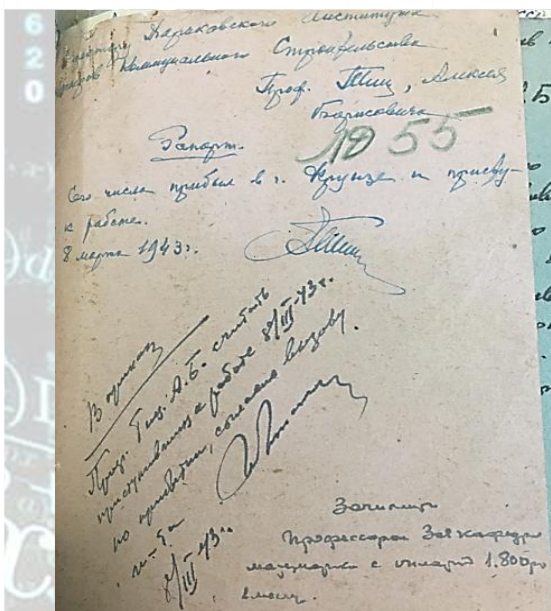
За непідтвердженими документально даними Олексій Борисович помер в 1946 році.

З автобіографії, написаної Олексієм Борисовичем в 1943 р. під час перебування в евакуації (м. Фрунзе), дізнаємося, що «закінчити та захистити докторську дисертацію завадила війна, через яку лишився книг та елементарних умов, необхідних для роботи».

З ХІКСом О. Б. Тіц співпрацював протягом 1 року. В евакуації, з 08.03.1943 р. по 16.03.1944 р., у м. Фрунзе займав посаду завідувача кафедрою математики Харківського інституту інженерів комунального будівництва.

Повернувшись з евакуації до Харкова, Олексій Борисович Тіц приступив до викладацької та адміністративної діяльності в закладах вищої освіти: 1939 – 1944 р.р. - професор, завідувач кафедрою вищої математики ХХТІ; 1944 р. – заступник директора з наукової і навчальної роботи Харківського інженерно-будівельного інституту; одночасно -

Приказ и 23
по Карловскому Институту Инженеров
Коммунального Строительства
от 7 марта 1944г. г. Харьков

§1.
профессора Титца А.Б. освободить от
заведывания кафедрой с 16/III. 44г.
Основание: распоряжение зам. директора
по научной и учебной работе.

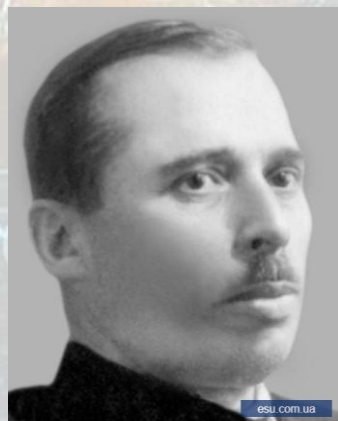
§2.
доктора физико-математических наук
профессора Бориско В.Ф. назначить с
16 марта 44г. заведующим кафедрой Мате-
матики.
Основание: заявление с резол. зам. директора
по научной и учебной работе.

З особистої справи О. Б. Тица

Література і використані джерела:

1. М.Т. Валиев, И.Л. Лейнонен. Биографическая страничка Алексея Борисовича Тица: URL http://www.kmay.ru/sample_pers.phtml?n=3079).

БРЖЕЧКА Володимир Фомич

Бржечка Володимир Фомич народився 25 лютого 1891 р. в м. Здолбунів Волинської губернії (нині Рівненської області). Середню освіту отримав в Харківському комерційному училищі. В 1916 р. закінчив фізико-математичний факультет Харківського університету.

В 1917 р. Володимир Фомич розпочав викладацьку діяльність: спочатку викладає математику в середніх навчальних закладах Харкова, з 1920 р. – на підготовчих курсах Харківського технологічного інституту, а починаючи з березня 1921 р. викладає в ХТІ.

Бржечка Володимир Фомич очолював кафедру вищої математики з 1923 р. до самої смерті (7.03.1954 р.) спочатку в ХТІ, з 1930 р. – в Механіко-Машинобудівному інституті, і, за сумісництвом, в електротехнічному інституті, а з січня 1950 р., після об'єднання цих учбових закладів, - в ХПІ ім. В. І. Леніна.

Наведена інформація представлена в усіх варіантах офіційної біографії Володимира Фомича, але відомості про те, що він, нехай і нетривалий час, працював на кафедрі вищої математики Харківського інституту інженерів комунального будівництва невідомі широкому загалу.

В роки Великої вітчизняної війни, а саме з березня 1944 р. по жовтень 1945 р. Бржечка В. Ф. очолював кафедру математики Харківського інституту інженерів комунального будівництва.

В 1939 р. Бржечка В. Ф. здобув науковий ступень доктора фізико-математичних наук, з 1923 р. – професор математики.

Володимир Фомич – видатний математик, автор понад 30 наукових робіт, присвячених наближеним методам математичного аналізу, ортогональних поліномів, екстремальних властивостей поліномів. Серед найбільш відомих робіт можна виділити:

– О наименьшем уклонении от нуля в данном интервале монотонного полинома при заданном значении второй производной в какой-либо точке интервала // Зап. Харьков. Матема.об-ва. 1928. Т.2;

– Sur la variation minimale du polynome $P_n(x)$ monotone dans l'intervalle $(-1, +1)$, dont les drives sont donnees // Зап. Харьков. матем. об-ва. 1929. Т. 3 (співав.);

– Об одной экстремальной задаче // Зап. Харьков. матем. об-ва. 1940. Т. 16;

– Об одном классе полиномов, ортогональных на двух конечных симметричных интервалах // Зап. Харьков. матем. об-ва. 1940. Т. 17;

– О функции Больцано // УМН, 1949. Т. 42(30).

РОГОВИЙ Марк Рафаїлович

Марк Рафаїлович Роговий народився в 1919 р. у м. Богуслав, Київської області.

В 1926 р. Марк поступив до Богуславської неповної середньої школи. В 1931 р. він разом із батьками переїхав до Харкова, де закінчив неповну середню школу № 9 в 1933 р. З 1933 по 1935 р.р. Марк Рафаїлович навчався у Харківському машинобудівельному технікумі.

В 1935 р. М. Р. Роговий вступив до Харківського державного університету на механіко-математичний факультет, який в 1940 р. закінчив, отримавши диплом з відзнакою за спеціальністю викладач математики; в тому ж закладі з в періоди 1940 – 1941 р.р. та 1946 - 1948 р.р. навчався в аспірантурі на кафедрі геометрії.

В червні 1941 р. молодий аспірант був призваний до лав Радянської армії, приймав участь в бойових діях на посаді командира стрілецького взводу, а потім - на посаді помічника начальника розвідштабу 45 стрілецької дивізії (в званні

молодшого лейтенанта). У вересні 1941 р. сталося лихо – на річці Дісна у Чернігові разом з військовою частиною попав у оточення та полон.

Події, які трапилися надалі, стали не лише школою виживання для молодого талановитого вченого, а й клеймом, яке буде нести на собі ця людина протягом всього життя, яка в силу обставин, опинилася в горнилі найстрахітливіших подій ХХ сторіччя. До літа 1943 р. Марк Рафаїлович перебував у Гомельському загоні воєннополонених, з літа 1943 р. по квітень 1945 р. – в Штудгартському загоні (Німеччина), де працював чорноробом.

В квітні 1945 р. Марк Рафаїлович був звільнений з полону французькими військами, які зайняли Штудгарт. З цього моменту по листопад 1945 р. М. Р. Роговий працював на посаді офіцера зв'язку Представництва РНК СРСР по репатріації радянських громадян. Цю посаду він отримав за клопотанням Представництва РНК СРСР по репатріації радянських громадян, яка прибула із Парижу у Штудгарт.

На початку грудня 1945 р. Марк Рафаїлович прибув до м. Вишній Калінінської області в 14-ту Чебоксарську дивізію, звідки був звільнений у запас на посаді офіцера запасу (молодшого лейтенанта).

І, нарешті, наприкінці грудня 1945 р. Марк Рафаїлович Роговий повернувся до Харкова, де в січні 1946 р. повернувся до навчання в аспірантурі Харківського державного університету, по закінченню якої успішно захистив кандидатську дисертацію. Рішенням вченої ради Харківського державного університету ім. М. Горького від 19 листопада 1948 р. Роговому Марку Рафаїловичу присуджено науковий ступінь кандидата фізико-математичних наук. Тема кандидатської дисертації: «Проективно-диференціальна геометрія неголономних поверхонь в тривимірному просторі».

Ще будучи аспірантом, Марк Рафаїлович в різні часи працював в Харківських інститутах: з січня по вересень 1946 р. - в Харківському інженерно-економічному інституті викладачем підготовчих курсів; з вересня 1946 р. по лютий 1947 р. – асистентом в Харківському автодорожньому інституті.

По закінченні аспірантури за дорученням Міністерства вищої освіти М. Р. Роговий розпочав роботу у Вінницькому педагогічному університеті на посаді доцента. Саме там він був представлений у вищу атестаційну комісію на присудження вченого звання доцента. Рішенням Вищої Атестаційної Комісії від 25 жовтня 1952 р. Роговий Марк Рафаїлович затверджений у вченому званні доцента по кафедрі вищої математики.

В 1953 р. М. Р. Роговий разом із родиною повернувся до Харкова, починаючи з цього часу вся трудова діяльність Марка Рафаїловича пов'язана з Харківським інститутом комунального будівництва, де він приступив до виконання обов'язків на посаді доцента кафедри вищої математики.

Протягом року, з 15.01.1964 р. по 28.04.1965 р., Марк Рафаїлович Роговий виконував обов'язки завідувача кафедри вищої математики.

Випуск студентів ХІКБ 1961 р.

Перегортаючи сторінки особистої справи талановитого викладача, якого дійсно обожнювали студенти за розум, почуття гумору, поважне ставлення до аудиторії, дивуєшся, як пожовтілі сторінки віддзеркалюють дух часів. Так, в характеристиці, наданій Вінницьким педагогічним інститутом за запитом Харківського інституту інженерів комунального будівництва в 1953 р. знаходимо рядки: «У зв'язку з тим, що знаходився у полоні німців та американців і працював у їх таборах, справжня сутність тов. Рогового М. Р. не вивчена». Можна лише здогадуватися, що відчував Марк Рафаїлович, тримаючи цю характеристику, вирушаючи до Харкова...

А вже через 20 років, коли часи репресій залишилися позаду, характеристика, яка надана в стінах нашого інституту, має зовсім інший окрас: «За часи роботи в інституті тов. Роговий М. Р. проявив себе висококваліфікованим викладачем, сумлінним робітником. Успішно поєднує педагогічну діяльність із науковою та методичною роботою. Тов. Роговий М. Р. постійно підвищує свою кваліфікацію та ідейно-політичний рівень. Тов. Роговий М. Р. заслужено користується авторитетом серед студентів, викладачів та співробітників інституту».

Добре володів французькою, німецькою, задовільно – англійською мовами.

Доцент Роговий М. Р. читав «Загальний курс вищої математики», «Математичне програмування», «Теорія ймовірності».

Керівництво науковою роботою студентів було плідним – 8 робіт його студентів були представлені на міські та республіканські конкурси студентських робіт.

Марк Рафаїлович характеризувався колегами як досвідчений викладач, приймав активну участь у громадському житті інституту, він неодноразово був обраний членом бюро організації суспільства «Знання», читав лекції для робітників виробництва, учнів шкіл Харкова та області.

Серед підготовлених Марком Рафаїловичем науково-просвітних робіт збереглися згадування про лекції за темами: «Математичні методи планування виробництва», «Вплив та значення оптимального планування в народному господарстві», «Математичні софізми та парадокси».

Марк Рафаїлович був прекрасним педагогом, про що свідчать чисельні згадування випускників ХПКБ, чудовим товаришем, з яким колеги із задоволенням спілкувалися і за межами навчальних аудиторій; всебічно розвиненою особистістю. З тією ж легкістю та невимушеністю, з якою він викладав складний навчальний матеріал, грав на роялі в колі співробітників Інституту на творчих вечорах; разом із дружиною та родинами колег вирушав на лижні прогулянки.

Цю людину не зламала війна, не зламав полон, тяжка праця. Він знайшов у собі сили у післявоєнні часи повернутися до науки та у 29! років захистити дисертацію. Цю людину зламала система, яка нагадала про полон, перебування у фашистському таборі... І чудна людина після 32 років сумлінної праці була вимушена залишити стіни інституту.

Колектив кафедри вищої математики. Листопад 1971 р.

Зліва направо: В. В. Бізюк, А. І. Колосов, В. М. Замятін, В. О. Акимович, М. Р. Роговий, Е. Б. Колодяжна, М. А. Лізунова, Л. М. Коркушко, Ю. Є. Печеніжський, Г. М. Берлянд, О. Д. Скрипко

Як склалося життя Марка Рафаїловича після звільнення з ХПКБ? Останнє згадування в мережі Інтернет датується 24 липнем 2007 р., де вказується, що Роговий М. Р. – громадянин США, викладав вищу та прикладну математику в вищих навчальних закладах України та США. Останні роботи Марка Рафаїловича присвячені вивченню релігійних основ іудаїзму – «Почему я поверил в Божественность торы». Його колеги, друзі, студенти часто задавалися питанням, що спонукало його стати релігійним? Думаю, відповіддю на це запитання стає все його життя...

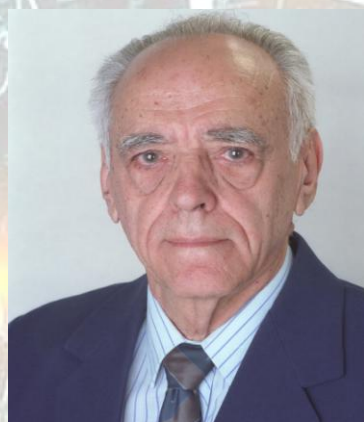
Роговий М. Р. – батько двох дочок 1950 та 1956 років народження.

Марк Рафаїлович Роговий отримав державні нагороди:

- Медаль «За оборону Києва»;
- Медаль «За доблесну працю. В ознаменування 100-річчя В. І. Леніна»;
- Медаль «20 років перемоги у Великій вітчизняній війні»;
- Знак «25 років перемоги у Великій вітчизняній війні»;
- Медаль «50 років озброєних сил СРСР»;
- Медаль «30 років перемоги у Великій вітчизняній війні»;
- Медаль «60 років озброєних сил СРСР»;
- Медаль «Ветеран труда».

КАДЕЦЬ Михайло Йосипович

Кадець Михайло Йосипович народився 30 листопада 1923 року в місті Києві. У 1933 році разом з родиною переїхав до міста Харкова, де у 1941 році успішно закінчив середню школу та через Другу світову війну був евакуйований до міста Вольська Саратовської області.

В 1943 році М. Й. Кадець був призваний до лав Радянської Армії. В 1946 році він демобілізувався і вступив до Харківського державного університету імені М. Горького (зараз – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна) на фізико-математичний факультет, де зацікавився питанням про поширення класичної теореми Рімана про умовно збіжні ряди на випадок скінченновимірних нормативних просторів. Величезний вплив на визначення кола наукових інтересів Михайла Йосиповича мало також видання в 1948 році книги С. Банаха «Курс функціонального аналізу» – українського перекладу знаменитої монографії «Theorie des operations lineaires». Цю книжку, від’їжджаючи на роботу до Пожежної Школи м. Макіївки на Донбасі, М. Й. Кадець купив у вокзальному кіоску, щоб було щось читати у дорозі. Сьогодні М. Й. Кадець відомий як найвизначніший фахівець на усьому пострадянському просторі з теорії просторів Банаха.

Першою проблемою, яка привернула його увагу, була проблема про топологічну еквівалентність нескінченновимірних просторів Банаха, зокрема, питання, про гомеоморфність просторів c_0 і $C[0,1]$ і просторів l_1 і $C[0,1]$.

У той час не було достатньо розвиненого апарату нелінійного функціонального аналізу. Стандартний ме-

М.Й.Кадець з дружиною. 1951 р.

тод, який встановлює гомеоморфність просторів, не працював. Для розв'язання задачі про гомеоморфність c_0 і l_1 , Михайло Йосипович використав апарат найкращих наближень. При цьому він ввів в c_0 нову норму типу норм Орлича і, використовуючи послідовність ухилень даного елемента від підпросторів, натягнутих на перші n векторів одиничного базису в цій новій нормі, встановив гомеоморфність c_0 і l_1 .

Потім в серії робіт М. Й. Кадець послідовно доводив, що всі нескінченновимірні сепарабельні простори рівномірно опуклі (1955 р.), рефлексивні (1958 р.), пов'язані (1959 р.), з безумовним базисом (1965 р.) і, нарешті, всі сепарабельні нескінченновимірні банахови простори гомеоморфні (1966 р.).

*М.Й.Кадець та академік Колмогоров
м.Севастополь. Стрілецька бухта, туристичний
табір МАН Криму. 1964 р.*

Апарат, який Михайло Йосипович розвинув, розв'язуючи ці задачі, виявився дуже важливим. Було створено два методи, названі методом координат і методом еквівалентних норм. Метод еквівалентних норм надалі привів до утворення самостійної області – теорії еквівалентних перенормувань. З моменту виходу в 1948 році книги Банаха в українському перекладі теорія банахових просторів істотно змінилася, багато в чому завдяки роботам М. Й. Кадеця. Практично всі результати Михайла Йосипови-

ча мають продовження, а деякі з них лягли в основу цілих напрямків сучасної теорії банахових просторів.

Найбільш визначні наукові здобутки М.Й.Кадеця:

1) розв'язання проблеми Фреше-Банаха про топологічну еквівалентність усіх сепарабельних нескінченновимірних просторів Банаха;

2) теореми про зв'язок між геометричними властивостями простору та особливостями збіжності рядів у ньому;

3) створення теорії еквівалентних норм у просторах Банаха та їх застосування – методу еквівалентних норм;

4) узагальнення теореми Боля-Бора про інтегрування числових майже періодичних функцій;

*Михайло Йосипович з колективом кафедри вищої
математики ХПКБ разом з донькою, дружиною
та аспірантом С. Л. Троянські під час грибної
охоти*

5) “теорема про одну чверть” – про точне значення константи Піле-Вінера у відповідній теоремі про збудження тригонометричної системи.

Видатну наукову діяльність Михайло Йосипович Кадець талановито поєднував із педагогічною. Після служби в Макіївському НДІ Міністерства вугілля СРСР (1950 - 1957р.р.) приступив до викладацької роботи в Харківському автодорожньому інституті (1957 – 1960 р.р.), Вищому авіаційному училищі (1960 – 1965 р.р.).

В 1965 році Михайло Йосипович прийняв керування кафедрою вищої математики в Харківському інституті інженерів комунального будівництва (нині ХНУМГ ім. О. М. Бекетова).

*М. Й. Кадець, А. Пелчинський (Польща),
І. Глазман. (Харків)*

*Серед колег під час подорожі
на Дальній Схід (1965 р.)*

З його приходом почав працювати науковий семінар з функціонального аналізу, який швидко набув характер загальноміського. Була створена аспірантура, яка стала дуже результативною. З моменту її створення під керівництвом М.Й.Кадеця вийшло 19 кандидатів наук. Сім з них потім стали докторами фізико-математичних наук. Один з них, С. Л. Троянські, став членом-кореспондентом Болгарської академії наук. В даний час учні Михайла Йосиповича працюють в багатьох країнах світу: Болгарії, Німеччині, Ізраїлі, Іспанії, Росії, Сирії, США та Україні.

У 60-ті роки Михайло Йосипович почав створювати школу теорії банахових просторів у Харкові. Результати цієї школи стають широко відомими, зокрема в книзі М. М. Дея харківський журнал «Теорія функцій, функціональний аналіз та їх застосування» перераховано серед п'яти основних журналів, що публікують статті з теорії банахових просторів.

У 70-х роках на кафедрі вищої математики з'явилися нові

*М. Й. Кадець із співробітниками лабораторії
обчислювальної техніки (ліворуч М. П. Пан,
праворуч М. І. Сенченко)*

дисципліни: «Програмування на ЕОМ», «Методи наближених обчислень», «Теорія ймовірностей», «Математичне програмування»; відкрилось підготовче відділення, де мали можливість вчитись іноземні студенти, що сприяло зростанню методичної роботи кафедри. Під керівництвом та за редакцією М. Й. Кадеця було надруковано більше ніж 50 посібників й методичних вказівок для вітчизняних та іноземних студентів.

Михайло Йосипович Кадець сприяв створенню на базі кафедри вищої математики лабораторії обчислювальної техніки, перетвореної пізніше на Обчислювальний центр ХПКБ під керівництвом М. І. Сенченка. В числі перших, хто освоїв навички програмування на ЕОМ «Промінь-М», був завідувач кафедри, професор М. Й. Кадець. Звичайно, його приклад наслідували всі викладачі кафедри. Високий рівень самопідготовки професорсько-викладацького складу кафедри вищої математики, створена навчально-методична база обумовили виокремлення в 1978 році нового структурного підрозділу, кафедри прикладної математики та обчислювальної техніки, основу якої склали викладачі нашої кафедри.

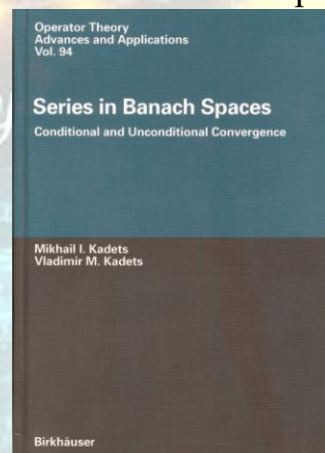

Михайло Йосипович довгі роки викладав курс функціонального аналізу та ряд спецкурсів з теорії банахових просторів: «Ряди в пространствах Банаха», «Би-ортогональные системы и базисы», «Теория перенормировок» та ін. Його стиль викладання – це вивірена відточена лаконічна мова на фоні філігранної техніки аналізу і геометрії.

Михайло Йосипович Кадець – автор і співавтор понад 100 наукових праць, опублікованих з 1953 по 2007 роки. Був членом редколегії журналу «Математична фізика, аналіз, геометрія», референтом провідних математичних журналів світу, старшим куратором і лектором товариства «Знання», членом правління Харківського математичного товариства. Лекції Михайла Йосиповича слухали студенти університетів Іспанії, Ізраїлю, Франції, Польщі та інших країн.

Михайло Йосипович дуже пишався успіхами своїх учнів, але найголовнішою своєю науковою та педагогічною вдачею, мабуть, вважав досягнення своїх дітей, сина та доньки. Так, сторінка в сучасній енциклопедії «Вікіпедія», присвячена М. Й. Кадецю, розпочинається словами «радянський та український математик, батько математика Володимира Кадеця».

М. Й. Кадеця неодноразово запрошували очолювати кафедри Університетів, відділи науково-дослідних інститутів Америки, Ізраїлю. Але Михайло Йосипович був справжнім патріотом своєї Вітчизни, Університету,

*Монографія
М. Й. Кадеця у
співавторстві з сином
В.М. Кадецем*

кафедри. Без зайвих слів, голосних лозунгів, все своє життя професор Кадець присвятив служінню науці.

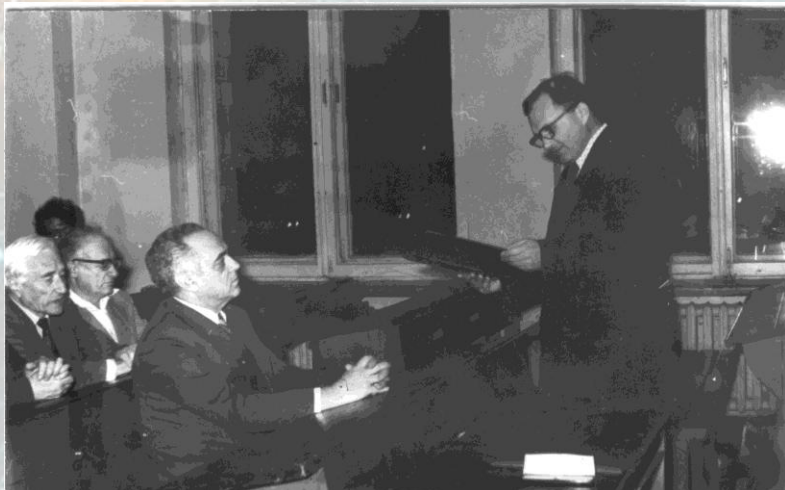
М. Й. Кадець був нагороджений медаллю «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні (1941–1945 рр.)» (1946 р.), медаллю «Ветеран праці» (1985 р.), почесними грамотами за успіхи у підготовці висококваліфікованих спеціалістів для народного господарства країни та розвиток науково-дослідної і матеріальної бази вишу.

*М.Й.Кадець з професором Мильмановим
в Тель-Авіві. 1996 р.*

Діяльність М. Й. Кадеця була відзначена почесними титулами, серед яких звання «Заслужений діяч науки і техніки України» (1991 р.), Соросівський професор (1997 р.), заслужений професор ХНАМГ (1998 р.), Президентський стипендіат (1999 р.). В 2003 році йому була призначена довічна державна стипендія.

Незважаючи на численні почесні звання, Михайло Йосипович був дуже скромною та демократичною людиною, яка не любила пишних свят і ювілеїв. Друзі та родина пам'ятають його як чудового сім'янина, турботливого батька двох дітей і люблячого дідуса. Михайло Йосипович був великим прихильником природи, комунікабельною людиною з широким колом друзів як в Україні так і за її межами.

*Засідання математичного товариства,
присвяченого 60-річчю М.Й.Кадеця. 1983 р.*

*Поздоровлення ювіляру висловлює
академік І.В.Островський.*

*Привітання М. Й. Кадецю з нагоди
80-річчя висловлює ректор ХНАГХ
професор Л. М. Шутенко. 2003 р.*

Література і використані джерела:

1. Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://esu.com.ua/search_articles.php?id=12080.
2. Альманах музею. Вип. 12 : Кадець Михайло Йосипович / Харків. нац. акад. міськ. госп-ва ; редкол.: Т. П. Єлісєєва, Т. О. Лобинцева, О. М. Дудка ; наук. ред. А. І. Колосов. – Харків : ХНАМГ, 2007. – 30 с. – (Видатні імена).
3. Марченко В.А. Кадець Михайло Йосифович (к 80-летию со дня рождения) / В.А. Марченко, С.П. Новиков, И.В. Островский [и др.] // Успехи математических наук. – 2004. – Т. 59, № 5. – С. 183–185.
4. Марченко В.А. 75 лет Михаилу Йосифовичу Кадецу / В.А. Марченко, К.В. Маслов, С.П. Новиков [и др.]. Математическая физика, анализ, геометрия. 1999. Т. 6, вып. 1–2. С. 191–194.

КОЛОСОВ Анатолій Іванович

Колосов Анатолій Іванович народився 4 серпня 1941 року в місті Херсоні. У 1958 р. закінчив Херсонську середню школу № 6 із золотою медаллю. В цьому ж році склав вступні іспити і був зарахований на механіко-математичний факультет Харківського державного університету ім. М. Горького (ХНУ ім. В. Н. Каразіна).

Після закінчення Університету працював інженером в Українському фізико-технічному інституті низьких температур АН УРСР (м. Харків) у відділі теоретичної фізики (1963–1964 рр.) В 1964 році А. І. Колосов вступив до аспірантури Харківського державного університету імені М. Горького (зараз – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна), яку успішно закінчив у 1967 р., продовжуючи наукові дослідження в області нелінійних диференціальних рівнянь та нелінійних операторних рівнянь в напівупорядкованих просторах.

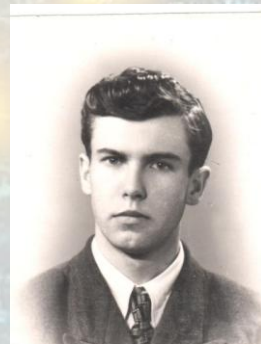
По закінченню аспірантури (1967 р.) розпочав науково-викладацьку діяльність у Харківському інституті інженерів комунального будівництва (ХІКБ). 1970 р. – початок видатної викладацької кар'єри саме на кафедрі вищої математики.

В 1970 р. Анатолій Іванович захистив кандидатську дисертацію за темою «Монотонні рішення сингулярної крайової задачі на півосі для нелінійного звичайного диференціального рівняння другого порядку» та отримав науковий ступінь кандидата фізико-математичних наук.

З перших років роботи на кафедрі, будучи молодим спеціалістом, Анатолій Іванович виконував найважливіші доручення з підготовки фахівців міського господарства. Так, починаючи з 1971 р., ще на посаді асистента, він неодноразово очолював предметну комісію з математики на вступних іспитах до ХІКБ.

Науково-педагогічна діяльність Колосова А. І., його професійний розвиток

відбувалися в стінах нашого Університету. Шлях від асистента (1971 р.), старшого викладача (1972 р.), доцента (1982 р.), старшого наукового співробітника наукового сектору ХІКБ (1984 р) до професора кафедри вищої математики, завідувача кафедри вищої математики ХІМГ (1992 р.) відбувався при наполегливій науковій роботі: в 1974 р. затверджений у вченому званні доцента по кафедрі вищої математики ХІКБ, в 1984 р. – старший науковий

Колосов А. І. – студент ХДУ

А. І. Колосов на науковому семінарі

співробітник наукового сектору ХПКБ, в 1991 р. захистив докторську дисертацію за темою «Нелінійні крайові задачі з вільною межею для звичайних диференціальних рівнянь математичної фізики».

В 1992 р. Анатолію Івановичу присуджений науковий ступінь доктора фізико-математичних наук, в тому ж році він був обраний на посаду професора кафедри вищої математики, призначений завідувачем кафедри вищої математики ХІІМГ, а в 1994 р. йому було присвоєно вчене звання професора кафедри вищої математики ХДАМГ.

Рішенням Вченої ради ХДАМГ в 2002 р. Колосову Анатолію Івановичу присуджено почесне звання «Заслужений професор Харківської державної академії міського господарства».

Тематика наукових досліджень А. І. Колосова пов'язана із дослідженням нелінійних крайових задач на незакріпленому відрізку для звичайних диференціальних рівнянь математичної фізики, нелінійних операторних рівнянь в напівупорядкованих просторах.

В 1934 році видатним італійським та американським фізиком, нобелівським лауреатом Енріко Фермі та англійським фізиком Джоном Томасом було сформульовано нелінійну крайову задачу на незакріпленому відрізку, відому як задача Томаса-Фермі із статичної теорії атому. Ця задача не має точного аналітичного розв'язку, перший наближений розв'язок отримав сам Енріко Фермі, ряд відомих фізиків та математиків теж працювали над цією проблемою.

А. І. Колосов в робочому кабінеті.

В 1968 р. А. І. Колосов отримав остаточний розв'язок цієї проблеми, побудувавши двосторонні наближення із будь-якою заданою точністю, які збігаються по нормі до єдиного розв'язку задачі Томаса-Фермі. Досягти цього вдалося завдяки запропонованому А. І. Колосовим методу розв'язання крайових задач на незакріпленому відрізку, названому методом подвійного віддзеркалення.

Цей метод базується на переході від крайової задачі до еквівалентного йому нелінійного інтегрального рівняння в напівупорядкованому просторі із конусом. Схожі нелінійні операторні рівняння досліджувалися школою видатного математика професора М. А. Красносельського.

За розробленим алгоритмом Анатолій Іванович першим побудував наближені розв'язки задач Фокнера-Скен, Больцмана-Пуасона та інших.

А. І. Колосовим було встановлено, що ряд найважливіших результатів М. А. Красносельського для угнутих монотонних операторів можуть бути перенесені на нелінійні псевдовогнуті гетеротонні оператори, які були введені професором В. І. Опойцевим. Досягається це побудовою двох інших вкладених просторів. Результат цієї роботи був опублікований в 1986 р. в Сибірському

математичному журналі «Об одном классе уравнений с операторами, обладающих свойствами вогнутости».

*Анатолій Іванович з колективом кафедри вищої математики готується підвести підсумки 2011 року.
(Зліва – направо сидять Є. С. Пахомова, М. П. Данилевський, А. О. Кобець, С. М. Ламтюгова, О. С. Архипова;
стоять: Г. А. Кузнецова, В. В. Радченко, Л. Б. Коваленко, Л. П. Вороновська, А. І. Колосов, С. О. Станішевський,
В. В. Бізюк, С. С. Шульгіна, О. В. Бораковський, О. В. Матвєєва, А. В. Якунін, Ю. Є. Печеніжський)*

Анатолій Іванович підтримував тісні наукові зв'язки із Інститутом прикладної математики імені М. В. Келдиша (ІПМ РАН, Москва), Латвійським університетом імені П. Стучки (Рига, Латвія), іншими науковими центрами України та зарубіжжя.

Протягом багатьох років Колосов А. І. був у складі спеціалізованої ради по захисту кандидатських та докторських дисертацій при Інституті проблем машинобудування НАН України, головою державної екзаменаційної комісії в Харківському інституті радіофізики та електроніки, був членом Вченої ради ХНУМГ ім. О. М. Бекетова.

Але життя видатного вченого не було обмежено колом наукових інтересів. Найважливішою цінністю для нього була родина. Із дружиною, Колосовою Світланою Василівною, він познайомився ще студентом механіко-математичного факультету Університету. З тих самих часів вони ділили разом радощі і з виховання сина, а потім – найулюбленішої онучки, і з професійними та науковими перемогами. Нині Світлана Василівна Колосова – один з провідних викладачів та науковців Харківського національного університету радіоелектроніки.

Анатолій Іванович Колосов був видатним науковцем, талановитим педагогом, чудовим адміністратором. Він отримав визнання своїх досягнень в суспільстві. Але найбільшою своєю нагородою наприкінці життя вважав посмішку правнука.

З родиною на відпочинку. Сочі.
Липень 1969 р.

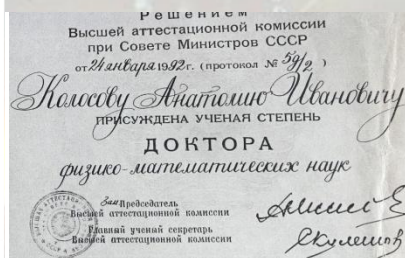

Анатолій Іванович Колосов
з сином

Найтурботливіший дідусь
з онучкою

За наполегливу та плідну працю Анатолій Іванович Колосов був нагороджений Почесною грамотою Державного комітету СРСР з народної освіти (1990 р.), Почесною грамотою Міністерства вищої і середньої спеціальної освіти (1991 р.), Почесною грамотою Кабінету Міністрів України (2017 р.).

Дипломи доктора наук, професора, заслуженого професора А. І. Колосова

Література і використані джерела:

1. Вікіпедія [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org/wiki>.
2. Енциклопедія сучасної України [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://esu.com.ua/search_articles.php?id=5807.
3. Вікі ХНУМГ ім. О. М. Бекетова [Електронний ресурс] – Режим доступу <https://wiki.kname.edu.ua/index.php/%D0%>
4. Науковці України [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://irbis-nbuv.gov.ua>

ПРОФЕСОРСЬКО- ВИКЛАДАЦЬКИЙ СКЛАД

• 1971

• 1981

• 2012

• 2019

АКИМОВИЧ Володимир Олександрович

Акимович Володимир Олександрович народився 16 квітня 1943 р. в селі Нікольському Кузнецького району Пензенської області в родині військовослужбовця.

Сім'я військовослужбовця неодноразово змінювала місце проживання та згодом переїхала до Харкова, де в 1960 році Володимир Олександрович закінчив середню школу № 132 і в цьому ж році вступив на механіко-математичний факультет ХДУ.

Навчання саме на механіко-математичному факультеті ХДУ Володимир Олександрович вибрав свідомо, хоча більш природним (з точки зору проживання сім'ї, що в той час мешкала в Одесі) було б навчання в Одеському університеті за аналогічним фахом: ознайомившись з атмосферою ОДУ, він прийшов до висновку, що рівень викладання, наукової діяльності та вимог до студентів в ХДУ на порядок вище.

Після закінчення в 1965 році навчання в ХДУ Володимир Олександрович отримав спеціальність математик-дослідник і з вересня 1966 року працював у науково-дослідному бюро «Шторм»: спочатку старшим лаборантом, а потім з червня 1967 р. – інженером.

Володимир Олександрович весь час був налаштований на наукові пошуки та намагався підвищити свою кваліфікацію. У листопаді 1970 р. він зайняв посаду асистента кафедри вищої математики ХПКБ, на якій пропрацював до червня 1990 р.

Вимогливий до себе та оточуючих, Володимир Олександрович довго працював над кандидатською дисертацією під керівництвом Кадеця Михайла Йосиповича, яку закінчив та успішно захистив у 1989 р. Незабаром з червня 1990 р. Володимир Олександрович одержав посаду старшого викладача кафедри вищої математики ХПКБ, на якій пропрацював до червня 1994 р. А потім з червня 1994 р. по квітень 2003 р. читав лекції та вів практичні заняття як доцент кафедри вищої математики.

До навчально-виховної роботи Володимир Олександрович підходив з душею, ретельно вивчав мотивації студентів до навчання, експериментував з побудовою навчальних програм, шукав нові форми подачі матеріалу, його компоновки та логічної структури, що відповідають сьогоденню. Зарекомендував себе як кваліфікований викладач, який на високому методичному рівні проводить заняття з вищої математики, теорії ймовірностей, обчислювальної техніки, прикладної математики. Також працював з абітурієнтами на підготовчих курсах і вів заняття зі

*В. О. Акимович, О. В. Матвеева.
Червень 2001 р.*

слухачами підготовчого відділення. Багато часу приділяв індивідуальній роботі зі студентами.

Володимир Олександрович проводив глибоку наукову роботу, був активним пропагандистом наукових знань як член товариства «Знання», брав постійну участь у громадському житті, був куратором академічної групи, керував групами студентів на сільсько-господарських роботах, читав лекції для учнів шкіл міста Харкова та області, проводив бесіди зі студентами в гуртожитках інституту.

Щорічно мав заохочення, серед яких: нагородження Срібним значком 4 ступеня у зв'язку з успішним виконанням особистих планів і соціалістичних зобов'язань; подяка за успіхи в справі підготовки висококваліфікованих фахівців для народного господарства, за хорошу організацію робіт зі збирання врожаю і великі досягнення в ідейно-політичному вихованні; премія за якісне і своєчасне виконання госпдоговірних і держбюджетних науково-дослідних робіт.

Серед найбільш значущих наукових робіт Володимира Олександровича можна відзначити наступні:

1. Акимович В. А. О метрических и линейно-топологических свойствах некоторых функциональных пространств Банаха : диссертация ... кандидата физико-математических наук : 01.01.01 / Харьк. гос. ун-т им. А. М. Горького. – Харьков, 1989. – 87 с. (Спеціальність 01.01.01 – Дійсний, комплексний і функціональний аналіз)

2. Акимович В.А. О равномерной выпуклости и равномерной гладкости пространств Орлича // Теория функций, функциональный анализ и их приложения: Респ. межвед. темат. науч. сб. / Харьк. гос. ун-т им. А. М. Горького. – Х.: Изд-во Харьк. ун-та, 1972. – Вып. 15. – С. 114 – 121

АЛЕКСАНДРОВА Людмила Михайлівна

Александрова Людмила Михайлівна народилася 10 серпня 1947 р. у місті Дрогобич Львівської області. В 1975 р. закінчила середню школу № 59 м. Харків. Продовжуючи сімейну традицію (мати Людмили Михайлівни – вчителька української мови та літератури), поступила до Харківського педагогічного інституту імені Г. С. Сковороди на фізико-математичний факультет, який закінчила в 1969 р., отримавши спеціальність «математика».

По закінченню інституту, з серпня по грудень 1969 р., Александрова Л. М. працювала в Харківській середній школі № 133 вчителем математики. У грудні 1969 р. Людмила Михайлівна перейшла до

УЗПІ на кафедрі ЕАПУ спочатку старшим лаборантом, а після здачі кандидатських іспитів, стала по здобувачем у лабораторії обчислювальної техніки. 3 грудня 1977 р. Александрова Л. М. працювала в НДІ автоматизації виробництва старшим інженером.

3 жовтня 1980 р. Людмила Михайлівна розпочала трудову діяльність в Харківському інституті комунального будівництва в НДС спочатку молодшим науковим співробітником, потім – старшим науковим співробітником.

3 1987 р. Александрова Л. М. перейшла на роботу в Харківський ліцей № 89 учителем інформатики, методистом, заступником директора з інформаційних технологій. У серпні 1997 р. Людмилу Михайлівну запросили до Слобожанської гуманітарної школи № 175, де вона працювала спочатку вчителем математики й інформатики, а з листопада 1997 р. – директором цієї школи. 3 листопада 2007 р. Людмила Михайлівна перейшла заступником директора гімназії № 116.

У січні 2007 р. Людмила Михайлівна повернулася до Університету міського господарства, де займала в різні роки посади методиста, викладача центру довузівської підготовки.

Л. М. Александрова в оточенні випускників центру довузівської підготовки

У період 2014 – 2018 р.р. Л. М. Александрова працювала старшим викладачем кафедри вищої математики ХНУМГ ім. О. М. Бекетова.

Незважаючи на перерви в роботі в стінах ХНУМГ імені О. М. Бекетова, Людмила Михайлівна ніколи не втрачала зв'язок із колегами. Людмилу Михайлівну, як досвідченого спеціаліста, регулярно запрошували членом предметної комісії з математики з прийому вступних іспитів до Університету. Понині Людмила Михайлівна – бажаний гість кафедри вищої математики.

Л. О. Бистрова, С. І. Мороховська (викладач ліцею при ХНАМГ), Л. М. Александрова

АРТАМОНОВ Олександр Іванович

Артамонов Олександр Іванович народився 13 травня 1934 року, у місті Ігарка, Красноярського краю.

По закінченню школи в 1951 році Олександр Іванович вступив на артилерійський факультет Каспійського Вищого військово-морського училища імені Кірова С. М. у м. Баку. У грудні 1955 року, після закінчення навчання, приступив до виконання обов'язків помічника командира корабля, але у травні 1956 року звільнився у запас з лав Радянської Армії (у ході масового скорочення Збройних Сил за ініціативою Хрущова М. С.).

У 1956 р. Олександр Іванович переїздить до міста Каспійськ, де розпочинає педагогічну діяльність тренером Дитячої спортивної школи. В 1957 р. для здобуття педагогічної освіти вступає в Дагестанський державний університет імені В. І. Леніна, де навчається на фізико-математичному факультеті.

У період з 1957 до 1958 р.р. працює викладачем праці в Каспійській середній школі № 3. З 1958 р. до 1960 р. – вчитель математики у початковій середній школі № 5, а з 1960 р. до 1964 р. - вчитель математики середньої школи для працюючої молоді.

У 1964 році Артамонов О. І. переїздить до Харкова, де 24 квітня розпочинає роботу в Харківському інституті інженерів комунального господарства на кафедрі вищої математики на посаді асистента, але 20 березня 1967 року звільняється за власним бажанням.

АРХИПОВА Олена Семенівна

Архипова Олена Семенівна народилась 13 травня 1940 р. в м. Самтредіа, Грузинської РСР у багатодітній сім'ї (крім Олени було ще четверо дітей), що мала дворянське походження.

У 1940 р. сім'я Олени Семенівни переїхала на Україну до с. Альоніно Охтирського району Сумської області. У 1951 р. Олена закінчила Альонінську початкову школу, а в 1957 р. – Чупаківську середню школу із золотою медаллю.

Обдарована амбітна дівчина відправилася до Харкова, де з 1957 по 1962 р.р. навчалася в Харківському державному університеті ім. О. М. Горького на механіко-математичному факультеті за спеціальністю «обчислювальна математика».

По закінченню Університету О. С. Архипова приступила до роботи в Фізико-технічному інституті АН УРСР, де працювала на посаді інженера (1962 -1965 р.р.), старшого інженера (1965 -1969 р.р.).

У період 1969 – 1973 р.р. Олена Семенівна очолювала групу математиків ВЦ Харківського інституту радіоелектроніки.

Отриманий науковий досвід спонукає О. С. Архипову поступити в 1970 р. до аспірантури кафедри теоретичної та математичної фізики Харківського політехнічного інституту ім. В. І. Леніна, яку вона успішно закінчила в 1973 р.

По закінченню аспірантури Олена Семенівна приступила до роботи молодшим науковим співробітником Інституту проблем машинобудування (1973 - 1976 р.р.). У цей період (1975 р.) вона захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата фізико-математичних наук за спеціальністю 01.01.07 – «Обчислювальна математика», тема дисертації - «Розв'язування контактних задач теорії пружності структурним методом».

Здобувши науковий ступінь, Олена Семенівна Архипова все своє подальше трудове життя присвятила викладацькій роботі:

– з 1981 р. – доцент по кафедрі теоретичної та математичної фізики ХПІ ім. В. І. Леніна;

– з 2003 р. – доцент кафедри інформаційних систем і технологій та вищої математики Інституту економіки ринкових відносин та менеджменту.

У 1981 р. О. С. Архипова отримує вчене звання доцента кафедри вищої математики

З лютого 2004 р. протягом наступних 11 років (до звільнення за власним бажанням у травні 2015 р.) Олена Семенівна працювала доцентом кафедри вищої математики Харківського національного університету імені О. М. Бекетова. За роки роботи в Університеті здобула повагу колег та студентів за професіоналізм та гострий розум.

О. С. Архипова мала понад 40 наукових праць, серед найбільш значущих

робіт Олени Семенівни можна відзначити наступні:

1. Математическое обеспечение программно-управляемого индикатора вычислительной машины М-20 / Сборник «Вычислительная математика и вычислительная техника» ФТИНТ, АН СССР. – 1972. – вып. 2.

2. Higher mathematics. Problems solving and variants of typical calculation. Kharkiv. – NTU “KhPI”. – 2004. – vol. 1, 2. – 621 с.

3. Математический аппарат и методы формирования оптимальных параметров управления процессом строительного предприятия. Монография / Х.: ХНАМГ. – 2007. – 827 с.

4. Математические методы в экономике. Монография / Х.: ХНАМГ. – 2012. – 322 с.

5. Формирование математического аппарата для выбора оптимальных параметров продукции капитального строительства. Монография / Х.: ХНАМГ. – 2013. – 421 с.

Доц. Архипова О. С. із завідувачем кафедри вищої математики проф. Колосовим А. І.

БАШЛАЙ Віра Семенівна

Башлай Віра Семенівна народилася 11 лютого 1919 р. у м. Смоленськ. У 1925 р. родина Віри Семенівни переїхала до Вітебську Білоруської РСР.

По закінченню середньої школи в 1935 р. Віра поступає на фізико-математичний факультет Вітебського педагогічного інституту, який закінчує в 1939 р., отримавши спеціальність «математика».

Після закінчення інституту була направлена викладачем математики в педагогічне училище м. Вітебська, де деякий час виконувала обов'язки завуча.

З початком війни Віра Семенівна разом із матір'ю та однорічною донькою не встигли евакуюватися, тому переїхали до рідних у станицю Криньки Ліознянського району, де перебували до звільнення Білорусії від німецько-

фашистських загарбників. У 1942 р. чоловік Віри Семенівни загинув на фронті, тому в 1946 р. вона відправилася до брата в Хабаровськ. Там, на Далекому сході, з 1946 р. по 1965 р. В. С. Башлай (Алещенко) працювала асистентом, старшим викладачем кафедри математики Хабаровського інституту інженерів залізничного транспорту.

У 1950 р. вдруге вийшла заміж. Її чоловіка, Башлая Івана Васильовича, в 1965 р. обрали за конкурсом доцентом Харківського інституту інженерів транспорту, тому родина переїхала до Харкова. Віра Семенівна продовжила викладацьку діяльність у вищих навчальних закладах Харкова:

– з вересня 1956 р. була обрана на посаду асистента кафедри математики ХІГМАвт,

– з 1966 р. - асистент кафедри вищої математики ХАДІ.

У вересні 1970 р. Віра Семенівна Башлай приступає до роботи в Харківському інституті інженерів комунального будівництва на посаді старшого викладача, де працює до виходу на пенсію у 1979 р.

За роки роботи в інституті В. С. Башлай проявила себе кваліфікованим викладачем, читала лекції і проводила практичні заняття з елементарної та вищої математики. За цей період у співавторстві з колегами нею було підготовлено два методичних посібники з елементарної математики для слухачів підготовчого відділення.

Донька Віри Семенівни пішла по стопах матері – працювала викладачем фізики в школах Харкова.

БИСТРОВА Людмила Олександрівна

Бистрова Людмила Олександрівна народилася 18 вересня 1940 р. в м. Харкові.

З 1947 р. по 1957 р. навчалася у Харківській середній школі № 33. По закінченню школи, у 1957 - 1958 р.р., працювала на Харківському електро-механічному заводі.

У 1958 р. Людмила Олександрівна вступила до Харківського державного університету на механіко-математичний факультет, який у 1963 р. закінчила, отримавши диплом за спеціальністю «обчислювальна математика».

За розподілом, після закінчення навчання, була призначена на посаду інженера-програміста обчислювального центру Харківського турбінного заводу.

У грудні 1963 року Людмила Олександрівна вийшла заміж за військово-службовця, Бистрова Леоніда Георгійовича, у зв'язку з чим в жовтні 1964 р. переїхала за місцем призначення чоловіка до м. Комсомольськ-на-Амурі.

У лютому 1965 р. у сім'ї Бистрових народився син Олександр.

Починаючи з листопаду 1965 р. Людмила Олександрівна розпочала викладацьку роботу асистентом кафедри вищої математики в Комсомольському-на-Амурі політехнічному інституті. За роки роботи в цьому закладі постійно підвищувала кваліфікацію у провідних закладах вищої освіти СРСР – Московському інженерно-будівельному інституті (1967 р.); Новосибірському державному університеті (1972 та 1981 р.р.); Ленінградському політехнічному університеті (1986 р.).

Людмила –
старанна учениця

Завжди на варті порядку!

У вересні 1992 року Л. О. Бистрова разом із родиною повернулася до Харкова. Починаючи з 1995 року трудова діяльність Людмили Олександрівни пов'язана з Харківською державною академією міського господарства, де вона приступила до виконання обов'язків на посаді асистента кафедри вищої математики.

Людмила Олександрівна характеризувалася колегами як досвідчений викладач, сумлінний і доброзичливий товариш, приймала активну участь у громадському житті кафедри. Завжди спонукала студентів до оволодіння математичними знаннями і була готова навіть у свій вільний час допомагати їм у цьому. Щорічно приймала участь у підготовці студентів до олімпіад та конференцій.

Людмила Олександрівна Бистрова була надзвичайно позитивною людиною, з материнською наполегливістю піклувалася про колег, цінувала дружні стосунки. Колеги провели Людмилу Олександрівну на заслужений відпочинок в 2010 році.

Л. О. Бистрова приймала участь у методичній роботі кафедри. Нею у спів-авторстві були підготовлені до друку роботи:

1. Архипова Е. С, Быстрова Л. А., Протопопова В. П., Пахомова Е. С., Ситникова В. С. Пособие по математике (для дополнительных занятий со студентами 1 курса дневной формы обучения всех специальностей, а также с иностранными студентами) / Под ред. проф. А.И. Колосова. – Харьков: ХНАГХ, 2005. – 80 с.

Коваленко Л. Б., Бистрова Л. О.,
Колодяжна Е. Б.

2. Бистрова Л. О., Пахомова Є. С. Тестові завдання на тему «Векторна алгебра» з курсу вищої математики (для студентів 1 курсу всіх спеціальностей Академії). – Харків: ХНАМГ, 2008. – 46 с.

Дівчата-однокласниці прийшли привітати Людмилу Олександрівну з Днем народження

БІЗЮК Валерій Васильович

Бізюк Валерій Васильович народився 27 січня 1946 року на Сумщині. У 1963 році закінчив Кролевецьку середню школу №1 із золотою медаллю.

Як учасника Всесоюзної олімпіади з математики, яку проводили Московський державний університет та Московський фізико-технічний інститут, в тому ж році був запрошений до Харківського державного університету ім. Горького О.М.

Склавши п'ять вступних іспитів, був зарахований на механіко-математичний факультет університету. А всього було зараховано на факультет 225 студентів.

На той час харківський мехмат вважався одним з провідних математичних факультетів і не тільки в Україні за рівнем підготовки та складом викладачів. На факультеті працювали О. В. Погорелов, В. А. Марченко, Н. І. Ахієзер, Б. Я. Левін, В. М. Борок, Й. В. Островський, Е. М. Жмудь, Ю. І. Любіч, Я. П. Бланк, Ю. В. Гандель, А. А. Янцевич, М. С. Ліфшиць, М. Й. Кадець, І. Є. Тарапов. Деканом був Д. З. Гордевський, а заступником декана Л. П. Татарченко. Ректором університету був В. Ф. Лаврушин.

По закінченні університету В. В. Бізюк за направленням був зарахований на посаду асистента кафедри вищої математики Харківського інституту інженерів комунального будівництва, завідував якою проф. Кадець М. Й.

З травня 1970 р. по травень 1971 р. проходив строкову службу в рядах Радянської Армії.

У листопаді 1972 року Валерій Васильович вступив до аспірантури Інституту проблем машинобудування АН УРСР. Науковим керівником став відомий вчений-механік, академік АН УРСР А. П. Філіппов. Перша наукова конференція, в якій прийняв участь Бізюк В. В. відбулась в Кутаїсі в 1975 році і доповідь надрукована в «Трудах X Всесоюзной конференции по теории оболочек и пластин». У грудні 1977 року Бізюк В. В. захистив дисертацію і йому був присвоєний вчений ступінь кандидата технічних наук.

З листопаду 1975 року по грудень 1979 року працював на посаді молодшого наукового співробітника ІПМаш АН УРСР. Директором Інституту проблем машинобудування АН УРСР був Підгорний А. М., видатний вчений і організатор науки.

Весь час педагогічної роботи в Університеті міського господарства, Бізюк В. В. продовжував співпрацю з Інститутом проблем машинобудування АН України. У кінці 1980 року проходив тримісячне стажування в ІПМаш АН УРСР, зберігся лист, в якому сказано, що питання щодо стажування Бізюка В. В. в Інституті проблем машинобудування АН УРСР буде розглянуто Президіумом АН УРСР після одержання заявки Міністерства вищої та середньої спеціальної освіти Української РСР.

*Молодий асистент
ХПКБ. 1968 р.*

А трохи пізніше було ще одне стажування і дуже значне. У кінці 1982 року на кафедру надійшли два запрошення на стажування протягом року – до Праги в Чехословаччину та до Гавани на Кубу. Це, звичайно, була подія, до якої, вірогідно, доклав зусиль Юрій Ілліч Бутенко, на той час Перший заступник Міністра освіти і науки України. Запрошення в Прагу до Карлового університету першим прийняв Годун Б. В. Друге запрошення на Кубу діставалось Бізюку В. В., який, проте, не мав уяви про наукові доробки кубинських вчених в області нестационарного деформування пластинок та оболонок. Тому він зателефонував до Москви, в Міністерство освіти з проханням замінити йому стажування з Гавани на Прагу, яке було задоволено. Таким чином Бізюк В. В. відправився на стажування до Ставебного Уставу Чеського Високого Учення Технічного, скажімо так – аналог політехнічного інституту, в якому в той час працював відомий вчений в області імпульсного деформування Йозеф Генріх, автор книги «Теория взрыва» і з яким у подальшому встановились близькі товариські та ділові стосунки. Та це ще не все. Двоє колег з однієї кафедри вищої математики в Празі мали б жити в одному помешканні, яке надавав прий-

*В. В. Бізюк з
академіком
О. В. Погорєловим*

маючий заклад освіти. Тому Валерій Васильович оформив паралельне стажування в Карловому університеті і заселився в одну кімнату з Годуном Б. В.

У грудні 1979 року повернувся на кафедру вищої математики Харківського інституту інженерів комунального будівництва, спочатку на посаду асистента, а через рік – старшого викладача. У 1983 р. Бізюку В. В. було присвоєне вчене звання доцента, а з січня 1984 р. Бізюк В. В. отримав посаду доцента.

Починаючи з грудня 1985 р., не полишаючи роботи на кафедрі, Бізюк В. В. присвятив себе довузівській підготовці. Спочатку як завідувач підготовчим відділенням. Пацювали на підготовчому відділенні викладачі кафедри – Ю. Є. Печеніжський, В. О. Акимович, Н. Н. Коваленко, Е. Б. Колодяжна, М. П. Данилевський, Т. Г. Слабова, А. В. Якунін. За 26 років свого існування через підготовче відділення пройшло 3377 слухачів, з яких 2743 стали студентами.

В. В. Бізюк – декан факультету довузівської підготовки

У 1992 році сталася видатна подія – 2 березня 1992 року в Харківському інституті інженерів міського господарства з'явився новий факультет – довузівської підготовки. Відповідно наказу ректора Шутенка Л. М. організацію факультету було доручено проректору Окуневському Л. М. та затвердженому деканом Бізюку В. В. Цікава деталь: вже по дорозі до Києва на затвердження уставних документів факультету, в яких, зокрема, необхідно було вказати ліміт слухачів факультету, Бізюку В. В. спало на думку число 1600, яке згодом стало не просто реальним, а в деякі роки число слухачів навіть перевищувало його.

У 1995 році відповідно до розпорядження ректора Леоніда Миколайовича Шутенка на базі академії міського господарства в складі факультету довузівської підготовки був відкритий ліцей муніципального управління та господарства. Перший Устав ліцею Бізюк Валерій Васильович друкував на портативній друкарській машинці. На першій сторінці стояли підписи засновників – ректора академії Шутенка Л. М та начальника обласного відділу освіти і

науки Сидоренка О. Л. Визначна роль у становленні та розвитку ліцею належить першому директору ліцею, «Відміннику народної освіти» Л. Д. Картавченко.

В. В. Бізюк на врученні атестатів в ліцеї Нової Водолаги

Викладали в ліцеї і вчителі, і викладачі академії. Завідувач кафедри вищої математики професор Колосов А. І. викладав ліцеїстам факультатив з математики. Багато дітей та онуків викладачів академії закінчували ліцей, адже рівень викладання там був дійсно високим.

На початку 2009 року під час чергової перевірки академії черговою комісією виникло питання про невідповідність назви факультету діючому Закону про освіту. Ректор Шутенко Л. М. доручив Бізю-

ку В. В. розібратися в цьому питанні. Бізюк В. В. заручившись підтримкою представників ряду інших вищих навчальних закладів Харкова їде до Києва з пропозицією внести деякі поправки до Закону про освіту. Прийняв Бізюка В. В. директор департаменту вищої освіти Болубаш Я. Я., який погодився з пропозиціями, більш того, доручив керівнику відділу Фоменку М. М. спільно з Бізюком В. В. відредагувати пропозиції та подати на розгляд Міністру освіти і науки Вакарчуку І. О. За місяць, 17.02.2009 р. було оприлюднений наказ Міністра освіти і науки Вакарчука І. О., в якому рекомендовано привести назви факультетів відповідно до вимог частини сьомої статті 30 Закону України «Про вищу освіту», зокрема змінити їх назви на підготовчі відділення, центри післядипломної освіти та центри (відділення) по роботі з іноземними студентами. У травні 2009 року факультет було перейменовано в Центр довузівської підготовки.

В. В. Бізюк – член президії зборів з нагоди святкування Випускного вечора в ліцеї ХДАГХ

Багато років Бізюк В. В. був експертом Міністерства освіти і науки України з ліцензування довузівської підготовки. Об'їздив у відрядженнях всю Україну – від Мукачева, Львова на заході до Алчевська, Дніпра на сході, від Одеси, Севастополя, Сімферополя на півдні до Києва, Черкас, Ніжина на півночі. Звичайно, найбільше навчальних закладів ревізував у Харкові. Коли проводив експертизу у Кривому Розі, господарі поцікавились, чи не має шановний експерт якогось бажання, користуючись нагодою перебування в місті. Гість без роздумів попросив сфотографувати його в 95-му кварталі з перспективою одержати на фото автографи відомих «кварталівців».

Автор навчально-методичних посібників, підручників, Бізюк В. В. продовжував займатися науковою працею, приймав участь в конференціях, зокрема найчастіше в тих, які проводив Херсонський національний технічний університет або Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. На цих конференціях завжди зустрічався з постійним учасником та організатором Ю. В. Ганделем, своїм викладачем ще зі студентських років.

В. В. Бізюк з Б. В. Годуном на міжнародній науковій конференції в Херсоні

*Новий твір представлений на суд слухачів.
Ю. Є. Печеніжський, В. В. Бізюк, О. І. Ропавка,
О. В. Бораковський*

Останніми роками Бізюк Валерій Васильович багато уваги приділяє дистанційному навчанню як студентів, так і слухачів курсів доуніверситетської підготовки. Ним підготовлені дистанційні курси і для студентів, і для слухачів. Валерій Васильович проводить Всеукраїнські олімпіади для школярів, зокрема ним розроблені перший дистанційний етап і другий очний. Він неодноразово приймав участь у конференціях, присвячених розвитку дистанційного навчання.

У 2002 році Бізюк В. В. був нагороджений знаком «Відмінник освіти України».

У 2016 році Бізюку В. В. присвоєно звання «Заслужений викладач Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова».

Коло інтересів Валерія Васильовича Бізюка не обмежується науковою та педагогічною діяльністю. Він досі у чудовій фізичній формі, із задоволенням займається баскетболом, більярдом; любить мандрувати.

На засіданні кафедри

Валерій Васильович – автор не лише наукових та методичних робіт, з-під його пера за душевним потягом виходять чудові сатиричні, гумористичні зарисовки, які він присвячує своїм друзям та колегам.

Валерій Васильович Бізюк – найдосвідченіший на сьогодні член колективу кафедри. Майже 50 років зразкової трудової біографії віддано викладацькій діяльності на кафедрі вищої математики Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова.

М'яч обов'язково влучить в ціль!

*В. О. Ткачов, В. В. Бізюк,
М. П. Пан, Н. І. Самойленко*

Любитель екстриму

*95-й квартал,
м. Кривий Ріг*

БОНДАРЕНКО Олександр Анатолійович

Бондаренко Олександр Анатолійович народився 9 жовтня 1945 року в м. Харкові в сім'ї службовців. Батько, Бондаренко Анатолій Порфирович, - інженер. Мати, Бондаренко Любов Леонтіївна, працювала в Харківському вищому військовому авіаційному училищі зв'язку службовцем без військового звання.

У 1964 р після закінчення середньої школи № 27 (відома в Харкові класична фізико-математична школа, орієнтована на ХДУ) Олександр Анатолійович вступив до Харківського політехнічного інституту на вечірнє відділення електроенергетичного факультету, який закінчив в 1970 р за фахом «інженер-електрик (автоматизації виробництва)».

Навчаючись на вечірньому відділенні, Олександр Анатолійович паралельно працював:

- в Харківському вищому командно-інженерному училищі з січня 1964 р. по травень 1964 р. старшим механіком, а потім там же з жовтня по грудень 1964 р. – лаборантом;

- у ВНДІ Монокристалів на дослідному заводі: з жовтня 1966 р. до кінця 1967 р. – апаратником, з січня 1968 р. по травень 1969 р. – електроприладистом-вимірником, з травня 1969 р. по жовтень 1971 р. – апаратником, а після закінчення ХПІ отримав посаду інженера-технолога, на якій пропрацював з жовтня 1971 р. по травень 1972 р.

З травня по грудень 1972 р. служив у Радянській Армії рядовим в Уральському військовому окрузі.

З лютого по листопад 1973 р. працював у Москві в Центральному науково-дослідному інституті комплексної автоматизації на посаді виконуючого обов'язки молодшого наукового співробітника лабораторії надійності систем автоматизації управління.

Повернувшись до Харкова, з листопада 1973 р. по січень 1977 р. Олександр Анатолійович працював молодшим науковим співробітником лабораторії проблем управління при механіко-математичному факультеті ХДУ.

Потім доля надовго пов'язала Олександра Анатолійовича з науково-дослідним сектором кафедри вищої математики ХПКБ:

- з лютого по червень 1977 р. Олександр Анатолійович – старший інженер;

- з червня 1977 р. по лютий 1989 р. – старший науковий співробітник.

У цей же час з жовтня 1977 р. по грудень 1981 р. Олександр Анатолійович навчався в заочній аспірантурі при ХПІ під керівництвом професора Дабагяна Арега Вагаршаківича (д.т.н., проф. зав. каф. АСУ).

В 1985 р. Олександр Анатолійович успішно захистив кандидатську дисертацію і йому було присуджено науковий ступінь кандидата технічних наук. А в

листопаді 1988 р. Олександр Анатолійовичу Бондаренко присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника за спеціальністю 05.13.07 – «Автоматизація технологічних процесів і виробництв».

З лютого 1989 р. по вересень 1992 р. Олександр Анатолійович працював провідним науковим співробітником НДС кафедри вищої математики.

У вересні 1992 р. О. А. Бондаренко перевівся на посаду доцента кафедри теплохолодопостачання ХПКБ, на якій пропрацював до липня 1993 р.

В липні 1993 р. Олександр Анатолійович емігрував з родиною до Австралії, де працював черговим інженером-електронником. Приїжджав до України в 1996 р. і в 2004 р., кожного разу відвідував ХПКБ.

Син – Бондаренко Андрій Олександрович, 1971 р.н., навчався в ХПКБ за фахом «електричні системи енергоспоживання» (встиг закінчити 4 курс). Після переїзду до Австралії закінчив технологічний коледж і працював у фірмах з обслуговування електроустаткування.

За час роботи в групі НДС при кафедрі вищої математики ХПКБ Бондаренко О. А. проявив себе кваліфікованим науковим співробітником, здатним самостійно вирішувати наукові завдання, пов'язані із застосуванням прикладних математичних методів при моделюванні складних технологічних процесів. З 1978 р. був відповідальним виконавцем, а потім науковим керівником НДР, пов'язаних з моделюванням газопровідних систем великих розмірів зі складною структурою.

З 1981 р. Бондаренко О.А. брав участь в якості відповідального виконавця в розробці особливо важливої НДР «Автоматизація наукових досліджень керування процесів транспорту газу», яка була включена в міжвузівську цільову програму Мінвузу СРСР. Основні етапи НДР виконувались своєчасно і на високому рівні.

Запропоновані Бондаренко О. А. методи й алгоритми моделювання складних газопровідних систем і розроблене з його участю відповідне програмне забезпечення дозволили вирішити ряд якісно нових завдань оперативного управління технологічними процесами газопровідних систем.

До складу групи науково-дослідного сектора кафедри вищої математики з науковим керівником Кадецем М. Й. (потім Бондаренко О. А.) та відповідальним виконавцем Бондаренко О. А. (потім Якунін А. В.) в різний час входили: Магас Наталія Борисівна, Чернухіна Любов Василівна, Савенко Алла Ігорівна, Пасіка Євген Елланович, Плугіна Євгенія Василівна, Майко Владислав Ігоревич, Жихарєв Олег Дмитрович, Травкіна Ірина Павлівна, Якунін Анатолій Вікторович.

Основний замовник групи НДС – НДПІАСУтрансгаз. З НДС кафедри вищої математики ХПКБ безпосередньо співпрацювали представники НДПІАСУ-трансгазу: Зінов'єв Георгій Митрофанович, Пергаменцев Юрій Арнольдович, Михановський Альберт Веніамінович, Стиль Едуард Михайлович, Гончарук Вадим Олександрович, Никитюк Анатолій Володимирович, Гінзбург Михайло Давидович.

Також група НДС виконувала НДР на замовлення спеціалізованого КБ

при заводі № 67 (нині «Хартрон», м. Харків) по розробці моделі нестационарної течії в магістральному продуктопроводі; а також виступала субпідрядником по створенню систем автоматизованого управління економічними і фінансовими процесами в ВВО «Югтрансгаз» (м. Саратов).

Бондаренко О. А. має кілька десятків наукових публікацій, більшість з яких прикладного характеру, пов'язаного з моделюванням газотранспортних систем.

Наукову роботу Олександр Анатолійович поєднував з активною участю в громадському житті: був членом ДНД інституту, членом групи народного контролю факультету МЕТ, агітатором.

Бондаренко О. А. проявив себе добросовісним, дисциплінованим працівником і, будучи безпартійним, демонстрував моральну стійкість та ідеологічну витримку, принциповість у стосунках. Користувався заслуженим авторитетом серед своїх співробітників та колег.

Досягнення Олександра Анатолійовича неодноразово були відмічені заохоченнями: преміями за якісне і своєчасне виконання плану госпрозрахункових науково-дослідних робіт, за завершення госпрозрахункових науково-дослідних робіт; подяками за активну участь і успішне виконання соціалістичних зобов'язань, за успішне виконання виробничих завдань, за успішне виконання особистих творчих планів.

Олександр Анатолійович володів українською та німецькою мовами, а перед переїздом до Австралії пройшов інтенсивні курси англійської мови.

Ще в дитячі роки Олександр Анатолійович активно займався спортом, відвідував секцію водного поло при стадіоні «Динамо». Намагався вести здоровий спосіб життя та підтримував у цьому колег. В науковій діяльності він себе досить сміливо та був готовий взятися за будь-яку справу, що стична до математики та її інструментарію. Олександр Анатолійович в особистих відносинах був емоційно розкованим та компанійським, інколи цинічним, любив шуткувати, цинив у людях порядність і щирість.

Найважливіші роботи О. А. Бондаренко:

Бондаренко А. А. Математическое моделирование сложных газопроводных сетей для решения задач оперативно-технологического управления [Рукопись] : дис. ...канд. техн. наук: 05.13.07 / А. А. Бондаренко ; рук. работы А. В. Дабагян ; ХИИКС. – Харьков, 1985. – 185 с.

БОРАКОВСЬКИЙ Олександр Васильович

Бораківський Олександр Васильович народився 16 травня 1953 року в с. Михайлівка Запорізької області. У 1961 році розпочав навчання в Михайлівській середній школі № 3. За роки навчання у школі Олександр виявив чималі здібності до точних наук. Саме тому в 1968 р. він вступив до Київської республіканської школи фізико-математичного профілю при Київському державному університеті, яку успішно закінчив у 1971 р.

По закінченню республіканської спеціалізованої школи Олександр вирішує продовжити навчання на механіко-математичному факультеті Харківського державного університету імені О. М. Горького. Отримавши університетський диплом за спеціальністю «механіка» в 1976 р., Бораківський О. В. приступає до роботи в Харківському інституті проблем машинобудування АН УРСР.

Через два роки Олександр Васильович разом із родиною відправляється до Крайньої півночі, де застосовує не стільки математичні, скільки інженерні та організаційні здібності, працюючи старшим інженером будівельно-монтажного управління № 1 тресту «Північтрубопроводбуд» в м. Надим Тюменської області (1978 – 1980 р.р.); заступником начальника будівельної лабораторії тресту «Уренгойбудгаздобування» в м. Новий Уренгой Тюменської області (1980 р.); інженером по експлуатації будівельних машин імпортного виробництва будівельно-монтажного управління № 60 тресту «Північтрубопроводбуд» в м. Надим (1980 – 1982 р.р.); начальником виробничо-технічного відділу управління механізації № 6 ВПО «Союзремонттрубопроводтехніка» в м. Надим (1982 – 1987 р.р.).

По закінченню контракту, в 1987 р., О. В. Бораківський повертається до Харкова та розпочинає наукову та педагогічну діяльність в стінах Харківського інституту інженерів комунального будівництва спочатку на посаді молодшого, а через три місяці - старшого наукового співробітника по НДС.

З лютого 1993 р. Олександр Васильович подає заяву про сумісництво наукової діяльності в НДС із педагогічною, на кафедрі вищої математики. Згодом робота на посаді старшого викладача кафедри вищої математики стає основною.

Олександр Васильович Бораківський за роки роботи на кафедрі займався науковими дослідженнями з проблеми чисельного розв'язання крайових задач теорії пружності; приймав активну участь в громадських справах колективу. Одним з доручень Олександру Васильовичу від колективу кафедри було дослідження історичної спадщини, яке він виконував із задоволенням.

Грамота і кубок за 2-ге місце у ІІ турі Всеукраїнської студентської олімпіади з математики. Севастопіль. 2011 р.

Грамота за великий вклад у проведення Всеукраїнської студентської олімпіади з математики. Севастопіль. 2013 р.

Сертифікат про участь у науково-практичній конференції. Харків, ХНУМГ імені О. М. Бекетова. 2015 р.

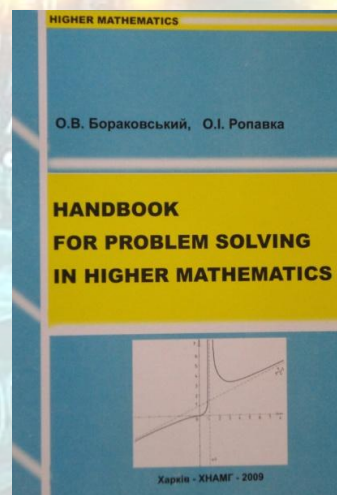
О. В. Бораковський активно працював зі студентами в СНС, готував найкращих з них до участі у Всеукраїнському турі студентських олімпіад з математики. Два роки поспіль (2011, 2012 р.р.) студенти ХНАГХ під його керівництвом здобували призові місця на республіканських змаганнях.

Олександр Васильович Бораковський одним з перших викладачів кафедри вищої математики пройшов підвищення кваліфікації по курсу дистанційного навчання на базі платформи Moodle (2013 р.). За декілька років до активної підготовки ХНУМГ імені О. М. Бекетова навчально-методичної бази для викладання дисциплін англійською мовою, О. В. Бораковський у співавторстві із О. І. Ропавкою підготував навчальний посібник з грифом МОН України «Handbook for problem solving in higher mathematics» у двох варіантах: англо-російський та англо-український (2008), який понині активно використовується викладачами кафедри при роботі з іноземними студентами.

Олександр Васильович Бораковський, повний сил та творчих планів, раптово пішов з життя у серпні 2018 р.

Вручення сертифікатів про підвищення кваліфікації по дистанційному навчанню на базі платформи Moodle

Підручник англійською мовою

ВОРОНОВСЬКА Лариса Петрівна

Воронівська Лариса Петрівна народилася 4 червня 1969 року у селі Заброди Богодухівського району Харківської області. Наймолодша серед трьох доньок сім'ї Руденко.

У 1970 році родина переїздить до міста Богодухів, де з 1976 по 1986 р.р. Лариса навчалася у Богодухівській середній школі № 1. По закінченню школи до закладу вищої освіти вступила не одразу, перевіряла свої педагогічні здібності роботою зі школярами.

З жовтня 1986 р. по серпень 1988 р. Лариса Петрівна працювала старшою піонервожатою Богодухівської середньої школи № 1.

У 1988 р. успішно склала вступні іспити до Харківського державного університету імені О. М. Горького і була зарахована на перший курс радіофізичного факультету. У 1993 р. Воронівська Л. П. закінчила навчання і отримала диплом за спеціальністю «Радіофізика та електроніка».

По закінченню університету, у жовтні 1993 року, почала працювати асистентом кафедри природничих наук факультету довузівської підготовки іноземних громадян Харківського державного університету ім. В. Н. Каразіна.

Ще студенткою, Лариса Петрівна вийшла заміж за Воронівського Владислава Петровича та у жовтні 1994 року народила сина.

У 2000 р. звільнилась за власним бажанням з посади асистента кафедри природничих наук Центру довузівської підготовки Харківського державного університету імені В. Н. Каразіна.

На робочому місці

У листопаді 2001 р. Воронівська Л. П. починає працювати викладачем математики підготовчих курсів Харківської академії міського господарства, а вже в травні 2003 р. була зарахована до складу кафедри вищої математики Харківської академії міського господарства на посаді асистента.

Восени 2012 р., прийнявши рішення реалізувати накопичений науково-педагогічний потенціал, Лариса Петрівна склала іспити та була зарахована здобувачем кафедри методики професійної освіти Харківського державного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди.

*Воронівська Л. П., Шульгіна С. С.,
Коваленко Л. Б.*

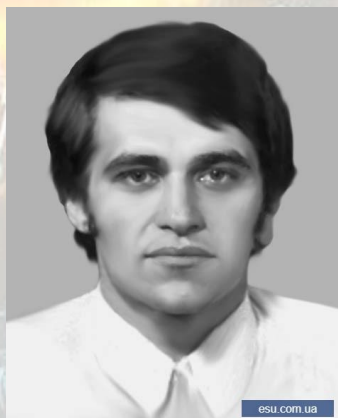
роди. За результатами наукових досліджень у червні 2016 р. відбувся захист дисертації «Формування професійної мобільності майбутніх фахівців комунального господарства» та рішенням Спеціалізованої Вченої Ради Приватного вищого навчального закладу «Дніпропетровський університет імені А. Нобеля» Вороновській Л. П. було присвоєно вчений ступінь кандидата педагогічних наук.

З 2017 р. і по теперішній час Вороновська Лариса Петрівна працює на посаді доцента кафедри вищої математики.

За роки сумлінної праці Ларисою Петрівною написано і надруковано у різних наукових виданнях 28 статей і тез доповідей. Разом з іншими колегами розроблено та надруковано 12 методичних видань.

ГОДУН Борис Васильович

Годун Борис Васильович народився в Херсоні 1 жовтня 1949 року.

У період 1966 - 1971 р.р. навчався на механіко-математичному факультеті Харківського державного університету імені О. М. Горького.

По закінченню університету Борис Васильович одержав направлення у Фізико-технічний інститут АН УРСР. Освоїв програмування на ЕОМ «Днепр-21». З 1973 р. працював на посаді старшого інженера - керівника групи математичного забезпечення ЕОМ «Днепр-21», операційної системи ДД-3 та транслятора «Алгамс», приймав участь у розробках по автоматизації плазмового та ядерного експерименту.

1 грудня 1974 р. Борис Васильович Годун вступає до аспірантури Харківського інституту інженерів комунального будівництва за спеціальністю 01.01.01 «Функціональний аналіз і теорія функцій» під керівництвом завідувача кафедри вищої математики професора Кадеця М. Й., де навчається три роки. Останній рік аспірантури можна оцінити як перший крок молодого вченого-математика. Його перші роботи були прийняті до публікації в провідних виданнях СРСР: «Сибірський математичний журнал» (1977); «Доповіді АН УРСР» (1977); «Доповіді АН СРСР» (1977); «Всесоюзна топологічна конференція. Мінськ» (1977); «Теорія функцій, функціональний аналіз та їх застосування» (1978);

Після закінчення аспірантури Годун Б. В. зустрів Новий 1978 рік як асистент кафедри вищої математики Харківського інституту інженерів комунального будівництва. Набраний темп наукового пошуку вже не зупинити, йде підготовка дисертаційної роботи. Але ж життя цим не обмежується, воно багатогранне. Витяг із особистої справи: «В связи с выполнением Норм и требований Нового Всесоюзного Комплекса «Готов к труду и обороне СССР» награжден Серебрянным значком 4-ой степени Нового Комплекса ГТО».

Початок 1979 року став завершальним у підготовці дисертації за темою «О слабой сходимости последовательностей в сопряженных пространствах» і 13.02.1979 р. після її успішного захисту, Годуну Борису Васильовичу присуджений науковий ступінь кандидата фізико-математичних наук.

У грудні 1980 року Годун Б. В. був переведений на посаду старшого викладача кафедри вищої математики. Наукові праці Годуна Б.В. з теорії банахових просторів стали відомі за межами країни, і з цього часу почали встановлюватись міжнародні творчі зв'язки із зарубіжними вченими Болгарії, Чехословаччини, Румунії. Зокрема, результатом творчої переписки з проф. Іваном Зінгером (м. Бухарест) і його безпосередньої участі стала публікація в 1981 р. статті «Замечание о безусловной базисной константе пространства Банаха» в журналі АН Соціалістичної республіки Румунії. В цьому ж виданні була опублікована стаття «Об эквивалентных перенормировках квази-рефлексивных пространств Банаха». Ця подія не пройшла непомітною. За визнання високих результатів роботи в світовому математичному середовищі «4.07.81 пр.376-02. Объявлен строгий выговор. За неоднократное (1980, 1981) нарушение установленного порядка направления рукописей для опубликования рукописей за рубежом», про що записано в особовій справі Годуна Б.В.

У 1982 році сталася визначна подія – на кафедру вищої математики надійшли два запрошення на стажування протягом року в Чехословаччині (Прага) та на Кубі (Гавана). Першим дізнався Годун Б. В., який обрав Прагу, запропонувавши Бізюку В. В. їхати на Кубу. Але все виглядало якось не по-дружньому. Як у колгосп у Дергачі чи Краснокутськ, так разом, а як на стажування, так на різні континенти. Бізюк В. В. доклав деяких зусиль, і після перемовин з Москвою одержав дозвіл на стажування у Празі. І друзі зустрілись в одній країні, в одному університеті і, врешті, в одній кімнаті проживання у Празі.

Після повернення з Праги в кінці 1983 року, вже на початку наступного Годун Б. В. був обраний на посаду доцента кафедри вищої математики, а через

В. В. Бізюк, Б. В. Годун спілкуються з деканом факультету довузівської підготовки Херсонського національного технічного університету

рік, 4 вересня 1985 року одержав диплом доцента. В цей період активної наукової творчості налагоджуються зв'язки з провідними математиками Чехословаччини, Болгарії. Опубліковані статті в математичному збірнику Карлового університету (1984), Чехословацькому математичному журналі (1985). Дуже корисним і плідним стали стосунки Годуна Б. В. з видатним болгарським математиком, спеціалістом з функціонального аналізу, геометрії банахових просторів, Станіміром Троянські. Випускник механіко-математичного факультету Харківського державного університету, учень Михайла Йосиповича Кадеця, Троянські Станімір Любенов вже в 1989 році був обраний членом-кореспондентом Болгарської Академії Наук, а згодом академіком (2003).

У 1988 році Годун Б. В. одержав запрошення відвідати Інститут математики Болгарської Академії Наук, чим безумовно скористався.

Ці роки можна назвати періодом інтенсивної творчої та організаційної підготовки до захисту докторської дисертації. Публікувались статті, зокрема, в співавторстві зі С. Троянські у «Доповідях АН СРСР» (1990), у «Доповідях Болгарської АН». У листопаді 1989 р. Годун Б. В. бере участь в роботі 18-ї Школи з абстрактного аналізу в Празі. У жовтні 1990 року Годун Б. В. вкотре їде до Болгарії, в Інститут математики БАН. Цього разу з офіційним представленням докторської дисертації в Спеціалізовану Раду з математики при ВАК НРБ з подальшою розсилкою автореферату. Нарешті, вже в грудні 1990 року Годун Б. В. захищає докторську дисертацію в Софійському університеті.

ВАК Ради Міністрів НРБ 6 лютого 1991 року присудила Годуну Борису Васильовичу ступінь доктора математичних наук. Цей диплом «Доктор по математика» бачили, мабуть, лише Годун Б. В. з Бізюком В. В., бо в той же день він був відісланий до Москви в ВАК Ради міністрів СРСР, на підставі цього документу Годуну Б.В. 16 серпня 1991 року був виданий диплом доктора фізико-математичних наук.

На цей час було підготовлено й опубліковано більше тридцяти наукових статей у різних виданнях – «Сибірський математичний журнал», «Функціональний аналіз і його застосування», в «Доповідях АН УРСР», «Доповідях АН СРСР», «Доповідях БАН». 4 грудня 1991 року Годун Б. В. обраний професором кафедри вищої математики.

Ім'я професора Годуна Б. В. стало відоме в Європі та за океаном, судячи з листів, які надходили на його ім'я з пропозиціями включити його в різноманітні альманахи видатних вчених, що, проте, його мало цікавило.

В середині 90-х років Годун Б.В. повернувся на батьківщину, до Херсону. Викладав у Херсонському національному технічному університеті.

ГРЕБЕННІК Валерій Давидович

Гребеннік Валерій Давидович народився 6 березня 1943 року в м. Коноша Архангельської області. В 1961 – 1963 р.р. навчався у Харківському інституті інженерів залізничного транспорту, а в 1963 р. перейшов до Харківського інституту гірничого машинобудування, автоматики та обчислювальної техніки, який закінчив у 1965 р. та отримав диплом інженера-електрика.

Валерій Давидович працював інженером на підприємстві п/с 67, звідки в 1966 р. був призваний на службу до лав Радянської Армії. Після звільнення з військової служби Гребеннік В. Д. приступив до роботи в Харківському інституті радіоелектроніки, де обіймав різні посади: в період з 1967 по 1970 р.р. працював керівником групи СКБ, 1970 – 1971 р.р. – молодшим науковим співробітником, а в 1971 р. став аспірантом ХІРЕ.

У 1972 році Валерій Давидович Гребеннік захистив дисертацію «Розробка і дослідження деяких оптимальних алгоритмів збору та обробки інформації» та отримав науковий ступінь кандидата технічних наук за спеціальністю 05.13.01 «Технічна кібернетика та теорія інформації».

З 01.09.1976 р. Гребеннік В. Д. розпочав викладацьку діяльність в Харківському інституті інженерів комунального будівництва на посаді старшого викладача кафедри вищої математики. Після створення на базі кафедри вищої математики нової кафедри прикладної математики та обчислювальної техніки в 1978 р. перейшов працювати у новостворений підрозділ, де й закінчив свою професійну діяльність у 1999 р.

Під час роботи Валерій Давидович проявив себе як досвідчений та ініціативний працівник. Він підготував та прочитав такі курси, як «Теорія ймовірностей та математична статистика», «Обчислювальна математика», «Математичне програмування». Особливу увагу він приділяв науково-дослідній роботі, залучав до неї студентів, був керівником держбюджетної теми. Гребеннік В. Д. був постійним автором наукових статей у журналі «Кібернетична техніка» та учасником наукових конференцій.

ГРИЦАЙЧУК Володимир Михайлович

Грицайчук Володимир Михайлович народився 29 травня 1944 р. у місті Краснограді Харківської області в сім'ї робітників. Батько, Грицайчук Михайло Іванович – учасник Великої Вітчизняної Війни. Жили Грицайчуки ду-

же скромно, без особливого достатку в старій хаті, де навіть підлога була глиняною – холодна «долівка», покрита фарбованою мішковиною. У 1947 р. у Володимира Михайловича з'явився рідний брат.

У 1954 р. Володимир Михайлович переїхав з сім'єю до Харкова. У 1958 р., після закінчення 7 класів, Володимир Михайлович вступив до ремісничого училища № 5 на спеціальність «токар», яке закінчив у 1960 році.

З 1960 р. по 1963 р. Грицайчук В.М. працював токарем спочатку на Дергачівському механічному заводі, а потім в організації (поштова скринька) «завод № 109».

У 1963 р. Володимир Михайлович був призваний до лав Збройних Сил і чотири роки прослужив у військово-морському флоті. Показав себе відмінником бойової та політичної підготовки. У 1966 р. вступив у члени КПРС і в тому ж році був нагороджений орденом «Червона Зірка» за кругосвітній перехід на борту атомного підводного човна «Комсомолец-2». (Попередня спроба такого переходу іншим атомним підводним човном «Комсомолец» закінчилася трагедією).

Після демобілізації Володимир Михайлович з 1967 р. по 1968 р. працював механіком холодильних установок у готелі «Інтурист».

У 1968 р. Грицайчук В. М. вступив до Харківського державного педагогічного інституту на фізико-математичний факультет і обрав спеціальність «математика» (навчання за цією спеціальністю було на рік коротше, ніж за спеціальністю «фізика і математика»).

Володимир Михайлович користувався авторитетом серед однокурсників, був студентським активістом. У 1970 р. Грицайчук В.М. у складі студентської делегації з обміну досвідом відвідав Німецьку Демократичну Республіку.

Після закінчення ХДПІ в 1972 р. Володимир Михайлович був обраний за конкурсом асистентом кафедри вищої математики ХПКБ. На цій посаді він пропрацював до 1976 р.

У 1975 р. Грицайчук В. М. успішно пройшов стажування в ХДУ при кафедрі теорії функцій. Здав кандидатський мінімум з філософії та іноземної мови.

У період з 1976 по 1979 р.р. Володимир Михайлович навчався в очній аспірантурі ХПІ на кафедрі теоретичної та математичної фізики. Після її закінчення, без затримки, в 1980 р. він успішно захистив кандидатську дисертацію і одержав науковий ступінь кандидата фізико-математичних наук.

Після захисту дисертації Грицайчук В. М. залишився працювати в ХПІ, і з листопада по грудень 1979 р. обіймав посаду молодшого наукового співробітника НДС.

У грудні 1979 р. Володимир Михайлович повернувся на посаду асистента кафедри вищої математики ХПКБ, на якій пропрацював до грудня 1980 р., після чого був переведений на посаду старшого викладача цієї ж кафедри.

У 1982/83 р.р. Грицайчук В. М. знаходився у відрядженні в Москві на курсах з вивчення португальської мови терміном 10 місяців. Після закінчення курсів склав іспити на «відмінно» і показав знання португальської мови,

відповідні програмі трирічних курсів МЗС СРСР.

У січні 1984 р. Грицайчук В. М. став доцентом кафедри вищої математики.

Улітку 1984 р. Володимир Михайлович був направлений у відрядження до Москви для подальшого виїзду в Мозамбик на довгострокову педагогічну роботу терміном на три роки. У травні 1987 р. після повернення з Мозамбіку він знову приступив до своїх службових обов'язків доцента кафедри вищої математики, а в березні 1988 р. Володимир Михайловичу було присвоєно вчене звання доцента кафедри вищої математики.

Передчасна смерть 26 липня 1996 року перервала плідний життєвий шлях Грицайчука В. М.

Володимир Михайлович зарекомендував себе як знаючий фахівець, активний науковець, вимогливий викладач, що постійно підвищує свою педагогічну майстерність. Навчальні заняття проводив на високому навчально-методичному рівні з урахуванням сучасних вимог до підготовки високо-кваліфікованих інженерних кадрів.

У 1984 – 1987 р.р. для студентів столичного університету Народної Республіки Мозамбик Грицайчук В.М. написав (португальською мовою) навчальний посібник «Елементи математичної логіки і теорії множин» і ряд методичних рекомендацій.

Володимир Михайлович ніколи не замикався у вузькому колі професійних інтересів. Морально стійкий і політично грамотний, він користувався заслуженим авторитетом у колективі кафедри та інституту. З 1990 р. по 1996 р. працював відповідальним секретарем приймальної комісії інституту. Брав активну участь у громадській роботі, проводив семінари мережі партійно-політичної освіти. Виконував обов'язки начальника штабу ДНД інституту, голови профбюро факультету МЕТ, заступника секретаря партійного бюро факультету МЕТ з ідейно-виховної роботи. Був куратором академічної групи підготовчого відділення, членом штабу ДНД інституту. З 1984 р. по 1987 р. був членом партбюро радянських викладачів у Мозамбіку.

За активну науково-педагогічну, адміністративну та громадську роботу Грицайчук В.М. регулярно отримував відзнаки та заохочення від держави та керівництва ХПКБ:

- медаль «20 років перемоги у ВВВ» (1965 р.), медаль «60 років Радянської Армії» (1968 р);
- премія за істотний внесок у виконання планових завдань і соціалістичних зобов'язань; за успішну роботу в приймальній комісії;
- подяка за сумлінне виконання робіт з організації нового набору;
- Почесна грамота за досягнуті успіхи в навчально-методичній, науково-педагогічній, виховній роботі, підготовці спеціалістів для народного господарства;
- 10% надбавка до зарплати за знання та практичне застосування іноземної мови (з 1991 р.).

Володимир Михайлович був одружений з Грицайчук В.В., 1949 р.н., що

доводилась йому троюрідною сестрою. Дружина, Грицайчук Валентина Валентинівна, у 1972 р. закінчила природничий факультет ХДПІ, у 1979 р. успішно захистила дисертацію та отримала ступінь кандидата біологічних наук. Викладала у Харківському сільськогосподарському інституті, а потім у ХДПІ, нині ж на пенсії. Їхня єдина донька, Грицайчук Тетяна Володимирівна, 1973 р.н., закінчила медичне училище, а потім за прискореною формою навчання – ХІКБ за спеціальністю «екологія та охорона навколишнього середовища».

Володимир Михайлович, українець за походженням, окрім рідної української, добре володів російською та португальською мовами, пристойно знав англійську мову.

Грицайчук В. М. з великими сподіваннями сприйняв перебудову. Вважав значною подією проголошення незалежності України, підтримував поступове відсторонення від влади комуністичної верхівки, зменшення впливу комуністичної ідеології. Якось після поразки серпневого путчу в Москві в 1991 р. Володимир Михайлович, у емоційному збудженні, на очах колег з кафедри вищої математики демонстративно розірвав свій партійний квиток.

Богатирське здоров'я Володимира Михайловича було підірване під час перебування в несприятливих кліматичних та санітарно-гігієнічних умовах далекої Африки, хоча тривале закордонне відрядження дозволило суттєво покращити його фінансове та матеріальне становище, а також стресових ситуацій при виконанні службових обов'язків відповідального секретаря інститутської приймальної комісії.

Серед найважливіших публікацій Володимира Михайловича Грицайчука можна відзначити наступні:

1. Грицайчук В. М. Применение R-функций и методов теории групп к решению некоторых задач теории упругости [Текст] : Автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. физ.-мат. наук : (01.02.04). – Днепропетровск : 1979. – 18 с.

2. Грицайчук В.М. Методика расчета на прочность некоторых вращающихся элементов конструкций машин, обладающих заданным типом симметрии // Проблемы прочности. –1982, №8. – С.93–97.

3. Рвачев В.Л., Грицайчук В.М. О некоторых симметричных представлениях неопределенных компонент структур. – Харьков, 1978. – 14 с. – (Препр./ АН УССР. Ин-т пробл. машиностроения; № 110).

4. Рвачев В.Л., Грицайчук В.М. К вопросу учета симметрии при исследовании физико-механических полей в конструктивных элементах сложной формы. – Харьков, 1979. – 17 с. – (Препр./ АН УССР. Ин-т пробл. машиностроения; № 128).

ГУТКІН Тимофій Ісайович

Гуткін Тимофій Ісайович народився 27 червня 1925 року у місті Полоцьку Вітебської області Білорусії в сім'ї робітників Ісая та Цилі Гуткіних. У тому ж році сім'я переїхала до Харкова. В 1933 р. Тимофій Ісайович вступив до школи і в 1941 р. у порядку екстернату закінчив школу і вступив до Харківського механіко-машинобудівного інституту.

У зв'язку з початком війни влітку 1941 р. Тимофій Ісайович був евакуйований до Ташкенту, де продовжив навчання в Середньоазіатському індустріальному інституті.

У 1943 р. Гуткін Т. І. був призваний до лав Червоної Армії та зарахований у Гомельське військово-піхотне училище Середньоазіатського військового округу. В липні 1943 р. Тимофій Ісайович вступив до лав ВЛКСМ і був відправлений на Перший Український фронт в 3 танкову армію, де брав участь в боях в якості командира відділення роти управління механізованої бригади. В 1945 р. він був переведений хімічним інструктором у протитанкову батарею мотострілецької бригади.

Тимофій Ісайович у складі військ Червоної Армії визволяв Польщу, Німеччину, Чехословаччину й Австрію.

У 1945 р. Тимофій Ісайович був демобілізований і продовжив навчання в Харківському механіко-машинобудівному інституті на інженерно-фізичному факультеті. В 1948 р. він перевівся до ХДУ на фізико-математичний факультет, спеціальне відділення якого закінчив з відзнакою в грудні 1950 р. Під час навчання, в 1948 р., вступив до лав КПРС.

У 1949 р. Гуткін Т. І. одружився з донькою відомого харківського фізика Ахієзера О. І. – одного із засновників і керівників Інституту теоретичної фізики при УФТІ. Виростили з нею трьох дітей.

У лютому 1951 р. після закінчення університету Тимофій Ісайович був направлений на роботу в Сухумський фізико-технічний інститут. Спочатку він був призначений на посаду старшого лаборанта, а через три роки переведений на посаду наукового співробітника.

У 1957 р. після захисту кандидатської дисертації Гуткіну Т. І. було присвоєно науковий ступінь кандидата фізико-математичних наук. Того ж року його перевели на посаду старшого наукового співробітника і він очолив лабораторію теоретичної фізики.

У 1970 р. Тимофію Ісайовичу було присвоєно звання старшого наукового співробітника. В 1972 р. Гуткін Т. І. захистив докторську дисертацію і йому було присвоєно науковий ступінь доктора фізико-математичних наук.

Під час роботи в Сухумському фізико-технічному інституті Тимофій Ісайович неодноразово обирався в місцевий комітет інституту, партбюро, виконував інші громадські доручення.

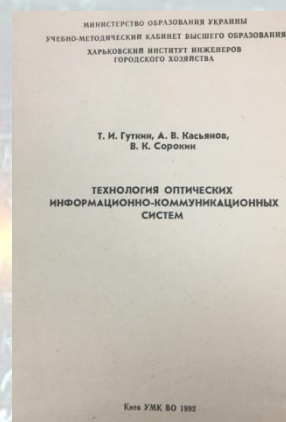
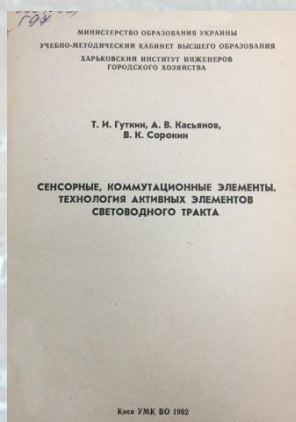
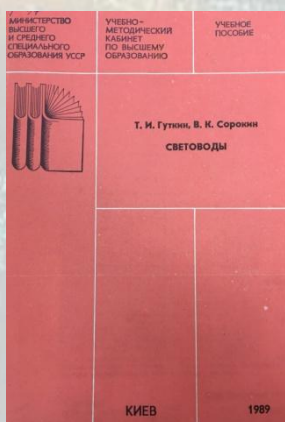
Починаючи з 1981 р. Гуткін Т. І. приступив до викладацької діяльності. Протягом 1981 - 1985 р.р., після переїзду до Харкова, Тимофій Ісайович працював професором у Харківському інституті механізації та електрифікації сільського господарства. У вересні 1985 р. перевівся до Харківського вищого авіаційного училища радіоелектроніки на посаду професора кафедри вищої математики, де пропрацював до грудня 1985 р.

У ХПКБ Тимофій Ісайович працював з січня 1986 р. по липень 1992 р.: спочатку з січня по вересень 1986 р. на посаді старшого наукового співробітника НДС кафедри вищої математики і виконував обов'язки наукового керівника галузевої науково-дослідної лабораторії світло-волоконної оптики, потім з вересня по листопад 1986 р. працював доцентом кафедри вищої математики, а з листопада 1986 р. обійняв посаду професора цієї ж кафедри. У 1988 р. Гуткіну Т. І. було присвоєно наукове звання професора кафедри вищої математики.

Навчальний процес Гуткін Т. І. організовував на високому ідейно-теоретичному і науково-технічному рівні, брав активну участь у методичній роботі, працював на семінарі мережі партійної освіти та виконував обов'язки партгрупорга кафедри вищої математики.

За наполегливу та добросовісну працю, значні творчі досягнення Гуткін Т. І. неодноразово отримував різного роду заохочення: премії за якісне виконання НДР; премії за винахід; подяка за успішне виконання особистих планів і соціалістичних зобов'язань.

Роботи Т. І. Гуткіна, які понині використовуються в навчальному процесі ХНУМГ імені О. М. Бекетова

Тимофій Ісайович Гуткін - співавтор більш як 126 наукових праць і 8 авторських свідоцтв на винаходи. Найбільш відомі з них:

1. Влияние сжимаемости на винтовую неустойчивость плазмы // ФП. 1977. Т. 3, № 3; (соавтор)
2. Монография «Соединители и переключатели волоконно-оптических линий связи» (до 1988 г.)
3. Гуткин Т. И. Световоды : [Учеб. пособие для спец. "Физика твердого

тела" и "Светотехника и источники света"] / Т. И. Гуткин, В. К. Сорокин; М-во высш. и сред. спец. образования УССР, Учеб.-метод. каб. по высш. образованию, Харьк. ин-т гор. хоз-ва. - Киев : УМКВО, 1989. - 203,[1] с. : ил.

4. Гуткин Т. И. Активные элементы световодного тракта [Текст] : учеб. пособие для студентов специальности 23.06 / Т. И. Гуткин, А. В. Касьянов, В. К. Сорокин. - Киев : УМК ВО, 1991. - 239 с. : ил.

5. Демирханов Р. А., Гуткин Т. И., Лозовский С. Н. Дрейфовая неустойчивость бесстолкновительной плазмы в высокочастотном поле λ -волны // Журн. эксперим. и теорет. физики. — 1968. — 55, № 6. — С. 2195—2199.

Тимофій Ісайович вільно володів російською мовою, міг спілкуватися українською та англійською мовами.

У 1992 р. Тимофій Ісайович разом зі сім'єю виїхав на постійне проживання до США, де деякий час очолював науково-дослідну лабораторію.

Помер Гуткін Т. І. 27 січня 2009 р. у штаті Нью-Джерсі, США.

ДАНИЛЕВСЬКИЙ Микола Прокопович

Данилевський Микола Прокопович народився напередодні Великої Вітчизняної війни, 20 квітня 1941 року, в селі Федунка, Шишацького району, Полтавської області (Згодом помилково у свідоцтві про народження записали іншу дату – 20 червня 1941 р., що потім відобразилася в усіх документах).

З 1949 р. по 1956 р. навчався у Федунській семирічній школі, яку закінчив з похвальною грамотою, а потім продовжив навчання в Яреськівській середній школі Шишацького району Полтавської області.

По закінченню школи Микола Прокопович працював в колгоспі імені Карла Маркса.

У 1961 році успішно склав вступні іспити до Харківського державного університету та був зарахований на перший курс фізичного факультету, відділення ядерної фізики, на базі якого в 1963 році було створено фізико-технічний факультет. У 1966 році Данилевський М. П. закінчив навчання й отримав диплом за спеціальністю фізика.

З лабораторією іонних процесів професора Фогеля Я. М. фізико-технічного факультету Миколу Прокоповича пов'язує дуже багато. Саме в цій лабораторії ще студентом, у листопаді 1964 року, почав працювати старшим лаборантом, а в грудні 1966 році, по закінченню навчання в університеті, був переведений на посаду старшого інженера. Починаючи з січня 1971 р. Микола Про-

копович працював на посаді молодшого наукового співробітника, в квітні 1973 р. отримав підвищення – посаду старшого наукового співробітника.

Упродовж цього часу роботи в лабораторії, Данилевський М. П. натхненно займається науковими дослідженнями, результатом яких в травні 1979 року став успішний захист дисертації за темою «Дослідження процесів дисоціативного збудження багатоатомних молекул швидкими електронами» та рішенням Вченої ради Харківського державного університету імені О. М. Горького присуджений учений ступінь кандидата фізико-математичних наук.

3 травня 1980 р. Микола Прокопович працює на посаді завідувача відділом Спектроскопії проблемної лабораторії іонних процесів, фізико-технічного факультету ХДУ імені О. М. Горького.

*М. П. Данилевський, Л. Б. Коваленко,
А. І. Колосов*

2003 р. рішенням Атестаційної колегії Міністерства освіти і науки України Данилевському Миколі Прокоповичу присвоєно вчене звання доцента кафедри вищої математики. Упродовж довгих років Микола Прокопович натхненно працював у стінах нашого Університету, і в квітні 2015 року завершив свою трудову діяльність, відправившись на заслужений відпочинок.

За роки науково-дослідної та педагогічної діяльності Миколою Прокоповичем самостійно та у співавторстві з іншими науковцями написано і надруковано у різних наукових виданнях понад 60 статей і тез доповідей та 14 методичних видань. М. П. Данилевський був розробником і першим викладачем курсу «Сферична геометрія та тригонометрія» для студентів спеціальності «Геоінформаційні системи та технології».

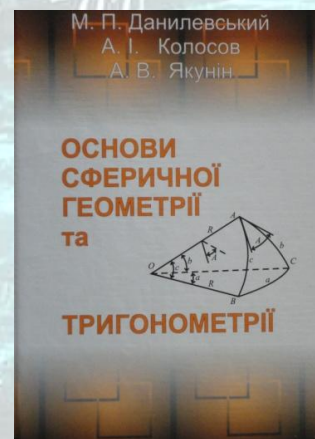
У жовтні 1989 року за довголітню сумлінну працю від імені Президії Верховної Ради СРСР нагороджений медаллю Ветеран Праці.

С. О. Станішевський, М. П. Данилевський

У лютому 1990 р. Данилевському М. П. рішенням Вищої атестаційної комісії при Раді Міністрів СРСР присвоєне вчене звання старшого наукового співробітника за спеціальністю «Фізика та хімія плазми».

3 листопада 1993 р., Микола Прокопович розпочав свою роботу на посаді доцента кафедри вищої математики Харківської державної академії міського господарства. У жовтні

*Кафедра вищої математики святкує 60-річний ювілей М. П. Данилевського.
Червень 2001 р.*

ДОВГАЛЬ Ольга Павлівна

Довгаль Ольга Павлівна народилася 26 листопада 1987 року в місті Рівне. В 1994 році пішла до першого класу Загальноосвітньої школи № 19 міста Рівне. У школі навчалася добре проте в 2001 році перейшла на навчання до Рівненського міського фізико-математичного ліцею в клас із поглибленим вивченням фізики та математики. Ліцей закінчила в 2004 році з досить хорошими результатами.

В тому ж 2004 р. вступила на навчання до Рівненського державного гуманітарного університету за спеціальністю «Педагогіка і методика навчання. Математика». За роки навчання в університеті зарекомендувала себе дуже добре, була старостою групи. В 2008 р. закінчила чотири роки навчання та отримала диплом бакалавра з відзнакою. Того ж року вступила до магістратури за тією ж спеціальністю. З листопада 2008 р. почала працювати на кафедрі вищої математики Рівненського державного гуманітарного університету старшим лаборантом. У 2009 р. закінчила навчання в магістратурі та отримала диплом з відзнакою за спеціальністю «Викладач математики та методики викладання математики. Вчитель математики та основ інформатики».

Після закінчення навчання в університеті продовжувала працювати на кафедрі старшим лаборантом. З 2010 року за сумісництвом мала навантаження на кафедрі. Проводила практичні заняття з математичного аналізу в студентів першого та другого курсів спеціальності «Математика» та практичні заняття з вищої математики у студентів першого курсу спеціальності «Фізика».

Оскільки в Ольги Павлівни було бажання розвиватися далі, то в 2011 році вона закінчила працювати в Рівненському державному гуманітарному університеті та вступила до аспірантури при Харківському національному педагогічному університеті імені Г. С. Сковороди. Навчалася за спеціальністю 13.00.02 – «теорія і методики навчання. Математика». За час навчання в аспірантурі О. П. Довгаль брала участь у наукових конференціях та підготувала до друку статті в наукових виданнях. По закінченню аспірантури нею були складені на відмінно кандидатські іспити. Аспірантські дослідження Ольга Павлівна поєднувала з педагогічною діяльністю, вона проводила заняття з методики навчання математики зі студентами, які навчалися в магістратурі. Основним питанням було застосування ІКТ при вивченні математики.

У жовтні 2014 року навчання в аспірантурі було завершено, а з листопада Ольга Павлівна розпочала роботу на кафедрі вищої математики Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова на посаді асистента.

Коло наукових інтересів: методика викладання математики; застосування ІКТ при вивченні та викладанні математичних дисциплін; змішане навчання та його впровадження в навчальний процес.

ДОРОХОВ Володимир Олександрович

Дорохов Володимир Олександрович народився 29 січня 1942 р. у ст. Каримськ, Каримської району Читинської області. Після закінчення школи працював токарем заводу ХЕМЗ (1959 – 1960 р.р.), рахівником-касиrom заготконтори РПС (1960 р.), водієм трамвая (1960 – 1961 р.р.).

У 1961 р. вступив до Харківського державного університету на механіко-математичний факультет, який закінчив у 1966 р. та отримав спеціальність «математик, викладач математики».

Після закінчення ХДУ В. О. Дорохов був направлений у Харківський інститут інженерів комунального будівництва на посаду асистента кафедри вищої математики.

З 1970 р. по 1973 р. Володимир Олександрович навчався в аспірантурі Харківського інституту радіоелектроніки за спеціальністю «Обчислювальна математика» з відривом від виробництва. По закінченню аспірантури він повернувся до викладацької діяльності в ХІІКБ, де відразу приступив до впровадження нового курсу по обчислювальній техніці та алгоритмічним мовам.

За результатами наукових досліджень у 1974 р. Дорохов В. О. захистив дисертацію, а у 1975 р. рішенням ВАК йому було присуджено науковий ступінь кандидата фізико-математичних наук.

3 вересня 1976 він був обраний на посаду старшого викладача кафедри вищої математики, а згодом – доцента кафедри вищої математики.

За весь період викладацької діяльності Володимир Олександрович Дорохов проявив себе як кваліфікований викладач, який володіє як методичними, так і науковими аспектами дисциплін, що ним читаються. В. О. Дорохов був членом предметної вступної комісії; головою журі студентських олімпіад з математики; постійним учасником міського семінару «Прикладні методи математики та кібернетики» при Харківському будинку техніки.

Серед науково-методичних робіт, виданих Дороховим В. О. можна виділити наступні:

1. Дорохов В. А. Применение продольного метода прямых к приближенному решению нелинейных краевых задач / Сб. Вычислительная и прикладная математика. – 1987.

2. Дорохов В. А., Станишевский С. А., Гуткин Т. И. Методические указания по высшей математике для студентов 1 курса дневной формы обучения. Части 1, 2, 3. – Харьков : ХИИКС. – 1987.

3. Дорохов В. А., Печенежский Ю. Е., Коваленко Н. Н. Неравенства (методические указания и контрольные задания для слушателей подготовительного отделения). Части 1, 2, 3. – Харьков : ХИИКС. – 1986.

*Обов'язковий трудовий семестр.
В. О. Дорохов (ліворуч на возі) разом із
студентами на сільгоспроботах. Осінь 1967 р.*

ЗАМЯТІН Валерій Миколайович

Замятін Валерій Миколайович народився 4 липня 1939 року в м. Каргополі Архангельської області.

У 1961 р. Валерій Миколайович закінчив фізикоматематичний факультет Майкопського державного педагогічного інституту Краснодарського краю. В 1961 - 1962 р.р. він працював учителем математики і фізики у Могильниківській середній школі. Протягом наступних двох років Замятін В. М. проходив військову службу, після якої був прийнятий асистентом кафедри математики Адигейського педагогічного інституту в м. Майкоп, де він проводив практичні заняття з математичного аналізу, елементарної математики та виконував обов'язки редактора факультетської газети.

У 1968 році Замятін В. М. був прийнятий до аспірантури Харківського інституту інженерів комунального будівництва, яку очолював професор Кадець М. Й. Навчання в аспірантурі поєднував із викладацькою роботою на посаді асистента кафедри вищої математики. Робота в стінах ХІКБ виявилася нетривалою, вже в 1969 р. Валерій Миколайович був звільнений за власним бажанням.

ЗГОННИК Петро Васильович

Згонник Петро Васильович народився 2 лютого 1932 року у с. Залиман Балаклійського району Харківської області.

У 1958 році Петро Васильович закінчив фізико-математичний факультет Харківського державного університету ім. М. Горького за спеціальністю «математика» та отримав кваліфікацію «вчитель математики середньої школи». Після закінчення він працював викладачем математики та фізики в Лісотехнічному технікумі, старшим інженером-методистом відділу кадрів та учбових закладів при будівельному технікумі, асистентом кафедри вищої математики Харківського політехнічного інституту ім. В. І. Леніна, асистентом кафедри вищої математики Жданівського металургійного інституту, старшим інженером-програмістом на заводі ім. Ілліча, викладачем математики трудової політехнічної школи № 35, асистентом кафедри вищої математики Харківського інженерно-економічного інституту та старшим інженером-обчислювальником.

З 1.09.1967 р. по 3.07.1968 р. Згонник Петро Васильович працював асистентом кафедри вищої математики Харківського інституту інженерів комунального будівництва, проводив практичні заняття з вищої математики для студентів 1 курсу денного та вечірнього факультетів.

Згідно характеристики, що міститься в особовій справі, Згонник П. В. знав математику достатньо для асистента кафедри, програміста та обчислювальника, але за час роботи особливих педагогічних здібностей і схильності до роботи викладача не виявив. Мав багато зауважень щодо трудової дисципліни. Тому колектив кафедри вищої математики без вагань розлучився з колегою, для якого науково-педагогічна праця не стала сенсом життя.

КАЛЕВИЧ Володимир Васильович

Калевич Володимир Васильович народився 7 вересня 1930 року в місті Одеса.

У 1950 р. вступив до Харківського авіаційного інституту (ХАІ) (нині – Національний аерокосмічний

університет ім. М. Є. Жуковського на моторобудівний факультет. У 1956 р. закінчив навчання в інституті отримавши кваліфікацію «інженер-механік по авіамоторобудівництву».

Ще будучи студентом, Володимир Васильович розпочав виконувати обов'язки старшого лаборанта кафедри вищої математики ХАІ (1955 – 1956 р.р.). По закінченню інституту залишається працювати в ХАІ, обімаючи різні посади:

- інженер кафедри теорії авіадвигунів (1956 р.);
- асистент кафедри теорії авіадвигунів (1956 - 1960 р.);
- асистент кафедри вищої математики (1960 - 1965 р.);
- старший викладач кафедри вищої математики (1965 - 1967 р.).

Паралельно з викладацькою роботою В. В. Калевич навчався в аспірантурі, яку закінчив у 1963 р. За результатами навчання була підготовлена і захищена дисертація. 11 грудня 1965 р. Володимиру Васильовичу було присвоєно науковий ступінь кандидата фізико-математичних наук.

У 1967 р. В. В. Калевич переходить на роботу до Харківського інституту радіоелектроніки (ХІРЕ) (зараз – Харківський національний університет радіоелектроніки), де обіймає різні посади:

- старший викладач кафедри вищої математики (1967 р.);
- в. о. доцента кафедри вищої математики (1967 - 1968 р.);
- доцент кафедри вищої математики (1968 р.).

20 листопада 1968 р. Володимиру Васильовичу Калевичу було присвоєно вчене звання доцента кафедри вищої математики.

У 1970 р. В. В. Калевич приступає до роботи на посаді доцента кафедри вищої математики Харківського інституту інженерів комунального будівництва, звідки через два роки був звільнений за власним бажанням.

За час роботи на кафедрі вищої математики ХІКБ показав себе досвідченим висококваліфікованим викладачем, підготував до опублікування дві наукові статті в області прикладної математики

КЛІМОВ Віктор Борисович

Клімов Віктор Борисович народився 7 серпня 1947 р. у Харкові в сім'ї службовців.

З 1965 р. по 1970 р. Клімов В.Б. навчався на механіко-математичному факультеті ХДУ, за спеціальністю «математика». Паралельно навчався на військовій кафедрі та одержав звання «молодший лейтенант запасу» з артилерії.

Після закінчення ХДУ з серпня 1970 р. по жовтень 1979 р. він працював асистентом кафедри вищої математики ХІКБ. Одночасно Віктор Борисович брав участь у виконанні держбюджетних і госпдоговірних робіт, зокрема

відзначився при розробці держбюджетних тем «Складання розкладу занять за допомогою ЕОМ», «Математичне моделювання процесів управління виробництвом», «Теорія моделей для неklasичних логік», «Перетворення словесної інформації в образну на ЕОМ». Також він керував постійно діючим семінаром «Автоматизоване навчання з використанням ЕОМ» і наполегливо працював над створенням навчального комплексу в інституті на базі ЕОМ ЕС-1020.

Клімов В. Б. проводив практичні заняття з вищої математики, теорії ймовірностей, обчислювальної техніки, прикладної математики, математичного програмування; підготував методичні вказівки з програмованого навчання з використанням ЕОМ «МИР-2».

Віктор Борисович прикладав великі зусилля до підвищення свого наукового рівня. З 1972 р. Клімов В. Б. – здобувач в аспірантурі при Київському інституті інженерів цивільної авіації, а з 1973 р. – здобувач в аспірантурі при кафедрі теоретичної кібернетики ХІРЕ. Здав кандидатські іспити з іноземної мови, філософії та за спеціальністю «Автоматизовані системи переробки інформації та управління». В період з 1973 р. по 1978 р. Віктор Борисович підготував кандидатську дисертацію та подав її до захисту.

Віктор Борисович творчо підходив до керівництва науковою роботою студентів. Дві роботи, виконані під його опікою, були премійовані на міському огляді студентських наукових робіт.

Віктор Борисович регулярно підвищував кваліфікацію в ХДУ (в 1973 р. і 1978 р.); щорічно читав лекції на суспільно-політичні теми по товариству «Знання»; проводив лекції на науково-популярні теми в студентському гуртожитку і в підшефній школі; проводив виховну роботу під час сільгоспробіт, суботників, недільників і безпосередньо в ході навчального процесу. Клімов В. Б. був членом комсомольського бюро інженерно-економічного факультету серед співробітників, членом інститутського комітету ВЛКСМ (група працівників), фізоргом групи співробітників інженерно-економічного факультету.

Віктор Борисович із розумінням сприймав поради і критику керівництва і старших товаришів. У 1974 р. Клімов В.Б., враховуючи критику деканату і партійного бюро його кураторської роботи, суттєво поліпшив її виконання. В результаті кураторської роботи стали регулярні відвідування гуртожитку, декілька «Вогників», культпоходи з групою до музеїв, театрів, кіно, екскурсія в Москву, регулярні політгодини, індивідуальна робота з недбайливими студентами.

Як активна багатопланова і суперечлива особистість, Віктор Борисович був відмічений і заохоченнями, і стягненнями від керівництва: подяками за організацію спортивно-масової роботи та досягнення високих показників у роботі студентського наукового товариства; доганою за зрив чергування по інституту.

У жовтні 1979 р. Клімов В.Б. був звільнений з роботи за «вчинення працівником, який виконує виховні функції, аморального проступку, несумісного з продовженням даної роботи» (за некоректну поведінку під час вступної компанії).

КОБЕЦЬ Анна Олександрівна

Кобець Анна Олександрівна народилася 29 березня 1981 року в місті Харків.

У 1998 році закінчила Харківську загальноосвітню школу I-III ст. № 17 та вступила до Харківського національного університету радіоелектроніки на спеціальність «Прикладна математика», який закінчила у 2003 році й отримала кваліфікацію «науковий співробітник (математика)».

У 2004 році Анна Олександрівна вступила до аспірантури Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова. У результаті навчання в аспірантурі було написано дисертацію на тему «Методи розбиття на райони та маршрутизації в транспортних мережах великої вимірності» зі спеціальності 05.22.01 – транспортні системи. Дисертація знаходиться у стані підготовки до захисту.

З 2003 р. Кобець А. О. працює в Харківському національному університеті міського господарства імені О. М. Бекетова на посаді асистента кафедри вищої математики. Ще в шкільні роки із задоволенням вивчала математику, англійську мову та літературу. Брала участь в шкільних, міських, районних і обласних олімпіадах з математики і займала призові місця. На даний момент математика стала улюбленою професією.

За роки роботи в Університеті Анна Олександрівна Кобець проводила практичні заняття з вищої та дискретної математики студентам всіх факультетів.

Анна Олександрівна має 15 публікацій, з них 10 наукових та 5 навчально-методичного характеру: монографія, 6 статей, 3 тези доповідей, співавторство у виданні навчального посібника з вищої математики для електротехніків, 4 збірника завдань для індивідуальних, контрольних та самостійних робіт.

В 2009 р. А. О. Кобець пройшла курс підвищення кваліфікації за тематикою «Вдосконалення навчального процесу з використанням системи дистанційного навчання Moodle». Результатом проходження даного курсу було створення електронного навчального курсу «Вища математика для студентів електротехнічних спеціальностей, 2 семестр» на основі лекційного та методичного матеріалу, що використовують доц. Бізюк В. В. та доц. Якунін А. В.

*Чарівні викладачки математики:
Г. А. Кузнецова, А. О. Кобець,
С. М. Ламтюгова. Грудень 2011 р.*

Коло інтересів Анни Олександрівни не обмежується математикою та вихованням двох доньок, у вільний час вона захоплюється різними видами рукоділля (плетінням, вишивкою), психологією (здебільше пов'язаною з вихованням дітей).

Серед виданих Кобець А. О. науково-методичних робіт можна виділити наступні:

1. Самойленко Н. И., Кобець А. А. Транспортные системы большой размерности / Н. И. Самойленко, А. А. Кобець, под ред. Н. И. Самойленко. – Х.: НТМТ, 2010. – 212 с.

2. Станішевський С. О., Якунін А. В., Володченко (Кобець) А. О. Вища математика для електротехніків. Модуль 2: Інтегральне числення функцій однієї змінної. Диференціальні рівняння. Операційне числення. Елементи варіаційного числення / С. О. Станішевський, А. В. Якунін, А. О. Володченко. – 2010. – 350 с.

Монографія
А. О. Кобець

КОВАЛЕНКО Людмила Борисівна

Коваленко Людмила Борисівна народилася 28 лютого 1971 р. у м. Рубіжне Луганської області.

У 1988 р. Людмила закінчила середню школу № 8 зі срібною медаллю. За роки навчання в школі неодноразово захищала честь школи на міських та обласних олімпіадах з математики, фізики, російської та англійської мови, хімії, праці, де неодмінно займала призові місця. Активно займалася громадськими справами шкільного колективу – обиралася головою ради, секретарем комітету комсомолу школи. Навчання в загальноосвітній школі Коваленко Л. Б. поєднувала з музичною освітою, закінчила музичну школу за класом фортепіано. Серед захоплень Людмили були й заняття танцями. Майже чотири роки було присвячено хореографії в ансамблі народного танцю «Сонечко». Ще з шкільних років Людмила усвідомила, що знань багато не буває, тому одночасно з навчанням на заочних курсах Московського державного університету, Московського інженерно-фізичного інституту та Московського фізико-технічного інституту із задоволенням займалася домашнім, яке згодом перетворилося на хобі, а в старших класах при учбово-виробничому комбінаті отримала спеціальність «секретар-машиністка» (по закінченню навчання в УВК перемогла в міському конкурсі «Кращий за професією»).

У 1988 р. Коваленко Л. Б. вступила до Харківського державного університету на радіофізичний факультет, який закінчила в 1993 р., отримавши диплом з відзнакою. Починаючи з 3-го курсу Університету розпочала наукову діяльність під керівництвом доктора фізико-математичних наук, професора,

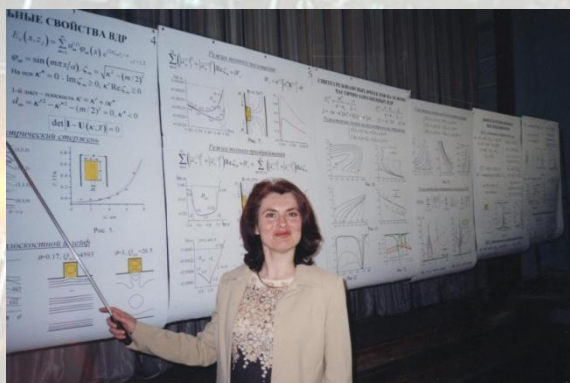
провідного наукового співробітника Інституту радіофізики та електроніки Рудя Леоніда Антоновича. Дипломна робота випускниці університету вже була присвячена темі наукових досліджень по втратах в хвильоводних системах, за результатами яких була написана робота на здобуття наукового ступеня кандидата фізико-математичних наук.

По закінченню ХДУ Коваленко Людмила Борисівна приступила до виконання обов'язків асистента кафедри вищої математики ХПКБ та одночасно склала іспити та була зарахована до заочної аспірантури ІРЕ ім. О. Я Усикова.

Протягом наступних 10 років викладацька робота Коваленко Л. Б. у ХПКБ поєднувалася з напруженими науковими дослідженнями в ІРЕ НАН України. В квітні 2003 р. була захищена дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата фізико-математичних наук за спеціальністю 01.04.03 «Радіофізика» за темою «Спектральні та резонансні

*З науковим керівником
проф. Рудь Л. А. (ІРЕ НАНУ)*

Захист пройшов успішно. 17.04.2003 р.

властивості хвильоводних систем, частково заповнених діелектриком із втратами». Результати наукових досліджень Коваленко Людмили Борисівни представлені в науко-метричних базах Scopus (10 публікацій, 21 цитування, h-індекс = 3), Web of Science (6 публікацій, 7 цитувань, h-індекс = 2), Google Scholar (27 публікацій, 44 цитування, h-індекс = 4).

Після захисту кандидатської дисертації Людмила Борисівна захопилася оновленням методичної бази дисциплін, які викладала в Університеті. Щорічно за її авторством видаються методичні вказівки, навчальні посібники, підручники. Серед найбільш значущих робіт можна виділити 1 підручник та 11 навчальних посібників, 4 з яких отримали рекомендацію Міністерства освіти і науки України:

– Л. Б. Коваленко, С. О. Станішевський. Дискретна математика: Навчальний посібник для студентів економічних, менеджерських та електротехнічних спеціальностей вищих навчальних закладів. – Харків : ХНАМГ, 2006. – 192 с. (Гриф надано Міністерством освіти і науки України, рішення № 1/11-1045 від 14.03.2006 р.);

– Л. Б. Коваленко. Вища математика для менеджерів: навч. посібник. – Х. : ХНАМГ, 2010. – 292 с.

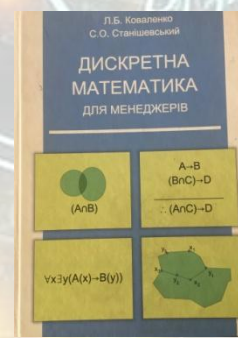
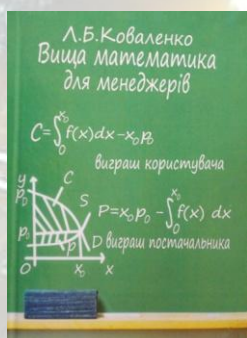
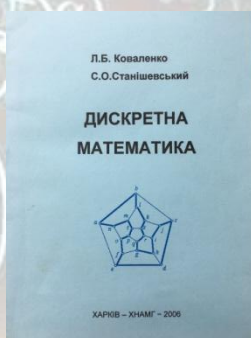
*Фахові журнали з публікаціями
Коваленко Л Б*

(Рекомендовано Міністерством освіти і науки України як навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів, лист № 1/11-1392 від 05.03.2010 р.);

– Л. Б. Коваленко, С. О. Станішевський. Збірник тестових завдань для менеджерів: навч. посібник. – Х. : ХНАМГ, 2010. – 292 с. (Рекомендовано Міністерством освіти і науки України як навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів, лист № 1/11-6754 від 21.07.2010 р.);

– Л. Б. Коваленко, С. О. Станішевський. Дискретна математика для менеджерів: навч. посібник. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015. – 280 с. (Рекомендовано Міністерством освіти і науки України як навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів, лист № 1/11-11522 від 22.07.2014 р.).

Рекомендовані Міністерством освіти і науки України як навчальні посібники для вищих навчальних закладів методичні розробки Коваленко Л. Б.

Захоплення підготовкою до видання методичної літератури вилилося в громадське доручення – Людмилу Борисівну було призначено заступником завідувача кафедри вищої математики з навчально-методичної роботи.

У 2015 році Коваленко Л. Б. пройшла курси підвищення кваліфікації «Теорія і практика роботи в Moodle», отримала сертифікат з оцінкою «відмінно». За результатами навчання підготувала дистанційний курс «Вища та прикладна математика (Вища математика)» для студентів факультету менеджменту, який пройшов атестацію експертною комісією ХНУМГ ім. О. М. Бекетова. На вказаному курсі щорічно проходять навчання понад 200 студентів факультету менеджменту; в осінньому семестрі дистанційний курс «Вища та прикладна математика (Вища математика)» стабільно входить в п'ятірку – десятку найактивніших курсів Університету.

За роки роботи в Університеті Коваленко Л. Б. читала лекції та поводила практичні заняття на всіх факультетах; протягом декількох років викладала математику для іноземних студентів підготовчого відділення.

*З іноземними студентами
підготовчого відділення*

*Радість від отриманих знань
поділимо на двох*

*Навчальний рік закінчився
нормально!*

Коваленко Людмила Борисівна – мати двох дітей. Вільний час присвячує літературі та рукоділлю, а найбільшим своїм хобі вважає екскурсійний туризм.

Засідання кафедри вищої математики

В липні 2019 р. Коваленко Людмилу Борисівну було обрано за конкурсом на посаду завідувача кафедри вищої математики.

КОВАЛЕНКО Нонна Наумівна

Коваленко Нонна Наумівна народилася 19 вересня 1940 р. у м. Осипенко (нині Бердянськ) Запорізької області в сім'ї викладачів Бердянського педінституту. У період 1941 – 1941 рр. з матір'ю та сестрою знаходилася в евакуації в Таджикиській РСР. Батько Нонни протягом всієї Великої вітчизняної війни був на фронті. У 1947 р. Нонна пішла навчатися до СШ № 2 м. Бердянськ, яку за-

кінчила в 1957 р. За час навчання в школі виконувала різні громадські доручення: була піонервожатою, редактором стінгазети, секретарем класної комсомольської організації, вела відділ шкільної радіогазети; із задоволенням займалася в літературному, математичному та хімічному гуртках.

По закінченню середньої школи Нонна Наумівна поступила до Бердянського державного педагогічного інституту імені П. Д. Осипенко, який закінчила в 1962 р., отримавши кваліфікацію «учителя математики, фізики в середній школі». Під час навчання в інституті Нонна Наумівна займалася в гуртку програмування БДП, яким опікувався В. Л. Рвачов. З цього гуртка виросло багато відмінних фахівців, викладачів вузів та наукових співробітників. Молодого спеціаліста запросили на роботу до Лабораторії технічної кібернетики при Бердянському державному педагогічному інституті.

Влітку 1961 р. серед кращих членів гуртка програмування Н. Н. Коваленко, разом із Л. І. Шкляровим, Л. Н. Карташовим, С. П. Коваленко, Р. М. Рвачовою пройшла практику в Інституті кібернетики АН УРСР в м. Київ.

З 1966 р. Нонна Наумівна розпочинає педагогічну діяльність на посаді асистента кафедри вищої математики БДП ім. П. Д. Осипенко. В 1968 р. разом з чоловіком вона переїздить до Харкова та починає викладати на кафедрі вищої математики та теоретичної механіки Харківського гвардійського вищого командного танкового училища імені Верховної ради УРСР.

У 1969 р. Коваленко Нонна Наумівна вступає до аспірантури Інституту проблем машинобудування АН УРСР з відривом від виробництва, яку успішно закінчила в 1972 р. і була залишена у відділі прикладної математики й обчислювальних методів для продовження наукових досліджень. З 1975 р. Коваленко Н. Н. працює молодшим науковим співробітником відділу прикладної математики і обчислювальних методів. За роки роботи в Інституті проблем машинобудування АН УРСР Нонна Наумівна зарекомендувала себе як кваліфікований науковий співробітник, приймала активну участь у створенні Генератора програм «Поле» для ЕОМ «БЕСМ-4». За результатами наукових досліджень нею було опубліковано 5 наукових робіт. Коваленко Н. Н.

займалася активною громадською діяльністю: протягом декількох років обиралася парторгом відділу і членом ревізійної комісії МК Інституту.

У грудні 1976 р. Коваленко Нонну Наумівну було обрано за конкурсом на посаду асистента кафедри вищої математики Харківського інституту інженерів комунального будівництва, де вона пропрацювала до 1993 р. – виходу на заслужений відпочинок.

За час роботи в ХІКБ Нонна Наумівна зарекомендувала себе як кваліфікований спеціаліст, вимогливий викладач; навчальні заняття проводила на високому

навчально-методичному рівні; виконувала ряд громадських доручень, а саме, була старшим куратором і партгрупоргом підготовчого відділення, членом громадського контролю факультету МЕТ.

У колективі Нонну Наумівну любили за веселий характер, чесність, доброзичливість. Після виходу на пенсію Нонна Наумівна час від часу відвідує кафедру і спілкується з колегами.

За роки роботи в нашому Університеті у співавторстві з колегами кафедри вищої математики Нонною Наумівною видано 18 методичних робіт. Серед них можна відзначити наступні:

1. Коваленко Н. Н. Математическое обеспечение ЭВМ для расчета силовых и деформационных полей на базе структурного метода решения краевых задач // Н. Н. Коваленко, В. Л. Рвачев, Г. П. Манько. – Всесоюзная конференция. – Харьков, 1975 г.

2. Коваленко Н. Н. Информация о генераторе программ «Поле» для расчета полей различной природы // Н. Н. Коваленко, Г. П. Манько, А. Е. Семенова. – IV Всесоюзный семинар. Новосибирск. – 1976.

На кафедрі. Бораковський О. В., Печеніжський Ю. Є., Коваленко Н. Н., Акимович В. О.

КОЛОДЯЖНА Емма Борисівна

Колодяжна Емма Борисівна народилася 10 липня 1937 р. у місті Чугуїв Харківської області. Батько Емми Борисівни – офіцер Радянської армії, загинув на фронті в 1941 р. З початком війни маленька Емма разом із матір'ю евакуювалася до Татарської АРСР. Після звільнення Харкова в 1943 р., родина Емми Борисівни повернулася до рідної Слобожанщини. В 1945 р. Емма пішла до школи, яку закінчила в 1955 р.

Після закінчення середньої школи Емма Борисівна вступила до Харківського державного університету на фізико-математичний факультет. У 1960 р., отримавши диплом за спеціальністю «математик», Коло-

дяжна Е. Б. була направлена викладачем математики до Покотилівської середньої школи Харківського району.

Ще під час навчання в Університеті, в 1959 р., Емма Борисівна вийшла заміж за свого однокурсника, Колодяжного Анатолія Вікторовича, з яким все життя пройшла пліч-о-пліч, поділяючи на двох як радощі професійних досягнень, так і гордість за своїх дітей. У серпні 1961 р. Колодяжна Е. Б. звільнилася з Покотилівської середньої школи в зв'язку з народженням сина та незручностями, пов'язаними з великою відстанню від дому до роботи.

Одночасно з цим вона подала заяву на заміщення вакантної посади асистента кафедри вищої математики Харківського інституту інженерів комунального будівництва. Як потім згадувала Емма Борисівна, вона не дуже сподівалася на успіх та відправилася влітку до Чугуєва відпочити в батьківському домі. Яка ж була радість від звістки, яку привіз чоловік, завітавши на вихідних, про зарахування Колодяжної Е. Б. асистентом кафедри вищої математики ХІКБ!

*Колодяжний А. В., Колодяжна Е. Б.,
Печезіський Ю. Є.*

З першого вересня 1961 р. вся наступна трудова біографія Емми Борисівни довжиною в 42 роки пов'язана з кафедрою вищої математики нашого Університету. В 1968 р. Колодяжну Е. Б. обрали на посаду старшого викладача, на якій вона працювала до виходу на пенсію в 2003 р.

*«Квітник» кафедри вищої математики: (зліва – направо) Пайкіна Н. Я., Ситникова В. С.,
Колодяжна Е. Б., Коркушко Л. М., Пірогова І. Р., Коваленко Л. Б. 1999 р.*

Емма Борисівна понині шуткує, що в неї, мабуть, найтонша особова справа науково-педагогічного працівника. Все життя – одна робота. Але це свідectво справжньої відданості обраній професії. Емма Борисівна Колодяжна була дійсно талановитим педагогом, її лекції та практичні заняття досі пригадують колишні студенти, які самі вже стали досвідченими науковцями та викладачами.

Крім педагогічної діяльності Колодяжна Е. Б. велику увагу приділяла громадським дорученням. Вона виконувала обов'язки старшого куратора вечірніх та заочних підготовчих курсів; здійснювала керівництво студентськими доповідями в рамках СНТ; брала постійну участь в роботі семінару по політпросвіті, виконуючи обов'язки старости гуртка викладачів, які відвідували філософський семінар.

За сумлінну працю Колодяжна Е. Б. неодноразово отримувала заохочення від керівництва інституту: подяку та Почесні грамоти за учать в ідейно-виховній роботі серед студентів; за успішне виконання соціалістичних зобов'язань; за великий внесок у справу підготовки високо-кваліфікованих спеціалістів, розвиток наукових досліджень та матеріальної бази інституту; за довголітню та сумлінну працю. У 1990/1991 навч. р. за плідну науково-педагогічну діяльність рішенням колегії Державного комітету СРСР по народній освіті та Президії ЦК профспілки працівників народної освіти і науки нагороджена нагрудним значком «За відмінні успіхи в роботі» в області вищої освіти СРСР.

*Колектив кафедри вищої математики проводить Колодяжну Е. Б. на заслужений відпочинок.
(Зліва – направо) стоять: Тихонович О. Ю., Печеніжський Ю. Є., Ропавка О. І., Станішевський С. О.,
Якунін А. В., Коваленко Л. Б., Колосов А. І., Вороновська Л. П., Данилевський М. П., Шультіна С. С.,
Бораківський О. В., Сидоров М. В.; сидять: Матвєєва О. В., Ситникова В. С., Колодяжна Е. Б.,
Пайкіна Н. Я., Бистрова Л. О.*

Серед науково-методичних робіт можна відзначити:

1. Колодяжная Э. Б. Методическое пособие по элементарной математике (для слушателей заочных подготовительных курсов) // Э. Б. Колодяжная, – Харьков : ХИИКС. – 1983.
2. Колодяжная Э. Б. Методические указания по линейной алгебре (для студентов 1, 2 курсов) // Э. Б. Колодяжная, И. Р. Пирогова, А. А. Мешик. – Харьков : ХИИГХ. – 1991. – 85 с.

КОРКУШКО Лариса Миколаївна

Коркушко Лариса Миколаївна народилася 10 листопада 1931 року у місті Харкові в родині Коркушко Миколи Олександровича, який працював викладачем математики Харківського автодорожнього інституту і Коркушко Марії Олексіївни, яка працювала лікарем-окулістом.

У 1938 р. семирічна Лариса йде до першого класу 2-ї залізничної школи м. Харкова. Шкільні роки припали на період Великої вітчизняної війни, тому закінчити школу Лариса Миколаївна змогла лише у 1950 році.

У вересні 1950 року вона вступає до Харківського державного університету на механіко-математичний факультет, який закінчила у 1955 році отримала диплом за спеціальністю «фізик». В цьому ж 1955 році Лариса Миколаївна народила дочку, Ірину.

Ювілей Л. М. Коркушко святкує кафедра вищої математики.

(зліва – направо) 1-й ряд: Кадець М. Й., Берлянд Г. М., Башлай В. С., Роменська Л. С., Ситникова В. С., Коркушко Л. М., Пайкіна Н. Я., Колосов А. І., Печеніжський Ю. Є.; 2-й ряд: Грищайчук В. М., Годун Б. В., Пірогова І. Р., Колодяжна Е. Б., Коваленко Н. Н., Лізунова М. А.

Лариса Миколаївна, народившись у родині педагога, пішла по стопах батька; отримані в Університеті знання вирішила застосувати у викладацькій діяльності. В тому 1956 р. Лариса Миколаївна почала працювати викладачем математики у Харківському автодорожньому технікумі. З жовтня 1959 року була переведена на роботу в Харківський авіаційний інститут на кафедру аерогідродинаміки на посаду інженера. Працюючи викладачем та інженером,

Лариса Миколаївна брала активну участь у суспільному житті колективу, була редактором стінної газети.

З 30 вересня 1963 року Лариса Миколаївна почала працювати на кафедрі вищої математики ХІКБ на посаді асистента. 18 років вона присвятила роботі в нашому інституті.

*Добре працювати, весело відпочивати.
Пари: М. І. Сенченко – Л. М. Коркушко;
Ю. Є. Печеніжський – І. Р. Пірогова.
Обчислювальний центр. 08.03.1967 р.*

*Математики не завжди похмурі.
Ю. Є. Печеніжський, Л. М. Коркушко*

Працюючи асистентом кафедри, Лариса Миколаївна проводила практичні і лабораторні заняття з вищої математики, теорії ймовірностей, математичного програмування, обчислювальної техніки. Вона зарекомендувала себе як вимогливий викладач, який користується авторитетом серед колег і студентів.

Педагогічну роботу Лариса Миколаївна поєднувала з методичною: вона розробила методичний посібник з елементарної математики, а також варіанти контрольних робіт для студентів заочного факультету.

Лариса Миколаївна Коркушко чудово співала. На творчих вечорах, які в 60-70 р.р. проводили викладачі та співробітники Харківського інституту інженерів комунального будівництва, вона із задоволенням демонструвала колегам свої таланти.

КУЗНЕЦОВА Ганна Анатоліївна

Кузнецова Ганна Анатоліївна народилась 23 червня 1973 р. у місті Харків у родині службовців. Батько, Казенний А. І., інженер ХМЗ; мати, Казенна О. В, заступник директора ХЗОШ № 86, вчитель історії.

У 1980 р. Ганна пішла до першого класу 86-ї середньої школи м. Харкова. У 1984 році була переведена до 146 середньої школи м. Харкова, у зв'язку з переїздом на нове місце проживання. У 1990 році закінчила школу зі срібною медаллю. По закінченню середньої школи, упродовж 1990 – 1991 р.р. працювала педа-

гогом-організатором у школі. Переконавшись у правильності власного вибору, у вересні 1991 року Ганна Анатоліївна вступила до Харківського державного університету на механіко-математичний факультет.

У липні 1996 року Кузнецова Г. А. закінчила ХДУ, спеціалізуючись на кафедрі математичного аналізу, та отримала диплом за спеціальністю «математик, викладач математики і інформатики». І вже на останньому курсі, під час написання диплому, з лютого 1996 року почала педагогічну діяльність, працюючи за сумісництвом учителем у середній школі № 86 м. Харкова. З вересня 1996 року Ганна Анатоліївна перейшла на постійну роботу вчителя математики тієї ж школи.

Як молодий перспективний педагог, у 1997 - 1998 навчальному році вона була направлена на курси підвищення кваліфікації у Науково-методичний педагогічний центр по викладанню математики українською мовою у класах з поглибленим вивченням точних наук, по закінченню яких отримала першу категорію вчителя математики.

У 1998 році Кузнецова Ганна Анатоліївна вийшла заміж і народила старшого сина, Олександра. Після 11 місяців декретної відпустки, продовжила працювати на попередньому місці роботи.

У 2004 році народила молодшого сина, Ігоря, і після року декретної відпустки, за рекомендацією Мороховської Світлани Іванівни, викладача математики Харківського ліцею комунального господарства, з вересня 2005 до січня 2006 року працювала за сумісництвом асистентом кафедри вищої математики ХНАМГ.

Перспективна робота, чудовий колектив допомогли зробити правильний вибір, і з першого вересня 2006 року Ганна Анатоліївна вийшла з декрету і перейшла на постійну роботу на кафедру вищої математики ХНАМГ на посаду асистента, а, згодом, і старшого викладача.

У 2006 - 2007 навчальному році пройшла курси підвищення кваліфікації з питань кредитно-модульної системи організації навчання та з питань тестового контролю успішності у кредитно-модульній системі.

У числі перших викладачів Університету, в 2009 р. Кузнецова Г. А. пройшла курси підвищення кваліфікації за тематикою «Вдосконалення навчального процесу з використанням системи дистанційного навчання Moodle». За результатом проходження даного курсу було створено електронний навчальний курс «Дистанционный выравнивающий курс элементарной математики для довузовской подготовки иностранцев», який в подальшому використовує при навчанні іноземних студентів підготовчого відділення університету.

Працюємо лише з посмішкою

Кузнецова Г. А. проводить заняття з іноземними студентами підготовчого відділення

Накопичений досвід, наукові спостереження спонукали Ганну Анатоліївну до продовження професійного зростання, і в 2013 році вона стала здобувачем при аспірантурі ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, де склала у 2014 р. кандидатський екзамen з філософії, у 2015 р. – з англійської мови. У період навчання в аспірантурі почала працювати над дисертацією на тему «Систематизація та узагальнення знань і вмінь з математики студентів ВТНЗ» зі спеціальності 13.00.02 – теорія і методика навчання математики. На даний момент дисертація знаходиться у стані підготовки до захисту.

Радістю закінчення навчання на підготовчому відділенні поділимося із найкращим викладачем

За роки роботи в Університеті Ганна Анатоліївна проводила практичні заняття з вищої математики студентам всіх факультетів, а також з елементарної математики на підготовчих курсах і на підготовчому відділенні для іноземців.

Заняття з іноземними студентами підготовчого відділення потребує не лише високого професіоналізму, а й терпіння, витримки. З цим найважчим фронтом роботи Ганна Анатоліївна справляється блискуче. Незважаючи на різницю культур, темпераментів, віросповідань, вона знаходить правильний підхід до кожного студента, тому Кузнецова Г. А. – найулюбленіший викладач математики на підготовчому відділенні ХНУМГ імені О. М. Бекетова.

За результатами науково-методичної роботи Кузнецова Ганна Анатоліївна підготувала 25 публікацій, з них 9 наукових та 16 навчально-методичного характеру: 4 статті, 5 тез доповідей, 4 довідника з вищої математики, 1 словник математичних термінів з перекладом на чотири мови, 1 методичні вказівки для студентів-іноземців підготовчого відділення, 6 збірників завдань для індивідуальних, контрольних та самостійних робіт, 1 дистанційний курс, 1 конспект лекцій, 2 посібника (один з яких англійською мовою).

Серед них відзначимо наступні:

1. Кузнецова Г. А. Проблема систематизації та узагальнення знань студентів ВТНЗ під час вивчення дисципліни «Вища математика». / Г. А. Кузнецова; Фізико-математична освіта : науковий журнал. Вип. 1 (15). – Суми : [СумДПУ ім. А. С. Макаренка], 2018. – С. 73-77. – DOI 10.31110/2413-1571-2018-015-1-011 (Index Copernicus).

2. Кузнецова Г.А. Словник з математики (з перекладом російською, українською, англійською, французькою та арабськими мовами для іноземних студентів підготовчого відділення) / Г.А. Кузнецова, С.М. Ламтюгова, Ю.В. Ситникова. – Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2017. – 56 с.

3. Sytnykova Y. V. Linear algebra: Tutorial / Yu. V. Sytnykova, S. M. Lamtyugova, H. A. Kuznetsova; O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv. – Kharkiv : O. M. Beketov NUUE, 2019. – 132 p.

4. Кузнецова А. А. Математика: учебное пособие (для иностранных студентов подготовительного отделения) / А. А. Кузнецова : Харьков. нац. ун-т городск. хоз-ва имени А. Н. Бекетова. – Харьков : ХНУГХ им. А. Н. Бекетова, 2019. – 140 с.

Незважаючи на велике навчальне навантаження, роботу над кандидатською дисертацією, Ганна Анатоліївна знаходить час та сили для своїх захоплень: в'язанню на спицях, крючком, вирощуванню орхідей; не так давно почала вивчати технологію вирощування винограду. Що природно для такої спокійної та врівноваженої людини, як Ганна Анатоліївна, вона обожнює відпочивати на природі та любить рибалити. А свою бездоганну фігуру та чудовий характер вирішила вдосконалювати йогою, якою почала займатися з 2014 р.

ЛАМТЮГОВА Світлана Миколаївна

Ламтюгова Світлана Миколаївна народилася 24 травня 1985 року в місті Вилкове Кілійського району Одеської області.

У 2002 році закінчила Вилківську загальноосвітню школу I-III ст. № 1 та вступила до Харківського національного університету радіоелектроніки на спеціальність «Прикладна математика».

У 2007 році по закінченню навчання в Харківському національному університеті радіоелектроніки отримала кваліфікацію «математик-аналітик з до-

слідження операцій».

З 2007 р. Світлана Миколаївна працює в Харківському національному університеті міського господарства імені О. М. Бекетова: спочатку на посаді асистента, а з 2017 року – на посаді доцента кафедри вищої математики.

У 2011 р. Ламтюгова С. М. вступила до аспірантури Харківського національного університету радіоелектроніки. Результатом навчання в аспірантурі став захист дисертації на тему «Математичне моделювання та чисельний аналіз методом R-функцій задач обтікання тіл в'язкою нестисливою рідиною та присвоєння наукового ступеня кандидата фізико-математичних наук зі спеціальності 01.05.02 – математичне моделювання та обчислювальні методи у 2016 р.

Весь час роботи в Університеті Світлана Миколаївна демонструє надзвичайну наполегливість та працездатність. Вимоглива до себе та оточуючих, з перших днів роботи здобула авторитет серед колег та студентів.

У 2011 році на науково-технічній конференції молодих науковців і спеціалістів, яка проводилась на базі Фізико-механічного інституту імені Г. В. Карпенка НАН України (Львів), Світлана Миколаївна отримала диплом 1 ступеня та грошову премію за кращу доповідь.

У 2018 р. Ламтюгова С. М. отримала сертифікат з англійської мови рівня B2 і звання доцента кафедри вищої математики.

*Дружні робочі стосунки:
Г. А. Кузнецова, Ю. В. Ситникова,
С. М. Ламтюгова, А. О. Кобець*

Сертифікати С. М. Ламтюгової

За роки роботи в університеті Світлана Миколаївна Ламтюгова проводила практичні заняття з вищої та дискретної математики студентам всіх факультетів і заняття з елементарної математики для слухачів підготовчих курсів. З 2017 р. читає лекційні курси для архітекторів і екологів. Починаючи з 2018 р., отримавши сертифікат на володіння іноземною мовою рівня B2, проводить лекційні та практичні заняття з вищої математики для іноземних студентів англійською мовою.

Ламтюгова С. М. має 61 публікацію, з них 42 наукових та 19 навчально-методичного характеру: 15 статей

(1 з них індексується міжнародною наукометричною базою Scopus, 4 – Web of Science, 3 – Index Copernicus), 27 тез доповідей, 3 електронні альбоми у презентаціях, 4 збірника завдань для контрольних та самостійних робіт, 4 робочі програми та програми нормативної навчальної дисципліни «Вища математика», 5 довідників у схемах і таблицях, 1 словник з перекладом російською, українською, англійською, французькою та арабською мовами, 1 підручник на англійській мові, 1 конспект лекцій на англійській мові.

Одружена (з 2008 року), має доньку (2016 рік народження).

Ще в шкільні роки Світлана Миколаївна дуже любила вивчати математику і англійську мову, брала участь в шкільних, міських, районних і обласних олімпіадах з цих предметів і займала призові місця. На даний момент математика стала улюбленою професією, а англійську мову вивчає й досі, хоч вже рік і викладає математику на англійській мові іноземним студентам.

Роботи С. М. Латюгової

ЛІЗУНОВА Марія Адольфівна

Лізунова Марія Адольфівна народилась у 1925 році в родині залізничних службовців на ст. Сіверська Гатчинського району Ленінградської області. За походженням – полька.

З серпня 1941 року перебувала на окупованій німцями території Ленінградської області. Не дочекавшись наказу про евакуацію робітників аптеки, де працювала мати Марії Адольфівни, Олена Яківна, вони мусили залишитися. Два брати Марії Адольфівни, старший Едуард та молодший Лев, знаходились у партизанському загоні. Нажаль, через зраду, їх було викрито та передано окупаційній владі. Марія також була заарештована, оскільки вона підтримувала зв'язок з партизанами, доставляла провіант в ліс для партизанського загону. Через малий вік Марія Адольфівна перебувала в фашистських тюремних катівнях три місяці, з жовтня

по грудень 1942 року, але вона завжди пам'ятала про ці жахливі дні, тим паче, що про своїх братів вона так більше нічого й не дізналася.

У 1946 році М. А. Лізунова закінчила Сіверську середню школу з золотою медаллю та в цьому ж році вступила до Ленінградського державного ордену Леніна університету ім. А. О. Жданова на механіко-математичний факультет. У 1951 році вона закінчила університет та отримала диплом за спеціальністю «механіка».

З січня по жовтень 1952 року Марія Адольфівна працювала вчителем математики в Карташевській семирічній школі (Гатчинського району Ленінградської області). Вона була сумлінним вчителем, заняття для учнів проводила жваво, вміла зацікавити, активно застосовувала наочність. Марія Адольфівна керувала гуртком рукоділля і була чуйним класним керівником.

У 1952 році родина Марії Адольфівни переїздить до Харкова. Її чоловік, Леонід Іванович Лізунов, закінчив аспірантуру, захистив дисертацію в Ленінградському політехнічному інституті ім. М. І. Калініна та був направлений на роботу до Харківського політехнічного інституту ім. В. І. Леніна. Разом з молодю родиною, в якій вже народилась донька Віра, до Харкова переїхала й мати Марії Адольфівни.

З вересня 1953 року Марія Адольфівна почала працювати асистентом кафедри вищої математики Харківського інституту інженерів комунального будівництва, а в 1962 році перейшла на посаду старшого викладача кафедри.

У період 1967 - 1972 р.р. вела лекційні курси з вищої математики, лінійної алгебри, теорії ймовірностей та математичної статистики. Вона самотужки опанувала курс лінійного програмування та успішно проводила практичні заняття. Під час проходження курсів підвищення кваліфікації в Харківському державному університеті виконала на відмінно випускову роботу за темою «Метод Леве́р'є і видозмінення Д. К. Фадєєва обчислення власних значень та власних векторів матриці»

Лізунова М. А. є автором вказівок щодо розв'язування задач лінійної алгебри та нелінійного програмування (зокрема, рукопис «Методичні вказівки щодо розв'язування задач нелінійного програмування»).

За сумлінну працю Марія Адольфівна Лізунова мала неодноразові заохочення, подяки від керівництва інституту та державні нагороди:

- медаль «За доблесну працю в ознаменування 100-річчя з дня народження В. І. Леніна» (1970 р.);
- медаль «За трудову відзнаку» (1971 р.);
- знак «Переможець соцзмагань» (1977 р.);

– грамоти за великий вклад у справу підготовки висококваліфікованих спеціалістів, розвиток наукових досліджень і матеріально-технічної бази інституту.

М. А. Лізунова, І. Р. Пірогова

У 1980 ім'я Марії Адольфівни Лізунової було внесено до книги пошани Харківського інституту інженерів комунального будівництва за виконання соціалістичних зобов'язань

Багато років поспіль Марію Адольфівну запрошували до участі в предметній комісії з прийому вступних іспитів. У той час абітурієнти складали 2 іспити з математики, усний та письмовий. Колеги завжди дивувалися витримці та доброзичливості Марії Адольфівни, адже вона вміла побороти страх дитини та в співбесіді виявити знання, які перед екзаменатором абітурієнт продемонструвати лякався.

Колеги характеризували її як ініціативну, кваліфіковану викладачку, яка успішно поєднувала педагогічну і навчально-методичну діяльність.

МАЗУР Олена Миколаївна

Мазур Олена Миколаївна народилася 25 січня 1970 року в місті Харків.

З 1977 р. по 1987 р. навчалась у Харківській середній школі № 99.

У 1987 році Олена Миколаївна успішно склала іспити і була зарахована до першого курсу Харківського інституту радіоелектроніки імені М. К. Янгеля на факультет Обчислюваної техніки за спеціальністю «прикладна математика», який успішно закінчила в 1993 р., отримавши спеціальність «інженер-математик».

Ще студенткою 5-го курсу Мазур О. М. розпочала свою трудову діяльність: з жовтня 1992 р. по грудень 1993 р. вона працювала інженером-програмістом в НІПАСУтрасгаз.

У грудні 1993 р. Олена Миколаївна вступає до аспірантури в Харківській державній академії міського господарства за спеціальністю 01.05.02 – «Математичне моделювання та обчислювальні методи в наукових дослідженнях» під керівництвом професора Колосова А. І., завідувача кафедри вищої математики.

По закінченню аспірантури, з квітня 1996 року, Олена Миколаївна починає свою трудову діяльність на кафедрі вищої математики академії, продовжуючи наукову роботу за напрямом свого дисертаційного дослідження «Двостороння чисельна реалізація нелінійних крайових задач на півосі».

Олена Миколаївна добре влилася в колектив, сумлінно працювала із студентами, не мала жодних нарікань, але вирішила, що педагогічна діяльність не є сенсом її життя, тому в 2005 р. Мазур О. М. звільнилась за власним бажанням.

За роки роботи в ХНАМГ Мазур Олена Миколаївна підготувала до друку наступні роботи:

1. Мазур Е. Н. Решение одной нелинейной краевой задачи на полуоси, встречающейся в приложениях / XXVIII науч.-техн. конф. преп., аспирант и соискатель. ХГАГХ: Программа и тез. докл. «Городской электротранспорт, электроснабжение и освещение городов», г. Харьков, 16 - 17 апреля 1996 г. – С. 64.

2. Мазур О. М., Колосов А. І. Про одну сингулярну крайову задачу, що виникає у нелінійній теорії поля / Доповіді Національної академії наук України, - 1998.- №11 – с. 34 – 37.

3. Мазур О. М., Колосов А. І. Про двобічні наближення у розв'язку деяких нелінійних задач теорії локалізації та утворення структур у газовій динаміці / Доповіді Національної академії наук України. - 1999. - № 6 – с. 41-43.

4. Мазур Е. Н. Численное решение нелинейных краевых задач для обыкновенных дифференциальных уравнений / XXX науч.-техн. конф. преп., аспирант и соискатель. ХГАГХ: Программа и тез. докл. «Городской электротранспорт, электроснабжение.

*Серед колег: Данилевський М. П.,
Мазур О. М., Сидоров М. В.*

МЕШИК Альберт Олексійович

Мешик Альберт Олексійович народився 5 квітня 1929 р. у місті Білгород в родині робітників.

Дитинство Альберта Олексійовича пройшло у тяжкі воєнні роки. В сімнадцять років він вже почав працювати: з 1946 року по 1949 рік був колісником Білгородської промартілі «Перемога»; а з 1949 по 1952 роки він – колісник промкомбінату Білгородської міжрайбази.

У 1952 р. Альберт Олексійович вступив на фізико-математичний факультет Харківського державного університету ім. О. М. Горького, який закінчив у 1957 р., отримавши диплом за спеціальністю «механік».

Після закінчення університету з 1957 року по 1965 рік Альберт Олексійович працював інженером лабораторії вібрації ОГК п/г турбін Харківського турбінного заводу ім. С. М. Кірова.

У лютому 1963 року Альберт Олексійович починає свою педагогічну діяльність. Один семестр (по травень 1963 року) він працює за сумісництвом асистентом кафедри теоретичної механіки Харківського політехнічного інституту.

І, нарешті, з грудня 1965 року Мешик Альберт Олексійович став до роботи на посаді асистента кафедри вищої математики Харківського інституту інженерів комунального будівництва. Він проводив практичні та лабораторні заняття з вищої математики, теорії ймовірностей, математичного програмування, обчислювальної техніки. Зарекомендував себе як вимогливий викладач, який користується авторитетом колег і студентів. Практичні заняття завжди проводив на високому науковому і методичному рівні.

У 1981 році Мешик А. О. пройшов курс навчання на факультеті підвищення кваліфікації у групі програмування на ЕОМ при ХДУ.

Декілька разів сумлінна праця Альберта Олексійовича була відзначена преміями та грамотами:

1975 р. – «Золотим значком» V ступеня у зв'язку з виконанням норм і вимог ГПО;

1976 р. – подякою за хорошу організацію роботи студентів у період збирання врожаю;

1985 р. – указом президії Верховної Ради про вручення медалі «Ветеран праці»;

1989 р. – почесною грамотою за успіхи у справі підготовки і виховання висококваліфікованих спеціалістів у зв'язку з 60-літтям з Дня народження.

Мешик Альберт Олексійович займався науково-методичною роботою. В співавторстві з колегами ним підготовлені до видання:

1. Мешик А. А. Исследование магнитной активации щитов при коррективке минерального состава сточных вод химкомбината / С. С. Душкин, В. И. Беляев, А. А. Мешик. Строительство и архитектура.

2. Мешик А. А. Кривые второго порядка (методические указания по применению программируемых калькуляторов) / В. В. Бизюк, Б. В. Годун, А. А. Мешик. – Харьков: ХИИКС, 1986, 16 с.

3. Мешик А. А. Линейная алгебра (методические указания) / Э. Б. Колоджная, А. А. Мешик. – Харьков: ХИИКС, 1991, 84 с.

МОРДОВЦЕВ Сергій Михайлович

Мордовцев Сергій Михайлович народився 30 квітня 1953 р. в м. Свободний Амурської області в сім'ї військово-службовця. Після закінчення середньої школи в 1971 р. вступив до Куйбишевського державного університету на механіко-математичний факультет. Після отримання диплому за спеціальністю «механіка», Сергій Михайлович був направлений до конструкторського бюро автоматизованих систем.

Робота в КБ була перервана службою в Радянській Армії. Після демобілізації Мордовцев С. М. переїхав до

Харкова. В 1977 р. він пройшов за конкурсом та був прийнятий на посаду асистента кафедри теоретичної механіки і гідравліки Харківського автомобільно-дорожнього інституту, де із задоволенням працював до 1980 р.

У 1979 р. Сергій Михайлович склав іспити та був зарахований до заочної аспірантури при кафедрі теоретичної механіки Харківського інституту комунального будівництва до професора В. Є. Бреславського, а з 1 вересня 1980 р. перейшов працювати на цю кафедру, як виявилось надовго.

За результатами наукових досліджень в 1986 р. Мордовцев Сергій Михайлович захистив дисертацію за темою «Динамічна поведінка циліндричної оболонки, що скріплена пружним наповнювачем» за спеціальністю 01.02.06 – «Динаміка, міцність, надійність машин, приладів та апаратури». В 1990 р. кандидату фізико-математичних наук Мордовцеву С. М. було присуджено наукове звання доцента.

Настали смутні часи 90-х. Заробітна плата доцента, на жаль, не дозволяла утримувати родину, тому Сергій Михайлович був вимушений підробляти програмістом у приватних фірмах, розробивши власну програму для бухгалтерського обліку торговельних операцій. Завдяки своєму товаришу, доценту кафедри вищої математики О. Ю. Тихоновичу, почав за сумісництвом працювати на факультеті післявузівської освіти ХПКБ, а в 2002 р. залишив кафедру теоретичної механіки та перейшов на кафедру Ачкасова О. Є. Там Сергій Михайлович Мордовцев впровадив нові курси «Інформатика», «Інформаційні технології в обліку», «Системи управління базами даних», «Управлінські інформаційні системи в аналізі та аудиті» тощо.

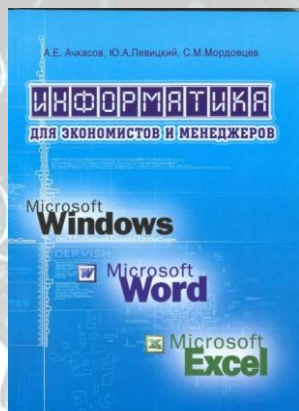

*Кафедру вищої математики прийшов привітати з Новим роком Дід Мороз разом із Снігуркою.
(зліва – направо) Колосов А. І., Якунін А. В., Станішевський С. О, Мордовцев С. М.*

Одночасно з цим, з 2004 р., за запрошенням завідувача кафедри професора Колосова А. І. Мордовцев С. М. почав працювати на півставки на кафедрі вищої математики. Неформальне спілкування з колективом почалося

задовго до цього моменту, Сергій Михайлович не пропустив жодного святкування, тому всі вважали його повноправним членом кафедри. В 2014 р. Сергій Михайлович Мордовцев, передбачаючи неминучий розпад ФПО, повністю перейшов на кафедру вищої математики.

За часи роботи в Харківському національному університеті міського господарства імені О. М. Бекетова підготував до друку велику кількість науково-методичних видань. Особливу гордість визиває книга «Інформатика для економістів та менеджерів», видана в 2005 р. Вона витримала тираж в 2000 екземплярів, і була реально затребувана в усіх навчально-консультаційних центрах нашого Університету в Україні.

Серед інших робіт можна відзначити наступні:

1. Анализ вынужденный радиальных колебаний цилиндрической оболочки, склепленной с заполнителем // Проблемы машиностроения. – 1984, т. 21. – С. 3-8.

2. Анализ собственных неосесимметричных колебаний цилиндрической оболочки, склепленной с упругим заполнителем // Проблемы машиностроения. – 1985. – т. 23. – С. 55-59.

3. Dynamic behavior of shell components in engine blocks during their kinematic excitation // Strength of Materials. – 1989. v. 1. – С. 16-21 (Scopus)

4. Інтегральна оцінка соціальної напруженості регіонів // Соціально-економічні проблеми і держава (Economic Problems and the State) – 2015. Вип. 2 (13). – С. 161 – 168.

5. Методичний підхід до вибіркового дослідження в аудиті / С. М. Мордовцев, О. А. Андренко // Бізнес-Інформ.–2018.–№4.–С.116-122.

6. Вища математика. Спеціальні розділи. Навч. посібник / А. І. Колосов, С. М. Мордовцев, С. О. Станішевський – Харк. нац. академія міськ. госп-ва – Х. : ХНАМГ, 2008.

7. Сферична геометрія і тригонометрія : / А. І. Колосов, С. М. Мордовцев, А. В. Якунін – Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Беке-това, 2016.

Ім завжди є що обговорити: успішність студентів, політичні новини, останній футбольний матч.

С. М. Мордовцев, В. В. Бізюк

ОГОРОДНИКОВА Зінаїда Петрівна

Огородникова Зінаїда Петрівна народилася 27 грудня 1890 р. у м. Саранськ. В 1907 р. закінчила 7 класів I-ої Пензенської жіночої гімназії, а в 1908 р. закінчила 8-й клас II-ої Харківської жіночої гімназії. В тому ж році Зінаїда Петрівна вступила до Вищих жіночих Бестужевських курсів на фізико-математичний факультет, навчання на яких закінчила в 1912 р. Після цього продовжила навчання на однорічних педагогічних курсах в м. Київ.

Викладацьку роботу Огородникова З. П. розпочала в Харківській гімназії Нікуліної в 1914 р., де працювала вчителем математики до 1920 р. З 1920 р. по 1922 р. викладала математику в Харківській школі № 102, а з 1924 р. Зінаїда Петрівна – викладач математики в Комуністичному університеті імені Артема м. Харків. У період з 1924 по 1929 р.р. Огородникова З. П. працювала на факультеті робочої молоді Геодезичного інституту.

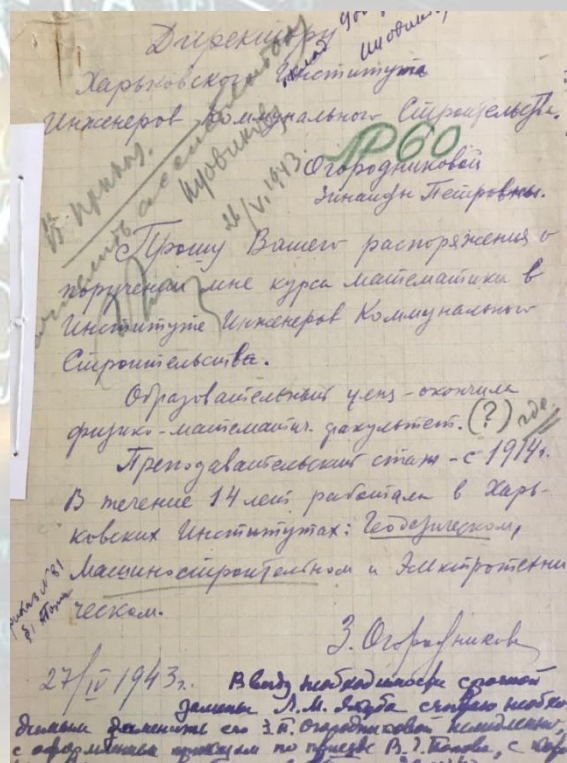
Починаючи з 1930 р. до моменту евакуації Харківських вузів працювала асистентом кафедри математики Харківського Електротехнічного інституту.

Огородникова Зінаїда Петрівна – дружина Сигідіна Марка Давидовича, який очолював кафедру вищої математики нашого Університету більше чверті сторіччя. Зрозуміло, що вона разом із чоловіком відправилася в евакуацію до м. Фрунзе, де викладала вищу математику студентам ХІКБ. Студенти, які навчались у м. Фрунзе згадували цю дивну пару: чоловік – товариський, контактний, дружина – похмура, замкнена.

В особовій справі Огородникової З. П. є невеличка довідка, яка, мабуть може служити поясненням надмірної похмурості жінки. З цієї довідки дізнаємося, що брат Зінаїди Петрівни, викладач Горьківського медичного університету, був репресований у 1937 р. за невідомих причин і відправлений до Іркутської області працювати хірургом.

В автобіографії Зінаїда Петрівна Огородникова вказує, що вона є спів-автором підручника з вищої математики для технічних вузів (ч. I, II). Можемо лише здогадуватися, що мова йде про відомий підручник М. Д. Сигідіна.

Особливий інтерес викликає один документ з особової справи Огородникової З. П. – свідоцтво про освіту на фізико-математичному факультеті

Наказ про зарахування
Огородникової З. П. в ХІКБ

Вищих жіночих Бестужевських курсів, виданий в 1912 р. (представлена копія, датована 31.12.1914 р.). Перелік дисциплін, який викладалися на Вищих жіночих майже повністю співпадає із сучасним, необхідним для отримання класичної математичної освіти.

Копія.
Свідчення.
Советъ преподавателей С.-Петербургских
Высших Женских Курсовъ имеетъ удосто-
верить что Зинаида Петровна
Кубанцева, православного исповѣданія,
поступившая на Курсы по арифметике,
геометрии 1-ой Пензенской и 2-ой Харьковской
женскихъ гимназій, съ награжденіемъ
Золотой медалью, окончила въ 1911-1912
учебномъ году полный курсъ наукъ
физико-математическаго отдѣленія, по
группамъ математическаго и физико-
математическаго, а также по физико-
математическому и физико-математическому
раздѣламъ и на экзаменахъ оказала высо-
ко-удовлетворительныя результаты. По математикѣ:
геометрія - весьма удовлетворительно;
введеніе в анализъ - весьма удовлетворительно;
анализъ - весьма удовлетворительно;
высшая геометрія - весьма удовлетворительно;
высшая алгебра - весьма удовлетворительно; диффе-
ренціальное исчисленіе - весьма удовлетворительно;
прикладное дифференціальное исчисленіе к
геометріи - весьма удовлетворительно; интеграль-
ное исчисленіе - весьма удовлетворительно;
опредѣленіе интеграловъ - весьма удовлетворительно;
интегрированіе обыкновенныхъ дифференціаль-
ныхъ уравненій - весьма удовлетворительно.

Означенная въ селѣ свѣдѣтельствъ
Зинаида Кубанцева, бывшая по мужу
Огородникова, 31 декабря 1914 года подала
Прейсмейстеру не въ зачетъ жалованья изъ со-
сѣдства 300 руб. - сто рублей по договору
уменьшеніемъ арифметики Харьковской
женской гимназій, учр. В.А. Никольской
Т. Харков, декабря 31 дня 1914 г.
Исп. об. Председатель Педогом. Совѣта
Совѣта Народнаго Тѣла
В. Никольская
Печатъ пожеланій Совѣта Харьковской
женской гимназій В.А. Никольской.
С подлин. Верба Секретарь и.г. А. А. А.

Копія свідоцтва про закінчення Вищих жіночих Бестужевських курсів, виданого Огородниковій З. П.

ПАЙКІНА Ніна Яківна

Пайкіна Ніна Яківна народилася 20 серпня 1934 р. у місті Бихів Могілевської області БРСР.

У 1941 р. семирічна Ніна йде до першого класу середньої школи, закінчивши яку в 1953 р., вступає до Пермського державного педагогічного інституту на фізико-математичний факультет.

У 1958 році Пайкіна Н. Я. закінчила ПДПІ і отримала диплом за спеціальністю «вчитель математики і креслення». За роки навчання в педінституті Ніна Яківна продемонструвала прихильність до наукових досліджень, тому отримала рекомендацію, і, за результатами вступних випробувань була зарахована до аспірантури.

У період з 1 вересня 1958 р. по 1 вересня 1961 р. Ніна Яківна навчалася в аспірантурі Пермського державного педагогічного інституту. По її закінченню, з 2 вересня 1961 р. по 14 вересня 1965 р. працювала викладачем кафедри вищої математики Пермського державного педагогічного інституту.

У 1965 р. Пайкіна Ніна Яківна переїхала до Харкова, і з 4 жовтня 1965 р. почала працювати асистентом кафедри вищої математики Харківського інституту інженерів комунального будівництва.

Вся подальша трудова діяльність Пайкіної Н. Я. нерозривно пов'язана з ХПКБ аж до виходу на заслужений відпочинок у 2007 р.

Практичні та лабораторні заняття з вищої математики й обчислювальної техніки Ніна Яківна завжди проводила на високому науковому і методичному рівні. Будучи асистентом кафедри, брала участь у розробці посібника з обчислювальної техніки, який був виданий у Києві в 1978 році.

Пайкіна Ніна Яківна – одна з небагатьох співробітників кафедри, хто віддав більше 40 років життя педагогічній діяльності в стінах нашого Університету.

*Пайкіна Н. Я., Роменська Л. С.,
Кадець М. Й., Годун Б. В.*

ПАСИКА Євген Еланович

Пасика Євген Еланович народився 18 січня 1957 р. у Харкові в сім'ї службовців. Вся родина Євгена Елановича була пов'язана з науково-дослідницькою діяльністю: батько – Пасика Еллан Богданович, працював інженером і завідувачем лабораторії в ХАЕР; мати – Пасика Лариса Іванівна, працювала керівником групи НДС в УЗПІ; дружина – Пасика Лариса Олександрівна, працювала інженером НДС у ХІРЕ.

У 1974 р. після закінчення середньої школи № 27 (фізико-математична школа, опікувана ХДУ) Євген Еланович вступив на механіко-математичний факультет ХДУ за спеціальністю «прикладна математика». Паралельно навчався на військовій кафедрі та здобув звання «лейтенант запасу».

Після закінчення ХДУ Пасика Є. Е., з листопада 1979 р. по січень 1980 р., працював молодшим науковим співробітником у ВНДІВОД, а потім з січня 1980 р. по листопад 1981 р. – молодшим науковим співробітником НДС Харківського інженерно-економічного інституту.

У 1981 р. Євген Еланович поступив до аспірантури Харківського інституту інженерів комунального будівництва. Три роки, з грудня 1981 р. по грудень 1984 р., Пасика Є. Е. навчався в аспірантурі з відривом від виробництва

на кафедрі вищої математики ХПКБ за спеціальністю 01.01.01 – Математичний аналіз (науковий керівник – Кадець М.Й.).

Ще під час навчання в аспірантурі Пасика Є. Е. приймав участь як сумісник у виконанні держдоговірних робіт, науковим керівником яких був Кадець М. Й. Згодом після закінчення аспірантури Пасика Є. Е. розпочав працювати в штаті НДС кафедри вищої математики ХПКБ на посаді молодшого наукового співробітника у групі Бондаренко О. А. (з грудня 1984 р. по лютий 1987 р.).

У травні 1985 р. Євген Еланович успішно захистив кандидатську дисертацію у Воронежському державному університеті. В цьому ж році йому присвоєно вчений ступінь кандидата фізико-математичних наук.

З лютого 1987 р. по червень 1988 р. Пасика Є. Е. – старший науковий співробітник НДС кафедри вищої математики ХПКБ.

Євген Еланович Пасика звільнився з ХПКБ в червні 1988 р. за власним бажанням у зв'язку з переходом на роботу в підрозділ науково-дослідної частини ХДУ.

На початку 90-х років наукова діяльність занепала. Більшості співробітників науково-дослідних установ і підрозділів керівництво настійно пропонувало звільнитися. На той час місячна зарплата рядового молодшого наукового співробітника впала до еквівалента кількох доларів, виплачувалась з затримкою і різко танула з причини гіперінфляції.

Шукаючи вихід зі скрутного становища, Євген Еланович в 1992 р. покинув роботу в ХДУ і, завдяки сприянню єврейської громади, переїхав на постійне мешкання в Австралію.

Євген Еланович офіційно вважав себе українцем, вільно володів українською та російською мовами, пристойно знав англійську мову, знання якої значно покращив, готуючись до виїзду до Австралії.

Під час роботи в НДС кафедри вищої математики ХПКБ Євген Еланович зарекомендував себе як добре підготовлений фахівець, кваліфікований математик, який швидко вникає в нові проблеми теоретичного і прикладного характеру і готовий їх вирішувати на високому науковому рівні та в узгоджені терміни. Він постійно підвищував свій науковий та ідейно-політичний рівень і був здатний самостійно вирішувати актуальні математичні (в тому числі і прикладні) завдання. Пасика Є. Е. був одним з провідних працівників з виконання держдоговірних тем, займався розробкою і математичним обґрунтуванням алгоритмів моделювання динамічних режимів газоперекачувальних агрегатів і компресорних станцій, здійснював їх програмну реалізацію на ЕОМ.

За підсумками 1985 – 1986 р.р. Євген Еланович посів перше призове місце в огляді-конкурсі наукових робіт молодих фахівців ХПКБ.

За роки роботи в ХПКБ Пасика Є. Е. неодноразово нагороджувався преміями за якісне і вчасне виконання науково-дослідних робіт.

Пасика Є. Е. очолював сектор культурно-масової роботи профгрупи кафедри вищої математики, був агітатором на виборчій дільниці, членом ДНД інституту, виконував доручення з профорієнтації, брав участь в спортивних

заходах, а також в недільниках, в сільськогосподарських і будівельних роботах. Однак ставився до участі в суспільних заходах без належного розуміння, вважаючи їх зайвими і такими, що заважають основній діяльності.

У спілкуванні з керівництвом і колегами Євген Еланович був стриманим, проте в особистих стосунках міг виявляти зайву самовпевненість і неповагу. Однією з причин його звільнення з ХПКБ став особистий конфлікт з відповідальним виконавцем Бондаренко О. А.

Серед найважливіших публікацій можна відзначити наступні:

1. Пасика Е.Э. Вопросы разрешимости и корректности задачи Коши для обыкновенного дифференциального уравнения в пространстве Банаха : дис. ... кандидата физико-математических наук : 01.01.01. - Харьков, 1985. – 115 с.

2. Пасика Е.Э. Об условиях разрешимости задачи Коши первого порядка в банаховом пространстве // Функц. анализ и его прил. – 1984. – Т. 18, вып. 2. – С. 71–72.

3. Пасика Е.Э. Пример дифференциального уравнения первого порядка в гильбертовом пространстве без непрерывной зависимости от начального условия // Укр. матем. журн. – 1983. – Т. 35. №6. – С. 786–788.

4. Пасика Е.Э. Применение СУБД DBASE II в курсе «Основы информатики и вычислительной техники» в школе и ВУЗе. – Новосибирск, Одесса, 1990. – С. 68–70.

ПАХОМОВА Євгенія Серафимівна

Пахомова Євгенія Серафимівна народилася 6 січня 1943 року в селищі Константи́вка Софіє́вського району Дніпропетровської області.

У 1960 р. Євгенія Серафимівна вступає до Криворізького педагогічного інституту на фізико-математичний факультет, який успішно закінчує в 1965 р., отримавши спеціальність «вчитель математики та креслення». Після закінчення навчання вона була направлена вчителем математики в Олександрівську середню школу, де працювала до грудня 1967 року.

У 1968 році Пахомова Є. С. переїздить до м. Кривий Ріг, де з січня по липень 1968 року працює у середній школі № 1 вчителем математики.

У серпні того ж року Євгенія Серафимівна переїхала до м. Харків. Вона змінює вектор своєї трудової діяльності та розпочинає працювати на Харківському заводі імені Малишева оператором обчислювального центру. На той час це була сфера діяльності, що тільки розпочинала свій розвиток.

У лютому 1969 р. Пахомова Є.С. приступає до роботи старшим науковим співробітником УкрНДІХімМаш. Жага до нових знань спонукає Євгенію Серафимівну в цьому ж році вступити на механіко-математичний факультет Харків-

ського державного університету, по успішному закінченню якого в 1974 р. отримати диплом за спеціальністю математик.

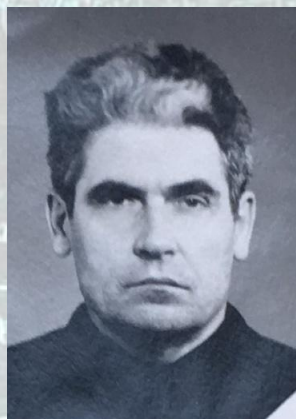
Починаючи з 1975 р., Пахомова Є.С. поєднує свою роботу старшого наукового співробітника з роботою викладачем Харківського інституту інженерів комунального будівництва. Так, у вересні 1979 року вона була зарахована до ХПКБ як викладач математики на підготовчих курсах, а в 1981 році вона бере активну участь у роботі приймальної комісії. З 1997 р. по 2003 р. Євгенія Серафимівна - методист, старший викладач підготовчих курсів факультету довузівської підготовки. В 2004 році вона перейшла на посаду старшого викладача кафедри вищої математики, а в 2013 році вийшла на наукову пенсію.

Завдяки довгим рокам роботи Євгенії Серафимівни на підготовчих курсах і кафедрі вищої математики, спільній роботі в приймальній комісії у неї склалися добрі дружні стосунки з колективом.

З колегами: Пахомова Є. С., Вороновська Л. П., Шульгіна С. С. 25.12.2008 р.

ПЕРЕПЕЛІЦИН Ігор Львович

Перепеліцин Ігор Львович народився 10 червня 1923 р. в м. Полтава в сім'ї службовців.

В 1944 р. Перепеліцин І. Л. вступив і в 1951 р. закінчив механіко-математичний факультет ХДУ за спеціальністю «математик».

З вересня 1951 р. по липень 1952 р. Ігор Львович за направленням викладав математику у Ровеньківському гірничому технікумі, де зарекомендував себе ерудованим фахівцем, вимогливим до себе й оточуючих.

Рамки елементарної математики здавалися Ігорю Львовичу занадто затісними і він прагнув до більш глибокого занурення у математичний світ. Скориставшись життєвим шансом, Перепеліцин І.Л. перейшов до роботи у вищу школу. З вересня 1952 р. по липень 1953 р. Ігор Львович працював асистентом кафедри загальної математики в ХПІ. З вересня 1953 р. по

вересень 1956 р. Перепеліцин І.Л. – асистент кафедри вищої математики в Харківському гірничому інституті (нині ХНУРЕ). Тут у нього склалися теплі особисті та наукові стосунки зі своїм ровесником Лазарем Матвійовичем Глускіним, який проявив себе провідним спеціалістом з алгебраїчної теорії напівгруп (в 1955 р. захистив у МДУ докторську дисертацію за темою «Напівгрупи перетворень»). На жаль повторити науковий успіх Глускіна Л. М., фронтовика, активного члена КПРС, Ігорю Львовичу завадили нездоланні суспільно-політичні обставини тих часів. У великій родині Перепеліциних, яка мала дворянські корені, було багато репресованих як «ворогів народу», що негативно відбивалось на всіх нащадках (хоча «вождь усіх народів» Сталін публічно й обіцяв, що «діти за батьків не відповідають»). Окрім того, Ігор Львович перебував з матір'ю в окупації під час Великої вітчизняної війни.

З жовтня 1956 р. по липень 1962 р. Перепеліцин І.Л. працював асистентом кафедри математичного аналізу в ХДУ, а потім з липня 1962 р. по липень 1965 р. Ігор Львович – старший викладач цієї ж кафедри. З липня 1965 р. по липень 1970 р. Перепеліцин І.Л. працював старшим викладачем кафедри загальної математики ХДУ.

Перепеліцин І. Л. був активним популяризатором математики, на громадських засадах багаторічним керівником заочної юнацької фізико-математичної школи при ХДУ, організатором літніх юнацьких таборів для одарованих школярів з туристичними походами та поглибленим вивченням фізики та математики. Серед його вихованців-школярів були і майбутні члени нашої кафедри – Бізюк В. В. і Годун Б. В. На жаль, в кінці 60-х років, коли керівництво СРСР зрозуміло, що остаточно програє космічну гонку зі США, державна увага до розвитку математичної сфери почала згасати, зокрема перестали виділяти фінансування для літніх юнацьких математичних таборів. (Для чого вирощувати занадто багато розумних, логічно мислячих «ботаніків», якими складно маніпулювати?..)

У серпні 1970 р. Перепеліцин І. Л., за домовленістю з тодішнім завідувачем кафедри вищої математики ХПКБ Кадецем М.Й., з яким він був особисто знайомим довгі роки, перейшов працювати на нашу кафедру асистентом. Саме тут, на кафедрі вищої математики ХПКБ в 1993 р. Ігор Львович закінчив свій трудовий шлях. Після виходу на пенсію Ігор Львович деякий час продовжував мешкати у Харкові у своїй однокімнатній квартирі. Матеріальна скрута, проблеми зі здоров'ям підштовхнули його до переїзду до своїх родичів у Москву, де він і похований.

Працюючи асистентом кафедри вищої математики ХПКБ, Перепеліцин І. Л. читав лекції з елементарної математики на підготовчих курсах, проводив практичні заняття з вищої математики, програмування, теорії ймовірностей в групах за всіма спеціальностями. Проявив себе сумлінним і вимогливим викладачем. (Сам себе полюбляв називати «Тигр Львович», як це придумали ще студенти ХДУ). Продовжував займатися (спільно з професором Глускіним Л. М.) науковими дослідженнями в області алгебри (теорія напівгруп). Також Ігор Львович був виконавцем ряду госпдоговірних і держбюджетних

науково-дослідних робіт. Регулярно проходив підвищення кваліфікації у формі стажування з відривом від виробництва – спочатку в ХДУ, а потім в ХІРЕ. Кожного разу закінчував стажування з відмінними оцінками і важливими науково-методичними напрацюваннями.

Як було заведено в радянські часи, Ігор Львович постійно підвищував свій ідейно-політичний рівень, брав участь в філософському семінарі, виступав громадським інформатором. Добросовісно виконував обов'язки куратора академічної групи. Довгі роки Ігор Львович – профгрупорг кафедри. Особливу увагу Ігор Львович приділяв роботі з кращими студентами, охоче консультував тих, що проявляли щирий інтерес до наукових пошуків, постійно спрямовував їх на грамотне застосування математичних методів у прикладних дослідженнях.

За успіхи в науково-педагогічній роботі Ігор Львович неодноразово отримував різні заохочення:

- подяка за сумлінне виконання обов'язків та активну участь в ідейно-політичному вихованні;
- подяка і почесна грамота за успіхи в справі підготовки і виховання висококваліфікованих фахівців для народного господарства країни;
- премія за якісне виконання науково-дослідних робіт.

Не завжди стриманий, критичний до нахабних зазіхань на особисті інтереси та порушення трудових прав Ігор Львович страждав від несправедливих рішень керівництва. Зокрема отримав стягнення – «суворо попередити про недопущення порушень (за зрив чергувань по гуртожитку без поважних причин)».

За національністю Ігор Львович – росіянин, хоча згадував про свої словацькі корені. Добре володів російською та українською мовами, міг спілкуватися польською та німецькою мовами. До комуністичної партії вступати не хотів і не міг. Був активним туристом і невиправним книголюбом. Свою сім'ю Ігор Львович так і не створив. Довго жив з ненькою, яка останні роки свого життя повністю була під його опікою.

Деякі публікації І. Л. Перепелицина:

1. Л. М. Глускин, И. Л. Перепелицын, “Нормальные расширения полугрупп”, Изв. вузов. Матем., 1972, 12, 46–54.

2. Сборник заданий I–IV туров конкурса по решению нестандартных задач элементарной математики / отв. за вып. И. Л. Перепелицын. – Х. : Изд-во Харьк. гос. ун-та им. А. М. Горького, 1967. – 24 с.

ПЕЧЕНІЖСЬКИЙ Юрій Євгенійович

Печеніжський Юрій Євгенійович народився 14 березня 1944 р. у місті Харків.

У 1951 р. семирічний Юра йде до першого класу 76-ї середньої школи м. Харкова, закінчивши яку у 1961 році, Юрій Євгенійович вступає до Харківського державного університету на механіко-математичний факультет.

У 1966 р. Печеніжський Ю. Є. закінчив ХДУ, спеціалізуючись на кафедрі обчислювальної математики, і отримав диплом за спеціальністю «математик, викладач математики». З 4 серпня 1966 року Юрій Євгенійович почав працювати на кафедрі вищої математики ХІКБ на посаді асистента.

Весь свій педагогічний талант Юрій Євгенійович присвятив підготовці спеціалістів міського господарства. Його трудова книжка – зразок відданості своєму покликанню. Ніякої метушні, лише самовдосконалення! Авторитетний книголюб, Юрій Євгенійович завжди слідкував, щоб книжковий фонд Університету поповнювався дійсно корисною математичною літературою. Працюючи на кафедрі вищої математики, старший викладач Печеніжський Ю. Є. завжди був бажаним гостем в університетській бібліотеці; його неодноразово запрошували до вибору та закупівлі необхідної спеціальної літератури.

*Молодий викладач.
1966 р.*

Юрій Євгенійович Печеніжський майстерно поєднував науково-методичну роботу з педагогічною діяльністю, викладаючи вищу математику для студентів Університету, елементарну математику на підготовчому відділенні; його неодноразово запрошували до участі в предметній комісії з математики по прийому студентів в наш заклад вищої освіти.

Печеніжський Ю. Є. прийшов на кафедру вищої математики в часи її розквіту. Майже одночасно кафедра наповнилася молодими амбітними викладачами з широким колом інтересів: вони любили математику, із задоволенням освоювали нову обчислювальну техніку, обожнювали читати, співати, танцювати. З легкістю переносили тяготи «третього» семестру, коли були вимушені відправлятися зі студентами на сільгоспроботи. Це покоління 60-ків надовго визначило творчу атмосферу колективу.

Юрій Євгенійович плідно займався науковими дослідженнями у сфері методології викладання математики. Не зважаючи на те, що за суб'єктивних причин захист дисертації не відбувся, для колег та студентів Печеніжський Ю. Є. завжди був визнаним спеціалістом з методології викладання математики. Своїми прийомами, методичними напрацюваннями він щиро ділився з молодими колегами.

Неодноразово сумлінна праця Печеніжського Ю. Є. була відзначена преміями та подяками: за добру організацію роботи студентів під час збору врожаю; за сумлінне ставлення до роботи зі збору врожаю; за успішне виконання соціалістичних зобов'язань; за успішне виконання НДР. А в 1979 р. Юрія Євгенійовича нагороджено срібним значком ГТО IV ступеня, за виконання норм і вимог нового Всесоюзного комплексу ГТО.

Для переліку всіх методичних розробок Печеніжського Ю. Є., виданих під час роботи в стінах нашого Університету, не вистачить місця. Зазначимо, що ним у співавторстві з колегами підготовлено повний комплект методичних вказівок з усіх розділів елементарної математики для слухачів підготовчого відділення; словники математичних термінів; збірники індивідуальних завдань та контрольних робіт як для студентів денної, так і заочної форм навчання всіх спеціальностей Університету, які витримали декілька видань:

На свято разом зі студентами. Травень 1973 р.

Майстри на всі руки. На ремонті дитячого оздоровчого табору

1. Печенежский Ю. Е. Русско-английско-французско-арабский словарь по математике / Ю. Е. Печенежский. – Харьков: ХИИКС, 1991, с. 50.

2. Печенежский Ю. Е. Руководство к решению задач по высшей математике / Ю. Е. Печенежский. – Харьков: ХИИКС, 1995, с. 50.

3. Печенежский Ю. Е. Русско-украинский словарь математических терминов / Ю. Е. Печенежский. – Харьков: ХИИКС, 1996, с. 50.

4. Печеніжський Ю. Є. Завдання з вищої математики (Модуль 1) та приклади їх розв'язання (для самостійної роботи студентів 1 курсу денної і заочної форм навчання за напрямом підготовки 6.060101 «Будівництво») / С. О. Станішевський, Ю. Є. Печеніжський – Харків : ХНАМГ, 2010, 3,8 п.л.

5. Печеніжський Ю. Є. Завдання з вищої математики (Модуль 2) та приклади їх розв'язання (для самостійної роботи студентів 1 курсу денної і заочної форм навчання за напрямом підготовки 6.060101 «Будівництво») / С. О. Станішевський, Ю. Є. Печеніжський – Харків : ХНАМГ, 2011, 5,3 п.л.

6. Печеніжський Ю. Є. Завдання з вищої математики (Модуль 3) та приклади їх розв'язання (для самостійної роботи студентів 2 курсу денної і заочної форм навчання за напрямом підготовки 6.060101 «Будівництво») / С. О. Станішевський, Ю. Є. Печеніжський – Харків : ХНАМГ, 2011, 4,0 п.л.

Разом добре працювати, добре й відпочивати: (зліва направо) А. В. Якунін, Т. Д. Рутковская, Є. С. Пахомова, О. М. Мазур, Ю. Є. Печеніжський, О. Ю. Тихонович, Л. Б. Коваленко, С. О. Станішевський

ПІРОГОВА Ірина Романівна

Пірогова Ірина Романівна народилася в 1933 році. В 1958 р. закінчила Харківський державний університет.

Під час навчання в Університеті, з 1953 р. по 1959 р. вона працювала лаборантом в 105 середній школі міста Харкова.

Після закінчення ХДУ в 1959 р. Ірина Романівна перейшла працювати лаборантом кафедри статистики і математики в Харківський інститут радянської торгівлі (зараз – Харківський державний університет харчування і торгівлі), та розпочала викладацьку діяльність на посадах викладача математики на підготовчих курсах Харківського заводу імені Малишева та викладача математики в 23-й школі працюючої молоді.

З 1 вересня 1961 року трудова діяльність Пірогової І. Р. була пов'язана з Харківським інститутом інженерів комунального будівництва (зараз – Харківський національний університет міського господарства ім. О.М. Бекетова)

33 роки, до виходу на заслужений відпочинок, Ірина Романівна працювала на посаді асистента кафедри вищої математики, проводила практичні заняття з вищої математики, теорії ймовірностей і математичного програ-

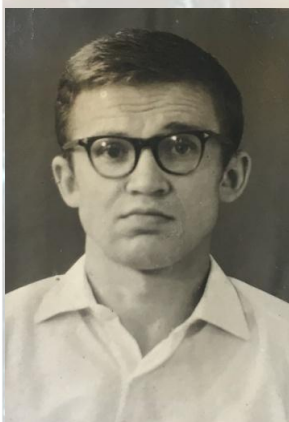
мування. Пірогова І. Р. приймала активну участь в роботі студентського наукового товариства; брала участь в роботі семінару мережі політосвіти; була куратором земляцтва студентів із ЧССР, проводила велику роботу по інтернаціональному вихованню студентів.

Колектив кафедри вищої математики, навіть ті, хто відпочивають на пенсії, завітали привітати Кадеця М. Й. з ювілеєм. (Зліва – направо) стоять: Роменська Л. С., Пірогова І. Р., Кадець М. Й., Колосов А. І., Данилевський М. П., Якунін А. В., Акимович В. О., Печеніжський Ю. Є.; сидять: Коваленко Л. Б., Коркушко Л. М., Колодяжна Е. Б., Ситникова В. С., Пайкіна Н. Я.

Листопад 1998 р.

ПОТАПОВ Петро Гаврилович

Потапов Петро Гаврилович народився 8 січня 1941 року в місті Душанбе Таджикиської РСР.

У 1958 році Петро Гаврилович вступив до Харківського державного університету імені О. М. Горького (зараз – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна) на механіко-математичний факультет. У 1963 р. закінчив навчання в інституті й отримав кваліфікацію «механік». Після закінчення Петро Гаврилович працював інженером підприємства а/с 67 (1963 р.); техніком радіотехнічної майстерні 150 окремого радіотехнічного полку ПВО Київського військового округу в місті Фастів (1963 – 1964 р.р.); начальником радіолокаційної станції 5 РЛП 150 окремого радіотехнічного полку ПВО Київського військового округу в місті Фастів (1965 р.); інженером Харківського науково-дослідного інституту метрології Комітету стандартів УРСР у місті Харків (1965 – 1967 р.р.). Під час роботи в інституті метрології був обраний заступником секретаря комсомольської організації інституту і виконував обов'язки члена редакційної колегії стінгазети «Метролог».

У 1967 р. Потапов Петро Гаврилович вступає до аспірантури Харківського інституту інженерів комунального будівництва за спеціальністю «Функ-

ціональний аналіз і теорія функцій» донаукового керівника – доктора фізико-математичних наук, професора, завідувача кафедри вищої математики Кадеця М. Й., яку закінчив у 1970 р.

Паралельно навчанню в аспірантурі Петро Гаврилович розпочинає викладацьку діяльність на посаді асистента кафедри вищої математики Харківського інституту інженерів комунального будівництва.

За час роботи на кафедрі вищої математики ХІКБ Потапов П. Г. проводив практичні заняття з вищої математики, обчислювальної техніки, лінійного програмування та елементарної математики, читав лекції з елементарної математики на підготовчому відділенні. За його участю були опубліковані методичні вказівки з ТСП, ЕОМ «Промінь» та для підготовчого відділення інституту.

Потапов П. Г. працював над темою держбюджетної науково-дослідної роботи «Майже періодичні розв'язки диференціальних рівнянь зі значеннями в банахових просторах».

Петро Гаврилович виконував ряд громадських доручень: був агітатором в групі (1970/71 навч.рік), заступником редактора радіогазети ІЕФ (1970/71 навч.рік), заступником редактора радіогазети інституту (1971/72 навч.рік), редактором радіогазети інституту (1972/73 навч.рік), членом комітету ДОСААФ ХІКБ (1972/73 навч.рік).

Петро Гаврилович Потапов постійно займався підвищенням власної наукової та педагогічної кваліфікації: крім навчання в аспірантурі для обміну досвідом їздив у відрядження в МДУ на кафедру теорії функцій (1970 р.), в ДонДУ на нараду викладачів підготовчого відділення (1973 р.), брав участь в психолого-педагогічному семінарі (1971-1972 р.р.) та семінарах з обчислювальної техніки (1971-1973 р.р.), проходив підвищення кваліфікації в ХДУ (1973 р.).

Серед громадських доручень Петра Гавриловича було проведення виховної роботи серед студентів: бесіди в академічній групі, відвідування гуртожитків, бесіди на тему військово-патріотичного виховання, організація та проведення походів по місцям бойової та трудової слави.

Під час навчання в аспірантурі під керівництвом професора М. Й. Кадеця Петром Гавриловичем написано та опубліковано 2 наукові статті в фахових журналах.

Діяльність Потапова П. Г. була відзначена нагородами: Ювілейною медаллю «Двадцять років перемоги у Великій вітчизняній війні» (1966 р.), значком «Відмінник ГТО» (1973 р.).

Петро Гаврилович Потапов був досить неординарною особистістю. Його хобі для радянських часів здавалося досить екзотичним – він був яхтсменом, ходив під парусом на Печеніж-

Свято з нагоди народження дитини. Ліворуч – Потапов П. Г., праворуч від Печеніжського Ю. Є. – дружина Потапова П. Г.

ському водосховищі. Його робота на кафедрі була нетривалою, але продуктивною. За цей час він зміг побудувати дружні стосунки з колегами. Так, Печеніжський Юрій Євгенійович став хрещеним батьком сина Потапова Петра Гавриловича.

У 1974 р. Потапов Петро Гаврилович звільнився за власним бажанням.

РАДЧЕНКО Валерій Вікторович

Радченко Валерій Вікторович народився в 1973 р. у м. Харків в сім'ї інженерів.

У 1991 р. Валерій Вікторович закінчив харківську загальноосвітню школу № 18 із золотою медаллю та вступив до Харківського державного університету (нинішній імені Каразіна) на факультет радіофізики та електроніки на кафедру теоретичної радіофізики, якою керував Третьяков О. О. Під його керівництвом розпочав наукову діяльність і захистив диплом з відзнакою в 1996 році за темою «Генерація другої гармоніки у нелінійному середовищі». Рішенням ДЕК присвоєно кваліфікацію

«радіофізик-викладач».

По закінченню університету Радченко В. В. працював під керівництвом проф. Виноградова С.С., після чого в 1997 р. вступив до аспірантури Інституту радіофізики та електроніки НАН України. Навчався в аспірантурі Валерій Вікторович під керівництвом професора Носіча О. І., який веде активну наукову діяльність у рамках інституту, як на Україні так і за кордоном. Під час навчання в аспірантурі приймав активну участь у конференціях молодих вчених, MMET, MSMW, OHD, Days of Diffractions, APMC. У період з 1998 по 2000 р.р. Радченко В. В. проходив спільну аспірантуру в університеті Рен 1 (лабораторія антенних досліджень під керівництвом професора Жана-П'єра Даніеля (Scholarship from the Laboratory of Antennas and Arrays, University of Rennes 1, France). З 2000 р. по 2004 р. працював науковим співробітником в інституті радіофізики та електроніки у відділі обчислювальної електродинаміки.

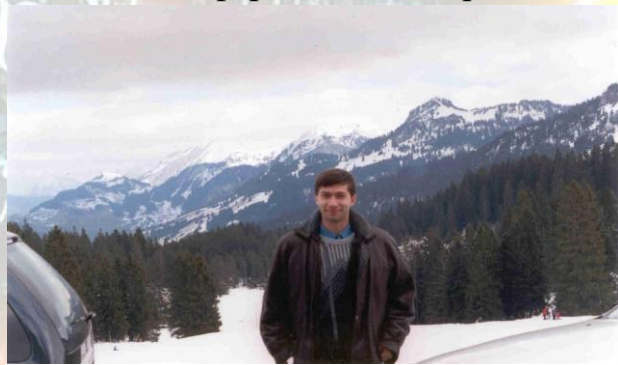
У 2004 році Радченко Валерій Вікторович розпочав викладацьку діяльність у Харківській державній академії міського господарства спочатку асистентом, а з 2008 року -

*З друзями та колегами під час конференції
APM - 07. Бангкок, Тайланд*

старшим викладачем кафедри вищої математики. У 2007 р захистив кандидатську дисертацію по радіофізиці за темою «Моделювання сферичних конформних антен». У 2007 р Валерій Вікторович отримав грант та приймав участь у міжнародній конференції APMC-07 у Бангкоці, Тайланд (Travel grant of IEEE MTT-S for attending APMC-2007 in Bangkok). У 2007 - 2009 р.р. працював у сумісному проекті університету Рен 1 (Team member, Research and Education Network «Advanced numerical modeling and design of dielectric lens antennas» with IETR, University of Rennes 1, France) з професором Ронаном Соло, займався чисельним моделюванням діелектричних антен. Наукові інтереси: сферичні мікросмужкові антени на діелектричному субстраті, рівняння у парних рядах, метод аналітичної регуляризації, випромінювання антен в присутності поглинаючих тіл, сферичні діелектричні лінзи.

На семінарі в Швейцарії

Радченко В. В. має широке коло наукових інтересів, але тяги до викладацької діяльності в період роботи на кафедрі вищої математики ХНУМГ ім. О. М. Бекетова не виявив, тому в 2016 р. звільнився за власним бажанням.

Після звільнення з ХНУМГ, Валерій Вікторович працював науковим співробітником на кафедрі теоретичної радіофізики харківського національного університету ім. Каразіна (2018 р.), займався моделюванням та обчислюванням антен. На даний час працює на кафедрі соціальної інформатики в національному університеті радіоелектроніки, а також в учбово-навчальному центрі «Зігзаг».

Володіє французькою, англійською мовами.

РАКОВ Сергій Анатолійович

Раков Сергій Анатолійович народився 24 лютого 1949 року у місті Глухів, Сумської області, в сім'ї службовців.

У 1954 році сім'я Ракових переїхала в місто Ізмаїл Одеської області. У 1956 р. Сергій стає першокласником Ізмаїльської середньої школи № 15, але в 1957 р. сім'я знову переїздить, тепер у місто Бердянськ Запорізької області, де він продовжує навчання в Бердянській середній школі № 16, яку закінчив у 1966 році.

У тому ж році Раков Сергій Анатолійович успішно склав вступні іспити в Харківський державний університет імені О. М. Горького та був зарахований студентом першого курсу механіко-

математичного факультету, який успішно закінчив у 1971 році та отримав диплом за спеціальністю «математика, викладач математики».

По закінченню навчання проходив службу у лавах Радянської Армії (1971 - 1973 р.р.). Саме в цей період Сергій Анатолійович одружується і в лютому 1973 року в сім'ї Ракових народжується син.

Після демобілізації, з жовтня по грудень 1973 року, Сергій Анатолійович працює старшим інженером-математиком обчислювального центру Харківського авіаційного інституту.

У грудні того ж року Раков С. А. успішно склав вступні іспити до денної аспірантури Харківського інституту інженерів комунального будівництва по кафедрі вищої математики за спеціальністю «Функціональний аналіз та теорія функцій», його науковим керівником був призначений доктор фізико-математичних наук, професор М. Й. Кадець. Сергій Анатолійович достроково закінчив аспірантуру, і з червня 1976 року був зарахований асистентом кафедри вищої математики ХІІКБ.

Уже в квітні 1977 року Раков С. А. успішно захистив дисертацію за темою «Про деякі класи банахових просторів, які пов'язані з безумовною збіжністю послідовностей» та рішенням Спеціалізованої ради Московського інституту електронного машинобудування йому було присвоєно науковий ступінь кандидата фізико-математичних наук.

За результатами дисертаційних досліджень Раковим С. А. самостійно та у співавторстві з іншими науковцями написано і надруковано 14 публікацій з функціонального аналізу в різних центральних наукових математичних виданнях СРСР.

У лютому 1978 року Сергій Анатолійович звільняється за власним бажанням з посади асистента кафедри вищої математики Харківського інституту інженерів комунального господарства і переїздить з родиною до міста Бердянськ.

Професійна біографія Ракова С. А. виявилася блискучою, тому приємно усвідомлювати що розпочата вона була в стінах нашого університету.

Ось деякі етапи кар'єрного росту Сергія Анатолійовича:

1978 – 1983 р.р. – після переїзду до Бердянська молодого кандидата наук відразу призначають завідувачим кафедрою математики Бердянського державного педагогічного інституту;

1983 – 1985 р.р. – Сергія Анатолійовича призначають проректором з наукової роботи Бердянського державного педагогічного інституту;

1985 – 1991 р.р. – повернувшись до Харкова, Раков С. А. очолює кафедру інформатики Харківського державного педагогічного інституту імені Г. С. Сковороди;

1991 – 2000 р.р. – Сергій Анатолійович Раков стає директором Регіонального центру нових інформаційних технологій в освіті при Харківському державному педагогічному університеті імені Г. С. Сковороди;

2000 – 2004 р.р. – Сергія Анатолійовича призначають проректором з інформатизації Харківського державного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

2002 – 2007 р.р. – Раков С. А. стає першим директором Харківського регіонального центру оцінювання якості освіти;

С. А. Раков прийшов привітати свого Вчителя з ювілеєм.

(зліва – направо) сидять: Печеніжський Ю. Є., Раков С. А., Кадець М. Й., Кадець Д. Л., Колосов А. І., Станішевський С. О. ; стоять: Тихонович О. Ю., Шульгіна С. С., Ситникова В. С., Кобець А. О., Бистрова Л. О., Роменська Л. С., Мазур О. М., Якунін А. В., Пайкіна Н. Я, Данилевський М. П., Коваленко Л. Б., Акимович В. О., Вороновська Л. П., Бораковський О. В.
Листопад 2003 р.

У 2005 році відбувся захист дисертації «Формування математичної компетенції вчителя математики на основі дослідницького підходу в навчанні з використанням інформаційних технологій» і Ракову С. А. був присвоєний науковий ступінь доктора педагогічних наук;

З 2007 р. Раков Сергій Анатолійович - радник з наукових питань директора Українського центру оцінювання якості освіти, професор кафедри інформатики Харківського державного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, головний редактор журналу «Тестування і моніторинг в освіті».

РОМАНЧУК Микола Олексійович

Романчук Микола Олексійович народився 19 грудня 1918 р. у м. Одеса в сім'ї вчителів. В 1936 р. закінчив 10 класів середньої школи та поступив на механіко-математичний факультет Дніпропетровського державного універ-

ситету. Починаючи з 1937 р. Микола Олексійович за сумісництвом розпочав викладацьку діяльність на посаді вчителя математики у вечірній школі.

По закінченню 4-х курсів Університету, в 1941 р., М. О. Романчук був призваний до лав Радянської Армії, де прослужив до 1947 р. Після демобілізації 1 січня 1947 р. Ленінським РК КППС м. Харків був направлений на завод начальником відділу кадрів та спеціальної частини. Звідси в квітні 1948 р. був відкликаний та направлений вчителем математики 8 - 10 класів до Липецької середньої школи. Паралельно в цій школі Микола Олексійович виконував обов'язки завуча.

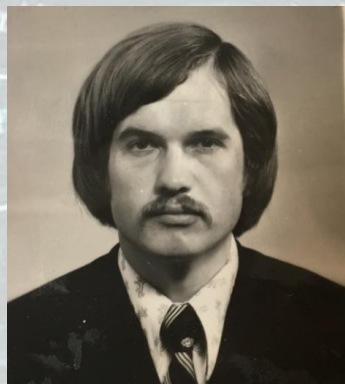
У тому ж 1948 р. Романчук М. О. вступив до Харківського державного педагогічного інституту, який закінчив в 1950 р. Інтерес до наукових досліджень сприяв прийняттю рішення про вступ до аспірантури Харківського державного педагогічного інституту при кафедрі вищої математики та теоретичної механіки (1952 – 1953 р.р). Під час навчання в аспірантурі була написана дисертація «Критерії ірраціональності неперервних дробів». За темою дисертаційного дослідження було опубліковано 2 статті в «Наукових записках» ХДПІ.

Навчання в аспірантурі Микола Олексійович поєднував із викладацькою діяльністю, читав лекційні курси на заочному відділенні з теорії функції дійсної змінної; теорії функції комплексної змінної; вищої алгебри. Після закінчення аспірантури Романчук М. О. був направлений викладачем до Харківського державного педагогічного інституту, читав лекційні курси по аналізу на 1, 2 курсах та вів спецсеминар на 4 курсі.

У квітні 1956 р. Миколу Олексійовича перевели на посаду старшого викладача, а з вересня, після реорганізації інституту (злиття частини факультету з Харківським державним університетом) знов перевели на посаду викладача.

У червні 1957 р. Романчук М. О. подає документи на конкурс по заміщенню вакантної посади доцента Харківського інституту інженерів комунального будівництва. Він був обраний по конкурсу і приступив до роботи доцентом кафедри вищої математики. З листопада 1958 р. Микола Олексійович поєднував роботу на кафедрі з викладанням на підготовчих курсах.

У січні 1962 р. Романчук М. О. був звільнений за власним бажанням. За цей час дисертаційна робота так і не була захищена.

РОПАВКА Олександр Іванович

Ропавка Олександр Іванович народився 25 квітня 1954 р. у м. Чутово Полтавської області. У 1971 р. по закінченню середньої школи вступив до Харківського державного університету на механіко-математичний факультет. Отримавши диплом спеціаліста в 1976 р.

приступає до роботи на посаді інженера Інституту проблем машинобудування АН УРСР.

У грудні 1977 р. Олександр Іванович переходить до науково-дослідного сектору Харківського інституту інженерів комунального будівництва спочатку на посаду молодшого наукового співробітника, а з квітня 1979 р. працює начальником зміни ЕОМ. З листопада 1979 р. по лютий 1984 р. Олександр Іванович Ропавка виконує обов'язки інженера-математика Обчислювального центру ХІКБ.

У 1983 р. О. І. Ропавка захищає дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата фізико-математичних наук; і з лютого 1984 р. переходить на викладацьку роботу як старший викладач кафедри вищої математики.

У 1987 р. у видавництві «Вища школа» вийшла монографія Олександра Івановича. На той період на рахунку молодого кандидата наук було вже понад півтора десятка друкованих наукових робіт.

Крім викладацької діяльності, О. І. Ропавка велику увагу приділяв громадській та організаційній роботі. Так, в різні часи він очолював комсомольське бюро апарату управління інституту; був партгрупоргом кафедри вищої математики; заступником декана по роботі з іноземними студентами.

У грудні 1985 р. керівництво ХІКБ виступило із клопотанням перед Міністром вищої і середньої спеціальної освіти УРСР про призначення Ропавки Олександра Івановича на посаду декана по роботі з іноземними студентами. Клопотання було задоволено, і з 1986 року Олександр Іванович очолив деканат.

Робота на цій посаді була плідною. Розширювалася географія набору студентів до Харківського інституту комунального будівництва.

На початку 2000-них Олександр Іванович розпочав підприємницьку діяльність, і з часом вона стала забирати все більше сил та уваги. Згодом, в 2007 р. О. І. Ропавка вирішив залишити викладацьку роботу і повністю присвятити себе бізнесу, але зв'язків з колективом кафедри не втратив.

*Декан О. І. Ропавка
разом з ректором ХІКБ
Л. М. Шутенко*

Два товариша. В. В. Бізюк, О. І. Ропавка

СЕНЧЕНКО Микола Іванович

Сенченко Микола Іванович народився 1 травня 1945 р. у м. Ніжин Чернігівської області. По закінченню школи в 1961 р. він поступив до Ніжинського державного педагогічного інституту імені М. В. Гоголя на фізико-математичний факультет. Прагнення до освоєння новітніх технологій спонукало Миколу Івановича відмовитися від занять класичною математикою, і, після другого курсу Університету перейти до Харківського інституту радіоелектроніки на факультет обчислювальної техніки, який він успішно закінчив у 1966 р., отримавши спеціальність «Математичні лічильно-вирішальні прилади та пристрої» і кваліфікацію «інженера-електрик».

По закінченню ХІРЕ М. І. Сенченко приступив до роботи в Харківському інституті інженерів комунального будівництва, спочатку на посаді завідувача лабораторії, а з 1968 р. – керівника Обчислювального центру. Саме завдяки його ентузіазму, вмінню згуртувати навколо себе однодумців, в нашому інституті було створено потужний Обчислювальний центр – один з найкращих серед вищих навчальних закладів Харкова.

На один рік, з травня 1971 р. по травень 1972 р., трудова діяльність М. І. Сенченко в ХІКБ була перервана службою в армії в м. Петропавлівськ-Камчатський. Повернувшись з армії, Микола Іванович з новими силами продовжив керувати дорученим підрозділом. Симбіоз обчислювального центру і кафедри вищої математики в ті часи був дуже плідним: співробітники кафедри поповнювали ряди співробітників центру, і, навпаки, співробітники обчислювального центру переходили на викладацьку роботу.

Так сталося і з Миколою Івановичем, навчивши колег навичкам роботи з ЕОМ (а за наказом Колегії Міністерства вищої та середньої спеціальної освіти УРСР протягом 1974 – 1975 навч. року всі викладачі інституту повинні були засвоїти навички роботи на ЕОМ), він розпочав викладацьку роботу на кафедрі вищої математики. З 1974 р. М. І. Сенченко перебував на посаді старшого викладача, а з 1976 р. - доцента кафедри вищої математики.

За вимогою часів стрімкого розвитку новітніх технологій, в 1978 р. на базі кафедри вищої математики було створено кафедру прикладної математики та обчислювальної техніки. Природно, що одним з провідних викладачів новоствореної кафедри став саме Микола Іванович Сенченко. Цікаво, що у спогадах Миколи Івановича приводиться думка Кадеця Михайла Йосиповича, завідувача кафедри вищої математики на той час, про необхідність нової кафедри прикладної математики, тому що робота програмістів вимагала знань методів наближених обчислень, алгоритмічних мов програмування.

Колеги та керівництво інституту дуже високо цінували діяльність Миколи Івановича. Так, в характеристиці тих часів можемо знайти рядки:

«Тов. Сенченко М. І. є науковим керівником обчислювального центру. Під його керівництвом обчислювальний центр був укомплектований сучасними засобами обчислювальної техніки, які використовуються в навчальній та науковій роботі кафедр інституту».

Організаційну та викладацьку діяльність М. І. Сенченко успішно поєднував із науковою діяльністю. В 1974 р. він захистив кандидатську дисертацію на здобуття вченого ступеня кандидата технічних наук за спеціальністю «Обчислювальна техніка», а в 1979 р. рішенням Вищої атестаційної комісії при Раді міністрів СРСР Миколі Івановичу присуджено вчене звання «Доцента по кафедрі вищої математики». Пізніше, в 1988 р. М. І. Сенченко захистив докторську дисертацію за спеціальністю «Обчислювальна техніка, комплекси, системи та мережі».

Громадська діяльність теж завжди була важливою складовою багатогранної особистості Миколи Івановича. Він був і партгрупоргом кафедри вищої математики, і членом парткому ХПКБ, і головою профспілкового комітету.

За високі досягнення у науковій, викладацькій, організаційній, громадській діяльності в ХПКБ Миколу Івановича було нагороджено:

- Медаллю «За доблесну працю. В ознаменування 100-річчя з дня народження В. І. Леніна»;
- Знаком «Переможець соціалістичного змагання 1973 р., 1978 р.»;
- Грамотами Міністерства Освіти УРСР, СРСР.

Починаючи з 1995 р. М. І. Сенченко – директор Державного науково-дослідницького інституту «Книжкова палата України імені Івана Федорова». Він підготував 10 кандидатів, 2 докторів наук, автор більш ніж 50 книг, член Національної спілки письменників України, Лауреат премії імені Івана Франка. Незважаючи на високі досягнення, духовний зв'язок з інститутом, в якому розпочалося його професійне становлення, Микола Іванович не перервав. До святкування 50-річчя Обчислювального центру Харківського національного університету міського господарства він видав чудову книгу спогадів (Сенченко Н. І. Мои воспоминания о прошлом / Сенченко Н. И. – Киев : КИТ, 2016. – 136 с.), де з

теплотою пригадав своїх друзів та колег і з кафедри вищої математики.

Сенченко Микола Іванович – доктор технічних наук, академік Міжнародної академії інформатизації при ООН, заслужений діяч науки і техніки України. Автор понад 300 наукових і публіцистичних статей та чотирьох монографій в області математики, інформаційних систем, бібліотекознавства, історії. Головний редактор журналів «Вісник Книжкової палати», «Політика. Політичні науки», «Політика. Економічні науки».

СИДОРОВ Максим Вікторович

Сидоров Максим Вікторович народився 1 серпня 1978 року в місті Харків.

У 1995 році закінчив із золотою медаллю школу № 93 м. Харкова та вступив до Харківського державного технічного університету радіоелектроніки (зараз – Харківський національний університет радіоелектроніки) на спеціальність «Прикладна математика».

У 2000 р. по закінченню навчання в Харківському державному технічному університеті радіоелектроніки отримав кваліфікацію магістра з прикладної математики.

По закінченню магістратури Максим Вікторович одразу вступив до аспірантури Харківського державного технічного університету радіоелектроніки. Результатом навчання в аспірантурі став захист дисертації «Математичне моделювання та чисельний аналіз в'язкої рідини в однозв'язних та багатозв'язних областях методом R-функцій» та присвоєння наукового ступеня кандидата фізико-математичних наук зі спеціальності 01.05.02 – математичне моделювання та обчислювальні методи у 2008 році

З 2001 року по 2003 рік Сидоров М. В. працював в Харківській державній академії міського господарства (зараз – Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова) на посаді асистента кафедри вищої математики.

У 2003 р. Максим Вікторович повернувся до Харківського національного університету радіоелектроніки, де спочатку працював на посаді асистента, а з 2009 р. – доцента кафедри прикладної математики. В 2011 році йому присвоєно звання «доцента кафедри прикладної математики». На даний час Сидоров Максим Вікторович – один з провідних викладачів кафедри прикладної математики ХНУРЕ, викладає для спеціальностей 113 -

Сидоров М. В. під час роботи в ХНАГХ

Прикладна математика і 124 - Системний аналіз дисципліни «Математичний аналіз», «Чисельні методи», «Інтегральні перетворення та операційне числення», «Системний аналіз та теорія оптимальних рішень», «Теорія R-функцій та її застосування», «Чисельні методи розв'язання нелінійних операторних рівнянь».

Має понад 150 публікацій, в тому числі 73 статей, 66 тез та 3 статті у колективних монографіях, з них 1 стаття індексується міжнародною наукометричною базою Scopus, 6 – Web of Science, 5 – Index Copernicus.

Коло наукових інтересів: математичне моделювання та обчислювальні методи. Хобі: історія. На думку студентів, Сидоров М. В. має неймовірно великий спектр знань, причому не тільки зі своїх дисциплін. Він дуже принциповий,

вимогливий, але ті студенти, які відповідально ставляться до вивчення його предмета і вчасно все здають, отримують хороші оцінки без проблем.

Сидоров М. В. на захисті кандидатської дисертації своєї аспірантки, Ламтюгової С. М. 1 березня 2016 р.

Максим Вікторович Сидоров не втрачав тісних зв'язків із Харківським національним університетом міського господарства після повернення до Alma-mater. Він був науковим керівником нашого наймолодшого та найперспективнішого викладача – Ламтюгової Світлани Миколаївни. Саме під його керівництвом відбувся успішний захист кандидатської дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата фізико-математичних наук С. М. Ламтюгової. І свій науковий рівень Максим Вікторович підвищував під керівництвом завідувача кафедри вищої математики ХНУМГ імені О. М. Бекетова, професора А. І. Колосова. Сидоров М. В. був докторантом Колосова А. І. до смерті Анатолія Івановича в 2018 р.

СИТНИКОВА Валентина Семенівна

Ситникова Валентина Семенівна народилась 3 квітня 1938 року в м. Харків в родині викладачів (батько – викладач математики, мати – викладач історії).

У 1945 році Валентина пішла до школи в м. Стрий Дрогобицької області. Після повернення до Харкова у 1949 році продовжила навчання у школі № 137, яку вона закінчила з золотою медаллю

У 1960 році Валентина Семенівна закінчила механіко-математичний факультет Харківського державного університету ім. О. М. Горького та отримала диплом з відзнакою за спеціальністю «математик-обчислювач». Після закінчення університету працювала інженером-програмістом у обчислювальному центрі ХДУ ім. О. М. Горького, а в 1961 році стала молодшим науковим співробітником цього центру. На протязі трьох місяців 1964 року Валентина Семенівна була ведучим інженером обчислювального центру, а в період з 1964 р. по 1971 р. - старшим інженером цього центру.

У 1972 році Ситникова В. С. отримала другу вищу освіту за спеціальністю «філолог, викладач французької мови» в Харківському державному університеті. Крім французької мови добре володіла англійською та німецькою мовами. Під час навчання в університеті вона успішно продовжувала працювати як молодший науковий співробітник обчислювального центру ХДУ.

З серпня 1976 р. Ситникова Валентина Семенівна розпочала викладацьку діяльність у Харківському інституті інженерів комунального будівництва спочатку на посаді асистента, а згодом й старшого викладача кафедри вищої математики. Багато років Ситникова В. С. виконувала обов'язки куратора студентських груп.

Колеги та студенти цінували знання, практичний досвід і професіоналізм Валентини Семенівни. Науково-методичні підходи до викладання вищої математики вона чудово поєднувала з властивою їй суворістю, вимогливістю, а також з притаманною їй чуйністю, людяністю та гарним почуттям гумору.

Ситникова В. С. у співавторстві з колегами підготувала ряд науково-методичних видань кафедри, серед останніх відзначимо:

1. Ситникова В. С. Сборник заданий по математике (для иностранных студентов подготовительного отделения) / В. С. Ситникова, Л. П. Вороновская, Л. Б. Минакова. – ХНАМГ, 2003.
2. Ситникова В. С. Методичні вказівки та контрольні завдання з математики для слухачів вечірніх та заочних підготовчих курсів / В. С. Ситникова, Є. С. Пахомова. – ХНАМГ, 2003.
3. Ситникова В. С. Пособие по математике (для дополнительных занятий со студентами 1 курса дневной формы обучения всех специальностей) / В. С. Ситникова, Е. С. Архипова, В. П. Протопопова, Л. А. Быстрова. – ХНАМГ, 2005.
4. Ситникова В. С. Математика : учеб. пособие для иностранных студентов подготовительного отделения / В. С. Ситникова, Л. Б. Коваленко, Л. П. Вороновская. – ХНАМГ, 2007.

*Серед колег.
Ситникова В. С., Колодяжна Е. Б.,
Коваленко Л. Б., Данилевський М. П.,
Матвєєва О. В.*

СИТНИКОВА Юлія Валеріївна

Ситникова Юлія Валеріївна народилась 10 квітня 1973 року в м. Харкові в родині молодих науковців.

У 1990 році закінчила Харківську середню школу № 4. Того ж року вступила на фізико-математичний факультет Харківського державного педагогічного універ-

ситету ім. Г. С. Сковороди, який закінчила з відзнакою у 1995 році та отримала диплом учителя математики та фізики. Після університету упродовж п'яти років працювала у ХСШ № 139. Протягом 2000 - 2005 р.р. працювала викладачем вищої математики в Житлово-комунальному технікумі Харківської державної академії міського господарства.

Юлія Валеріївна розробила програму та адаптувала курс вищої математики для викладання студентам економічних та готельно-ресторанних спеціальностей технікуму. За високі досягнення у викладацькій роботі вона отримала кваліфікацію викладача першої категорії.

У 2004 році Юлія Валеріївна Ситникова розпочала науково-дослідну роботу, вступила до аспірантури Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди, в 2005 році успішно здала іспити кандидатського мінімуму. В цьому ж році перейшла працювати асистентом кафедри вищої математики до Харківської державної академії міського господарства.

Ситникова Ю. В. проводила практичні заняття з дискретної математики, вищої математики та додаткові заняття з елементарної математики на всіх факультетах академії, а також консультації для студентів 1-го та 2-го курсу денної та заочної форм навчання з елементарної та вищої математики.

Ситникова Ю. В. зі студентами житлово-комунального коледжу

У 2011 році пройшла курси підвищення кваліфікації «Теорія і практика роботи в Moodle», отримала сертифікат з оцінкою «відмінно». Вона розробила та впровадила дистанційний курс «Вища математика (для студентів спеціальності Готельно-ресторанна справа)».

Сертифікати Ситникової Ю. В.

У травні 2013 р. успішно захистила кандидатську дисертацію на тему «Формування професійної культури майбутніх менеджерів на гендерних засадах» в ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» Національної академії педагогічних наук України за спеціальністю 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти, і в жовтні 2013 р. отримала диплом кандидата педагогічних наук.

Після захисту кандидатської дисертації, з грудня 2013 р. по червень 2015 р., Ситникова Ю. В. працювала на посаді старшого викладача кафедри вищої математики ХНУМГ ім. О. М. Бекетова. В рамках свого наукового дослідження співпрацювала з Гендерним центром ХНУМГ ім. О. М. Бекетова та Гендерним центром Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди на громадських засадах.

*Захист кандидатської дисертації.
Київ. Травень 2013 р.*

З листопада 2014 року плідно виконує обов'язки профорга кафедри вищої математики.

У 2015 році Юлія Валеріївна була переведена на посаду доцента кафедри вищої математики. Згідно з навчальним навантаженням вона веде лекційні й практичні заняття з вищої математики на факультетах менеджменту, транспортних систем і технологій, архітектури дизайну та образотворчого мистецтва, будівельному, а також лекційні та практичні заняття з вищої математики для іноземних студентів англійською мовою.

На науково-практичній конференції. Львів, 2005.

У травні 2017 р. взяла участь у англomовному тренінгу американського посольства в Україні «Academic Writing Tolls for Integrity», отримала сертифікат учасника.

В березні-травні 2018 року пройшла курси підвищення кваліфікації в ХНУРЕ на кафедрі прикладної математики.

У період з 4.09.2017 по 31.05.2018 р. пройшла підготовчий курс FCE preparation (144 hours) з англійської мови у Boiko Cambridge English Centre, а в червні успішно склала іспит з англійської мови та отримала сертифікат про знання мови на рівні B2.

У жовтні 2018 року Ситниковій Ю. В. присвоєно вчене звання доцента кафедри вищої математики.

За 14 років роботи в ХНУМГ ім. О. М. Бекетова Ситникова Ю. В. надрукувала 53 науково-методичні праці, з них 31 наукових та 22 навчально-методичного характеру, у тому числі: монографія «Освітній менеджмент: проблеми теорії та практики» (у співавторстві); 14 наукових праць опублікованих у вітчизняних і міжнародних рецензованих фахових виданнях; 16 доповідей на конференціях різного рівня, зокрема у закордонних: Medzinárodná vedecko-praktická konferencia «Inovačné výskum v oblasti sociológie, psychológie a politológie» (Словацька республіка); International scientific-practical conference «Personality, family and society: issue of pedagogy, psychology, politology and sociology» (Болгарія); Міжнародній науково-практичній конференції «Project approach and educational innovations in the context of integration into the European education area» (Польща); 5 збірників тестових завдань з вищої математики та 6 навчальних довідників у схемах і

Кузнецова Г. А.,
Ситникова Ю. В.

таблицях (у співавторстві); 2 збірника завдань для самостійних та контрольних робіт для студентів 1,2 курсів денної форми навчання всіх спеціальностей; 1 словник з математики з перекладом на російську, українську, англійську, французьку та арабську мови; 5 конспектів лекцій (2 з яких у співавторстві; 1 англійською мовою); 1 посібник у співавторстві англійською мовою. Розробила навчально-методичний комплекс дисципліни «Вища математика» для спеціальності «Цивільний захист».

Ситникова Ю.В. постійно працює з талановитими студентами по підготовці до математичних олімпіад та доповідей на щорічні студентські наукові конференції.

СКРИПКО Олена Дмитрівна

Скрипко Олена Дмитрівна народилася 1 листопада 1937 року в місті Харків.

У 1954 році вона вступила до Харківського державного педагогічного інституту (зараз – Харківський національний педагогічний університет імені Григорія Сковороди) на фізико-математичний факультет. У 1959 році Олена Дмитрівна закінчила навчання в інституті, отримала кваліфікацію «викладач математики, креслення і астрономії» та розпочала трудові будні:

– 1959 – 1960 р.р. – вчителем математики в середній школі № 5 Південної залізниці;

– 1960 – 1962 р.р. – вчителем математики в середній школі № 3 Південної залізниці;

– з березня 1962 року по вересень 1962 року – старшим лаборантом кафедри вищої математики в Харківському інституті механізації та електрифікації сільського господарства (зараз - Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка), а з вересня 1962 року – асистентом кафедри.

З серпня 1966 року Скрипко О. Д. приступила до роботи в Харківському інституті інженерів комунального будівництва (зараз – Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова) на посаді асистента спочатку кафедри вищої математики, а з 1978 року, після реорганізації та створення нового підрозділу, – кафедри прикладної математики та обчислювальної техніки (зараз – кафедра прикладної математики та інформаційних технологій).

Скрипко Олена Дмитрівна проводила практичні і лабораторні заняття з теорії ймовірностей і математичної статистики, математичного програмування, чисельних методів. Проводила виховну роботу, виконуючи обов'язки куратора академічної групи, приймала участь у науково-дослідній та методичній роботі кафедри.

За сумлінну працю отримувала нагороди, серед яких медаль «Ветеран праці» (1985 р.), Почесні грамоти за участь в ідейно-виховній роботі серед студентів та успіхи у підготовці висококваліфікованих спеціалістів для народного господарства країни.

*Галантний кавалер запрошує на танець:
О. Д. Скрипко – Ю. Є. Печеніжський*

СЛАБОВА Тамара Григорівна

Слабова Тамара Григорівна народилася 22 вересня 1947 р. у місті Берлін Німецької Демократичної Республіки у родині військовослужбовця Слабова Г. І.; мати, Слабова Т. І., була домогосподаркою.

У 1950 році мама Тамари Григорівни помирає, і батько відвозить її до Радянського Союзу в Харків, де залишає на виховання бабусі, Павленко А. Г.

У 1954 р. семирічна Тамара йде до першого класу 131-ї середньої школи м. Харкова. Після 9-го класу бабуся переводить

Тамару до 27 фізико-математичної школи, по закінченню якої в 1965 р., Тамара Григорівна вступає до Харківського державного університету на механіко-математичний факультет. У 1970 році Слабова Т. Г. закінчила ХДУ, спеціалізуючись на кафедрі математичної фізики, і отримала диплом за спеціальністю «математик, викладач математики».

Після закінчення Університету, в період з 1970 р. по 1973 р., Тамара Григорівна працювала молодшим науковим співробітником в УкрНДІХімМаші; а з серпня 1973 року по листопад 1974 року - старшим інженером в Українському Східному державному інституті інженерно-технічних досліджень.

У цей період Тамара Григорівна виходить заміж за Ламма Аркадія Олександровича, який працював молодшим науковим співробітником інституту Гігієни, праці і профзахворювань, та викладачем психології.

З листопада 1974 року Слабова Т. Г. починає свою трудову діяльність в ХПКБ - працює старшим інженером НДС кафедри деталей машин ХПКБ. На цій посаді вона перебувала до 19 березня 1975 року. А з березня 1975 року по серпень 1978 року її призначають на посаду молодшого наукового співробітника НДС ХПКБ. З серпня 1978 р. по жовтень 1979 р. Тамара Григорівна обіймає посаду старшого інженера НДС ХПКБ, а з листопаду 1979 р. по вересень 1981 р. вона працює молодшим науковим співробітником НДС ХПКБ.

У період роботи в науково-дослідному секторі ХПКБ Слабова Т. Г. самостійно вивчила мову програмування «Асемблер» для машин ЕС-1020; брала участь у розробці і впровадженні підсистеми «Абітурієнт»; займалась математичною постановкою задачі «Комплексне дослідження пасажиропотоку у м. Харків». Завжди проявляла себе як ініціативний та сумлінний спеціаліст.

З вересня 1981 року Тамара Григорівна розпочала викладацьку діяльність асистентом кафедри вищої математики ХПКБ. Практичні заняття завжди проводила на високому науковому і методичному рівні. Працюючи на посаді асистента кафедри, Слабова Т. Г. брала участь у розробці, впровадженні та експлуатації підсистеми АСУ «Вища школа», яка реалізовувалась на мові Асемблер для ЕС ЕОМ; працювала над алгоритмом і програмами задачі оперативного планування розподілення МГР СМР на Фортрані для ЕОМ «Мінськ-32».

Тамара Григорівна майстерно поєднувала наукову роботу з педагогічною діяльністю, викладаючи елементарну математику на підготовчих курсах ХПКБ, а також була членом приймальної предметної комісії з математики.

Неодноразово сумлінна праця Слабової Т. Г. була відзначена преміями та грамотами керівництва Харківського інституту інженерів комунального будівництва.

На даний час Слабова Т. Г. мешкає в Германії.

СТАНІШЕВСЬКИЙ Степан Олександрович

Станішевський Степан Олександрович народився 13 жовтня 1941 р. у м. Чугуїв Харківської області в багатодітній сім'ї. Його батько – Олександр Вікторович був Заслуженим вчителем СРСР.

У 1948 р. вступив до першого класу, в 1958 р. закінчив Чугуївську середню школу № 1.

У 1958 р. Степан Олександрович приступив до роботи на Чугуївському обоззаводі, який пізніше перейменували у Чугуївську мебельну фабрику. Цікаво, що талановитий вчений та викладач ніколи не цурався фізичної праці. Дуже любив «працювати руками» та із задоволенням навчав цьому інших. А починалося все зі справжньої «робітничої» біографії: перші записи в трудовій книжці свідчать, що молода людина починала свій шлях до визнаного математика з непопулярних нині професій учня токаря, токаря 3-го розряду, столяра-збірника 3-го розряду, верстатника 4-го розряду. Після виробничої травми він був вимушений перейти до Чугуївської середньої школи № 3 вчителем праці, креслення та малювання.

У зв'язку з проблемами зі здоров'ям Степан Олександрович розпочав здобувати вищу освіту трохи пізніше своїх однолітків. Лише в 1961 р. він вступив до Харківського державного університету імені О. М. Горького, який закінчив у 1966 р. за спеціальністю «математик, викладач математики».

3 серпня 1966 р. С. О. Станішевський починає працювати в Артилерійській радіотехнічній академії імені Говорова, з якої звільнився в 1968 р. за власним бажанням.

У жовтні 1968 р. Степан Олександрович приступив до роботи в ХІКБ на посаді керівника групи програмування і відразу почав поєднувати цю роботу з викладацькою на кафедрі вищої математики.

У вересні 1971 р. С. О. Станішевський перейшов працювати до Всесоюзного науково-дослідного інституту по охороні вод у зв'язку з обранням на посаду старшого наукового співробітника. Розроблені їм в науково-дослідницькому інституті алгоритми були внесені до Державного фонду, а підготовлені за його безпосередньою участю «Рекомендации по расчету и технико-экономическому анализу систем водоохраных мероприятий» були впроваджені в басейнових інспекціях Мінводгоспа СРСР.

Всі квіти для найкращого ювіляра! Кафедра вищої математики святкує ювілей Станішевського С. О. 13.10.2001 р.

21 грудня 1976 р. Степан Олександрович захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата технічних наук за темою «Оптимизация степени очистки сточных вод».

*С. О. Станішевський, Л. Б. Коваленко.
Червень 2004*

Двічі, в 1976 р. та 1979 р. С. О. Станішевського, як провідного спеціаліста, запрошували до США, де він перебував у службових відрядженнях.

5 вересня 1979 р. Степану Олександровичу присуджене вчене звання старшого наукового співробітника за спеціальністю «Гідрологія суші, водні ресурси». Вже через три роки – в 1982 р. він повертається до ХІКБ, де починає працювати на посаді старшого викладача. В 1985 р. С. О. Станішевський обраний на по-

саду доцента кафедри вищої математики. Підставою для рішення були висока педагогічна майстерність, наукова та методична продуктивність. У неповних 40 років Степан Олександрович – автор майже 50 наукових та методичних робіт, член науково-методичної комісії, Ради факультету. При цьому і колеги, і студенти завжди відзначали його скромність, чуйність, що породжувало заслужені авторитет і довіру.

30 грудня 1994 р. Степану Олександровичу Вченою радою Харківської академії міського господарства присуджене вчене звання «Доцента кафедри вищої математики».

Сумлінна праця, повага колег та студентів були підставою для обрання С. О. Станішевського з 2006 р. на посаду професора кафедри вищої математики. Степан Олександрович – визнаний лідер кафедри вищої математики за кількістю науково-методичних видань: їм особисто та у співавторстві з колегами видано 125 наукових статей, патентів та методичних розробок для студентів.

Майже півсторіччя Степан Олександрович присвятив роботі в Університеті. Його вплив на роботу кафедри та Університету в цілому переоцінити дуже важко. Рядки біографії не можуть відобразити масштаб цієї особистості. Завжди стриманий, незмінно ввічливий, з легкою посмішкою він завжди, не вагаючись, приходив на допомогу при розв'язанні будь-яких питань: професійних, особистих. Жодна людина не чула, щоб Степан Олександрович підвищував голос, при цьому до нього прислухалися і колеги, і студенти.

*Завжди з щирою
посмішкою*

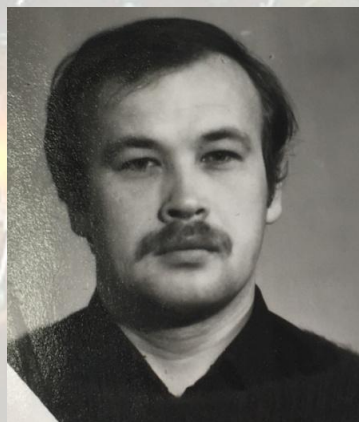
С. О. Станішевському по силах було розв'язання найскладніших завдань. Так, багато років він очолював предметну комісію з математики на вступних іспитах в ХІКБ. Він був одним з ентузіастів, що налагоджували роботу навчально-консультативних центрів Університету. Незважаючи на зовсім не юний вік, Степан Олександрович їздив у відрядження по всій Україні, займався методичним забезпеченням НКЦ, клопотався про набір студентів.

*Практичне заняття проводить доцент
С. О. Станішевський*

Станішевського Степана Олександровича не стало 15 січня 2016 року...

ТИХОНОВИЧ Олександр Юльянович

Тихонович Олександр Юльянович народився 10 січня 1956 р. у м. Харкові. У 1963 р. вступив в восьмирічну школу № 91, а в 1969 р. перейшов у середню школу № 27 (відому як провідний в Харкові заклад середньої освіти за рівнем фізико-математичної підготовки), яку закінчив у 1973 р.

З вересня 1973 р. по серпень 1974 р. Олександр Юльянович працював слюсарем монтажником в Харківському спецуправлінні «Проммонтаж-1».

У 1974 р. Тихонович О. Ю. вступив до Харківського інституту радіоелектроніки на факультет обчислювальної техніки, який закінчив у 1979 р., отримавши кваліфікацію «інженер-математик». Одружився, ще будучи студентом у 1977 р., тому вважав за необхідне, не перериваючи освіти, працювати.

По закінченню ХІРЕ Олександр Юльянович приступає до роботи в Харківському інституті інженерів комунального будівництва інженером науково-дослідного сектора. За час роботи в НДС проявив себе як досвідчений спеціаліст, який вміє самостійно розв'язувати поставлені наукові практичні задачі; наукову роботу поєднував з веденням практичних занять з математики на погодинній оплаті. З 1981 р. Тихонович О. Ю. переходить на викладацьку роботу на посаді асистента кафедри вищої математики ХІКБ.

У 1983 р. він був призваний до лав збройних сил, де служив на посаді заступника командира роти з технічної частини. Військова служба Олександра Юльяновича проходила на території Німецької демократичної республіки.

Після демобілізації Тихонович О. Ю повертається до Харкова, де продовжує викладацьку діяльність в ХПКБ на посаді асистента кафедри вищої математики до 1991 р. Паралельно з цим починає наукові дослідження під керівництвом завідувача кафедри професора Колосова А. І. В 1991 р. Олександра Юльяновича обирають за конкурсом на посаду старшого викладача кафедри. На той момент робота над кандидатською дисертацією була в завершальній стадії, за результатами досліджень опубліковано 4 наукових роботи.

У 1995 р. в Інституті проблем машинобудування АН СРСР Олександр Юльянович Тихонович успішно захистив кандидатську дисертацію на тему «Чисельне розв'язання нелінійно-крайових задач на множині кусково-монотонних функцій» за спеціальністю 01.05.02 «Математичне моделювання та обчислювальні методи». 31 травня 1995 р. йому присуджено науковий ступінь кандидата фізико-математичних наук.

*З колегами по кафедрі.
Якунін А. В., Тихонович О. Ю.,
Станішевський С. О., Коваленко Л. Б.,
Ситникова В. С., Печеніжський Ю. Є.*

Олександр Юльянович завжди допоможе студентам. Практичне заняття з вищої математики

З 1997 р. Олександр Юльянович обіймав посаду доцента кафедри вищої математики.

Олександр Юльянович Тихонович був одним з тих першопрохідців нашого інституту, завдяки ентузіазму яких була налагоджена робота навчально-консультативних центрів по всій Україні. В перші, найважчі роки, коли не була ще створена матеріально-технічна база, Олександр Юльянович об'їздив всі міста, в яких потім нормально функціонували НКЦ ХПКБ, опікувався набором студентів, забезпеченням навчально-методичного комплексу дисциплін.

Працював без жалю до себе. Після важких переїздів виходив до студентів та з посмішкою і жартами викладав складний матеріал. Олександра Юльяновича обожнювали студенти та шанували колеги за гострий розум, компанійський характер.

Для всіх було страшним шоком та непоправною втратою, коли на 50-му році, 13 квітня 2005 р., пішов з життя сповнений ідей та творчих планів товариш.

З наукових робіт виділимо наступні:

1. Тихонович А. Ю. Об одном методе решения нелинейных краевых задач с незакрепленным концом / Сб. научных трудов. Повышение эффективности и надежности систем городского хозяйства. – К.: 1994

2. Тихонович А. Ю. О двухсторонних приближениях в решении задачи Томаса-Ферми / Математическая физика. 1981. – № 31

Чергове відрядження. Ані хуртовина, ані спека не завадять роботі.

ТОКАРЕВ Євген Вікторович

Токарев Євген Вікторович народився 11 листопада 1945 р. у м. Харків. В 1952 р. 7-річний Євген вступив до 103 середньої школи, з якої у 1959 р. був переведений у 33 середню школу, а в 1962 р. – у 19 середню школу з виробничим навчанням, одинадцятий клас якої закінчив у 1963 р.

Після отримання середньої освіти Токарев Є. В. вступив до Харківського державного університету імені О. М. Горького на механіко-математичний факультет.

Після закінчення Університету в 1968 р. отримав спеціальність «математик-обчислювальник» та був направлений до Харківського політехнічного інституту, де працював у науково-дослідній лабораторії техніки високих напруг і перетворювачів струму на посаді спочатку інженера, потім старшого інженера, а з 1970 р. – молодшого наукового співробітника.

У 1971 р. Євген Вікторович вступив до аспірантури кафедри вищої математики ХПКБ за спеціальністю 01.01.01 – Функціональний аналіз і теорія функцій – до завідувача кафедри, професора Кадеця М. Й. У «Результатах співбесіди та оцінки реферату» за підписом Кадеця М. Й. значиться, що «Токарев Є. В. висловив бажання навчатися в аспірантурі під моїм керівництвом ще в жовтні 1970 р. Він отримав завдання познайомитися з літературою, що відноситься до теорії симетричних координатних банахових просторів. Із завданням тов. Токарев Є. В. впорався успішно. Вважаю, що Токарев Є. В. може бути допущений до складання вступних іспитів до аспірантури».

У 1974 р. Токарев Євген Вікторович успішно закінчив аспірантуру та з грудня приступив до роботи на посаді асистента кафедри вищої математики ХПКБ. За час навчання в аспірантурі та роботи на кафедрі Токаревим Є. В. було опубліковано шість наукових статей у провідних наукових журналах.

Були в Євгена Вікторовича проблеми з трудовою дисципліною – неявки на роботу без поважних причин, за що він отримував догани від керівництва інституту. В березні 1976 р. Токарев Є. В. подав заяву про звільнення за власним бажанням у зв'язку з погіршенням стану здоров'я. На жаль, перспективний науковець так і не захистив дисертацію за час роботи на кафедрі.

ШУЛЬГІНА Світлана Сергіївна

Шульгіна Світлана Сергіївна народилася 5 грудня 1980 р. у м. Дмитрієв Курської області. З 1987 р. по 1994 р. навчалася в середній школі № 132 м. Харків. У 1994 р. перейшла до державного університетського ліцею, який закінчила в 1997 р.

Після закінчення ліцею Світлана Сергіївна успішно склала іспити та вступила на механіко-математичний факультет Харківського державного університету. Закінчила ХНУ імені В. Н. Каразіна в 2002 р. за спеціальністю «прикладна математика».

Отримавши диплом, Світлана Сергіївна вирішила піти по стопах матері, доцента кафедри вищої математики Харківського державного технічного університету будівництва і архітектури Щелкунової Любові Іванівни, та приступити до викладацької роботи. З вересня 2002 р. Шульгіна С. С. – асистент, а з вересня 2006 р. – старший викладач кафедри вищої математики Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова.

З перших днів роботи в Університеті Світлана Сергіївна зарекомендувала себе як кваліфікований спеціаліст. Доброзичливу, але вимогливу до себе та оточуючих, її відразу полюбили колеги і студенти.

Шульгіна Світлана Сергіївна проводила заняття зі студентами всіх факультетів Університету на високому навчально-методичному рівні. Паралельно з викладацькою роботою, вона розпочала наукові дослідження; приймала участь у науково-практичних конференціях. За їх результатами надруковано понад 20 науково-методичних робіт, серед яких можна виділити:

1. Шульгіна С. С. Кореляційний і регресійний аналіз : навч.-метод. посіб. // С. С. Шульгіна, Л. І. Щелкунова, А. П. Харченко, А. І. Кононенко. – ХДТУБА,

*Приємно дивитися,
приємно слухати*

2007. – 98 с.

2. Шульгина С. С. Компонентный синтез двух-мерных геометрических объектов с учетом силы тяжести // Член-кор. Академии наук Украины Ю. Г. Стоян, С. С. Шульгина. – Институт проблем машиностроения им. А. Н. Подгорного, 2004. – 16 с.

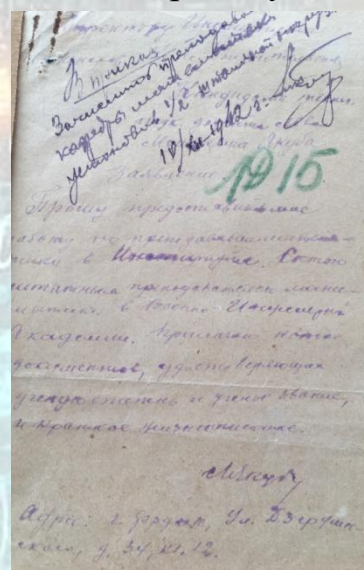
3. Шульгина С. С. Математическое моделирование и численный анализ течений вязкой несжимаемой жидкости в областях с подвижной границей // С. С. Шульгина, М. В. Сидоров, Е. Ю. Полковниченко. – Вісник Запорізького національного університету, 2014.

Тендітна струнка дівчина – мати трьох синів. Працьовита оптимістка встигала впоратися на роботі і вдома. На превеликий жаль кафедри вищої математики, Шульгіна Світлана Сергіївна в 2017 р. звільнилася за власним бажанням, щоб мати можливість застосувати отриману фундаментальну математичну освіту в ІТ-сфері. Зв'язок з колегами та дружні стосунки підтримує до сих пір.

ЯКУБ Лев Мойсейович

Якуб Лев Мойсейович народився в 1878 р., його батько був земським лікарем Псковської губернії. Саме там Лев провів своє дитинство та юність. Після закінчення реального училища в м. Великі Луки в 1896 р. вступив у Московське вище технічне училище, яке закінчив в 1903 р., отримавши звання «інженера-механіка». 1903/1904 р.р. провів в ПАСШ (Північно-Американських Сполучених штатах), де працював на заводі. В 1905 р. повернувся до Росії, де вступив у Сперасову спілку в якості інженера по оцінюванню фабрик та заводів. У 1908 р. екстерном закінчив юридичний факультет Московського університету і продовжив службу в Сперасовій спілці до 1911 р. Після цього Лев Мойсейович повернувся в Московську адвокатуру, де працював до кінця 1917 р. На початку 1918 р. вступив у Центросоюз як організатор та керівник кооперативного Спецхочовена, де і працював до його ліквідації в 1930 р. Одночасно з цим як представник від кооперації Якуб Л. М. був членом Ради по справах державного страхування.

Наказ про зарахування
доцента Л. М. Якуба в
штат ХІІКБ

З 1930 р. Лев Мойсейович Якуб перейшов на педагогічну роботу викладачем математики. Послідовно викладав у Інституті кінематографії, Торф'яному технікумі, Фінансово-економічному інституті, та з 1932 р. по липень 1941 р. у Московському інституті інженерів комунального будівництва, де останні роки вів заняття не лише зі студентами, а й з аспірантами.

У 1938 р. Якуб Л. М. захистив дисертацію на здобуття ступеня кандидата технічних наук. В 1939 р. був затверджений ВАКом у званні доцента кафедри вищої математики. Після евакуації інституту пропрацював в Актюбінському будівельному комунальному технікумі. У 1942 р. викладав математику в Військово-інженерній академії.

Лев Мойсейович Якуб у період евакуації Харківського інституту інженерів комунального будівництва в м. Фрунзе був прийнятий на посаду доцента кафедри вищої математики, де працював з 04.08.1942 р. по 18.03.1945 р.

Представлена інформація про доцента Якуба Льва Мойсейовича взята з особистої справи, що зберігається в архіві ХНУМГ ім. О. М. Бекетова. Відзначимо, що особиста довідка про себе тут названа не «автобіографією», а «коротким життєписом».

Усіх, хто пройшов процедуру захисту дисертації може зацікавити аналогічна процедура 80-річної давнини.

ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ РАДИ МІКБа від 4 травня 1938 р.

СЛУХАЛИ: публічний захист дисертації на здобуття вченого ступеня кандидата технічних наук в. о. доцента Л. М. Якуба на тему «Гідромеханічний розв'язок задачі про витікання рідини з отворів і про обтікання прямокутних перешкод». Офіційними опонентами були професор Є. Ф. Страментов, професор А. А. Лаговський. В дебатах виступили: професор С. Х. Азервер, професор А. А. Уманський, професор А. І. Сегаль.

ПОСТАНОВИЛИ: Заслухавши публічний захист дисертації Л. М. Якуба, а також відгуки та зауваження офіційних опонентів і тих членів Ради, хто приймав участь в обговоренні, Рада Московського інституту інженерів комунального будівництва констатує, що Л. М. Якуб поставив собі задачу узагальнення методу Прандтля і його застосування до розв'язування конкретних технічних задач, виявив велику ерудицію в області класичної гідродинаміки та її застосування до великого класу технічних питань. Враховуючи оригінальні результати поданої дисертаційної роботи, широке знайомство з літературою питання, а також блискуче проведений захист, Рада інституту в результаті таємного голосування одноголосно постановила присвоїти Льву Мойсейовичу Якубу вчений ступінь кандидата технічних наук. Одночасно Рада інституту постановила: 1) клопотати про затвердження Л. М. Якуби у вченому званні доцента; 2) надрукувати дисертацію Л. М. Якуби в працях МІКБ.

ЯКУНІН Анатолій Вікторович

Якунін Анатолій Вікторович народився 17 березня 1957 року в селищі Пересічне Дергачівського району Харківської області в учительській сім'ї. Його батько й мати – сільські інтелігенти в першому поколінні. Батько – Якунін Віктор Сергійович, 1926 р.н., член КПРС, «окопний фронтовик» Великої вітчизняної війни, викладав фізику у місцевій середній школі та, за сумісництвом, у місцевій середній школі робітничої молоді. Мати – Якуніна (Бреславець) Любов Олексіївна, 1933 р.н., позапартійна, викладала математику в тій же школі. Єдина сестра – Ратаушкіна (Якуніна) О. В., 1961 р.н., за порадою Анатолія Вікторовича в 1984 р. закінчила механіко-математичний факультет ХДУ за спеціальністю «прикладна математика». Старший племінник – Ратаушкін В. О., 1983 р.н., в 2005 р. закінчив у Москві факультет аеромеханіки університету «МФТІ» за спеціальністю «прикладна фізика і математика» та паралельно одержав другу економічну освіту.

У 1974 р після закінчення Пересічанської середньої школи з золотою медаллю Якунін А. В., здавши на «відмінно» лише один екзаме́н (усний з фізики), вступив на фізико-математичний факультет ХДПІ ім. Г. С. Сковороди на спеціальність «фізика і математика». (Хоча Анатолій Вікторович прийшов до приймальної комісії з наміром «швидше відучитися» на спеціальності «математика» і готувався здавати лише екзаме́н з математики, але згодом був вдячний старшокурснику, який «на ходу» легко переконав його одержати більш широкий і ближчий до технічних застосувань фах). Навчався Якунін А. В. наполегливо і залюбки, дуже стрімко подолав характерне для випускників сільських шкіл відставання у рівні базової підготовки та став одним з кращих студентів на потоці. Анатолій Вікторович завжди прохолодно ставився до суспільно-політичних заходів і особливої громадської активності не проявляв. Проте користувався авторитетом серед студентів, викладачів і адміністрації, а спроби долучити його до суспільно-корисних дій сприймав з розумінням. Зокрема, всі роки навчання у виші був членом комсомольського бюро факультету – відповідальним за студентське наукове товариство. На третьому курсі секретар партбюро факультету запропонувала Якуніну А. В. вступати до комуністичної партії (без чого неможливо будувати кар'єру), але Анатолій Вікторович під благопристойним приводом відмовився.

На старших курсах Якунін А.В. спробував підключитися до наукових досліджень аспірантів, але доволі низький рівень експериментальної бази, неясні перспективи наукового зростання і недооцінка власних сил на той час

Молодий викладач

відвернули його від такого життєвого шляху. Залишилось загальне враження про фізику твердого тіла як складне і неосяжне поле для наукових пошуків.

У 1979 р. Анатолій Вікторович закінчив навчання в ХДПІ й отримав диплом з відзнакою. За направленням він рік пропрацював учителем фізики та математики в Малорогозянській восьмирічній школі та за сумісництвом викладав фізику в консультаційному пункті Золочівської заочної середньої школи, а потім перевівся вчителем фізики до Пересічанської середньої школи робітничої молоді, де також викладав і креслення.

У листопаді 1980 р. Якунін А. В. був призваний до лав Радянської Армії. Півтора року прослужив на Байконурі, сприймаючи все навколо як затяжне «реаліті-шоу» в дусі «школи виживання». Яскраво виражені в тісних армійських рамках вивороти «радянського способу життя» остаточно переконали його в брехливості й абсурдності тогочасних суспільних порядків, відсутності у чесних людей добропорядних перспектив. Негативними наслідками такого «навчання» стали посиленій цинізм, озлобленість і жорсткість, дещо зверхнє та утилітарне ставлення до представниць жіночої статі, які довелося пом'якшувати вже після служби на протязі декількох років («армійський синдром»).

Після демобілізації в червні 1982 р. Якунін А. В. до роботи в школі вже не повернувся. Спробував влаштуватися програмістом до районного інформаційно-обчислювального центру, проте місця на той час не знайшлося. Маючи перед собою непоодинокі приклади, коли люди з вищою освітою свої матеріальні проблеми вирішували переходом на більш оплачувані робітничі професії, Анатолій Вікторович у серпні 1982 р. також влаштувався електромонтажником-висотником у «шарагу» – СМПНУ протипожежної автоматики та охоронної сигналізації. Спочатку було цікаво освоювати нові професійні навички, бувати у різних організаціях, і спостерігати, як вони функціонують, їздити у відрядження і знайомитися з новими людьми. Запам'яталася участь у монтажі протипожежної сигналізації на станціях метро «Київська» та «Пушкінська», що тоді будувались. До того ж ця праця здавалась набагато легшою, ніж робота в школі, значно краще оплачувалась і доповнювалась «лівими» замовленнями, що давали додатковий прибуток. Проте згодом Анатолію Вікторовичу у цих рамках стало нудно, а спроби займатися математикою як хобі його розчарували.

Завжди в гарній фізичній формі

У травні 1984 р., скориставшись пропозицією свого однокурсника та його рекомендацією, Якунін А. В. звернувся до ГНДЛ проблем оптимізації, що підпорядковувалася механіко-математичному факультету ХДУ. Керівник цієї

лабораторії Мелешко В. І. був по-діловому налаштований, незашорений і демократичний. Особиста бесіда його переконала у серйозності намірів Якуніна А. В., і Анатолій Вікторович був зарахований на посаду молодшого наукового співробітника сектора теоретичної фізики. Згодом Якунін А. В. як «постановник завдань» очолив неформальну групу програмістів з моделювання процесів у напівпровідникових виробках і був переведений до сектора обчислювальної математики.

На кафедрі

У липні 1984 р. Анатолій Вікторович одружився. З дружиною, Якуніною (Кантемир) Л. Д., виховали трьох дітей.

У 1987 р. Бондаренко О. А., керівник групи НДС кафедри вищої математики ХІКБ, підшукував співробітників для розробки госпрозрахункових тем з моделювання нестаціонарних процесів транспорту газу та звернувся до своїх знайомих у ГНДЛ проблем оптимізації, яку він залишив ще в 1977 р. Йому порадили запросити Якуніна А. В. Так Анатолій Вікторович потрапив до ХІКБ, де з листопада 1987 р. по листопад 1990 р. навчався в аспірантурі з відривом від виробництва на кафедрі вищої математики ХІКБ за спеціальністю 01.01.01 – Математичний аналіз. Його офіційним (формальним) науковим керівником був Гуткін Т. І., а реально він співпрацював з Бондаренко О. А., будучи за сумісництвом молодшим науковим співробітником НДС.

У 1988 р. і 1989 р. Анатолій Вікторович здав кандидатські екзамен відповідно з іноземної (французької) мови та філософії. До речі, членом екзаменаційної комісії з іноземної мови був доцент кафедри вищої математики Бізюк В. В. В листопаді 1989 р. Якунін А. В. офіційно змінив наукового керівника (ним став Бондаренко О. А.) і профіль аспірантської підготовки на спеціальність 05.13.07 – Автоматизація технологічних процесів і виробництв. Здав кандидатський екзамен за спеціальністю 05.13.07. У листопаді 1990 р. після закінчення аспірантури Анатолій Вікторович був зачислений на посаду наукового співробітника НДС кафедри вищої математики.

Серед колег

У кінці 80-х років кооперативний рух у СРСР захопив і науково-технічну сферу. З'явилися можливості інтенсифікувати наукові дослідження, більш вільно розширити їх тематику та збільшити оплату праці науковців. Зусилля групи НДС на чолі з Бондаренко О. А. тоді були спрямовані, у першу чергу, на підвищення доходів від науково-дослідних робіт. Цьому сприяло створення Бондаренко О. А. ТОВ Фірма «Системи управління». Розширення тематики досліджень вимагало від виконавців заглиблення у відповідні наукові галузі, що

потребувало значних зусиль і відволікало від магістрального напрямку – моделювання нестаціонарних процесів у газопроводах. Відтак робота над кандидатською дисертацією Якуніна А. В. (і, відповідно, докторською дисертацією Бондаренко О. А.) пригальмувалась.

Зустріч випускників

освітню сферу чи погодитись на різке зниження свого статусу, але залишитися на кафедрі. (Пропозицію Бондаренко О. А. готуватися разом з ним до від'їзду в Австралію, де є досить потужна українська діаспора, Якунін А. В. відразу відкинув). Анатолій Вікторович вибрав останнє та в жовтні 1992 р. був переведений на посаду викладача-стажера кафедри вищої математики ХПКБ, а в жовтні 1993 р. Якунін А. В. був переведений на посаду асистента кафедри вищої математики.

Завідувач кафедри Колосов А. І. досить жорстко спонукав Якуніна А. В. до роботи над кандидатською дисертацією: «Або ти захищаєш дисертацію, або залишаєш кафедру», проте стати його науковим керівником відмовився: «Тематика далека від напрямку моїх досліджень». Новим науковим керівником Якуніна А. В. став Елькін Борис Соломонович, який на той час працював провідним науковим співробітником НДЧ ХДУ. З самого початку співпраці Борис Соломонович у характерному для нього доброзичливо-жартівливому дусі заявив Анатолію Вікторовичу: «Матеріали «дисертабельні» і по науковій суті я тобі нічим не допоможу, проте готовий сприяти організації захисту». Співробітництво з Елькіним Б. С. збагатило Анатолія Вікторовича новими цікавими знайомствами у науковій сфері, підтримало віру в свої сили та розширило життєві погляди.

У січні 1997 р. Якунін А. В. успішно захистив кандидатську дисертацію за спеціальністю 05.13.04 – АСУ та системи обробки

На початку 90-х років, напередодні серпневого путчу і наступного розвалу СРСР, фінансування наукової сфери майже припинилось. А гіперінфляція «з'їдала» ті фінансові ресурси, які вдавалося отримати. В 1992 р. реальна заробітна плата рядового науковця впала до еквівалента одного долара. Перед Якуніним А. В. постала дилема: повністю покинути науково-

*Всі робочі питання розв'язуємо з посмішкою.
Вороновська Л. П., Мордовцев С. М., Якунін А. В.*

інформації. У цьому ж році йому присвоєно вчений ступінь кандидата технічних наук.

У липні 1998 р. Якунін А. В. був переведений на посаду доцента кафедри вищої математики. Хоча з фінансових міркувань для Анатолія Вікторовича було б кращим попередньо зайняти проміжну посаду старшого викладача, проте його інтереси керівництвом вишу були проігноровані. Згодом Анатолій Вікторович неодноразово продовжував роботу на цій посаді за конкурсом і за контрактом.

У 2001 р. Якуніну А. В. було присвоєно вчене звання «доцент кафедри вищої математики».

Серед колег. Якунін А. В., Коваленко Л. Б., Станішевський С. О., Данилевський М. П.

Наукові інтереси Якуніна А. В. у першу чергу включають числовий аналіз, розпізнавання образів, нестационарну газо- і гідродинаміку, проблеми математичної освіти, проте ними не обмежуються. Серед його захоплень можна виділити музикування, шахи та краєзнавство, хоча часу на них завжди замало.

Анатолій Вікторович за національністю українець. Він вільно володіє українською та російською мовами, проте розвитку іншомовної компетенції не приділяв належної уваги, про що жалкує.

За час роботи в групі НДС і безпосередньо на кафедрі вищої математики Якунін А. В. проявив себе кваліфікованим науковим співробітником та вмілим педагогом, здатним самостійно ставити та вирішувати наукові та навчально-методичні проблеми, пов'язані із застосуванням прикладних математичних методів при моделюванні складних технологічних процесів та сучасних організаційних і дидактичних прийомів при реалізації математичного навчання.

Лекція доцента Якуніна А. В.

Науково-педагогічну роботу поєднує з активною участю в громадському

житті: довгі роки був профоргом кафедри, відповідальним від кафедри за проведення сільськогосподарських робіт, куратором дистанційних курсів кафедри, керівником групи з цивільного захисту.

Досягнення Якуніна А.В. неодноразово були відмічені заохоченнями: Почесною грамотою за високі показники у виконанні Продовольчої програми; премією за успішне виконання госпдоговірних науково-дослідних робіт.

Анатолій Вікторович в особистих відносинах щирий і емоційно стриманий, користується авторитетом серед колег і студентів.

Серед виданих робіт доцента Якуніна А. В. виділимо наступні:

1. Якунин А. В. Построение кусочно-линейного классификатора с локально оптимальными разделяющими плоскостями / А. В. Якунин // Радиоэлектроника и информатика. – 1999. – №1 (06). – С. 90 – 92.

2. Якунин А. В. Факторизованная форма рекуррентного алгоритма текущего регрессионного анализа / А. В. Якунин // Радиоэлектроника и информатика. – 2000. – №4 (13). – С. 62 – 64.

3. Якунин А. В. Нестационарное распределение давления в магистральном газопроводе подземной прокладки с учетом тепловых и нелинейных эффектов / А. В. Якунин, В. А. Ратаушкин // Вестник НТУ «ХПИ». Динамика и прочность машин. – Харьков: НТУ «ХПИ». – 2004, №31. – С. 165 – 172.

4. Якунин А. В. Нестационарное течение в магистральном газопроводе при продольном сейсмическом воздействии / А. В. Якунин // Вісник Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Сер. «Математичне моделювання. Інформаційні технології. Автоматизовані системи управління». – 2016. – Вип. 30. – С. 93–108.

Кафедра вищої математики. Травень 2019 р.

НАВЧАЛЬНО- ДОПОМІЖНИЙ ПЕРСОНАЛ

Наука – це організовані знання, мудрість – це
організоване життя. Іммануїл Кант

ЛУЩИК Тетяна Іванівна

Лущик Тетяна Іванівна народилася 25 січня 1912 р. в м. Армавір Краснодарського краю. Після закінчення середньої школи в 1929 р. була направлена на викладацьку роботу учителем у станиці Петропавлівській Краснодарського краю (1930/32 р.р.), селищі Ново-Малич Ростовської області (1932/34 р.р.).

В 1934 р. Тетяна Іванівна вступила до Ленінградського торгівельного інституту, який закінчила в 1938 р. Отримавши вищу освіту, Т. І. Лущик приступила до викладання спеціальних дисциплін в технікумі Радянської торгівлі в м. Кзил-Орді Казахської РСР, де працювала до закриття технікуму в 1941 р. у зв'язку з початком війни. Після цього вона залишилася в м. Кзил-Орді працювати товарознавцем в облторгвідділі.

У 1944 р. Тетяна Іванівна переїздить до м. Харків, де починає працювати економістом будівельного відділу КЕО IV Харківського військового округу (до 1946 р.). Протягом 1946 – 1947 р.р. Т. І. Лущик працювала лаборантом на заводі хімічних реактивів. Наступні 5 років Т. І. Лущик була вимушена припинити трудову діяльність у зв'язку з поганим здоров'ям дитини.

У 1952 р. Тетяна Іванівна приступає до роботи в Харківському інституті інженерів комунального будівництва, спочатку на посаді диспетчера (1952 – 1955 р.р.), а потім лаборанта (1960 -? р.р.).

З характеристики Т. І. Лущик: «За роки роботи в інституті проявила себе дисциплінованим і хорошим працівником. Декілька разів обиралася членом дільничної виборчої комісії. Є членом місцевого комітету інституту».

СТЕЦЕНКО Валентина Павлівна

Стеценко Валентина Павлівна народилася 8 березня 1939 р. у м. Гребінка Полтавської області. Після закінчення середньої школи в 1957 р. вступила до Черкаського державного педагогічного університету, в якому в 1962 р. отримала диплом за спеціальністю «Вчитель фізики та основ виробництва».

Ще будучи студенткою, в 1961 р., Валентина Павлівна розпочала викладацьку діяльність учителем фізики та основ виробництва в Білоусівській середній школі. По закінченню педінституту працювала на аналогічній посаді в Драбинівській середній школі. В період 1963 – 1968 р.р. В. П. Стеценко викладала фізику та математику у Казачелопанській середній школі робітничої молоді, 1968 – 1970 р.р. – у СШРМ № 29 м. Харків, а у 1970 – 1971 р.р. в СШ № 68 м. Харків.

У лютому 1971 р. Валентина Павлівна Стеценко приступає до роботи в Харківському інституті інженерів комунального будівництва спочатку на посаді бухгалтера профспілкового комітету, а з вересня 1971 р. по серпень 1972 р. – старшим лаборантом кафедри вищої математики.

РОМЕНСЬКА Людмила Сергіївна

Роменська Людмила Сергіївна народилася 19 січня 1935 р. у м. Харків. З 1943 по 1953 р.р. навчалася в Харківській 1-й середній школі.

По закінченню школи в 1953 р. Роменська Л. С. вийшла заміж за військового, і подальша її біографія пов'язана із місцями служби чоловіка. Місце працевлаштування, як і всім дружинам офіцерів, обирати не доводилося: в період 1964 – 1966 р.р. Людмила Сергіївна працювала касиром магазину в м. Ліда Гродненської області, потім – старшим техніком по тренажерам у військовій частині.

З серпня 1970 р. по жовтень 1976 р. Роменська Л. С. знаходилася разом із чоловіком у Монгольській Народній Республіці.

Після звільнення чоловіка у запас, родина Людмили Сергіївни повернулася до Харкова. Починаючи з січня 1977 р. до виходу на пенсію в серпні 2000 р. Роменська Л. С. працювала лаборанткою, а потім старшим лаборантом кафедри вищої математики.

Цікавим є той факт, що Кадець Михайло Йосипович, завідувач кафедри вищої математики тих часів, особисто клопотав перед керівництвом інституту про призначення Людмили Сергіївни на посаду старшого лаборанта, не зважаючи на відсутність вищої освіти: «Лаборант Роменська Людмила Сергіївна працює на кафедрі вищої математики, виконуючи фактично обов'язки секретаря кафедри. Одночасно вона виконувала службові та громадські доручення за межами кафедри. Зі своїми обов'язками справляється добре».

Двадцять три роки Людмила Сергіївна була справжньою хазяйкою-розпорядницею на кафедрі. Всім працювалося спокійно, тому що були впевненні, що за змінами розкладів, новинами та оголошеннями пильно слідкує Людмила Сергіївна, а на кафедрі завжди затишно та комфортно.

*Щирі привітання жінкам кафедри від
Бізюка В. В. приймають
Роменська Л. С., Бистрова Л. О.*

МАТВЄЄВА Ольга Вікторівна

Матвєєва Ольга Вікторівна народилася 21 серпня 1966 року в місті Харків. Її мати, Пайкіна Ніна Яківна, працювала старшим викладачем на кафедрі вищої математики Харківського національного університету міського господарства ім. О. М. Бекетова.

Матвєєва О. В. у 1983 році закінчила середню школу № 10 та вступила до Харківського інституту інженерів комунального будівництва (зараз – ХНУМГ ім. О. М. Бекетова) на спеціальність «Електропостачання промислових підприємств, міст та сільського господарства (факультет електропостачання та освітлення міст).

У 1988 році закінчила навчання в інституті, отримала кваліфікацію «інженер-електрик» і була направлена на роботу в проектний інститут «Гіпросталь», де працювала інженером з проектування електричної частини промислових підприємств в електротехнічному відділі до травня 1999 р.

З травня по грудень 1999 р. працювала в електромеханічному технікумі.

З 1 грудня 1999 р. по 18 травня 2016 р. працювала старшим лаборантом кафедри вищої математики ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, була звільнена за власним бажанням.

*Матвєєва О. В., Якунін А. В.,
Печеніжський Ю. Є.*

ГРАБОВСЬКА Марина Миколаївна

Грабовська Марина Миколаївна народилася 15 липня 1985 р. у м. Горлівка Донецької області. Після закінчення загальноосвітньої школи в 2002 р. вступила до професійно-технічного училища, де навчалася до 2004 р. та здобула професію кравця. В 2005 р. Марина Миколаївна була зарахована на перший курс ДВНЗ «Донецький національний технічний університет», який закінчила у 2011 р. і здобула кваліфікацію інженера з транспорту (організація перевезень і управління на транспорті).

З 2006 по 2010 р.р. Грабовська М. М. працювала у Горлівському професійному технічному ліцеї оператором комп'ютерного набору.

У січні 2011 р. вийшла заміж та разом з чоловіком переїхала до Харківської області. З лютого 2011 р. по травень 2016 р. Марина Миколаївна працювала інженером кафедри політичної економії Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця.

У 2016 р. Грабовська Марина Миколаївна приступила до роботи старшим лаборантом кафедри вищої математики Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова.

За привітність, організованість, високий рівень виконавчої дисципліни Марина Миколаївна заслужила довіру та повагу викладачів кафедри та співробітників Університету.

Завжди на посту

СЬОГОДЕННЯ КАФЕДРИ ВИЩОЇ МАТЕМАТИКИ

Думати - ось найважча
робота і тому мало хто за неї
береться.

Генрі Форд

Робота - це головне в житті .
Від усіх неприємностей, від
усіх бід можна знайти
тільки одне позбавлення - в
роботі.

Ернест Міллер Хемінгвей

Кафедра вищої математики - як маленька модель суспільства. Всі проблеми країни знаходять відображення в роботі нашого колективу. Занепад фундаментальних наук, падіння якості підготовки абітурієнтів, зневага до змістової наповненості курсів, що читаються студентам, а, як наслідок, - зменшення навчального навантаження та чисельного складу кафедри. Немаловажним фактором є і матеріальний еквівалент оцінки нашої роботи. Молоді фахівці з прекрасною математичною підготовкою скоріш за все оберуть роботу в ІТ-сфері, де заробітна плата в десятки разів перевищує оплату праці професора. А щоб пройти важкий шлях від асистента до професора, необхідно повністю віддати себе справі, повага до якої в суспільстві останнім часом не така вже висока, на десятки років. Тому з впевненістю можемо сказати, що колектив кафедри вищої математики сьогодні – це група однодумців, яка дійсно любить свою справу, і працює, не зважаючи на всі перепони, для студентів, які за нашими сподіваннями, відновлять економіку країни. І з розквітанням країни відновиться зацікавленість та запит на висококваліфікованих спеціалістів, яких неможливо підготувати, не надавши сучасного математичного апарату для розв'язання складних технічних, інженерних, економічних задач.

Підставою для такої впевненості є перші передумови освітньої реформи в Україні. Падіння якості підготовки фахівців вимагає передивитися ставлення до фундаментальних наук. Так, найближчим часом в Україні планується введення обов'язкового зовнішнього незалежного оцінювання знань з математики як випускників середньої, неповної середньої школи, так і бажаючих отримати ступінь магістра. Менш переконливими виглядають обіцянки оцінювати роботу викладачів на загальноєвропейському рівні, але нам до цього не звикати. Тому будемо сподіватися, що найближчим часом кафедра вищої математики постане з попелу, до наших рядів примкнуть нові енергійні, сповнені творчих планів спеціалісти.

Для того, щоб сьогодні працювати в системі вищої освіти в Україні, іншої мотивації, крім любові до своєї справи, не існує. І, як не смішно це звучить, ми дійсно любимо свою роботу. Коли заходимо в аудиторію і бачимо, хоча б одну пару очей, що палають, забуваємо про втому, особисті проблеми. І намагаємося переконати, що вчитися цікаво, що вміння перебороти свої страхи та лінь будуть у нагоді при розв'язанні будь-яких життєвих задач. Радіємо перемогам студентів над собою, пишаємося успіхами своїх випускників. І найвищою своєю нагородою вважаємо просте слово «дякую!» з вуст тих, кому віддавали свої серце, знання, сили.

Спробую намалювати колективний портрет кафедри. Всі ми – різні за віком, темпераментом, колом інтересів, але єдині в поважному ставленні один до одного та відповідальності в роботі. Намагаємося бути щирими, тактовними, мовчки підставляти товариське плече при необхідності. Моральний дух колективу формувався десятиріччями, і ми, як хранителі вогнища, не маємо право не відповідати високій планці у відношеннях, що поставили наші попередники.

Валерій Васильович БІЗЮК. Перша ж фраза – «ветеран нашої кафедри» – застрягає в горлі. Якось не відповідає слово «ветеран» цьому імпозантному чоловіку. А прийшов він на кафедру більш ніж півстоліття тому, в 1968 році! Були невеликі періоди розлуки з кафедрою: один рік служби в армії, чотири – навчання в аспірантурі та наукова робота ІПБУДі, річне стажування у Празі.

Один той факт, що людина віддала викладацькій роботі майже 50 років життя вже заслуговує поваги. Але Валерій Васильович не відсидів свій вік «за конторкою». Завдяки його енергійності, наполегливості в 1985 році в ХІКБ був створений один з найпотужніших в Харкові Центр довузівської підготовки, який згодом, в 1992 році, перетворився в факультет, до складу якого входив і Харківський ліцей комунального будівництва. За час існування центру, факультету там працювали провідні викладачі кафедри вищої математики. В кращі роки там одночасно навчалось по 1500 – 2000 слухачів! І про все це піклувався Валерій Васильович особисто. Факультет довузівської підготовки – його найулюбленіше дітище. Саме там повною мірою розкрилися його організаційні здібності.

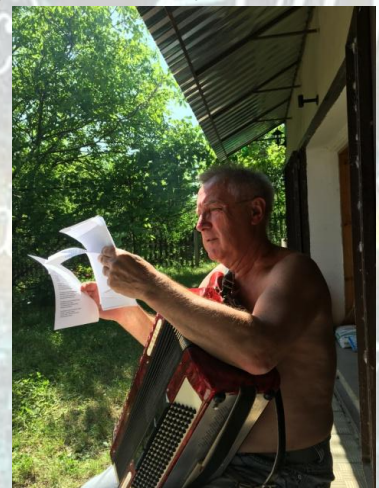

Але організаційні здібності – не єдиний талант Валерія Васильовича Бізюка. Він – заядлий спортсмен. Із задоволенням займається баскетболом. Їх «команда ветеранів» ніколи не попросить фори у студентів. А більярд? Чи не найкращий це привід зустрітися з старими товаришами, поспілкуватися під мірне катання куль?

Валерій Васильович завжди користувався успіхом у жінок. І не лише завдяки привабливій зовнішності (дякувати батькам!) та гарним манерам. Коли Валерій Васильович достає охайно складений папірець та починає читати нову гумористичну мініатюру, жіноче серце тане (особливо, якщо вона написана саме для неї!).

Досвідчений чоловік все життя присвячує самореалізації. Будь-то майстер-класи з малювання, гра на баяні або поглиблене вивчення іноземних мов. Крім української та російської, Валерій Васильович досить вільно володіє чеською та французькою мовами, та з задоволенням практикується під час подорожей.

Найулюбленіше місто для відпочинку – дача, яка була побудована не за проектом, а за позивом серця. Багато чого там зроблено власними руками, з любов'ю. І саме там Валерій Васильович повністю розкривається як гостинний господар. Родина, друзі, колеги із задоволенням збираються там відпочити, поспілкуватися.

Лариса Петрівна ВОРОНОВСЬКА. Ми з нею більше ніж колеги, майже родичі. Знайомі зі студентської лави. Обидві приїхали навчатися до Харківського державного університету з маленьких містечок, разом «гризли граніт науки», дорослішали та привчалися до самостійності в одній кімнаті студентського гуртожитку. З'їли не один пуд солі, були друзками одна в одній на весіллі, Лариса Петрівна – хрещена мати моєї доньки.

Після народження сина Івана Лариса Петрівна повністю присвятила себе вихованню дитини. Її чоловік, Владислав, радів, що

дружина займається родиною, в оселі затишно. Але Іван дорослішав, а енергійній Ларисі Петрівні було тісно чотирьох стінах, і тому на мою пропозицію повернутися до роботи не відразу, але погодилася.

Викладацька робота схожа на акторську. Треба завжди бути на висоті. Доценту Вороновській це вдається. В Лариси Петрівни є необхідна міра стервозності, щоб бути привабливою жінкою та улюбленим викладачем. Вона вміє так побудувати відношення з колегами, студентами, щоб і шанували, і побоювалися її гніву. З деякими колишніми випускниками підтримує дружні стосунки протягом багатьох років. Її поважають за чесність, принциповість, почуття гумору.

Невгамовна оптимістка, незважаючи на особисті проблеми, вміє мобілізуватися. Взяла й захистила кандидатську дисертацію, розпочавши наукову роботу після великої перерви.

Великого навантаження на роботі Ларисі Петрівні, здається, недостатньо. Щоб не сталося, вона вирушає на тренування. Завжди усміхнена, в гарній фізичній формі, Лариса Петрівна не дозволить нікому «киснути». Підбадьорить, втішить або посварить, і примусить рухатися далі. Адже вміє цінувати життя в любих його проявах, і вчить цьому і колег, і студентів.

Ольга Павлівна ДОВГАЛЬ – наймолодша наша колега. До народження дитини встигла попрацювати разом з нами лише півроку, але за цей час стало зрозуміло, що педагогічна робота їй по душі. Доброзичлива, скромна дівчина, вважаю, прийшла на кафедру надовго. Вже зараз вона активно працює над своєю дисертацією, і, сподіваюсь, незабаром колектив кафедри вищої математики поповниться новим кандидатом наук.

Анна Олександрівна КОБЕЦЬ прийшла на кафедру вищої математики більше п'ятнадцяти років тому. Виконувала асистентські обов'язки та наполегливо працювала над кандидатською дисертацією. За результатами наукових досліджень видала монографію. Робота була майже завершена, але захист був відкладений у зв'язку із смертю наукового керівника. Анна Олександрівна – дуже відповідальний та акуратний працівник, але в силу природної скромності розгубилася. Пошук нового наукового керівника, зміна напрямку досліджень виявилися великою проблемою.

І Анна Олександрівна взяла тайм-аут. Народила одну за одною двох прекрасних доньок та займається їх вихованням. Впевнена, щасливе материнство надасть Анні Олександрівні нових сил та впевненості в собі, і незабаром вона повернеться до викладацької роботи, а результати її наукових пошуків увінчаються успішним захистом дисертації.

Ганна Анатоліївна КУЗНЕЦОВА. Це наше кафедральне сонечко. Доброзичлива, незмінно в гарному настрої, вона вміє побудувати і з колегами, і з студентами рівні, спокійні стосунки. Завжди має власну думку, але не буде голосно сперечатися з будь-якого приводу. Вона з тих працьовитих бджілок, які віддають себе повністю справі, не вимагаючи за це нагород та визнання. Такі як Ганна Анатоліївна – фундамент здорового суспільства, надзвичайно вимогливі до себе та толерантні до оточуючих.

Височайший професіонал, вона, в силу безпретензійного характеру, найчастіше залишається в тіні своїх колег. Але вона перебуває в гармонії із собою, тому від неї йде позитивна енергія, яка так необхідна справжньому педагогу. Саме тому до неї з великою повагою ставляться і студенти, і колеги.

В наші часи якось позабули про таке, на мій погляд прекрасне явище, як професійна династія. В родині, де з дитинства виховується поважне ставлення до улюбленої роботи, виростають справжні професіонали. Ганна Анатоліївна пішла по стопах своєї матері, трудова біографія якої нерозривно пов'язана з роботою в школі. Тому не дивно, чому Ганна Анатоліївна, розпочала викладацьку діяльність ще будучи студенткою ХДУ.

Ганна Анатоліївна – мати двох вже дорослих синів, чудова господиня. І це не завадило їй стати здобувачем при аспірантурі ХНПЦ ім. Г. С. Сковороди. Сподіваюсь, що незабаром її професійні досягнення отримають офіційне визнання.

Світлана Миколаївна ЛАМТЮГОВА. Мініатюрна приваблива жінка із залізним характером. З перших днів роботи в Університеті стало зрозуміло, що вона – не випадкова людина в нашому колективі. Свій високий авторитет у колег та студентів заробила завдяки високому професіоналізму. Дуже вимоглива до себе та оточуючих, на все має особисту думку і не боїться її висловлювати.

Її працездатності всі дивуються. Якщо Світлана Миколаївна поставила собі щось за мету, можете не сумніватися, вона неодмінно її досягне. Сама знаю, як важко працювати над дисертацією при колосальному асистентському навантаженні. І Світлана Миколаївна впоралася. Блискуче захистила роботу, отримала ступінь кандидата фізико-математичних наук, і незабаром народила доньку. Справжній математик – все вміє планувати!

Після народження дитини вона розквітла як жінка, погляд пом'якшав, але вимогливості в роботі не поменшало. Сидіти вдома такій невгамовній натурі як Світлана Миколаївна не можливо, тому невдовзі вона повернулася до Універ-

ситету. І почивати на лаврах не стала. Знов приступила до наукової роботи, співпрацює із своїм науковим керівником, Сидоровим Максимом Вікторовичем. З маленькою донькою на руках майже самостійно підготувалась та успішно склала іспити з англійської мови, отримавши сертифікат про володіння іноземною мовою на рівні B2. Хто каже що це неможливо – повчіться у Світлани Миколаївни. Кожна людина здатна, адже «дорогу здолає той, хто йде».

Принципова, дисциплінована, до будь якого доручення ставиться дуже відповідально. Впевнена, їй по силах стати доктором фізико-математичних наук, якщо не завадять зовнішні обставини. Адже молоді фахівці з блискучою математичною освітою зараз дуже затребувані в суспільстві, робота навіть стажера в ІТ-сфері цінується набагато вище, ніж робота професора.

Суворя в роботі, Світлана Миколаївна дуже доброзичлива в особистих стосунках, турботлива дружина й мати, хранителька домашнього вогнища для своєї родини: чоловіка, доньки та двох котів.

Сергій Михайлович МОРДОВЦЕВ прийшов на кафедру вищої математики вже досвідченим викладачем нашого Університету. Дружні стосунки з деякими викладачами нашої кафедри та прекрасна атмосфера всього колективу переконали його в правильності вибору.

Завзятий футбольний уболівальник та політичний оглядач, він дуже емоційно доносить свій погляд на події. Відвертий, чесний чоловік болісно переживає будь-яку несправедливість, чужий непрофесіоналізм, брехню.

Досвідчений фахівець, він відчуває, що його інтелектуальний потенціал не був розкритий повною мірою. Захоплення написанням програмного забезпечення на початку 90-х могло стати новим кроком в трудовій біографії, і, можливо, ми би пишалися сьогодні тим, що були знайомі із засновником корпорації по створенню високоякісного софту. Але життя склалося так, що між мрією та реальністю Сергій Михайлович вибрав викладацьку роботу.

Гострий в судженнях, Сергій Михайлович стає м'яким і ніжним, коли мова йде про його улюблену онучку. Впевнена, що він зможе створити всі умови для її самореалізації.

Юлія Валеріївна СИТНИКОВА дуже послідовна в будь-яких справах, в виборі шляху професійного зростання в тому числі. Добившись визнання як висококваліфікований викладач житлово-комунального коледжу, вона вирішила не зупинятися, й одночасно поступила до аспірантури Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди та перейшла працювати асистентом кафедри вищої математики до Харківської державної академії міського господарства. Наполеглива, принципова, вона досягла своєї мрії: успішно захистила кандидатську дисертацію, отримала вчене звання доцента.

При цьому Юлія Валеріївна вміє дивувати своєю захопленістю до обраної справи. Сучасні вимоги до здобуття вченого звання доцента – отримання сертифікату на володіння іноземною мовою на рівні B2 – вона виконала блискуче. Але здобувши сертифікат, не зупинилася, продовжила удосконалюватися у спілкуванні англійською мовою. Юлія Валеріївна – прекрасний приклад для студентів, адже демонструє, що головною метою навчання є не документальне підтвердження наявності освіти, а отриманні знання. Навіть цього доценту Ситниковій виявилось замало. Продовжуючи заняття англійською мовою, вона приступила до вивчення чеської мови, і, думаю, це не останній філологічний подвиг Юлії Валеріївни.

Маючи особистий погляд на трудові відносини нашого колективу, вона взяла на себе обов'язки профорга кафедри.

Найбільшим своїм педагогічним успіхом Юлія Валеріївна вважає свою доньку, випускницю нашого Університету. Їх прекрасні щирі стосунки демонструють, що мати з донькою можуть бути справжніми подружками.

Анатолій Вікторович ЯКУНІН – один з найдосвідченіших викладачів нашої кафедри. Прискіпливий в роботі, перш за все, до себе, того ж вимагає й від студентів. До будь-якої справи відноситься надзвичайно відповідально, і якщо візьметься за виконання, можна не сумніватися, що не зупиниться, поки не доведе її до логічного завершення.

Анатолій Вікторович багато років із захопленням займається методичним забезпеченням дисциплін, його навчальні посібники професійно витримані, написані зрозумілою студентам мовою. Цікаво, що до роботи над ними він з радістю залучає молодших колег, ділиться секретами майстерності, терпляче редагує, тактовно наставляє.

З моменту створення Центру дистанційного навчання Анатолій Вікторович став відповідальним на кафедрі за цей складний фронт робіт, одним з перших пройшов навчання та тепер допомагає колегам у створенні нових курсів.

Не зважаючи на зовнішню м'якість, Анатолій Вікторович має досить твердий характер. З будь-якого питання має власне судження, змінити яке може лише під впливом незаперечних аргументів. Мудрістю, накопленою завдяки життєвому досвіду, ділиться з радістю, але ніколи не нав'язує оточуючим.

При підготовці цього альманаху мені відкрилися нові таланти Анатолія Вікторовича. Виявилося, що він прекрасно «володіє пером» не лише при написанні навчальної літератури. Його роздуми про колег написані дуже яскраво, влучно. Навіть парою рядків він зміг створити образ та розкрити його.

Анатолій Вікторович – багатодітний батько вже дорослих двох синів та доньки, господар на землі.

Що сказати про себе? Я просто люблю свою роботу, свій колектив... Ще у дитинстві, коли мова йшла про вибір професії, батьки зі сміхом казали: «Обирай будь-яку, лише не викладацьку!» І це при тому, що в матусі взагалі єдиний запис в трудовій книжці – все життя працювала викладачем в одному інституті, а батько майже три десятиріччя присвятив викладацькій та організаційній роботі – опікувався набором студентів, відкриттям та акредитацією нових спеціальностей, практично відновив два технікуми, які були на межі закриття. Але проти природи не підеш. Ще в роки навчання в школі мені доручали проводити заняття, готувати лекції на цікаві теми, долучали до перевірки контрольних робіт.

В студентські роки я розпочала наукові дослідження в Інституті радіофізики та електроніки, але уявити себе наодинці поруч з комп'ютером протягом десятиріч не могла. Мені потрібно живе спілкування, яке можна отримати лише в студентській аудиторії. Згодна, що з кожним роком мотивувати студентів на навчання все важче, зацікавлених в отриманні знань все менше, але якщо вдається їх переконати, зацікавити, відчуваєш радість від перемоги. І прив'язуєшся до них, відчуваєш «своїми», переймаєшся їх проблемами.

Можна сказати, мені пощастило займатися улюбленим ділом серед людей, якими пишаюсь. Багато проблем виникає в роботі, але відчуття, що ти працюєш пліч-о-пліч із інтелегентними, чуйними, досвідченими колегами, на товариську підтримку яких завжди можеш розраховувати, надає натхнення.

За плечима більше чверті сторіччя в стінах нашого Університету. Я встигла попрацювати поруч та повчитися у корифеїв нашої кафедри, активність яких прийшла на період розквіту системи вищої освіти; за роки моєї роботи кафедра поповнилася новими членами. У великий колектив Університету вливаються мої колишні студенти, і я із задоволенням спостерігаю за їх професійним зростанням.

Напередодні нашого славетного Ювілею я бажаю всім мужності та натхнення, творчих успіхів та наукових відкриттів, талановитих студентів та родинного добробуту!

Завідувач кафедри вищої математики

Л. Б. Коваленко

СПОГАДИ

«Розумна людина завжди повинна пам'ятати про те, що, будучи нащадком минулого, вона, одночасно, є батьком майбутнього» – Герберт Спенсер

«Ті, хто не пам'ятають минуле, приречені проживати його заново» – Джордж Сантаяна

«У майбутнє ми входимо, озираючись на минуле» - Поль Валері

* * *

Первые впечатления о преподавателях кафедры высшей математики ХНУМГ имени А. Н. Бекетова я получил, когда сдавал вступительные экзамены тогда еще в ХИИКС, в 1966 году, тогда сдавали два экзамена по математике: письменный и устный. Преподаватель **ЛИЗУНОВА Мария Адольфовна** очень доброжелательно поинтересовалась как я учился в школе и объективно поставила оценку.

На первом курсе лекции читал **БЕРЛЯНД Григорий Моисеевич**, лекции были интересные, не смотря на трудную дисциплину, я до сих пор помню его звонкий голос. Практические занятия проводил **ПЕЧЕНЕЖСКИЙ Юрий Евгеньевич**, это был молодой преподаватель, почти наш ровесник, но дистанция соблюдалась. Он пришел из Университета, с ним было очень интересно. Если кто отвечал не правильно на заданный им вопрос, **ПЕЧЕНЕЖСКИЙ** говорил: «Здравствуйте Вам через форточку». Выполняя задание по высшей математике, на обложке пояснительной записки я приклеил вырезку из журнала – черного кота, который здоровался через форточку. **ПЕЧЕНЕЖСКИЙ** был весьма оригинален, и мы его любили.

В дальнейшем лекции нам читали **РОГОВОЙ Марк Рафаилович**, **КАДЕЦ Михаил Иосифович**, **КОЛОСОВ Анатолий Иванович**, и обо всех преподавателях остались очень хорошие воспоминания. Каждый преподаватель, который проводил занятия был весьма доброжелательным, и главной своей целью он видел получение знаний студентами. Мы отвечали взаимностью.

ТКАЧОВ Вячеслав Александрович,
к. т. н., декан факультета инженерных сетей
и экологии городов

* * *

Воспоминание студента шестидесятых о преподавателях кафедры высшей математики

Годы учебы в институте – это один из периодов жизни, который никогда не забывается. Воспоминания о студенческой жизни, о тех преподавателях, у которых пришлось учиться продолжительное время, являются приятными, трогательными и всегда вызывают положительные эмоции. Не случайно в народе говорят: «Чем дольше жизнь, тем дороже прошлое».

Мне посчастливилось учиться в Харьковском институте инженеров коммунального строительства (ХИИКС) на инженерно-экономическом факультете с 1964 по 1969 г.г. Позади уже 50 лет, а кажется, что это было не так давно.

За годы учебы в институте студентам инженерно-экономического факультета, в частности специальности «Экономика городского хозяйства», того времени предстояло изучать очень много достаточно сложных теоретических и технических дисциплин (теоретическую механику, сопромат, электротехнику с основами электроники, строительные материалы и изделия, жилые и

общественные здания, технологию строительного производства, городские сооружения и конструкции, электроснабжение городов, санитарную технику городов, городской транспорт и дороги, планировку городов, геодезию и др.). Для освоения этих дисциплин требовались прочные знания по математике, физике и химии.

Дело в том, что на инженерно-экономическом факультете того времени готовили не просто «чистых» экономистов (как это имеет место в настоящее время), а выпускали инженеров-экономистов с приставкой «инженер». Это была существенная приставка, так как она позволяла выпускникам факультета работать не только по экономическому профилю (занимать должности – инженеров-экономистов, плановиков, финансистов, сметчиков, нормировщиков, начальников экономических служб и отделов), но и выполнять инженерно-технические, а также управленческие функции мастера, прораба, руководителя соответствующего технического отдела, в целом предприятия, и успешно с этим справляться.

В связи с этим студенты инженерно-экономического факультета получали очень основательную фундаментальную подготовку по общенаучным, техническим и экономическим дисциплинам. По сравнению с нынешним временем, тогда учебных дисциплин было меньше, а аудиторных часов на их изучение выделялось гораздо больше.

Большое внимание в те незабываемые шестидесятые годы уделялось соответствующей математической подготовке студентов, с которой успешно справлялись преподаватели кафедры высшей математики. Этому способствовала сложившаяся в то время советская система высшего образования, когда в высшие учебные заведения поступали в основном достаточно «зрелые» абитуриенты, у которых позади была армейская служба, учеба в техникумах, работа на различных должностях предприятий народного хозяйства и строительства. Это уже были квалифицированные техники, бригадиры, мастера, каменщики, плотники, электрики, штукатуры и т.д., которые совершенно осознанно и мотивировано поступали учиться на ту или иную специальность. Это были «дети народа», как любил их часто называть проректор по учебной работе ХИИКСа доцент **СЕМЕНЕНКО Яков Прокофьевич**.

Кафедра высшей математики находилась тогда в составе инженерно-экономического факультета, заведовал кафедрой до 1965 г. кандидат физико-математических наук, доцент **РОГОВОЙ Марк Рафаилович**, а затем – доктор физико-математических наук, профессор **КАДЕЦ Михаил Иосифович**.

На кафедре высшей математики нам преподавали четыре дисциплины, на которые в учебном плане было предусмотрено 610 академических аудиторных часов, в том числе: высшая математика – 320 часов, теория вероятностей и математическая статистика – 70 часов, математическое программирование – 90, а также вычислительные машины и программирование на ЭВМ – 130 часов. Это было чисто аудиторное время, в его состав не входило время, выделяемое сейчас на самостоятельную работу студентов.

По первым двум математическим дисциплинам лекции читала старший преподаватель кафедры высшей математики **ЛИЗУНОВА Мария Адольфовна** – прекрасный математик, очень требовательный преподаватель, строгая и справедливая. Она обладала удивительной памятью. Это выражалось в том, что, буквально, через несколько занятий она называла по фамилии почти каждого студента потока на 100 человек. Получить отличную оценку означало совершить «подвиг» - надо было безукоризненно ответить в устной форме на все вопросы экзаменационного билета и, кроме того, решить соответствующие не всегда легкие задачи, и, в заключение, таким же образом ответить на ряд дополнительных вопросов. Не очень-то легко было получить и удовлетворительную оценку. Для этого ответы должны были соответствовать определенным ею же критериям. И если такой момент наступал, она студентам говорила: «Если в следующий раз (имелось в виду, в следующем семестре) ты будешь отвечать так же, я тебе поставлю оценку «хорошо», а сейчас ты получаешь заслуженную «удовлетворительно». Важно подчеркнуть, что экзамен всегда проходил в непринужденной, спокойной и вежливой обстановке. За это студенты ее очень уважали и любили. Спустя много лет после окончания института многие из выпускников интересовались **ЛИЗУНОВОЙ М. А.**

Лекции и практические занятия по аналитической геометрии вела **КОЛОДЯЖНАЯ Эмма Борисовна**. Самые сложные математические задачи и вывод формул она могла в очень доходчивой и понятной форме донести до каждого студента без нервных напряжений и повышения голоса, и этим самым заслужила любовь и уважение студентов. У нее была красивая улыбка, к студентам была всегда доброжелательна. Как руководитель академгруппы (сейчас куратор), всегда интересовалась буднями каждого студента, переживала за их судьбы. Несколько лет назад **Эмма Борисовна** встретилась со своей кураторской группой, и в непринужденной обстановке вспомнили былые незабываемые студенческие годы. Как бывший студент **Эммы Борисовны**, я с большим удовольствием принял участие в этом незабываемом мероприятии. Было очень интересно и трогательно.

По дисциплине «Математическое программирование» лекции читал кандидат физико-математических наук, доцент **РОГОВОЙ Марк Рафаилович**. Занятия всегда проходили интересно и увлекательно. Во время лекций он периодически делал непродолжительные «лирические» отступления, рассказывая при этом смешные истории, уместные анекдоты, которые снимали возникшее у нас умственное напряжение из-за множества математических уравнений и формул. При этом Марк Рафаилович любил подчеркивать: «Вы не запоминайте формулы, а постарайтесь разобраться в том, как они получаются (выводятся)». Это был высококвалифицированный, эрудированный и авторитетный преподаватель.

По «Вычислительным машинам и программированию на ЭВМ» занятия проводил сам заведующий кафедрой высшей математики доктор физико-математических наук, профессор **КАДЕЦ Михаил Иосифович** очень серьезно и оригинально, он всегда был краток, лишних слов не говорил. Этим он

отличался от других преподавателей. На открытых партийных собраниях факультета или института он мог выйти на трибуну, и по обсуждаемому вопросу высказаться буквально одним предложением за считанные секунды, в отличие от некоторых других выступающих. Но высказанное им предложение оказывалось настолько емким и своевременным, что иногда организатору собраний приходилось вносить существенные коррективы в тематику обсуждаемых вопросов. Он был немногословным, но достаточно принципиальным и смелым. Я вспоминаю одно из собраний коллектива инженерно-экономического факультета, на котором было сделано замечание по работе упомянутой выше **ЛИЗУНОВОЙ Марии Адольфовны**, что она не в полной мере выполнила обязательства по публикации научных статей. Долго не думая, **М. И. КАДЕЦ**, как заведующий кафедрой высшей математики, очень быстро отреагировал на это замечание, заявив при этом, что **ЛИЗУНОВА М. А.** прекрасный педагог, талантливый преподаватель, знает свой предмет и этим может компенсировать невыполнение данного пункта.

Михаил Иосифович КАДЕЦ был ученым мирового уровня. Вспоминается один интересный случай, когда в мужском общежитии № 2 на Павловом Поле, где проживали студенты-юноши всех трех факультетов ХИИКСа (городского электрического транспорта, строительного и инженерно-экономического) появилось объявление о том, что в «красном уголке» (так называлась комната, в которой проводили официальные мероприятия) будет проводить встречу со студентами профессор математики **КАДЕЦ М. И.**

Мы, студенты первого курса, которые никогда не видели «живого» профессора, быстро собрались в этой комнате. Во время этой встречи **Михаил Иосифович** нам много рассказывал о своем жизненном пути, о роли математики в подготовке любого специалиста инженерно-технического и экономического профиля и заодно рассказал, что ему удалось решить математическую задачу в области функционального анализа, которую никто из математиков до него не мог решить. Интересно, что на Московском симпозиуме по математике американские ученые в знак уважения и благодарности преподнесли ему бутылку коньяка. О **Михаиле Иосифовиче КАДЕЦЕ** у нас остались самые приятные воспоминания как о человеке высокой эрудиции, культуры и ученого мирового масштаба.

Практические занятия по «Вычислительным машинам и программированию на ЭВМ» проводил **Юрий Евгеньевич ПЕЧЕНЕЖСКИЙ**. Он являлся руководителем (куратором) нашей группы ЭГХ (экономика городского хозяйства). Надо сказать, что он очень быстро нашел общий язык с группой. **Юрий Евгеньевич** был энергичным, вежливым и доброжелательным. К нему студенты группы относились с уважением и любовью, как к профессионалу и просто хорошему человеку. С группой ему повезло, так что он отвечал адекватно. Наша группа являлась одной из лучших в институте по всем направлениям.

В целом хочу заключить, и, думаю, ко мне присоединятся бывшие студенты шестидесятых годов прошлого столетия, что упомянутые выше препода-

даватели кафедры высшей математики являлись высококвалифицированными специалистами, прекрасными педагогами, честными и добросовестными людьми, требовательными и вместе с тем справедливыми, с большой ответственностью относящимися к выполнению своего гражданского и служебного долга.

В заключение хочу поздравить коллектив кафедры высшей математики со славным Юбилеем, пожелать всем счастья, здоровья, творческих успехов и быть достойными продолжателями добрых дел и традиций предшественников.

Заместитель декана факультета экономики и
предпринимательства по учебной работе, к. э. н.,
КОСТЮК Василий Остапович

* * *

Моя история будет брать свое начало из моего раннего детства, из тех событий, о которых я не помню, а знаю только по рассказам родителей. Когда я родилась, родители хотели назвать меня Стефанией, а дедушка, узнав об этом, очень сильно попросил родителей передумать, и меня назвали Оксаной, именем, которое устроило всех членов семьи. Правда с самого рождения и до последнего дня дедушка называл меня «солнышко» и никак иначе.

Сколько я себя помню, выходные я проводила у дедушки и бабушки, у нас было очень много традиций. Помню, как мы с дедушкой ходили через дорогу от дома покупать наклейки, я их очень любила, у меня был специальный альбом, куда я клеила все наклейки и собирала коллекцию. Мой дедуля придумал для меня серию сказок, с главной героиней - девочкой по имени Искорка, у Искорки был верный друг – собака по имени Дружок. Эти сказки были настолько правдоподобными, что я искренне верила в существование Искорки, писала ей письма и даже собиралась поехать к ней в гости. Сейчас я жалею о том, что мы с дедушкой не опубликовали эти сказки, потому что они были намного увлекательнее известных сказок, например как соломенный бычок, курочка Ряба и пр. Хотя бы потому, что они были многосерийными.

У меня, как и у каждого ребенка, были любимые мультфильмы. Когда они шли по телевизору в будние дни, я была дома с родителями, и у меня не было времени их смотреть. Дедушка записывал их на видеокассету и, когда я приезжала на выходных, ставил мне кассету, и я смотрела любимые мультфильмы подряд. У нас были любимые игры, например, я закрывалась на кухне, готовила какую-то ерунду из подручных продуктов и приглашала дедушку и бабушку к себе в гости, они же должны были прийти не с пустыми руками, а с гостинцем – это было главное правило игры, оно мне очень нравилось.

Любимый праздник, который я все детство проводила у бабушки с дедушкой, - это Новый Год. Дедушка покупал красивую пышную елку, устанавливал ее в большой комнате, а мы с бабушкой принимались ее наряжать. Потом пекли большой пирог из капусты и сверху на пироге выкладывали из теста цифру грядущего года. Поздно вечером садились за стол, предварительно хорошенько выпавшись, и начинали просмотр новогодних передач, после 12 я все время поглядывала на елку и ждала, когда же появятся подарки, а их все нет и нет... Мне так хотелось застать деда Мороза на горячем! Но подарки появлялись только под утро. Это было самое долгожданное и волнительное утро, в ночь с 31-го декабря на 1-е января. Открываешь глаза, не успев проснуться, летишь в большую комнату под елку, а там подарки. И ты радуешься и огорчаешься одновременно, потому что уснул и пропустил таинственный ритуал Деда Мороза.

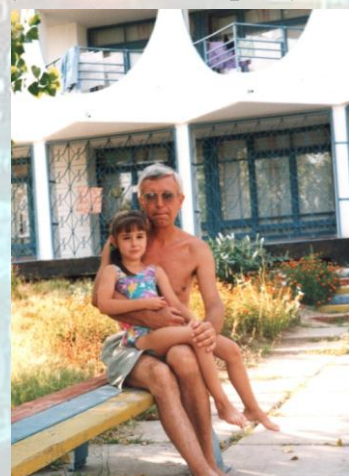
*Светлана Васильевна, Анатолий Иванович,
Наташа (жена племянника Виктора),
Оксана Колосовы. Херсон*

На следующий день к вечеру появлялись родители, и чуть ли не с порога дедуля предлагал всем выбрать по одной спичке из его руки. Он брал то количество спичек, которое соответствовало количеству человек за праздничным столом, надламывал одну, и прятал за пальцами спички так, чтобы видны были одни головки. Все они казались одинаковыми, но тому, кто вытаскивал надломленную спичку, отдавалось право резать праздничный пирог. Суть данного мероприятия заключалась в том, что в

пироге было спрятано «счастье» (монетка, завернутая в пергаментную бумагу), и по традиции нашей семьи считалось, что нашедшему в пироге «счастье» будет сопутствовать удача весь последующий год. Но так, как существовала вероятность найти счастье в момент разрезания пирога, дедушкой был придуман такой розыгрыш со спичками.

Летом мы с дедушкой и бабушкой ездили в Херсон, на родину дедули. Там жил его двоюродный брат и племянники. Останавливались мы всегда у Вити и Наташи (племянник дедушки и его жена). Гостили у них дома, потом отправлялись к ним на дачу на Днепр. После, или до этого ездили отдыхать на море, в курортный городок под Херсоном – Лазурное. В одну из таких поездок в Лазурное дедушка и бабушка попросили художника на набережной нарисовать мой портрет, этот портрет и по сей день висит на стене в комнате у моего дедушки.

Это воспоминания и традиции из моего

Дедушка с внучкой на море.

счастливого детства, это то, от чего трепет на душе и по телу приятная дрожь, это пазлы, которые человек собирает в воспоминания и проносит через всю жизнь, все эти воспоминания связаны с моим дедушкой.

Первый класс я училась в частной школе, со второго по восьмой включительно - в общеобразовательной школе по месту жительства, а после восьмого класса дедушка предложил родителям отдать меня в лицей при Харьковской национальной академии городского хозяйства. Преимуществ было много: во-первых, возможность поступления в академию без вступительных экзаменов, во-вторых, высокий уровень знаний, в-третьих, плавный переход из школы в высшее учебное заведение, т.к. многие занятия проводились в стенах аудиторий, принадлежащих Академии. Начиная с 9 класса и заканчивая выпускным в Академии не было ни дня, чтобы я пожалела о сделанном выборе. У нас был самый потрясающий, самый дружный класс, параллельные, старшие и младшие классы всегда общались между собой, устраивали совместные мероприятия и поездки. Практически со всеми я поддерживаю связь до сих пор. На моих выпускных дедушка очень мной гордился, лицей я закончила хорошисткой, а академию отличницей с красным дипломом. Когда я училась в академии, у меня была большая перемена – 45 минут. Когда дедушка был на работе, я всегда проводила большую перемену у него в кабинете. В холодное время года, он предварительно отапливал обогревателем помещение, делал мне горячий шоколад, приносил из дому бутерброды, которые делала бабушка и яблоко, или печенье «Суперконтик», который он специально для меня покупал в киоске академии на третьем этаже. Я с удовольствием коротала с дедушкой время своего перерыва, однокурсники знали, что когда дедушка на работе, то большую перемену я провожу с ним. Он кормил меня, отогревал, спрашивал какие новости и какие планы на выходные, а я кушала, пила горячий шоколад и рассказывала ему свои последние события.

Дача. Дача – это то место, куда дедушка и бабушка вложили много сил, ресурсов, много времени и много души. Это то, место, где они проводили все свое свободное от работы время (бабушка ездила только в теплый период года). Это любимое место всей нашей семьи и именно дедушка собирал нас всегда вместе за большим столом. Обычно мы проводили и проводим на даче все выходные. Собирается наша семья и близкие, накрывается стол и дедушка всегда сервирует его, называя себя «старшим официантом». После ужина мы выходим во двор, распаливаем костер, садимся вокруг него с чашками чая, или кофе и дедушка говорит всегда одну и ту же фразу: «на огонь можно смотреть вечно».

Когда я выходила замуж, дедушка не мог сдержать слез. Есть фото из ЗАГСа, где дедушка после фразы «а теперь можете поздравить молодоже-

нов» жмет руку моему мужу и смотрит на него так, что во взгляде можно прочесть: «Мы передаем тебе самое дорогое, что у нас есть, береги ее!»

Мой муж и дедушка с первого дня нашли общий язык, т.к. Саше очень понравилось проводить время на даче. Мы приезжали к дедушке даже в холодный период года, готовили на мангале вкусный ужин, делились новостями и событиями.

Когда я куда-либо уезжала, дедушка всегда звонил накануне, желал хорошей дороги, просил звонить по возможности и как только я возвращалась домой, первым, кто больше всего ждал моего звонка и волновался за меня, был дедуля.

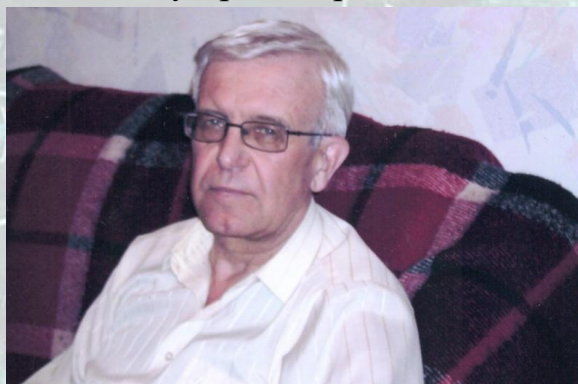
Когда родился дедушкин правнук (наш сын) Миша, мы тут же узнали, чью ямочку на подбородке он унаследовал. Надо же, через 2 поколения ему передалась именно дедушкина отличительная черта!

Дедушка всегда наблюдал за ним и говорил: «Нам достался самый лучший мальчик. Все детки хорошие, но наш мальчик – самый лучший»

Последний праздник, который мы провели всей большой семьей вместе, были крестины нашего сына, Мишке тогда было почти 3 месяца. После того, как дедушка заболел, мы приезжали к нему с Мишкой каждую неделю и созванивались каждый день.

Попытка скрыть диагноз от дедушки оказалась тщетной, в силу его ума и образованности. Поэтому мы с семьей попросили доктора озвучить дедушке диагноз, но не стадию. В тот день в больнице нам сказали, что ему осталось жить месяц. Я считаю, что только благодаря нашей и в первую очередь его вере мы протянули 1 год и 3 месяца с того самого дня. Это время было драгоценно, за это время дедушка смог наблюдать рост и развитие своего первого и единственного правнука, который генетически унаследовал его ямочку на подбородке и форму головы, и сказать главный тост на его первый день рождения в микрофон по телефону. За это время дедушка успел провести летом 1 месяц на любимой даче. За это время у нашей семьи разрешились бытовые вопросы, и я повторно поступила в аспирантуру на кафедру туризма. Дедушка ушел из жизни, с уверенностью, что у нас все хорошо, и что на этот раз я приложу максимум усилий, чтобы завершить аспирантскую подготовку защитой диссертации, ведь он так этого хотел.

Я хочу процитировать слова заслуженной артистки Украины Тины Кароль,

которая сказала: «Рак – это гуманная болезнь, она дает возможность попрощаться». С того самого дня, как я узнала о диагнозе дедушки, каждый наш разговор, каждую нашу встречу я наполняла максимальной лаской, любовью и заботой, потому, что знала, что в любой момент наша крепкая связь может оборваться.

Он ушел тихо, он ушел без боли. Он ушел не попрощавшись ...потому, что до последнего вдоха верил в свое скорейшее выздоровление. Я восхищаюсь мужеством, выдержкой и оптимизмом своего дедушки. В ситуации, когда настигла внезапная болезнь, когда отказали ноги, когда еще недавно ходил на любимую работу, ездил на любимую дачу и строил планы на будущее, вдруг оказался прикован к постели, только человек очень мудрый, очень мужественный и очень храбрый смог бы принять ситуацию, извлечь из нее положительные моменты, и ни смотря ни на что продолжать верить, а главное знать, что он обязательно выздоровеет, и все станет как прежде. Таким был мой дедушка.

Люблю, скучаю и никогда не забуду ни дня, проведенного с ним.

ХАРЧЕНКО (КОЛОСОВА) Оксана,
Внучка Колосова Анатолия Ивановича

* * *

Я, випускниця Харківського державного університету прийшла влаштуватися на роботу на кафедру вищої математики Харківського інституту інженерів комунального будівництва. І, звичайно, перша співбесіда – із завідувачем кафедри, професором **КОЛОСОВИМ**. Всіх деталей тієї розмови, я звичайно, не пам'ятаю, залишилися спогади про відчуття від зустрічі. **Анатолій Іванович** стримано, як мені здавалося, суворо, розпитував про освіту, перспективи наукового росту, ставлення до викладацької роботи... Мабуть, мої відповіді задовольнили вимогливого керівника, і з 1 вересня 1993 р. я почала працювати асистентом кафедри вищої математики.

Згодом я хвалилася, що стала першим «придбанням» **Анатолія Івановича** на посаді завідувача кафедри (він очолив кафедру вищої математики за рік до цього); і дуже пишалася тим, що як казав особисто **А. І. КОЛОСОВ**, ніколи про це не пожалкував.

Наші відношення будувалися не просто, мабуть причиною тому є різниця в характерах: я – емоційна, в юності була не завжди стримана, він – спокійний, як мені тоді здавалося, закритий. І я дуже рада, що наполегливою працею, чесністю у стосунках, щирістю мені вдалося заслужити його повагу, довіру.

В мене, «гарячій голові», завжди було багато ідей, я інколи марно «рвалася на амбразуру», **Анатолій Іванович** інколи охолоджував мій пил, інколи підтримував починання. Його розумні поради завжди були доречні.

Пригадую день захисту своєї кандидатської дисертації. Мені було приємно, що в Інститут радіофізики та

С. С. Шульгіна, А. І. Колосов, Л. Б. Коваленко

електроніки НАН України мене приїхали підтримати колеги: **СТАНІШЕВСЬКИЙ Степан Олександрович, ТИХОНОВИЧ Олександр Юльянович, ДАНИЛЕВСЬКИЙ Микола Прокопович** на чолі із завідувачем кафедри професором **КОЛОСОВИМ Анатолієм Івановичем**. Моя доповідь, відповіді на запитання, не зважаючи на хвилювання, за оцінкою присутніх були на висоті. Я чекала, про що зараз висловиться **Анатолій Іванович**, і не дочекалася. Тиша. Як потім зі сміхом неодноразово пригадував **Анатолій Іванович**, його єдиним правильним рішенням було промовчати, не перехвалити, а то уведуть. Хто знає професора **КОЛОСОВА**, стриманого на похвальбу, ці слова – найвища оцінка.

Анатолій Іванович КОЛОСОВ мав дійсно безумовний авторитет в нашому Університеті, запорукою цьому були чесність, принциповість. Його не можливо було не зламати, не зігнути, він не приймав полутонів. Завдяки своїй бездоганній біографії міг собі дозволити не прогинатися під обставини.

Але не слід вважати що він – Залізна людина. Він був і добрим, і чуйним, і з легким почуттям гумору, але дозволяв собі відкриватися лише близькому колу. Думаю, що не буде великим нахабством з мого боку вважати, що останні роки нашої співпраці в нас, незважаючи на велику різницю у віці, в нас були дружні стосунки.

Хочу розповісти одну дуже особисту історію, пов'язану з **Анатолієм Івановичем**, яка дуже перевернула моє життя.

Моя донька протягом шести – семи років благала нас купити собаку. На які хитрощі не йшла, які обіцянки нам не давала, все марно. Моя жорстка відповідь було завжди єдина: «Подорослішаєш, будеш жити окремо, заводи хоч крокодила; в моєї оселі собаки не буде ніколи!» Одного разу, десь за місяць до Дня народження доньки, я завітала до **Анатолія Івановича**. Розмова зайшла про домашніх тварин, а я знала, що довгі роки в родині **КОЛОСОВИХ** жила руда улюблениця Лорі. І тут він пригадав, як в дитинстві його син мріяв про собаку. І, навіть в одинадцятирічному віці виявив чудеса винахідливості для того, щоб отримати чотирилапого товариша. Завітав на чергову виставку собак, він з'ясував, що наприкінці дня серед всіх присутніх проводиться розіграш породистого цуценя по квитках, які були придбані за вхід. Для обрання переможця запрошують маленьку симпатичну дівчинку, яка витягне щасливий квиток. І щоб ви думали, наступного дня, заручившись підтримкою молодшої двоюрідної сестри, він відправився на виставку. Замість двох білетів купили три (корінець третього було наказано сестрі видати за виграшний!). Яке було велике бажання у хлопця!!! В них все вдалося, симпатичну дівчину запросили прийняти участь у розіграшу, і, здається, всі мрії здійснилися. Але, щоб отримати свій приз, треба було заручитися підтримкою батьків. Батьки цієї згоди не дали... Напружена наукова, викладацька робота, не до собаки.

І **Анатолій Іванович** мені сказав: «я був дуже НЕ ПРАВ!» Не можна було так поступити з дитячою мрією. Подорослішав, син собі завів собаку, й не одну; його любов виявилася міцною, і ділиться нею він не лише з породистими тваринами, а й із звичайними «двортер'єрами», добрими та відданими.

Після цієї розмови я не спала декілька ночей. Слова «я був дуже НЕ ПРАВ!» лунали в голові. Людина, завжди чесна перед собою та оточуючими визнала свої помилки. Чи не роблю я ту ж саму помилку? Наступний тиждень я присвятила тому, що переконувала чоловіка в необхідності придбати собаку для доньки. І коли, нарешті, ми домовилися, і розповіли про нашу згоду дитині, як вона ридала від радощі!..

Тепер, завдяки Анатолію Івановичу, в нашій оселі півтора роки тому оселилося біле пухнате ЩАСТЯ.

Так важливо інколи вміти визнавати свої помилки...

КОВАЛЕНКО Людмила Борисівна
к. ф.-м. н., завідувач кафедри вищої
математики ХНУМГ імені О. М. Бекетова

* * *

Моє перше знайомство з **Анатолієм Івановичем КОЛОСОВИМ** відбулося влітку 2000 р., коли я, студент-випускник спеціальності «Прикладна математика» тоді ще Харківського державного технічного університету радіоелектроніки, захищав диплом магістра. **А. І. КОЛОСОВ** був головою Державної екзаменаційної комісії, ми знали, що він завідувач кафедри іншого вузу та боялися перед захистами цієї «сторонньої» людини. Але з перших же хвилин засідання ДЕК ми побачили, що він – серйозна, витримана, освічена людина, яка одразу ж завойовувала прихильність аудиторії. Захисти у більшості проходили легко, ми бачили бажання розібратися у суті наших дипломів та задати цікаві питання, що б викликали дискусію за темою роботи.

А вже за півроку після вступу до аспірантури в ХДТУРЕ я прийшов у Харківську академію міського господарства працювати асистентом кафедри вищої математики, яку **Анатолій Іванович** очолював. І сталося знайомство з тодішнім колективом кафедри та з **Анатолієм Івановичем** вже як з керівником. На кафедрі **Анатолій Іванович** завжди користувався повагою, підтримував своїх співробітників як у роботі, так і у житті. В теплій і дружній атмосфері було легко працювати та вчитися роботі на технічних та економічних спеціальностях при підтримці завідувача та провідних лекторів.

У 2003 році я остаточно перейшов на роботу у Харківський національний університет радіоелектроніки, але спілкування та співпраця з **Анатолієм Івановичем** не переривалися. Він продовжував очолювати у ХНУРЕ Державну екзаменаційну комісію і кожного року ми вже обговорювали дипломи та захисти моїх студентів.

Надалі **Анатолій Іванович** завжди підтримував мене у роботі: і коли я захищав кандидатську дисертацію, і коли захищались мої аспіранти, **ЛАМТЮГОВА С. М.** та **АРТЮХ А. В.**, задав напрямок досліджень моєї докторської дисертації та протягом останніх років був по ній науковим консультантом.

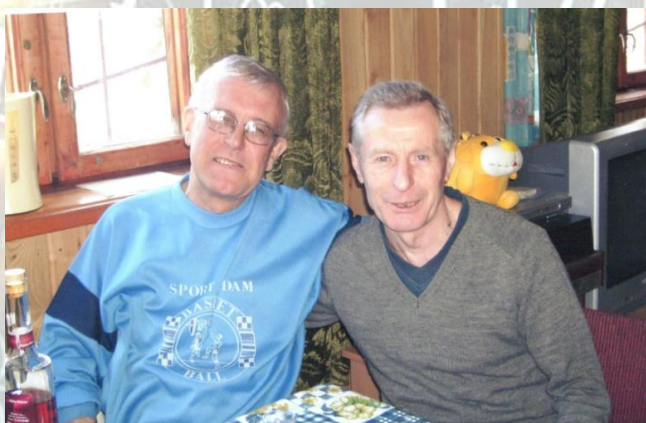
У моїй пам'яті **Анатолій Іванович** назавжди залишиться як інтелігентна, порядна, справедлива людина та керівник, який справив великий вплив на моє формування як особистості, науковця та викладача.

СИДОРОВ Максим Вікторович,
к. ф.-м. н., доцент
кафедри прикладної математики ХНУРЕ

* * *

Анатолій Іванович КОЛОСОВ, угадав ще в ранньому дитинстві своє високе призначення, зміг мобілізувати свої унікальні природні здібності для його реалізації: успішне закінчення школи – золота медаль, успішне закінчення аспірантури – кандидатська дисертація, успішне розв'язання результатів кандидатської дисертації – докторська дисертація.

Гармонічне поєднання наукової та викладацької роботи дозволило йому стати професором і при його організаційних здібностях бути обраним на багато років керівником кафедри вищої математики. Його оригінальне доказування теореми Ферма-Дірака назавжди увійшло в історію математики.

Колосов А. І. з другом Мальхановим В. П. на дачі

МАЛЬХАНОВ Віктор Палладьевич, друг

* * *

Анатолій Іванович КОЛОСОВ – викладач з великої букви. Назавжди залишиться в моєму пам'яті це відчуття максимальної захопленості і ентузіазму, інтересу, які охоплювали мене в той момент, коли улюблений викладач переступав поріг аудиторії і починав заняття.

Анатолій Іванович вмів зацікавити кожного студента, він завжди підтримував, допомагав і знаходив індивідуальний підхід, поощряв альтернативні методи розв'язання поставленої задачі. Кожне заняття було побудовано настільки цікаво, що не могло залишити байдужими навіть самих непослушних студентів. Улюблений викладач в процесі заняття знаходив час підійти до кожного студента і провести міні індивідуальний урок. **Анатолій Іванович** давав слово кожному, вислушував кожну точку зору, розбирав по пунктах кожне рівняння настільки детально, що воно просто не могло залишитися незрозумілим студентам.

Студентів завжди вражало почуття гумору і гостроти розуму видатного вченого. Мені ж, крім усього вищесказанного, назавжди залишиться блиск в очах і невимовна любов до своєї справи, яку він хотів поділитися з

каждым мой любимый преподаватель, а тех, кто разделял его любовь к своему делу и делал успехи, **Анатолий Иванович** всегда поощрял и вдохновлял на новые открытия.

С уважением,
любимая студентка Алина ГЛОБА

* * *

Воспоминания об **Анатолии Ивановиче КОЛОСОВЕ**

В жизни каждого есть человек, после встречи с которыми ты меняешься навсегда. **Анатолий Иванович** - тот человек, который повлиял на судьбы многих людей, в том числе и мою.

Ни чем не отличающийся внешне взрослый человек, который как и все преподаватели в институте, преподавал свой предмет. Но было в нем что-то невидимое на первый взгляд, что-то вдохновляющее и мотивирующее, его мудрость, его чувство юмора, его талант заинтересовать любого человека. Он умел разглядеть в простых студентах то, о чем они сами не подозревали. И рецепт того, как он это раскрывал потенциал, был предельно прост. Каждому студенту, на каждой паре, всегда он словно монах, читающий мантру, повторял «Не ошибается только тот, кто ничего не делает». Он верил в людей больше чем они сами, а говорил это, чтобы все переставали бояться и открывали себя для чего-то нового.

На первом курсе, это был предмет «Высшая математика». После института - предмет под названием жизнь. И как бы страшно или сложно не было, мудрость **Анатолия Ивановича** всегда поможет отбросить все сомнения, потому что «Не ошибается только тот, кто ничего не делает»...

С уважением, МКРТЧЯН Юрий,
студент группы ЭСП 2008-1

* * *

У меня есть одна маленькая история, которая сразу вспомнилась. **Анатолий Иванович КОЛОСОВ** вёл у нас в 11 классе высшую математику. Честно признаюсь, что я не особо любил алгебру, и она мне давалась всегда значительно хуже геометрии. Но **Анатолий Иванович** умел очень хорошо объяснить материал. И даже без особых усилий вышка воспринималась легко, и не оставалось никаких вопросов после пар. И вот финальная контрольная. И **Анатолий Иванович** раздаёт задания. Я смотрю на задание, которое мне досталось. И у меня возникает в голове вопрос: «Либо я вообще ничего не понимаю, либо задание мне кажется очень простым и понятным для решения». Боясь получить неуд, я подхожу к **Анатолию Ивановичу** и спрашиваю: «Анатолий Иванович, правильно ли я понял задание? Здесь нужно так, так и так???». **Анатолий Иванович**, глядя на меня и улыбаясь, ответил: «Все верно». Контрольную работу я написал за минут 15 и получил 5. Наверное, это была моя самая легкая пятёрка по вышке.

Анатолий Иванович вёл у нас один семестр. И я рад, что я был его студентом, хоть и так мало времени.

ПОЛЯКОВ Александр, ст. гр. ПГС-2016-1

* * *

Анатолий Иванович КОЛОСОВ - человек с большой буквы! Навсегда останется в памяти! Не знаю ни одного студента, который бы о нем не с уважением отзывался. Пример настоящего учителя, наставника, а самое главное, Человека!

КУРИЛКО Людмила, ст. гр. ЭСП-2006-1

* * *

За время обучения в Академии, мне пришлось получать знания от очень большого количества преподавателей. Но были те, которые останутся в памяти навсегда. Таким человеком, человеком с большой буквы, был **Анатолий Иванович КОЛОСОВ**.

Впервые наше знакомство состоялось в 10 классе Харьковского лицея городского хозяйства, когда он начал вести курс высшей математики. Сразу стало понятно, что этот человек с очень глубокими знаниями, высокой требовательностью и объективностью. Для меня он уже тогда был идеалом преподавателя.

А когда в 1 семестре 1 курса академии **Анатолий Иванович** поставил мне по зачёту 4 «В» (она единственная в моей зачётке среди всех 5 «А» за все 5 курсов обучения), то сказал, что делает это только потому, что знает, что я способна на большее, и верит, что на экзамене я должна получить 5 «А». И я поняла, что не могу его подвести, потому что относилась с огромным уважением к этому человеку. А на экзамене главной была не 5 «А», а слова **Анатолия Ивановича**: «Сусанна, ты молодец. Я тобой горжусь!».

Анатолий Иванович для меня относится к категории людей, о которых мне трудно говорить в прошедшем времени. Он навсегда останется в моей памяти эталоном сдержанности, интеллигентности, справедливости и порядочности. И для меня огромная честь, что я была студенткой великого для меня человека!

С глубоким уважением к памяти
Колосова Анатолия Ивановича,
студентка группы ЭСП-2006-1
СТЕПАНЯН (БИЛИБА) Сусанна

* * *

В моей памяти **Анатолий Иванович** навсегда останется олицетворением симбиоза большой доброты, светлого ума, порядочности и любви к делу своей жизни. Он был одним из тех, у кого всегда ХОЧЕТСЯ учиться, и не только предмету высшей математики, но и тем важным качествам и жизненным

принципам, по которым он жил и которые старался вложить в каждого студента, - сегодня быть лучше, чем вчера; поступать правильно; все взвесить, прежде чем принять решение, а приняв его, быть твёрдым в своей позиции; быть добрым; быть вежливым; уметь слушать; уважать людей и жить так, что бы людям было, за что уважать тебя. И с первых шагов, входя в аудиторию, с первого взгляда, с первых слов он вызывал уважение каждого присутствующего в аудитории, уважение и желание слушать, понимать, учиться... И пусть не всем легко давался предмет, искреннее стремление **Анатолия Ивановича** научить, донести суть, дать полное понимание, находили отклик в каждом. Потому что это от чистого сердца, с наилучшими побуждениями. И это ценно. И останется с нами навсегда. И я бы многое отдала за возможность ещё раз поприсутствовать на лекции по высшей математике, послушать про алгоритмы, функции и интегралы, попытаться понять, поучиться у светлого, умного и достойного человека, **Анатолия Ивановича КОЛОСОВА**... Спасибо Вам за наши знания. Светлая память.

ГОНЧАРЕНКО (КУРИПТА) А.В.,
студентка группы ЭПГХ-2007-1

* * *

Еще после первой пары поняла, что будет не просто с его предметом, испугалась, расстроилась... Но Он учил нас верить в себя, отлично доступно преподносил материал, умел заинтересовать. Преподаватель от Бога. Он был очень строг, но справедлив, уважал каждого из нас, верил в нас. За что мы Ему очень благодарны.

Также, **Анатолий Иванович** был очень заботлив. Относился ко мне не просто, как к студентке. Он беспокоился о моем здоровье, в прямом смысле, так как я постоянно сутулилась. Он подходил ко мне и поправлял меня. Это продолжалось некоторое время. Потом, когда Он только заходил в аудиторию, я выравнивалась, и это шло мне на пользу.

Также, он нас дисциплинировал: опоздаешь на Его пару - не пустит. Информацию нельзя было пропускать. Если что-то упустишь, сложно будет догнать. Поэтому, мы были очень пунктуальны, приходили на пары без опозданий и учили высшую математику с радостью. Однажды мы с девчонками за несколько минут до пары бежали от метро в Университет, потом увидели по коридору идущего в нашу аудиторию **Анатолия Ивановича**, и бегом стали Его опережать, чтоб войти в аудиторию раньше Него :) Все получилось. Была хорошая зарядка для тела, а на паре - для мозга :)

Еще я часто плакала на Его парах из-за того, что Он был очень строг, требователен. Но Он научил меня верить в себя, уважать себя. Я стала сильной личностью, успешной ученицей :). Помимо этого, иногда встречала Его в метро, мы шли вместе в Университет, общались о жизни. Он очень приятный собеседник, замечательный человек. Его уважал каждый студент нашего потока, а наша группа ОПР-2012-1 очень гордилась, что Анатолий Иванович преподавал

еще и практические занятия у нас. Вечная память этому светлому, сильному духом Человеку. Он навсегда остался в наших сердцах.

ВАНИНА Кристина, ст. гр. ОПР-2012-1

* * *

Перегортаючи рядки біографії **СТАНІШЕВСЬКОГО Степана Олександровича** дивуєшся, як багато йому вдалося створити за своє життя: і алгоритми, які були внесені до Державного реєстру; і рекомендації по розрахунку і аналізу водоохоронних систем, які були впроваджені в басейнових інспекціях Мінводгоспа СРСР; і посібники, за якими навчалися сотні, тисячі студентів нашого Університету. Але ці рядки не можуть відобразити масштаб особистості цієї людини.

А Степан Олександрович дійсно був видатною, унікальною особистістю. Всі, хто мав щастя працювати поруч з ним, вчитися в нього, просто спілкуватися, погодяться зі мною, що ці слова – не просто кліше.

Яким ми його пам'ятаємо? Чоловік невисокого зросту, з м'якою посмішкою, тихим голосом. В будь-яких, навіть критичних, ситуаціях вмів володіти собою. До його тихого голосу прислухалися і студенти, і колеги; його поради були завжди доречними, щирими і тактовними. Він дійсно був душею нашого колективу, вмів з нічого, як французьки капелюха, створити свято, непомітно врегулювати конфлікт.

Писати мені про **Степана Олександровича** виявилось дуже важко. Як передати словами мої відчуття, що він, мабуть, найкраща людина, з якою мені пощастило познайомитися в житті? Для мене він був і є ідеальним чоловіком: принциповим, професіональним, мудрим, чесним, щедрим, чудовим сім'янином, турботливим батьком...

До думки припадають різні спогади, цікаві історії. Я лише спробую поділитися з вами, висновки робіть самі. Мені дуже важливо, щоб його не забували, адже люди живуть, поки жива пам'ять про них.

Я прийшла працювати в ХПКБ після закінчення Харківського університету в 1993 році. Кафедра на той момент мала в штаті більше 20 викладачів, всі поважні і за віком, і за досвідом. Лише пара колег були старше за мене років на 15, всі інші – від 30 і більше. Я сама з родини викладачів, повага до людей цієї професії в мене вихована з дитинства, тому при першому знайомстві з колективом я відчувала себе як серед небожителів. Але в колектив я увійшла дуже легко, мене, як доньку наставляли, опікали. Найбільшу щирі турботу я відчувала від **Степана Олександровича**. Цікаво, що **Степан Олександрович** народився в один рік та місяць з моєю матусею (різниця в днях народження – 8 днів!), так я отримала «матусю» на кафедрі.

Дитинство **Степана Олександровича** припало на тяжкі роки війни, тому він вмів знаходити радість у дрібницях, цінував життя в будь-яких його про-
явах. Одну цікаву історію з його дитинства я неодноразово розповідала своїм

дітям, які вже зростали в достатку та через пересиченість враженнями інколи промовляли: «нудно мені».

Маленький Степан ріс у родині педагога, його батько був вчителем, директором школи в рідному Чугуєві. Був в міру спокійним і досить слухняним хлопцем. Одного разу взимку, коли йому було сім – вісім років, Стьопі разом із товаришем закортіло побачити справжню новорічну ялинку. Від дорослих вони чули, що десь у Харкові, на майдані, стоїть справжня зелена красуня, прикрашена іграшками та гірляндами.

Хлопці передбачали, що їх затію дорослі не підтримають, тому пішли на хитрощі, розповіли батькам, що до вечора будуть гостити один в одного, а самі вирушили до Харкова. Вони відчували себе страшенно задоволеними: як дорослі їхали на електричці (правда, зайцем!), мали по гривенику на двох, і не мали жодної уяви, який величезний Харків, і де та ялинка. Але коли є мрія, вона обов'язково здійсниться! І з потягу їх не зняли, і де ялинка підказали, і гарячим піріжком нагодували. День видався феєричним: маленькі бешкетники подорожували великим містом на трамваї, відчували радість від свята поруч із ялинкою. А вдома їх вже зачекалися... Занепокоєні батьки пішли забирати запізнілих гостей, зустрілися по дорозі, і вже не знали, де шукати втікачів. Пропажа незабаром знайшлася. Обидва отримали непедагогічного ремня, але чи можна цю кару порівняти із отриманим задоволенням!

Ця пригода дуже яскраво характеризує **Степана Олександровича**: він, як ніхто вмів знаходити радість у дрібницях, а негоди переносити стійко. Те світло, яке випромінював навколо себе вже дорослий Степан, родом з дитинства.

Степан Олександрович володів дуже рідким талантом – він вмів слухати. Не підтримувати бесіду, не кивати у відповідь, а саме слухати. Розмовляти з ним було дуже легко, незважаючи на велику різницю у віці. Якщо поділишся радістю – щиро порадіє за тебе; звернешся з проблемою – дасть пораду, як її вирішити; повідаєш кумедну історію – посміється.

Я неодноразово дивувалася, як легко він налагоджував контакт і з студентами, і з колегами. Запорукою цьому, думаю, була чесність і щирість. Лекції **Степана Олександровича** завжди були спокійними: повільно, без надриву, тихим голосом він вмів донести до студента складну інформацію, доступною мовою роз'яснити складні питання. А продуктивності його методичній роботі можна лише позаздрити. Я, тоді ще молодий викладач, вчилася у **Степана Олександровича** писати зрозумілою студентам мовою, і дуже пишаюся тим, що маю декілька видань у співавторстві із **СТАНІШЕВСЬКИМ С. О.**

Пам'ятаю своє здивування, коли вперше узнала, що **Степан Олександрович** – батько чотирьох дітей. Я сама не маю ані братів, ані сестер, класична «егоїстка», улюблениця батьків, знайомих багатодітних родин не мала. А тут –

аж четверо! Стала допитуватися, як це – три доньки та син, невже так нащадка бажав багатодітний батько? Виявилося, що це не так, син – другий за віком. Відповідь **Степана Олександровича** пам'ятаю й зараз: «Майже всі мої знайомі одружилися, народили двох дітей, розлучилися, знов одружилися й там діточки з'явилися. А в мене все те ж саме, але з однією жінкою». Так, з гумором, повсякденно... Але батьком він, на мій погляд, був чудовим. Без зайвих слів, щоденно клопотався про свою родину.

Степан Олександрович був дуже хазяйновитим чоловіком, все вмів роботи своїми руками – і суп зварити, і дім побудувати. Дуже полюблив свою дачу, постійно щось там майстрував, ремонтував, збирав врожай; і дуже радів, коли там збиралася його велика родина – діти, онуки. Він був дуже гостинним господарем: забігти на хвилиночку та піти без частування було неможливо.

Кожного року в період збору врожаю в мене щотижня лунав дзвінок телефону: «Людмила, бери сумки побільше, через п'ять хвилин я біля твого під'їзду!». Сперечатися було марно. Почувши, з ким я розмовляю, моя, тоді ще зовсім маленька донька просила: «Матусенька! Можна і я з тобою, я лише привітаюся!» Мені не треба було й допомагати їй вдягатися, на зустріч із **Степаном Олександровичем** вона збиралася миттєво. Маленькі діти якимось невідомим дорослим чуттям відчувають людей: когось цураються, когось полюблиють раз і назавжди. Підростаючи, вони вчаться ховати свої емоції за правилами поведінки, які нав'язує їм суспільство.

Степан Олександрович і був тією самою людиною, в яку закохувалися і дорослі, і діти. І до всього йому була справа. Пам'ятаю, як він одного разу завітав до мене в той період, коли я знаходилася у відпустці по вихованню дитини. Доньці було тоді біля двох років. **Степан Олександрович** поцікавився, чи вміє Катруся перекидатися? А мені й на думку не спадало її цьому навчити. І дід Стьопа із задоволенням повчав мою доньку перекидатися вперед і назад, та докоряв мене, що треба дитині не лише книжки читати, а й фізичними вправами займатися.

Пригадалася наша з ним остання зустріч. Кафедра вищої математики зібралася святкувати Новий рік. **Степан Олександрович** на той момент вже майже два роки боровся із хворобою, дуже схуднув, ослаб, але бадьорості не втратив. Він, звичайно, приїхав всіх привітати із святом, в доброму настрої та сповнений оптимізму. Всі дуже зраділи - **Степан Олександрович** для всіх був трохи більше, ніж колега. Свято закінчилося, ми вийшли на засніжений двір, а там з'ясувалося, що в машині **Степана Олександровича** весь час були ввімкнені фари, й акумулятор розрядився. Темно, хуртовина. Першим рішенням проблеми для мене було зателефонувати доньці, але **Степан Олександрович** не дозволив: «В Арини (наймолодшої онучки) свято, вона довго до нього готувалася, не будемо їм заважати. Самі розберемося». Ми дійсно розібралися самі, і коли вже їхали додому по важкій дорозі, в хуртовину, я відчувала таку величезну силу у цьому маленькому чоловіку, і такій спокій!..

Минуло два тижні, **Степан Олександрович** зателефонував привітати мою родину із старим Новим роком. По голосу я відчувала, що він зателефонував попрощатися. Через два дні його не стало...

КОВАЛЕНКО Людмила Борисівна
к. ф.-м. н., завідувач кафедри вищої
математики ХНУМГ імені О. М. Бекетова

* * *

Со **Степаном Александровичем СТАНИШЕВСКИМ** мы познакомились в 1983 году на вычислительном центре нашего института. Мы выполняли научно-исследовательские работы с помощью передовой в то время электронно-вычислительной машины ЕС-1020. Тексты программ набивали на перфокартах и с помощью вводного устройства считывали в память машины. Тексты программ и результаты вычислений выводились на длинный рулон бумаги для анализа и принятия решений. **Степан Александрович** хорошо знал язык программирования Фортран, на котором писали программы, и с ним всегда советовались мы, пользователи ВЦ. Он быстро входил в суть вопроса и давал много полезных советов. Его отличало от многих необыкновенное внимание к людям, отзывчивость и безотказность.

Позже, работая на кафедре, я могла без стеснения попросить его помочь растолковать непонятную задачу. Помню, как **Степан Александрович** готовил тексты конкурсных задач на вступительные экзамены. Из популярного в то время сборника конкурсных задач по математике под ред. М.И.Сканави он изменял тексты задач так, чтобы нельзя было абитуриентам при особой изощренности откуда-либо списать решения.

Прошло уже несколько лет как не стало **Степана Александровича**, но память о нем будет жить у каждого, кто его знал.

Л. М. Александрова

* * *

Чтобы быть хорошим преподавателем, нужно любить то, что преподаешь, и любить тех, кому преподаешь. **Людмила Александровна БЫСТРОВА** запомнилась нам именно такой, светлым и добрым человеком, который бесконечно был предан своему делу. Она никогда не жалела ни времени ни усилий, на помощь нам, студентам. Всегда была требовательна и справедлива, подходила с большой ответственностью к своей работе, и ждала, что мы будем отвечать ей тем же. После занятий с ней всегда можно было пообщаться на любые темы, подискутировать, услышать мудрые советы и слова поддержки. Она всегда старалась делиться своим жизненным опытом. А ее улыбка на лице, и любовь в

сердце, с которыми она рассказывала нам разные истории о математике запомнятся надолго. Мы очень рады, что обучаясь тогда ещё в Академии, нам посчастливилось на своем учебном пути встретить такого замечательного, преданного своему делу человека и преподавателя.

Вербицкая Елена.
Выпускница ХНУГХ им. А. Н. Бекетова,
студентка гр. ПГС-2008-1

* * *

З нагоди святкування ювілею кафедри першим, до кого я звернулася по допомогу, був **Юрій Євгенійович ПЕЧЕНІЖСЬКИЙ**. Ви запитаете мене, чому? А я відповім, що акуратності, відповідальності, поважному ставленню до людей та документів у **Юрія Євгенійовича** треба повчитися. Величезний пласт історії кафедри вищої математики ми могли би втратити без спогадів, зауважень, підказок **Юрія Євгенійовича**. Його грамотний методичний підхід до розв'язання будь-якої проблеми стався у нагоді. Саме **Юрій Євгенійович** став для нинішніх викладачів кафедри вищої математики справжнім містком у минуле. Його повага до кожного, з ким довелося працювати в стінах нашого Університету, цікаві спогади та безліч корисної інформації створили основу цього альманаху.

Як приємно відчувати, що існує людина, до якої можна будь-коли звернутися за порадою. Піднімеш слухавку, а там завжди бадьорий голос: «Як там ваші справи, що новенького?» Енергії **Юрія Євгенійовича** можна позаздрити! Є проблема? Нема питань, **Юрій Євгенійович** її розв'яже, адже вмів дружити. За нинішнім темпом життя, боротьбою за виживання ми інколи забуваємо про близьких, колег, знайомих; нам все нема часу зателефонувати та поцікавитися їх турботами та радощами. А **Юрій Євгенійович** завжди знаходить на це час та сили. Тому й на його прохання всі відкликаються миттєво.

Вся трудова діяльність **ПЕЧЕНІЖСЬКОГО Ю. Є.** пов'язана з Університетом міського господарства, саме сюди він прийшов зі студентської лави мехмата Харківського університету, саме звідси він пішов на заслужений відпочинок. Студенти і колеги знають **ПЕЧЕНІЖСЬКОГО Ю. Є.** як досвідченого педагога, інтелігентного чоловіка з почуттям гумору. З професійної точки зору **Юрія Євгенійовича** можна охарактеризувати як висококласного Методиста. Саме так, з великої літери. Тут він завжди був і є неперевершеним. Адже не будь-який, навіть видатний, науковець має талант поділитися своїми знаннями та досвідом, а **Юрій Євгенійович** їм володіє. Його підготовка до занять, систематизація навчального матеріалу, спосіб викладання - зразок для молодих спеціалістів.

Погодимося із філософами, що буття визначає свідомість. Другою, після родини, найбільшою любов'ю **Юрія Євгенійовича** є книги. Молоді, яка зараз читає, на жаль, мало, а якщо читає, то переважно з електронних носіїв, було б

дуже дивно опинитися в бібліотеці **ПЕЧЕНІЖСЬКОГО Ю. Є.** Прекрасна колекція художньої та спеціальної математичної літератури вражає! Тома бібліотеки клопітливо підбиралися все життя. Це зібрання, як ніщо інше, характеризує особистість Юрія Євгенійовича. В оселі, де книгам відведено почесне місце, панує доброзичливість, інтелігентність і мудрість.

Пригадую одну історію, яка сталася в оселі Юрія Євгенійовича кілька років тому. Клопотання енергійного **ПЕЧЕНІЖСЬКОГО Ю. Є.** увінчалися успіхом – ЖЕК розпочав ремонт покрівлі, можна очікувати осінніх дощів та зимових хуртовин спокійно. Але погода та обідня перерва ремонтників порушила всі плани. Небо розверзлося, і потоки води обрушилися на 9-поверхівку. Що спасають звичайні люди? Шуби, меблі, кришталі. Що спасали в родині Печеніжських? Книги! Ось що є найважливішим для інтелігентної родини.

Мало хто з нинішніх колег та студентів знають один цікавий факт про **Юрія Євгенійовича**. В радянські роки, в епоху тотального дефіциту купити будь-що, в тому числі книги, було великою проблемою. А ви вже зрозуміли, що для **ПЕЧЕНІЖСЬКОГО Ю. Є.** книги – найбільша пристрасть у житті! Завсідник книжкових магазинів помітив, що країни соціалістичного табору представляють на полицях книгарень прекрасні видання. Проблемою було те, що видавались вони ані російською, ані українською мовами. Але проблемою це могло стати для кого завгодно, але не для **Юрія Євгенійовича**. Він самотужки вивчив польську мову, і зміг насолоджуватися прекрасно ілюстрованим «залежалим» товаром, який нарешті знайшов свого покупця.

А чи знаєте ви, що **Юрій Євгенійович** грає на фортепіано? Мені доводилося чути, як він музицирує вдвох разом з красунею-дружиною. Так що не слід вважати математиків такими собі сухарями, вони люди творчі та інтелектуальні.

Придивіться на цю світлину, чи не денді на них молодий викладач? **Юрій Євгенійович** із захопленням пригадував, які чудові музичні вечори проводили викладачі інституту. **Юрій Євгенійович ПЕЧЕНІЖСЬКИЙ**, **Марк Рафаїлович РОГОВИЙ** грали на фортепіано, **Лариса Миколаївна КОРКУШКО** чудово співала...

Слухаєш ці спогади і розумієш, що ані щастя, ані цікавого життя нам ніхто не подарує. Бажаєш, щоб кожен день був наповнений змістом, сам працює над цим!

КОВАЛЕНКО Людмила Борисівна
к. ф.-м. н., завідувач кафедри вищої
математики ХНУМГ імені О. М. Бекетова

* * *

В кінці серпня 1968 року я, новоспечений викладач математики, переступив поріг кафедри вищої математики Харківського інституту інженерів комунального будівництва. Першим, хто мене зустрів, був **Марк Рафаїлович РОГОВИЙ** в білій сорочці з короткими рукавами, який заміщав **Михайла Йосиповича КАДЕЦЯ**, який ще перебував у відпустці.

В перші роки перебування на кафедрі я склав всі три екзамени кандидатського мінімуму. Після цього я звернувся до Михайла Йосиповича, якого я знав ще з університету, де він викладав функціональний аналіз і я складав йому екзамен, з проханням взяти мене в аспірантуру. Михайло Йосипович не заперечував і це означало, що в листопаді 1970 року я мав стати його аспірантом. Ця розмова відбувалася в кінці квітня, а 9 травня в День Перемоги, я стояв в шерензі молодих воїнів, призваних на строкову службу до лав Радянської Армії.

Як кажуть в таких випадках, не судилося.

Служив я недалеко від Москви в містечку Балабаново, відомому своєю сірниковою фабрикою. Нас нерідко возили до Москви – на свята, на футбол. І до нас приїздили гості з столиці. Одного разу ми зустрічалися з відомою усьому світу трійкою хокеїстів – Петров, Михайлов, Харламов. Я в них взяв автографи, які помістили в стінній газеті частини, де вони так і залишились, бо я не спромігся взяти з собою, про що жалкую. Взагалі, армійська служба була заповнена цікавими подіями, але це вже інша історія. Скажу лише, як приклад, я був нагороджений Грамотою ЦК ВЛКСМ з врученням комсомольського значка з лавровою гілочкою.

Згадуються часи, коли навчальний рік у вищих навчальних закладах починався з від'їзду на сільськогосподарські роботи. Керівниками студентських груп назначали молодих викладачів переважно чоловічої статі. Тож від кафедри вищої математики їздили зазвичай **БІЗЮК В. В.**, **ПЕЧЕНІЖСЬКИЙ Ю. Є.**, **ГОДУН Б. В.**, **ЯКУНІН А. В.** Але одного разу направили на допомогу колгоспу лише викладачів, та й ще в червні місяці, у розпал екзаменаційної сесії. До речі, тоді екзамени проходили за всіма вимогами, один на один з викладачем, а не в письмовій чи тестовій формі. Ось так і об'явилися в Краснокутському районі **БІЗЮК В.В.** з **ГОДУНОМ Б.В.** Розмістили всіх нас, а цедесь біля двох десятків, в одному великому приміщенні. Тут же щоранку проводили планерки. На першому побаченні бригадир зробив перекличку і питає – хто на Працю? Ми з Борисом переглянулися – що за питання і голосно так: «Ми на працю», чого б ми сюди їхали, як не працювати. Та виявилось, що Праця – це назва невеликого відділення колгоспу, де розмістився загін із ста двадцяти дво- та трирічних телят, за якими нікому було доглядати. Отже,

вийшло так, що два молодих доцента стали пастухами стада молодих телят. Бідні тварини були такі худючі, що легко було рахувати ребра, а за три тижні їхні тіла були як дирижаблі. А родзинка сталася в Харкові. На час від'їзду я шив брюки у молодого закрійника, послугами якого користувались і дівчата. Саме з ними він розмовляв, коли я ввійшов в ательє. Побачивши мене він радісно вигукнув: «Ти де пропадав?», на що я теж голосно відгукнувся: «Телок пас!». Можете собі уявити погляди дівчат.

Про спорт мова окрема. Сьогодні студенти спортом займаються і досягають відчутних результатів, які, можливо, раніше були недсяжні. Різниця в тому, що зараз спорт став більш професійним, а раніше він був справді масовим. І наша лижна база взимку відповідала своїй назві. І моя студентка Аня Горюнова була чемпіонкою всеукраїнської універсіади з лижних перегонів. І я був чемпіоном інституту серед викладачів. Це до того, що спортом займалися і викладачі. І проводились змагання серед викладачів. А декани взагалі мали свій час у спортзалі. Спочатку грали в баскетбол, а потім проходили релаксацію в сауні. Поступово до деканів приєдналися бажаючі викладачі, керівники підрозділів. Навідувався до нас і проректор **МАЛЄЄВ Олександр Іванович**, і як учасник, і як організатор баскетбольного матчу між викладачами та студентами «За здоровий спосіб життя».

Значний відрізок мого життя пов'язаний з Інститутом проблем машинобудування АН України імені Підгорного А. М. А починалось все так. Як я вже згадував, стати аспірантом ХПКБу не судилося, час плинув. Ішов серпень 1972 року. Я приймав участь у вступних іспитах з математики, звісно, і саме приймав усний екзамен, як мене відкликали до телефону. Телефонував **КОЛОДЯЖНИЙ А. В.**, чоловік Емми Борисівни, який спілкувався з нашою кафедрою і який став моїм другом і соратником на все життя. Він повідав, що академік Філіппов А. П. терміново в пошуку аспіранта, причому бажано випускника мехмату. Справа в тому, що в цей час закінчив аспірантуру його аспірант а мій однокурсник Янютін Є. Г., в майбутньому доктор фізико-математичних наук, і Філіппову А. П. сподобалось працювати саме з випускником університету. Одразу з екзамену я пішов на зустріч з **Анатолієм Петровичем ФІЛІПОВИМ** і після тривалої бесіди він погодився взяти мене в аспірантуру. Та шлях до аспірантури не був вистелений розами, бо я змінював спеціальність мехмату в напрямку механіки, тож необхідно було складати заново екзамени до аспірантури, а згодом і кандидатські. Та в листопаді 1972 року я вже був зарахований до аспірантури ІПМашу АН УРСР, з яким не поривав наукового співробітництва і після повернення на кафедру.

Мені дуже пощастило працювати в великому науковому центрі, спілкуватись з відомими вченими. Я пишаюсь тим, що ім'ям мого наукового керівника академіка Філіппова А. П. названа одна з вулиць Харкова. Ім'я Підгорного А. М. присвоєно Інституту проблем машинобудування АН України. Є в Харкові і вулиця Підгорного.

Одним з яскравих спогадів часів ІПМашу АН УРСР була моя участь в роботі Табору радянсько-французької дружби у Мінську влітку 1978 року. Про-

тягом двох тижнів десь шістсот учасників, з яких більшість – молодь Франції спілкувались з представниками радянської молоді, причому, виключно французькою мовою. Це була політична акція. Поїздки до Бресту, в Хатинь. Та були і концерти, і спортивні заходи. На стадіоні «Динамо» в Мінську відбувались «Малі олімпійські ігри», парад спортсменів-учасників очолював я з прапором Радянського Союзу. А потім відбувся футбольний матч Франція – СРСР в якому я теж приймав участь. Суддя міжнародної категорії іноді пропускав фоли французів, на що я хотів був йому дорікнути, та він не виймаючи свистка з роти: «Ти що, проти радянсько-французької дружби? Йди, грай!». Взагалі французька мова переслідує мене. Перебуваючи у Парижі, почував себе комфортно щодо мови. Ба, якось був навіть членом комісії з прийому кандидатського екзамену з французької мови.

Якось так вийшло, велику частину життя, та й по сьогодні, присвятив довузівській підготовці. Був причетний до створення факультету довузівської підготовки, як і, на жаль, до його перейменування в Центр довузівської підготовки. В часи розквіту факультету до його складу входило підготовче відділення, підготовчі курси, ліцей з філіалом в Новій Водолазі. Особливо було приємно вручати студентські квитки медалістам вже на випускному вечорі відповідно до існуючих, правда короткий час, правил прийому. Чисельність факультету в кращі роки перевищувала ліцензійні 1600 слухачів. Директором підготовчих курсів був **ГУЦЕНКО Валентин Андрійович**. Першим директором ліцею була **КАРТАВЧЕНКО Л. Д.** Працювали на факультеті в різні часи викладачі кафедри **Ю. Є. ПЕЧЕНІЖСЬКИЙ, В. О. АКИМОВИЧ, Н. Н. КОВАЛЕНКО, Е. Б. КОЛОДЯЖНА, М. П. ДАНИЛЕВСЬКИЙ, А. В. ЯКУНІН. Л. М. АЛЕКСАНДРОВА.** Поступове зникнення цієї форми підготовки до вступу у вищі навчальні заклади пов'язую з введенням зовнішнього незалежного оцінювання, тобто ЗНО.

Нарешті, найприємніші спогади, коли у 2002 році ректор університету Шутенко Л. М. вручив мені свідоцтво та Знак «Відмінник освіти України», та коли в рік 70-річного Ювілею у 2016 році ректор університету **БАБАЄВ В. М.**

вручив атестат про звання «Заслужений викладач Харківського національного університету міського господарства імені О.М.Бекетова»

БІЗЮК Валерій Васильович

к. т. н., доцент кафедри вищої математики
ХНУМГ імені О. М. Бекетова

* * *

Коли пригадуєш людину, на думку спадають його найголовніші якості. Як охарактеризувати одним словом **Олександра Юльяновича ТИХОНОВИЧА**? Мабуть, словом ДРУГ. Він дійсно вмів дружити. Для своїх близьких він ніколи себе не жалів, приходив на допомогу, якщо лише відчував, що товаришу він потрібен. Із **Степаном Олександровичем СТАНІШЕВСЬКИМ**, незважаючи на велику різницю у віці в них були якісь фантастичні стосунки. Люди різного віку, різного темпераменту, «лід та полум'я» фантастично доповнювали один одного. Вони із задоволенням і працювали, і відпочивали разом, завжди могли розраховувати на товариську підтримку.

Олександр Юльянович був дуже ерудованою людиною. Його пізнання в різних сферах вражали, а доносив він їх легко, з посмішкою. Його наукова кар'єра в інших обставинах склалася би інакше. Впевнена, йому було по силах стати молодим доктором наук. Але він, як математик, все розкладав на «необхідне» та «достатнє». Кандидатський ступень – «необхідне» для викладацької роботи, а «достатнім» для нього завжди був добробут родини. Його найкращий, напродуктивніший вік припав на важкі 90-ті, тому він, як і більшість людей його віку були вимушені «виживати».

ТИХОНОВИЧ був дуже гострим на язик, вмів «припечатати» єдиним словом, але жарти його були не образливими. Він просто вмів підмічати в буденності якісь дрібниці, які не залишали тебе байдужим.

Олександр Юльянович жив дуже швидко, було відчуття, що боїться не встигнути. Він був тим самим диваком з пісні «Машини часу», який «все робить не так». Але за той час, що він жив, палав, всім поруч з ним «ставало трохи тепліше».

Олександр Юльянович був дійсно душею нашого колективу. Він заходив широким швидким кроком у викладацьку, розпатланий, з вогником в очах, і відразу сонне царство оживало. В руках – нова газета або журнал, в голові – куча новин і власних гострих коментарів. Він був дивним сперечальником: свою точку зору доносив досить емоційно, але, якщо бачив, що його аргументи не діють на опонента, втрачав інтерес до дискусії; в нього ніколи не було мети переконати когось в своїй правоті.

Мені дуже імпонувало, як **ТИХОНОВИЧ** працював із студентами. Наприклад, екзаменаційну роботу він перевіряв дуже швидко. Щоб побачити логіку розв'язання або прикру помилку йому вистачало декількох секунд, а потім було спілкування... Він звертався до студента (або студентки) зі словами: «Пан (або Пані), чи згодні Ви з моєю оцінкою Вашої роботи?» Саме так, на польській манер. І, якось дивно, після такого поважного звернення і спини в студентів розпрямлялися, і мова була спокійніша...

Олександр Юльянович разом із **Степаном Олександровичем** спонукали викладачів кафедри розширювати професійні, товариські контакти з іншими підрозділами Університету, не варитися у власному котлі.

В сучасних успішних бізнес структурах управлінці велику увагу приділяють team-building, адже знають що згуртований колектив ефективніше працює. Нашими тім-билдерами були два товариша - **Олександр Юльянович** і **Степан Олександрович**, які могли й згуртувати на виконання важких завдань (були часи, коли під час вступної компанії за день приймали письмовий екзамен у понад 1,5 тисяч абітурієнтів), і влаштувати свято без жодного на то приводу.

Пам'ятаю, якось в червні, в період сесії всі дуже втомилися від роботи. Бойовий дух впав, а завтра знов екзамени... Зібралися на клеч: «Пішли, поласуємось морозивом!» І так було чудово в спеку їсти пломбір та розмовляти, що ми в чотирьох (я, **Степан Олександрович СТАНІШЕВСЬКИЙ**, **Олександр Юльянович ТИХОНОВИЧ**, **Микола Прокопович ДАНИЛЕВСЬКИЙ**) і не помітили, як пішки добралися з Інституту до Салтовки.

І таких моментів було безліч. Саме ці маленькі радощі сформували, наприклад, в мене ставлення до колективу. Завдяки моїм старшим товаришам для мене робота стала чимось більшим, ніж заняття за розкладом. Я радію успіхам колег, намагаюсь прийти на допомогу, якщо сталося лихо. Звичайно, що в великому колективі навряд чи можливо з усіма підтримувати близькі дружні стосунки, але для мене кафедра – це єдиний організм. І цьому «корпоративному духу» я навчилася і в **ТИХОНОВИЧА Олександра Юльяновича**.

КОВАЛЕНКО Людмила Борисівна
к. ф.-м. н., завідувач кафедри вищої
математики ХНУМГ імені О. М. Бекетова

* * *

Саша ТИХОНОВИЧ внес неоцінний вклад в становление и развитие Факультета последипломного образования (так он назывался в конце 90-х). Необходимо было открыть как можно больше учебно-консультационных центров нашей академии. Вместе с деканом факультета Ачкасовым А. Е., на собственной машине, он объехал половину Украины. Были в Житомире, Киеве, Донецке, Мариуполе, объехали весь Крым (естественно не летом). По его воспоминаниям, когда они прибыли в Ялтинский троллейбусный парк, стоял ноябрь месяц, но было холодно. Их поселили в неотапливаемой комнате над

диспетчерской парка. Чтобы согреться, они наливали в бутылки горячую воду и обкладывали себя со всех сторон, укрываясь матрасами. Это потом, когда УКЦ заработали в полную силу, условия жизни преподавателей улучшились. А первооткрывателям всегда трудно.

В дальнейшем он по сути один мотался по УКЦ, где читал высшую математику.

Саша был душой компании. Типичная сцена. Вечером в гостинице собрались преподаватели за столом. В основном все молчат или вяло переговариваются. И вот появляется **ТИХОНОВИЧ**. С иронической улыбкой садится за стол: «А поговорить?». Народ оживляется. И уже через несколько минут слышен смех, начинается живое обсуждение насущных проблем. Время летит незаметно. Имеем спаянный (и спитый) коллектив.

В Ялте на берегу моря была беседка, которую мы прозвали беседкой **ТИХОНОВИЧА**. Когда он первый раз приехал помогать создавать УКЦ, то вечером с друзьями в этой беседке распил бутылку шампанского. И пообещал, что каждый раз, когда будет в Ялте, превратит этот ритуал в традицию. И так было всегда. Когда он умер, мы по приезду приходили в беседку **ТИХОНОВИЧА** и поминали своего товарища бутылкой шампанского...

МОРДОВЦЕВ Сергей Михайлович

к. ф.-м. н. доцент кафедры высшей математики ХНУМГ имени А. Н. Бекетова

* * *

Кафедра вищої математики стала стартовою площадкою для створення декількох підрозділів Харківського інституту інженерів міського господарства. Серед них – обчислювальний центр, якому в 2016 р. виповнилося 50 років. До цієї дати перший керівник та засновник Обчислювального центра ХІКБа, нині – директор Державної наукової установи «Книжкова палата України» імені Івана Федорова **М. І. СЕНЧЕНКО** написав книгу «Мои воспоминания о прошлом». Щирі, душевні спогади **Миколи Івановича** про колег, друзів, чудову атмосферу ентузіазму творців спонукають зачитуватися цікавими історіями, передивлятися старі фотографії, які, здається, дихають молодим життям...

Багато викладачів кафедри вищої математики були у витоках створення Обчислювального центру, їм **Микола Іванович** присвятив рядки спогадів. Ми наведемо деякі уривки цієї книги, а зацікавленим радимо обов'язково звернутися до оригіналу (Сенченко Н. И. Мои воспоминания о прошлом / Сенченко Н. И. – Киев : КИТ, 2016. – 136 с.), адже в простих та душевних історіях віддзеркалюється ціла епоха – розвитку країни, інституту, особистості. А захоплююча подача матеріалу не залишає сумнівів щодо щирості автора.

Молодому талановитому спеціалісту **Миколі Івановичу СЕНЧЕНКО** відкривалося немало можливостей працевлаштування. Одним з вирішальних моментів в прийнятті рішення залишитися в Харкові стала зустріч із завідувачем кафедри вищої математики **КАДЕЦЕМ М. Й.**:

«Встреча с профессором **М. КАДЕЦЕМ** состоялась в 10 часов утра следующего дня. Следует сказать, что я очень волновался, идя на встречу с **Михаилом Иосифовичем**, и вот почему. Утром, когда я собирался на встречу, по радио передали с Московского симпозиума по математике, что «сенсационными работами в области функционального анализа были работы профессора Новикова из Новосибирска и профессора **КАДЕЦА** из Харькова». «Вот те раз, - думал я, - как-то страшно встречаться с таким выдающимся человеком».

Но профессор **М. КАДЕЦ** оказался приветливым и немногословным. Расспросив меня о теме моего дипломного проекта и узнав, что я проектировал алфавитно-цифровое устройство к ЭВМ «Проминь» и немного знаю эту машину, он сказал, что будет рекомендовать меня руководству».

На момент створення лабораторія обчислювальної техніки при кафедрі вищої математики існувала «лише на папірці». Тому в очікуванні справжньої ЕОМ молоді ентузіасти самостійно займалися обладнанням нових приміщень:

«Меня и еще двух молодых специалистов-математиков из Харьковского университета **Владимира Александровича ДОРОХОВА** и **Юрия Евгеньевича ПЕЧЕНЕЖСКОГО** пристроили передислоцировать лаборатории строительного факультета в только что построенное новое помещение».

І, нарешті, перша ЕОМ «Промінь-М», створена на Северодонецькому заводі обчислювальних машин, посіла своє почесне місце у новоствореній лабораторії.

«Преподаватели кафедры высшей математики быстро освоили программирование, а в числе первых и заведующий кафедрой профессор **КАДЕЦ Михаил Иосифович**».

В лабораторії, що розвивалася стрімкими темпами, не вистачало каліфікованих кадрів. Спеціалістів високого рівня шукали в інших установах за особистими зв'язками, контактами. Так, спочатку в ОЦ, а потім на кафедрі вищої математики з'явився **СТАНІШЕВСЬКИЙ Степан Олександрович**:

«Потом пришли и математики-программисты **Степан Александрович СТАНИШЕВСКИЙ** с НИИВОД, за ним пришла Таня Маевская и Людмила Афанасьевна Голубь из военной академии».

«В лаборатории вычислительной техники, кроме ЭВМ «Проминь», находился и еще класс клавишных машин типа «Рейнметалл».

Из Еревана пришло письмо направить бригаду в составе пяти человек на обучение по эксплуатации и программированию на ЭВМ «Раздан-2»...

Пятерка для поездки в Ереван в составе двух электронщиков **Н. СЕНЧЕНКО**, **В. РУХЛЯДЫ** и трех математиков-программистов **С. СТАНИШЕВСКОГО**, **Т. МАЕВСКОЙ** и **Л. ГОЛУБЬ** была сформирована».

Були у новоствореного Обчислювального центру й проблеми, але вони відступали перед молодими ентузіастами. Так, напередодні святкування Міжнародного жіночого дня в 1969 р. сталося лихо – ЕОМ «Радан-2» залило гарячою водою опалення.

«Пришли сотрудники, и мы все начали мыть машину спиртом, удалять штукатурку, сушить схемы и т. д...

Надо отдать должное и ассистентам кафедры высшей математики **В. ДОРОХОВУ** и **Ю. ПЕЧЕНЕЖСКОМУ**. Они тоже помогали «мыть» спиртом машину и праздновать ее рождение вместе с нами»

Нові часи вимагали підготовки високоякісних спеціалістів, тому володіння навичками програмування стало необхідним не лише для вузького кола фахівців, а й для всіх викладачів та студентів ХІКБ:

«По решению Коллегии МВ и ССО УССР с 11.02.1974г. по 15.05.1974 г. В институте было организовано изучение ЭВМ всеми преподавателями института.

Настойчивость и видение перспективы внедрение средств вычислительной техники в народное хозяйство страны ректором ХИИКСа Ю. Бутенко давало свои положительные результаты. Преподаватели кафедры высшей математики быстро освоили программирование. Первым выучил программирование на ЭВМ «Проминь» заведующий кафедрой **Михаил Иосифович КАДЕЦ**, а за ним потянулись преподаватели кафедры: **В. ДОРОХОВ**, **Ю. ПЕЧЕНЕЖСКИЙ**, **Л. КОРКУШКО**, **Н. ПАЙКИНА**, **А. МЕШИК** и другие.

Преподавателями кафедры **Н. ПАЙКИНОЙ**, **Л. КОРКУШКО** и мной были разработаны «Методические указания по программированию на ЭВМ «Проминь-М» в 1974 г. Брошюра в 73 страницы пользовалась популярностью и давала возможность быстро освоить программирование на языке этой машины.

Кафедра разработала программы курса лекций и практических занятий для всех специальностей института, и постепенно студенты тоже начали программировать элементарные задачи».

Після успішного захисту кандидатської дисертації в 1974 р. **Миколу Івановича** наполегливо запрошували до роботи в Харківський інститут радіоелектроніки, спокушаючи перспективою отримання довгоочікуваного власного житла. Але ректор ХІКБ **Ю. І. БУТЕНКО** переконав залишитися у стінах нашого інституту, «спокусою» стала перспектива отримання обчислювальним центром нової машини ЕС-1020.

Уявити собі можливість такого рішення в наші прагматичні часи дуже важко!

«С нового 1975 г. я был зачислен старшим преподавателем кафедры высшей математики и начал читать лекции на экономическом факультете по курсу «Вычислительная техника в инженерных и экономических расчетах». Одновременно был издан приказ о моем назначении научным руководителем вычислительного центра»

Творче поєднання **М. І. СЕНЧЕНКО** з колективом нашого Університету довжиною в 19 років. Чимало теплих спогадів залишилося про своїх товаришів:

«Первых коллег ХИИКСа я всегда вспоминаю с добротой и желаю им здоровья. Это **Владимир Александрович ДОРОХОВ** и **Юрий Евгеньевич ПЕЧЕНЕЖСКИЙ**, с которыми мы начинали рабочий путь, будучи молодыми специалистами. Ми никогда за 19 лет не поссорились, всегда помогали друг другу. **Владимир ДОРОХОВ** спокойный, уравновешенный специалист, математик, с которым мы писали неоднократно «Пулю» на стол и многое другое.

Юра ПЕЧЕНЕЖСКИЙ всегда в движении. Несмотря на некоторую полноту и любовь к сладкой воде и пончикам, Юра был очень энергичным и его любили на кафедре»

Микола Іванович з теплотою пригадує людей, яких вважає своїми наставниками в житті:

«Рядом было много прекрасных людей, которые не дали мне оступиться. Я их часто вспоминаю и о них мне хотелось бы сказать несколько слов.

Прежде всего это мой шеф профессор **КАДЕЦ Михаил Иосифович**, с которым у меня сложились очень теплые отношения... Я был вхож в семью **Михаила Иосифовича**, хорошо знал его жену, Диамару Лазаревну и двух их детей: дочь Наташу и сына Володю. Я не знаю, как сложилась их дальнейшая судьба, но эту семью я всегда вспоминаю с благодарностью. Мы вместе отмечали новоселье и дни рождения. Он много раз говорил мне, чтобы я не останавливался на кандидатской диссертации и работал над докторской. Советы **Михаила Иосифовича** всегда были тактичными и своевременными»

* * *

Валерій Васильович БІЗЮК – наш визнаний майстер епістолярного жанру. На кожне свято ми із нетерпінням чекали його чергову гумористичну мініатюру на задану тему. Найкращі свої твори він, звичайно, присвячував найкращим друзям. Познайомтеся із «листом від тьоті Соні з Одеси», який передав Валерій Васильович **Емі Борисівні КОЛОДЯЖНІЙ** з нагоди її ювілею:

«Дорогая Эмма Борисовна!

Пишет Тебе Тетя Соня из Одессы. Ну, Ты меня знаешь. Ну, кто не знает Тетю Соню.

Да, так я хочу Тебе сказать по случаю Юбилея. Счастливая ты, Эмма! Нет, ну борщ без соли не сваришь, и перчик не помешает. В жизни всякое было, только если сложить все лавровые листики, что Ты в борщ бросала, получится лавровый венок, и вручат его тебе, Эмма, как чемпионке. Между нами, женщинами, ты всех победила.

Вот оно, Твое первое счастье. Рядом сидит с Тобой! Не где-нибудь с друзьями разговаривает за Твое здоровье! А здесь, рядом. Ты о моем что-нибудь слыхала? И никто не слыхивал. А Твоего вот все знают! О! И как знают – столько всякого. Чай, больше сорока с ним? Вот Тебе и лавры за мужество, ну за замужество! Да! А стихи то какие он Тебе писал, ведь вдохновляла! Музой то быть дано не каждой. Мне вот, видишь, пишут многие, да все в прозе. До смешного доходит. Чтобы на людях появиться, я лохмотья надеваю, ну, чтобы гармония была с тем, что произношу. Вот у тебя профессия настоящая, серьезная. Тоже, как и я, на людях всю жизнь. Хотя бывает, так хочется сказать: «Козел ты, Сидоров, что путаешь кривизну кривой с крутизной крутой...»

Что я еще хочу Тебе сказать, дети Твои – твое следующее счастье! И гены Твои унаследовали, и красоту Твою женскую. Больше, конечно, Юна, но и Вадику досталось, когда он с косичкой красовался. И вот они, Твои Вадик и

Юна присвоили Тебе сначала заслуженные знания Свекровь и Теща, а затем и народное звание Бабушка. Теща, правда, из Тебя получилась не классическая, ну, не та, про которую анекдоты сочиняют: «Как, и чайку не попьете?..» Живешь с зятем под одной крышей. И свекровь тоже не как все, если Ира тебя мамой называет. Вот бабушка просто сказочная! Терпеливая, добрая и в очках. Но главное не в этом. Эмма, что у нас с Тобой одинаково – это неиссякаемая энергия и звонкий, неповторимый голос, ну, который не повторяет дважды одно и то же. Мы с Тобой как мотор в стиральной машине – его не видно, а результат получите в чистом виде.

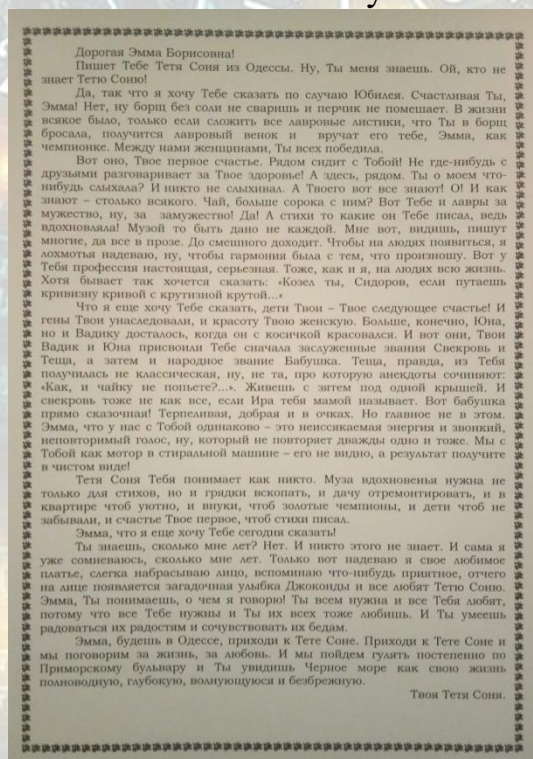
Тетя Соня понимает Тебя как никто. Муза вдохновения нужна не только для стихов, но и грядки вскопать, и дачу отремонтировать, и в квартире чтоб уютно, и внуки, чтоб золотые чемпионы, и дети чтоб не забывали, и счастье Твое первое чтоб стихи писал.

Эмма, что я еще хочу Тебе сегодня сказать!

Ты знаешь, сколько мне лет? Нет. И никто не знает. И сама я уже сомневаюсь, сколько мне лет. Только вот надеваю я свое любимое платье, слегка набрасываю лицо, вспоминаю что-нибудь приятное, отчего на лице появляется загадочная улыбка Джоконды и все любят Тетю Соню. Эмма, ты понимаешь, о чем я говорю! Ты всем нужна, и все Тебя любят, потому что все Тебе нужны и Ты их всех тоже любишь. И ты умеешь радоваться их радостям и сочувствовать их бедам.

Эмма, будешь в Одессе, приходи к Тете Соне. Приходи к Тете Соне и мы поговорим за жизнь, за любовь. И мы пойдем гулять постепенно по Приморскому бульвару и Ты увидишь Черное море как свою жизнь полноводную, глубокую, волнующуюся и безбрежную.»

Твоя Тетя Соня»

З нагоди Міжнародного жіночого дня 8-го березня Валерій Васильович присвячує вітання прекрасній частині колективу кафедри вищої математики:

«Дорогие женщины!

В канун вашего прекрасного праздника наша мужская часть кафедры искренне пытается поздравить вас на уровне мировых стандартов, а то и лучше. Но это архисложно, потому, что все, что приходит на наш возбужденный разум, уже когда-нибудь, кем-нибудь, кому-нибудь сказано. И не один раз. Даже в песнях проскакивают слова «... я повторяю вновь и вновь», «опять и опять я

хочу повторять...». Можно, конечно, приукрасить известные слова разными междометьями, восклицаниями, многозначительными паузами, наконец, новыми словами нового поколения «поздравляем вас, чисто, в натуре...». Но что-то не конкурирует с вечным «ландыши, ландыши...», или «белой акации гроздь душистые», или вообще «Обломал я всю черемуху в саду». В общем, полный облом! Поэтому поздравляем традиционно с пожеланиями:

- пусть не достают вас студенты, уважают коллеги, ценит зав. кафедрой и оценивает бухгалтерия;
- пусть удачно сложится весенним букетом День 8 Марта;
- а когда вы устанете от празднования, поздравлений, тостов, поцелуев, накрывания на стол и убирания со стола, приходите на работу! Мы вас всегда ждем и любим!»

И еще раз з нагоди свят:

«На стыке зимы и весны как-то встретились Мужской День и Женский. Чтобы отметить.

Накрыли на стол. Украсили цветами. Мужской – гвоздикой, женский – мимозой.

Наполнили бокалы. Мужской – водкой, Женский – шампанским.

М. – А помнишь, в девичестве, Тебя называли Международным женским Днем? У Тебя хоть загранпаспорт сохранился?

Ж. – А Тебя вообще именовали Днем Советской Армии и Военно-Морского флота СССР. А теперь вот в отставке.

М. – Да. А Ты была в красной косынке и с цветами.

Ж. – А Ты был в золотых погонах и весь день слушал духовые оркестры. А теперь на гражданке и вкалываешь весь день. Ты ведь всегда был рабочим днем.

М. – Да, везет Тебе. У Тебя всегда был выходной. Тебя и встретить-то с друзьями по-настоящему непросто. Все дома, в семье. Вот и приходится встречаться на распутье, заранее. И мимоз еще не завезли. И зябко. Давай еще согреемся.

И они согрелись еще, потом еще...

Мужской День повечерел и стал как южная ночь...

А Женский День наутро посветлел и стал солнечным весенним днем.

Так и жили они. Вроде бы и рядом, по соседству, а встречались только неофициально. В теплой дружеской обстановке.»

На 8 березня жінки звикли приймати вітання та подарунки щорічно, а чоловіки вимушені не повторюватися:

«Дорогие наши сотрудницы, сослуживицы, коллеги, коллежанки, сослужанки...

Трудно подобрать обращение, которое отразило бы, как сейчас принято говорить, ваш статус.

Вы очень близки нам, как наши жены, при этом расположены к нам, как наши тещи. Порой заботливы, как наши матери или легкомысленно самостоятельны, как наши дочери. Иногда соблазнительно доступны, как наши любовницы и неприступно проницательны, как наши соседки.

Вы постоянно конкурируете с этими вечно юными третьекурсницами, стараясь в то же время удержать имидж преподавателя и это балансирование на грани удерживает вас от тех крайностей, которые восполняет наша неумная мужская фантазия.

Вы привносите в нашу сухую математическую реальность нечто виртуально свежее, женственное с неуловимо элитным ароматом чего-то дорогого и таинственного.

Вы являетесь соавторами всех наших статей, докладов, учебно-методических пособий, провоцируя наше мужское самолюбие своим постоянно прогрессирующим потенциалом знаний и стремлений.

Вы проводите с нами свои лучшие годы, мы видимся с вами ежедневно, встречаем вместе Новый Год, отмечаем все праздники и при этом вы остаетесь в каком-то параллельном мире, ограждая свои маленькие и большие секреты, тайны, загадки, оставляя место для догадок и раздумий.

И наступление весны мы связываем с вами, а не с почками на деревьях и тающим снегом. И праздник ваш, женский называем весенним. И есть в этом официальном празднике что-то неофициально-интимное, возникающее задолго спонтанно, постепенно волнительно нарастая в нечто радостное, и этот процесс ожидания праздника не менее значим, чем сам праздник. И поздравляем мы вас с наступающим праздником, подчеркивая тем самым, что самое-самое приятное у вас еще впереди.»

А дата наступного привітання збереглася для історії. Тим, хто неуважно вивчав курс вищої математики попередньо радимо повторити деякі розділи:

«Дорогие женщины!

В канун Вашего замечательного весеннего праздника мы, мужчины, достигаем максимума всплеска амплитуды наших возможностей украсить этот День поздравлениями и пожеланиями, достигая напряжения электрического тока 220 на 127 взирая на Ваши прекрасные лица, плечи, обремененные буднями, предшествующими празднику.

Говорят, мужчины склонны к перемещению налево. Ну, как левая часть дифференциального (различие полов) уравнения. Женщины же чаще правы, как правая часть того же уравнения. И эта правая часть часто диктует свои условия левой! И от нее зависит общее решение уравнения, его вид. А если решения подчиняется начальным условиям, оно вообще остается без произвольных постоянных, т.е. без заначки. Лучше всего, конечно, решение чувствует себя вообще без правой части, тогда оно ощущает свободные гармонические колеба-

ния со стороны в сторону, с рыбалки в пивбар и куда захочется. Но стоит появиться хоть маленькой такой, скромненькой правой части, колебания еще допускаются, но уже вынужденные. Ну, а жить вообще без правой части, естественно, противоестественно. Чувствуешь себя как моном (одночлен по нашему).

Поэтому, дорогие наши женщины, наши коллеги, мы Вас желаем и Вам желаем, чтобы радости и горести в Вашей жизни чередовались не сбивая Вас на Вашем пути как интеграл от дифференциала не меняет функцию.

Пусть годы и невзгоды не действуют на Вас как производная на экспоненту.

Пусть Ваше благосостояние (состояние Вашего блага) растет как безгранично монотонно возрастающая функция!

Пусть Ваш открытый счет в банке на кухне растет как арифметическая прогрессия с ежедневно положительной внутри банки разностью.

Пусть Ваши студенты любят и уважают Вас не от любви к математике (они этого не знают) а от уважения к Вам, владеющим прекрасным языком математики!

А мы, мужчины, Ваши коллеги, любим и продолжаем любить Вас и любовь наша к Вам не имеет предела – она бесконечна!
2017-03-06»

В найулюбленіше свято – Новий рік – колеги не можуть залишитися без привітання **Валерія Васильовича БІЗЮКА**:

«Брюзга Новогодняя
Или брюзги шампанского

В этом году встречаем Новый год после сессии. А раньше встречали до. В любом случае, сессия и Новый год как-то незримо связаны. Как кнут и пряник. Или пир во время чумы.

Раньше Новый Год другой был. Со снегом. И встречали его как-то роскошнее. В Доме ученых. По старому стилю. Или всей кафедрой в ресторане на Павловом Поле.

Раньше и студенты учились лучше. Вчера и сегодня не сравнить. Вчера у студентов были ну большие знания. На пять. А сегодня маленькие. На три. Вчера, ну большие! И на пять. А сегодня и три ставить не за что. Такие маленькие. Под микроскопом. И на единицу не тянут. А не поставить три низзя – сук на котором сидишь.

Вот и пытаешься из него извлечь корень квадратный как корень зуба под наркозом!

Раньше и шпаргалки писали собственной рукой. А прятали как! Бывало, знаешь, где спрятана, а отобрать стесняешься...

Но хуже всего, когда появляется на экзамене лицо, которое видишь в первый раз. Естественно интересуешься: «Вы, собственно, кто?» А лицо, как в очереди за кадастровым номером, когда простоял с утра и вот уже окошко, а

оно появляется и так это в упор: «а я тут стояла». Она первого сентября заняла очередь и теперь «пропустите» В следующий семестр.

Конечно, и мы, преподаватели, безупречные. Обучаем по старинке. Доска, мел и тряпка. Студент сидит, откроет одним кликом нужный адрес и проверяет твою лекцию по твоей же методичке. Библиотеку можно закрывать. Пособия и методички вон на полках пылятся. Спасти нас может только дистанционное обучение! Никаких визуальных контактов. Никаких шпаргалок и списываний!

Никаких проверок никаких знаний!

Заканчивается Год лошади. Как говорится, отпахали. Наступает Год синей деревянной Козы. Править бал будут сами понимаете кто. Ее ближайшие родственники. Нас ждет сами понимаете что - светлое будущее. По графику.

Наступит равноправие в зарплате – отменят надбавки.

Студенты перестанут выпрашивать четверки на стипендию, поскольку она исчезнет.

Исчезнет и коррупция ввиду отсутствия у нас средств на ее содержание.

Укрепятся семейные отношения, потому как мужья будут больше сидеть дома ввиду подорожания проезда в транспорте и абонемента на рыбалку.

Зато подешевеют яхты и путевки в Таиланд.

Утвердится право на отдых. Вплоть до увольнения.

Мы будем видеться реже, тем более будем рады друг другу. И при редких встречах будем приветствовать друг друга:

С Новым Годом!»

Декабрь 2014.

Й не такі вже дива трапляються під Новий рік:

«- Сидоров, и где же Вы пропадали весь семестр? Я не видел Вас ни на одном занятии!

- Я нашел работу. Я работал.

- И где же?

- В нашем университете.

- И что, не могли посещать занятия?

- В рабочее время я постоянно занят, а вечернее образование, как Вы знаете, давно отменили.

- Ну, допустим. А где именно Вы работаете?

- В группе мониторинга.

- Молодой человек, чтобы работать в группе мониторинга, надо иметь диплом о высшем образовании. А Вы его не имеете!

- Да, но я имею основания иметь все, чтобы иметь! И не только ваш диплом, но и всякую научную степень!

- Забавно. Но для этого надо хотя бы что-то знать! К примеру, что экзамен в вашей группе через неделю.

- А я пришел не сдавать экзамен. Я пришел проверять экзамен!

- Как проверять?
 - По всем двадцати пунктам инструкции №13/15 вплоть до увольнения...
 - Чьего увольнения?
 - Преподавателя, конечно.
 - Ну, молодой человек, это самоуправство!
 - Не самоуправство, а студенческое самоуправление! С нового года...
 кстати, с Новым Годом!
 - Спасибо!
 - Да, так с нового года студент будет выбирать не только предметы для изучения и преподавателя для преподавания, но форму экзамена для экзамена!
 - То есть письменно, устно, дифференцированный зачет...
 - Нет. Тестовая форма. Студент берет билет, в котором указаны четыре тестовые ответа наудачу: на оценку «отлично», «хорошо», «удовлетворительно» ...
 - И «неуд.»?
 - Нет, ну что Вы! И «взять другой билет»!
 - Так, и в чем же состоит роль преподавателя?
 - Подготовиться к экзамену по всем двадцати пунктам инструкции №13/15 и расписаться в зачетной книжке!
 - А если я не распишусь?
 - Ну какой Вы тупой! Инструкция №13/15 вплоть до увольнения!
 Прозвенел звонок. Оказалось, это будильник... Приснится же такое!»

Декабрь 2016.

* * *

РОГОВИЙ Марк Рафаїлович, кандидат фізико-математичних наук, доцент, завідував кафедрою вищої математики. Чудовий лектор-педагог, користувався широкою популярністю серед усіх, хто його знав.

Ерудований, дотепний співбесідник, спілкуватися з ним було завжди цікаво і не тільки на кафедрі в праці, а й на відпочинку взимку на лижах в лісі, чи влітку на Салтівському водосховищі.

Його любили та поважали студенти за вміння оживити лекцію словом чи прикладом, щоб привернути увагу до суті викладеного матеріалу.

Коло інтересів **Марка Рафаїловича** не обмежувалось викладанням курсу вищої математики, математичних знань та досвіду вистачало для наукових пошуків, підготовки статей, доповідей, науково-методичних джерел.

КОЛОДЯЖНА Емма Борисівна

* * *

1) Вірш, подарований **ЯКУНІНУ Анатолію Вікторовичу** студенткою другого курсу гр. СДС відразу після перездачі екзамену:

«Осень листьями бросалась.
Ветер ветки гнул к земле.
И я даже замечталась,
Что решила ряд Фурье.
Что контрольную решила
И пятерку получила.
Вдруг растаяли мечты ...
Я смотрю – тетрадь пуста,
Только дату в уголке
Написала налегке.

Вариант, хороший мой,
Что ж пойду-ка я домой.
Прости, преподаватель милый,
Что я науку не осилю,
Что не надо считать задачи,
Общее решение находить,
Что я хочу пойти в поэты.
Мне математиком не быть
И в полночи писать сонеты
На крыльях рифмы в облаках
парить!»

2) **АКИМОВИЧ Володимир Олександрович** був дуже скромною і порядною людиною, стійких життєвих поглядів, які відстоював інколи занадто емоційно. Можливо, був дещо ідеалістом і принципово непоступливим. Якось я дозволив собі висловити йому зауваження: «У нашому суспільстві насувається не хвиля, а вал невігластва, якого ні Вам, ні іншим не подолати. Я також намагаюсь цьому протидіяти та буду боротися до останнього. Проте розумію неминучий свій програв і відношусь до цього спокійно, що і Вам раджу».

Великого матеріального достатку **Володимир Олександрович** не мав, навіть харчувався досить ощадливо. Згадую секретарку кафедри **Людмилу Сергіївну**, що якимось, підсміюючись, промовила: «Знову **АКИМОВИЧ** пішов до буфету з'їсти буряковий салат». Такою була «доля» асистента у радянські часи: пам'ятаю, як в середині 80-х років до лабораторії проблем оптимізації завітали «ходаки» із запрошенням перейти працювати асистентом у ХПІ, але ніхто не згодився – мізерна зарплата і вся чорнова робота по кафедрі з неясними перспективами.

На початку 90-х років **АКИМОВИЧ**, щоб збагатити раціон сім'ї, у вільний час неодноразово виїздив на збір яблук, де видавалась «натуроплата». У цьому до нього часто приєднувалися **МЕШИК А. О., ПЕРЕПЕЛІЦІН І. Л., ЯКУНІН А. В.** Також згадуються групові «вилазки за дефіцитом» по селах і містечкам області, в яких був задіяний і **СТАНІШЕВСЬКИЙ С. О.** Приємно згадувати, що тяжкі часи не протиставляли людей один одному, а згуртовували. Взаємоповага, розуміння, співчуття та дружня підтримка – ось що я відчував у колі найближчих колег.

3) **МЕШИК Альберт Олексійович** мав інвалідність, яку приховував. «Дитя війни», він постраждав уже після її закінчення від вибуху боєприпасів. Подібне нещастя спіткало багатьох допитливих і нестримних повоєнних хлопчаків. **МЕШИК** був одинаком і займав одну кімнату в комунальній квартирі недалеко від ХПКБ. Кімната була на другому поверсі якраз над прохідною аркою, тому **Альберт Олексійович** часто скаржився на дошкульний холод від підлоги. В останні роки перебування на кафедрі **МЕШИК** стрімко втрачав гостроту зору, але у цьому не зізнавався, оскільки окрім своєї роботи талюбих

книг іншої радості не знав. Хотів би звернути увагу на життестійкість і любов до життя **Альберта Олексійовича**: повністю втративши зір, він зберігав оптимізм, добився згідно закону повноцінної опіки від соціальних служб, розширив свій культурний простір використанням аудіо-матеріалів, розміняв свою кімнату на повноцінну квартиру на Павловому Полі.

4) **ГУТКІН Тимофій Ісайович** був моїм офіційним керівником аспірантури, при цьому з ним я безпосередньо контактував раз на рік – кожної осені він мені підписував річний звіт і черговий річний план аспірантської підготовки. Запам'яталися його слова: «Бачу, що ти багато «крутишся», але де «осад» від твоєї роботи?» На зламі 80/90-х років **ГУТКІН** попереджав **БОНДАРЕНКО О. А.** про необхідність суттєвої зміни стилю та напрямку досліджень: «Необхідно бути поближче до «заліза», бо паперові звіти стануть абсолютно незатребуваними».

Тимофій Ісайович був грамотним лектором. Зокрема читав дуже математично насичений курс для екологів, який продовжувався п'ять повноцінних семестрів і включав такі складні питання як нелінійні рівняння математичної фізики, солітони та хаотична динаміка. **Тимофій Ісайович** був емоційно чутливим до дівочих сліз, чим неодноразово користувалися хитруваті студентки.

Мій перехід до викладання на кафедрі **ГУТКІН** сприйняв з пересторогою – вважав мене не готовим до такої роботи і навіть влаштував своєрідний екзамен, вимагаючи тут же «взяти» декілька інтегралів. Я не сперечався і з цим завданням впорався, але не досить швидко. Коли **Тимофій Ісайович** висловив своє невдоволення, то я відповів, що останній раз аналітично знаходив інтеграли ще під час навчання в інституті та більше з цим не стикався, у мене у мізках, на відміну від деяких досвідчених педагогів, відсутні «наскрізні пропайки» зі «взяття» інтегралів і я повинен кожного разу розмірковувати.

На початку 90-х років **ГУТКІН** активно співпрацював з фондом Сороса та зумів скласти про себе досить вагоме враження за океаном. Це сприяло його переїзду до США, де йому запропонували очолити лабораторію.

5) **ПЕРЕПЕЛІЦІН Ігор Львович** для мене був моральним і культурним авторитетом. Математично грамотний і дуже начитаний, він вирізнявся серед мого безпосереднього оточення. У спілкуванні **Ігор Львович** вів себе досить просто, був доброзичливим і відкритим. Цінив допитливих і старанних студентів і допомагав їм, за що його любили і щиро віддячували. Коли я потрапив до його однокімнатної квартири, то побачив книги різного призначення, частина яких стояла у шафі, а інші горами височіли вздовж стін від підлоги і майже до стелі. На придбання книг **Ігор Львович** витрачав майже всю зарплату.

ПЕРЕПЕЛІЦІН був заядлим туристом, і влітку 1992 р. я згодився піти у «дикий» турпохід Карпатами невеликою групою на чолі з **Ігорем Львовичем**. Допомагали йому місцеві жителі, частина з яких були його колишніми студентами. Враження від чарівних краєвидів і привітних гуцулів і бойків, що мешкали в охайних і красивих будиночках з дбайливо доглянутою капличкою

поруч, затьмарювали масові вирубки лісів ненаситними «ділками» з учорашніх партійних і господарських функціонерів, що вели себе за принципом «після нас – хоч потоп!» Також негативний осад залишився від поїздки разом з лісорубами в глиб Карпатських лісів у вагончиках вузькоколійки: у моїх очах застиг зовсім молодий робітник зі згаслим поглядом, переповненим безнадією та приреченістю. Менше доби наша група провела поблизу гірського хребта на заїмці Івано-Франківського обкому компартії (шикарний двоповерховий будинок зі всіма зручностями, з мисливськими експонатами, а поруч – протічний став з фореллю), проте обіцяної рибної юшки скуштувати не довелось: нас настійно «попросили» швидко звільнити апартаменти для несподівано очікуваних «дорогих гостей». Запам'яталися також холодна ніч у «колибі» біля перевалу і проживання в заповіднику поблизу села Мала Уголька, в який потрапити нам допоміг рекомендаційний лист від інституту лісництва. Керівництву заповідника **Ігор Львович** мене, зокрема, подав як «спеціаліста з теорії систем». На наше щастя, якраз звільнився будиночок для дослідників (перед нами там проживали біологи з Санкт-Петербургу) і ми його «окупували» на декілька днів, насолоджуючись прогулянками по букових лісах і спогляданням знаменитих печер, купанням у чистій гірській водоймі та смакуванням місцевої мінеральної води, що вибігає з надр уже газованою і мені нагадує відому «Березівську».

6) **ПАСИКУ Євгена Еллановича** я особисто не знав. Але першим моїм завданням як співробітника групи **БОНДАРЕНКО О. А.** було відновлення працездатності програми з моделювання нестационарного режиму компресорного цеху, яку свого часу створив **Євген Елланович**. Заочно у мене склалося враження про **ПАСИКУ** як кваліфікованого математика і програміста. Жаль, що наша батьківщина не цінує таких людей.

7) **ГРИЦАЙЧУК Володимир Михайлович** запам'ятався як мужній чоловік з багатим життєвим досвідом і далеко не розкритим потенціалом. До мене був привітним і неодноразово повторював: «Я тебе поважаю і, якщо тобі щось знадобиться, можеш звертатися до мене – чим зможу, допоможу».

З якимось дорученням від завідувача кафедри заходжу на екзамен до **ГРИЦАЙЧУКА Володимира Михайловича**. Перед ним стоїть студент-африканець: «Я не можу відповісти на питання, бо не розумію російську мову». **Володимир Михайлович**, тримаючи перед собою розкриту залікову книжку, у відповідь: «По-перше, у Вас з російської мови стоїть «четвірка». По-друге, можете мені нічого не говорити, а просто все написати: мова математики – інтернаціональна».

8) Коли **БОНДАРЕНКО Олександр Анатолійович** запропонував мені навчатися і працювати в його групі, то деякі співробітники лабораторії проблем оптимізації мене відмовляли: «Куди ти йдеш? Ти зараз працюєш за іншою тематикою. Освоєння нових наукових областей забере багато сил і часу – для чого це тобі? Там на кафедрі – специфічний склад людей, сам **БОНДАРЕНКО** – також не подарунок. Тебе використають і викинуть». Я відповів: «По-перше,

нового я не боюсь та й інших пропозицій у мене немає. По-друге, «з'їсти» мене не так уже й просто. По-третє, навіть якщо я не захищу дисертацію, що цілком ймовірно, то за час аспірантури наберусь досвіду, пересиджу видиме для всіх «пробуксовування» перебудови Горбачова і з задоволенням повернусь у нашу лабораторію з чудовим молодіжним колективом». Але, як кажуть, «немає нічого більш сталого, ніж тимчасове» – на кафедрі я вже більше 30 років!

Деякі висловлювання **БОНДАРЕНКО О. А.**, що мені запам'яталися:

– Як говорив мій знайомий авантюрист, «люблю мати справу з чесними людьми – від них не треба очікувати підлості, вони передбачувані, тому їх легко обвести кругом пальця»;

– Не можна розповсюджувати навіть нейтральну на перший погляд інформацію, що в принципі може бути використана проти тебе;

– Ніхто у нашій країні не знає, що таке «ринок», і ми не знаємо, але будемо говорити, що знаємо та що готові взятися за опрацювання ринкових проблем;

– Ми продаємо свою робочу силу і будемо вибирати ту роботу, за яку більше заплатять;

– Дайте нам гроші і ми виконаємо будь-яку роботу – щось зробимо самі, а що не зможемо, то наймемо інших;

– На ринку треба продавати не те, що ти маєш, а те, що потребує ринок.

9) **КАДЕЦЬ Михайло Йосипович**. Коли я вступав до аспірантури, то вимагалась характеристика-рекомендація з місця роботи – ХДУ, яку мені не хотіли підписувати: «Як може наш університет направляти на навчання до якогось ХПКБ та ще й з математики?» Але мої запевнення, що я йду навчатися на кафедру **КАДЕЦЯ**, виявились магічними і документ підписали – таким високим був авторитет **Михайла Йосиповича**.

Коли я нащупав ідею, що згодом стала «родзинкою» моєї дисертації, то довго намагався провести необхідні спрощення, що потребували роботи з рядами. **БОНДАРЕНКО О. А.** порадив звернутися до **КАДЕЦЯ М. Й.**, як наукового керівника нашої спільної госпрозрахункової теми. **Михайло Йосипович** злегка поглянув на об'єкт дослідження та на мої спроби і кинув фразу: «Так це ж трикутні суми! Треба змінити порядок підсумовування і відповідно скорегувати індекси». Для мене цього було достатньо, ситуація зрушила з місця і надалі я все проробив самостійно.

У 1990 р. **БОНДАРЕНКО О. А.** відчув себе достатньо впливовим і черговий договір на розробку госпрозрахункової теми оформив так, що сам став її науковим керівником, а мені відвів роль відповідального виконавця. Тим самим залишив **КАДЕЦЯ М. Й.** поза справи, а значить, поза відповідного фінансування. **Михайлу Йосиповичу** це звичайно не сподобалося. Між ними відбулася серйозна розмова віч-на-віч у кабінеті завідувача. Вийшов звідти **БОНДАРЕНКО О. А.** і на моє мовчазне питання висловився: «Професор також хоче їсти. Вимагає у рамках госпрозрахункової теми виділити йому професорські півставки. Але я не хочу нікому платити «просто так», тому прошу тебе підготувати

завдання для Михайла Йосиповича». Я тоді якраз намагався спростити задачу моделювання динаміки компресорного цеха на основі її декомпозиції, що зводилось до розгляду блоково-діагональної матриці з облямовуванням. Я шукав підходи до наближеної заміни такої матриці чисто блоково-діагональною. Саме з цією задачею я за дорученням **БОНДАРЕНКО О. А.** звернувся до **КАДЕЦЯ М. Й.** Через деякий час **Михайло Йосипович** підготував відповідь мовою функціонального аналізу, що була формально правильною, але на жаль неконструктивною і побудувати відповідний алгоритм її реалізації не вдалося.

Про рівень життя батьківської родини **Михайла Йосиповича** можна судити за його словами: «Мої батьки м'ясо, з якого зварили бульйон, самі не їли, а віддавали жебракам».

Якось **Михайло Йосипович** мене підтримав, коли я висловився, що в СРСР ніколи не було соціалізму в чистому вигляді, більш того, в скрутні часи саме елементи ринкових відносин розросталися і допомагали людям виживати.

10) Не можу не згадати про свого наукового керівника **ЕЛЬКІНА Бориса Соломоновича**, який привчив мене до поважного, але приземленого, без трепету ставлення до науковців різного рівня, до пошуку простих рішень складних проблем, розуміння ролі прихованих механізмів людської діяльності в різних сферах.

Деякі висловлювання **Бориса Соломоновича**, що мені запам'яталися:

– Чому я говорю одні й ті самі слова різним студентам? А де я знайду інші? Головне, що я кажу їх кожному окремо, дивлячись в очі та відслідковуючи реакцію.

– Коли мій син Зеев, якому я пророчив і готував математичну кар'єру, на третьому курсі покинув мехмат ХДУ, виїхав до Ізраїлю та вступив там на історичний факультет Єрусалимського університету, я був у трансі. Проте згодом зрозумів його правоту. Радянські правителі дозволяли таким розумникам, як ми, радуватися своїй здатності взяти двадцять інтегралів, а в цей час усі дійсно важливі життєві питання вирішували наближені до влади пройдисвіти. Хіба це справедливо?

– Треба завжди творити добро, якщо це тебе особливо не напружує та не потребує надмірних зусиль. Але не треба очікувати винагороди та розуміти, що добро, як правило, напругу взагалі не повертається, а якщо зрідка повертається, то пройшовши по великому людському колу.

– Доки є сили треба не боятися ставити і намагатися вирішити складні завдання, при цьому вірити в свої здібності та можливості.

11) **ТИХОНОВИЧ Олександр Юльянович**. Ми з ним ровесники, але **Олександр Юльянович** раніше подорослішав. У важкі 90-ті роки обидва намагалися, кожний по своєму, вирішувати життєві проблеми. Інколи шукали точки дотику наших життєвих позицій, проте тісного контакту не вийшло. Вважаю, що в цьому більше моя провина. Але підтримували товариське спілкування та проявляли взаємоповагу.

12) **КОЛОСОВ Анатолій Іванович** підтримав мене у скрутний час. Не можу сказати, що його відношення до мене завжди було справедливим, проте я вдячний йому за відвертість і чесність, які я дуже поціную.

13) **СИТНИКОВА Валентина Семенівна** – вмілий педагог, що свого часу перейшла на викладацьку роботу, коли зрозуміла, що працювати програмістом їй нудно. До своїх обов'язків **Валентина Семенівна** ставилася відповідально і тверезо. Проте, за словами секретарки **Людмили Сергіївни**, занадто ретельно розраховувала і фіксувала всі свої зусилля. Хвилювалася за рівень знань студентів. У мене з **Валентиною Семенівною** склалися приємні та досить теплі ділові стосунки. На початку впровадження рейтингової системи оцінювання **Валентина Семенівна** поставилася до цього заходу дуже серйозно, підтримуючи мене у цьому, і активно виступила на засіданні кафедри. Але **КОЛОСОВ А. І.** її зупинив: «Валентина Семенівна! Як Ви можете, маючи величезний досвід, з таким ентузіазмом сприймати чергову компанію в освітній сфері? Треба до нововведень ставитися більш спокійно, без надриву – згадайте, скільки подібних «революцій» ми з Вами вже пережили!»

14) **БОРАКОВСЬКИЙ Олександр Васильович** на кафедрі виділявся як людина, що дуже обґрунтовує кожне своє рішення, намагаючись у найменших деталях передбачити можливі труднощі та наслідки. **Олександр Васильович** завжди піклувався про своїх близьких, з великою повагою ставився до колег і підтримував теплі відносини. У другій половині 90-х років після захисту дисертації я все ще сумнівався, чи залишатися мені на кафедрі, та якось поділився цим з **Олександром Васильовичем** при особистій дружній зустрічі поза вишем. **Олександр Васильович** переконував позбутися моїх сумнівів: «Ти зробив правильний вибір, залишившись на кафедрі. Я сам жалкую, що відмовився від підготовки дисертації та зайнявся бізнесом – це не моє: доводиться мати справу з підлими, знахабнілими та жорстокими «ділками», що не простять жодного промаху. А на кафедрі нас оточують розумні, освічені та доброзичливі люди».

Деякі висловлювання **Олександра Васильовича**, що спливали у моїй пам'яті:

– Бог, для компенсації, нагороджує ентузіазмом того, кого він обділив розумом.

– Я чесно намагаюся передати студентам свої знання, розвинути їхнє логічне мислення та підняти їхню культуру. Але я не можу зробити це насильно. Якщо хтось з них не бажає духовно зростати, то я в цьому не винен і страждати з цього приводу не буду!

– Хто бере на використання авто в моїй фірмі з прокату автомобілів? Найчастіше – приховані чи явні бандити. Кожного разу не знаєш, чи повернуть автомобіль і в якому стані.

– Треба зберігати пильність і відстоювати кожний рубіж своєї життєвої позиції. Якщо поступишся в малому, то згодом втратиш велике.

15) **КОВАЛЕНКО Нонна Наумівна** була однією з перших колег, до кого я звернувся з проханням відвідати заняття для збагачення досвідом. **Нонна Наумівна** вела заняття у напруженому темпі, досить енергійно і майже «літала» по аудиторії. В особистому спілкуванні **Нонна Наумівна** була доброзичливою та відкритою, але непоступливою в своїх принципах.

Висловлювання **Нонни Наумівни**, що сплило у моїй пам'яті:

– Дуже погано, коли чоловік і дружина працюють в одному колективі. Це породжує негативні наслідки для сімейних відносин.

16) **ГОДУН Борис Васильович** поєднував у собі здоровий скептицизм і деякий снобізм. Вважав, що на кафедрі вищої математики повинні працювати виключно випускники механіко-математичного факультету університету. Проте прямо своє бачення не висловлював, зокрема спокійно сприйняв обставину, що я буду на його потоці електромеханіків вести практичні заняття з теорії ймовірностей.

Епізод з **Борисом Васильовичем**, що сплив у моїй пам'яті:

– Аспірант **КАДЕЦЯ М. Й.** поділився з **Борисом Васильовичем** своїми сумнівами: «Для чого мені за вказівкою **Михайла Йосиповича** шукати значення даної константи, якщо воно нікому не потрібне?» На що **Борис Васильович** відповів: «Значення цієї константи зараз нікому не потрібне, але воно нікому і невідоме! Тому його треба знайти!»

17) **КОЛОДЯЖНА Емма Борисівна** була дуже активною не тільки в педагогічній роботі, а й в інших сферах. Дозволяла собі критичні висловлювання, зокрема, з організації вступної компанії до вишу («Справжня «комсомолка», якій керівництво багато що готове вибачити!» – висловився **АКИМОВИЧ В. О.**) Прекрасно вміла вибудовувати теплі довірливі стосунки зі студентами, особливо жіночої статі. Мені пощастило вести практичні заняття на її потоці гідро- і теплотехніків. Подобалось, як **Емма Борисівна** будує структуру лекції, щільно насичуючи її інформацією та організовуючи зворотній зв'язок з аудиторією.

18) **БИСТРОВА Людмила Олександрівна** потрапила на нашу кафедру у зрілому віці. Говорила, що останніми роками дуже занудилася без педагогічної роботи, бо доводилося працювати «де прийдетьсяся». **Людмила Олександрівна** дуже любила квіти і з її появою приміщення кафедри забувало різними кольорами. Принципова і навіть прискіплива до студентів, **Людмила Олександрівна** віддавала їм частинку своєї душі, що з роками багато з них вдячно оцінив.

Якось заспокоюючи гостро негативну реакцію **Людмили Олександрівни** на нашого спільного недбайливого студента, я з посмішкою сказав: «Нам з Вами треба більш поступливо ставитися до цього студента. Він займається кікбоксінгом. Що можна чекати від людини, яку кожний день б'ють ногами по голові?» Адекватно сприймаючи гумор, **Людмила Олександрівна** все ж залишалась на своїх твердих життєвих позиціях.

Як профоргу кафедри, мені пощастило бачити, наскільки дбайливо **Людмила Олександрівна** доглядала за квітником біля будинку, де вона проживала зі своїм чоловіком. Також **Людмила Олександрівна** була завзятою дачницею, вимогливою та люблячою матір'ю та бабусею.

19) **ПЕЧЕНІЖСЬКИЙ Юрій Євгенович** в мене викликав тільки позитивні емоції. Йому вдавалося підтримувати рівні теплі відносини з усіма колегами. Завжди був готовий допомогти з вирішенням будь-яких питань. Великий книголюб, він створив багату домашню бібліотеку. Постійно відслідковував «рух» бібліотечних фондів нашого вишу та оперативно «виловлював» цінні для кафедри матеріали, що за формальними ознаками підлягали списанню та знищенню. **Юрій Євгенович** довгий час викладав на підготовчому відділенні, яке збагатив докладними методичними розробками. Серед викладачів харківських вишів **Юрій Євгенович** користувався заслуженим авторитетом та одержав високу неформальну оцінку як «професор елементарної математики». Такі особистості, як **Юрій Євгенович**, служать з'єднуючими містками, що цементують колектив.

20) **ДАНИЛЕВСЬКИЙ Микола Прокопович** підтримував контакти з кафедрою задовго до формального входження до неї. Ми з **Миколою Прокоповичем** разом викладали на підготовчому відділенні: я – геометрію та тригонометрію, а **ДАНИЛЕВСЬКИЙ** – алгебру. Працювали дружно, справедливо ділячи обов'язки, не ховаючись один за одного та при необхідності підставляючи плече для підтримки. Я завжди по-доброму заздрив красивому почерку **Миколи Прокоповича**, його вмінню заокруглювати висловлення думок, неспішній і прискіпливій манері подавати навчальний матеріал. **Микола Прокопович**, як і я сам, виріс у селі та на мене справляв враження доброго і врівноваженого «кріпкого чолов'яги» з глибокою внутрішньою сутністю, якому можна завжди довіряти і з яким можна спокійно «йти в розвідку».

21) **СТАНІШЕВСЬКИЙ Степан Олександрович** для багатьох колег був неформальним «батьком» кафедри. З початку нашого знайомства, коли я ще працював у групі **БОНДАРЕНКО О. А.**, я дуже цінував притаманну **Степану Олександровичу** життєву мудрість, чим він мені нагадував уже втрачених на той час старійшин мого роду, що своєю не зашороною свідомістю «від землі» спонукали мене до простих і ясних поглядів на оточуючу дійсність.

Степан Олександрович не був ханжею і міг висловлюватися досить відверто та навіть грубовато, але ніколи не переходив межу пристойності. Він був дуже уважним до оточуючих, відслідковував навіть дрібниці, а його підходи до вирішення проблем були простими і здавались очевидними по факту реалізації.

ЯКУНІН Анатолій Вікторович
к. т. н., доцент кафедри вищої математики
ХНУМГ імені О. М. Бекетова

* * *

Емма Борисівна КОЛОДЯЖНА – жінка-позитив! Скільки років я працювала поруч з нею, завжди бачила її усміхненою. Навіть коли було важко, наздоганяли проблеми, **Емма Борисівна** вміла потайки утерти сльози та працювати у доброму настрої. Для мене **Емма Борисівна** – один з наочних прикладів виведеного мною твердження, що вчити та лікувати повинні лише щасливі люди. Щаслива людина ніколи не образить, не причинить страждання, а буде щиро ділитися своїм щастям, досвідом, знаннями з оточуючими. **Емма Борисівна** завжди випромінювала енергію юної закоханої жінки.

Мені пощастило, ще працюючи асистентом, вести практичні заняття за лектором-**КОЛОДЯЖНОЮ**. Я знаю, з якою повагою та любов'ю до неї ставилися студенти. Вона вміла побудувати зі студентами дружні відношення не переходячи межу панібратства. І знаходячи спогади її студентів, які самі вже стали досвідченими викладачами та науковцями, читаєш, що одним з найулюбленіших педагогів за роки навчання в них була **КОЛОДЯЖНА Е. Б.**

З нагоди святкування ювілею кафедри ми зустрілися після великої перерви, і я знов побачила юну привітну жінку, яку не старять зморшки. Я знов відчувала хвилю позитива від добрих спогадів про колишніх колег, адже добра людина пам'ятає лише добро, а зло проходить повз неї.

Емма Борисівна жартувала, що в неї, мабуть найтонша особиста справа в архіві, а трудовій книжці, крім навчання в університеті лише один запис – працювала на кафедрі вищої математики ХПКБ. **Емма Борисівна КОЛОДЯЖНА** віддала 42 роки свого життя педагогічній діяльності в стінах нашого Університету, виховала сотні, тисячі кваліфікованих інженерів. Деякі з них перевершили свого педагога – стали кандидатами, докторами наук, були обрані на високі посади. Чи не це є най-більшою нагородою справжньому Педагогу?!!

КОВАЛЕНКО Людмила Борисівна
к. ф.-м. н., завідувач кафедри вищої
математики ХНУМГ імені О. М. Бекетова

* * *

Основной особенностью 66-го года для меня лично было то, что никогда ранее не работал в коллективе, после студенческой скамьи я оказался на кафедре высшей математики ХИИКСа. И первой, кто меня встретил, оказалась женщина, сейчас бы я назвал бабушка, **Татьяна Ивановна ЛУЩИК**, с вопросом: «Вы, наверное, наш новый преподаватель?» Я, робко, в ответ: «Да». – «А я лаборант, Татьяна Ивановна». Никакого представления о том, какая роль лаборанта на кафедре я не имел.

Татьяна Ивановна предложила мне дождаться перемены и побеседовать с заведующим кафедрой. Минут через 15 прозвенел звонок, и в преподавательскую вливается огромный мужчина, вальяжный, с потрясающей осанкой (такую я не до, ни после ни у кого не видел). С комплекцией Винни-Пуха, он совершенно не создавал впечатления полного мужчины. Татьяна Ивановна представила ему меня: «Вот наш новый преподаватель». Он улыбнулся, подошел ко мне, протянул руку: «**Григорий Моисеевич БЕРЛЯНД**». Я понятия не имел, кто заведует кафедрой, и обратился к нему: «Меня прислали к Вам преподавателем, и я хотел бы обсудить мои обязанности».

За месяц до этого, когда я пришел по направлению, меня не пустили в институт, так как в это время шли вступительные экзамены, а «озадачить» меня нужно было, поэтому я был отправлен на стройку. По окончании строительных работ у меня состоялся разговор с проректором института: «Обстановка изменилась. Вас брали как заведующего лабораторией экономических расчетов. Лаборатории нет, машины нет, и Вам на годик придется пойти на кафедру высшей математики преподавать». И начал перечислять уйму математических дисциплин, изучение которых я закончил на третьем курсе, и с тех пор, как вычислитель, к ним не возвращался. Прочитал мне целую лекцию, и отпустил к заведующему кафедрой. Поэтому я и обратился с вопросами к встретившему меня **БЕРЛЯНДУ**. На что **Григорий Моисеевич** сказал: «Нет-нет, дождитесь заведующего».

Буквально через минуту на кафедру заходит **Михаил Иосифович КАДЕЦ**. Первое впечатление: невысокого роста, удивительно спокойный. Прошел в угол комнаты, сел за стол (это было его рабочее место в малюсенькой преподавательской): «Подходите. Давайте знакомиться. Как Вас зовут?» Я, робко: «Юра». На что **Михаил Иосифович** прокашлялся, отложил очередную бумажку, появившуюся на столе в его отсутствие: «Так Вас зовут дома. А по-отчеству?». Я ответил. «Теперь привыкайте, отныне Вы – Юрий Евгеньевич». С этим я и прошел больше сорока лет, попав на кафедру высшей математики «на годик».

Расспросив, на каких машинах я работал в университете, сказал, что поручит мне вести практические занятия по математическому программированию, сразу предупредив, что ни машины, ни литературы нет вообще. Дал мне месяц на подготовку. Я тогда сильно удивился, почему целый месяц. Оказывается учебный год традиционно начинался с сельскохозяйственных работ.

Михаил Иосифович вышел, за это время кафедра стала наполняться новыми людьми. Все меня внимательно рассматривают, кивают мне, я киваю в ответ. **Татьяна Ивановна** пришла мне на выручку и представила двум интересным женщинам: «**Ирина Романовна, Лариса Николаевна**, познакомьтесь. Это – Ваш новый коллега». Начал завязываться разговор, и тут на кафедру вернулся **Михаил Иосифович**, и все как-то незаметно стихли, занялись своими делами. Он предупредил меня о том, что через два дня состоится заседание кафедры и отправил в отдел кадров, которым на тот момент руководила **САЗО-**

НОВА Нина Алексеевна. Удивительная женщина, фронтовичка, знала всех сотрудников института, все личные дела, и где они находятся.

После отдела кадров я не мог не отправиться в библиотеку. Там меня сперва встретили не очень приветливо, так как пока удостоверения преподавателя я не получил. В это время в зал вышел пожилой мужчина, который оказался заведующим библиотекой (фамилию его, к сожалению, запамятовал). Библиофил библиофила видит издали. Оказывается, мы с ним пересекались в букинистических магазинах, и он меня запомнил. С первого же дня работы в институте я подружился с библиотекой. И эта дружба не прекращалась все время моей работы в институте. Благодаря этой дружбе кафедра всегда справлялась с проблемой дефицита (особенно в годы перестройки) учебной математической литературы. Я вовремя оказывался в библиотеке, мы вовремя оформляли заказ и получали необходимую литературу, а другие институты оказывались ни с чем. Такое благожелательное отношение ко мне всегда было не только благодаря личным контактам, но и потому, что я представлял кафедру высшей математики. А отношение к кафедре в то время было особенное. Объяснялось это в первую очередь тем, что сотрудники кафедры непосредственно занимались набором студентов: в то время абитуриенты были обязаны сдавать 2 экзамена по математике – устный и письменный. Это была очень ответственная работа, и коллектив кафедры за это ценили.

Итак, мое первое заседание кафедры. Для новых сотрудников были поставлены три стула: кроме меня представляли **ДОРОХОВА Владимира Александровича**, с которым я был знаком с 61-го года (потому был удивлен неожиданной встрече) и очень обаятельную женщину, такую симпатичную круглолицую хохлушку, сияющую как солнышко, **Елену Дмитриевну СКРИПКО**. Она перешла к нам с должности старшего лаборанта кафедры высшей математики автодорожного института.

Таким образом, штат кафедры оформился на тот момент в количестве 10 человек: **АРТАМОНОВ, БЕРЛЯНД, ДОРОХОВ, КАДЕЦ, КОЛОДЯЖНАЯ, КОРКУШКО, ЛИЗУНОВА, МЕШИК, ПАЙКИНА, СКРИПКО, ПИРГОВА, РОМАНОВА, РОГОВОЙ, ПЕЧЕНЕЖСКИЙ**.

Мне запомнилось, что на этом заседании отсутствовал **АРТАМОНОВ**, на что **Михаил Иосифович** отреагировал крайне неодобрительно.

Первое впечатление о моих новых коллегах. **КОЛОДЯЖНАЯ Эмма Борисовна**. Несколько чопорная, типичный школьный работник. Говорила менторским тоном, с ощущением, что правота всегда за ней.

ЛИЗУНОВА Мария Адольфовна. Все время старалась держаться в уголке. Она учила ректора **БУТЕНКО**, и когда он возглавил институт, попросил ее перейти в ХИИКС. Он всегда говорил, что такого лектора, как **Мария Адольфовна** надо поискать. Она, как правило, работала на экономфаке вместе с **РОГОВЫМ Марком Рафаиловичем**, меняя потоки. Работать на экономфаке считалось престижным. Кроме того, административно кафедра в то время относилась к инженерно-экономическому факультету. Мне доводилось принимать экзамены вместе с **Марией Адольфовной**. Это была очень длительная проце-

дура – с раннего утра до позднего вечера. Но надо отдать ей должное, обстановка была неизменно доброжелательная, и «правила игры» - требования, предъявляемые к студентам – очевидные.

Один человек удивил меня тем, что все время стоял в сторонке, в колоссальнейших очках под 12 диоптрий. Когда он на меня смотрел, было ощущение, что я кролик перед удавом. Это был **МЕШИК Альберт Алексеевич**. Человек с очень тяжелой судьбой. Он жил буйально в соседнем с институтом доме, что было для него крайне неудобным обстоятельством, так как в случае любого форс-мажора его вызывали как дежурного преподавателя. Занимал он крохотную комнатку в огромной коммуналке. При первом знакомстве произвел впечатление нелюдима. Позднее я узнал, что он был потрясающим книголюбом; несмотря на проблемы со зрением, практически всю свою зарплату тратил на приобретение книг.

Обаянием **Ирины Романовны ПИРОГОВОЙ** и **Ларисы Николаевны КОРКУШКО** я был очарован еще при первой встрече.

По окончании заседания кафедры, **Михаил Иосифович** расспросил меня о поисках литературы, и успокоил, что будем все вместе как-то разбираться: «Подождите, скоро прибудет **СЕНЧЕНКО**». – «Кто это?» - «Начальник будущего Вычислительного центра. Машин пока нет, но он знает, что нам надо читать».

Начинались мои трудовые будни. Расписание было «сказочное»: если у вечерников вторая пара, то на завтра у стационара обязательно первая. Я жил в то время в пригороде. Добирался на электричке к полуночи, ужинал, готовился к занятиям, и с утра снова в бой.

Итак, мне дали вечерников, второй курс. А я же первый с ними еще не прошел! И попалась тема на тот момент самая страшная, а впоследствии самая любимая - двойные интегралы. Почувствовал, что горю. Что же делать? Взял и нарисовал чертежи ко всем задачам, целую тетрадь.

Благодаря «прекрасному» расписанию, мы дневали и ночевали на кафедре. Сажу я на кафедре, передо мной тетрадь с чертежами, подходит **Елена Дмитриевна**: «Какие прекрасные чертежи!» - «К сожалению, это единственное, что у меня есть. Знаю, как решать, но не знаю, как это доступно объяснить вечерникам. Меня же методике не учили. Хоть бы одним глазком посмотреть, как это делается, как на пальцах объяснить решения этих задач». – «Посмотри мою тетрадочку» - и протянула мне свои записи, где все эти задачи просто и грамотно решались. Так я впервые понял, что могу рассчитывать на поддержку старших коллег.

Начало своей трудовой деятельности я неразрывно связываю с Подготовительным отделением. При его формировании работали многие преподаватели кафедры: **КОЛОДЯЖНАЯ Э. Б.**, **ЯКУНИН А. В.**, **СЛАБОВА Т. Г.**, **СКРИПКО Е. Д.**, **БАШЛАЙ В. С.**, **ПОТАПОВ П. Г.**, **КОВАЛЕНКО Н. Н.** Только со временем сложилась «могучая кучка» из трех преподавателей, увлеченно занимающихся студентами ПО.

БАШЛАЙ В. С. – этакая гранд-дама, обожающая новости обо всем и ото всюду. То ли в силу разности в возрасте, то ли интересов, но ее попытки сблизиться и подружиться с коллегами не увенчались успехом. Очень опытный преподаватель, и мы могли положиться друг на друга.

Тамара СЛАБОВА. С большим удовольствием занималась с нами элементарной математикой на ПО. Она необычайно деловая, обязательная, хваткая. Если дело касалось работы, пока все не закончит, ни себе, ни другим спуска не даст. Тома человек работающий, необыкновенная чистюля. Всю свою жизнь посвятила научной карьере мужа. Когда это стало возможным, выехала с семьей в Германию, где и ее преподавательская карьера, и научная мужа нашли продолжение. Знаете, иногда маленькие штришки определяют портрет человека... Спустя несколько лет ее пребывания в Германии, она сама меня разыскала. Подчеркну, у нас были отличные приятельские, но не дружеские отношения. Неизвестно как разыскав мой адрес, она прислала посылку, о которой я буду помнить всю жизнь. На дворе тяжелые 90-е, у нас маленький сын, Сережка, и мы получаем невиданные подарки для малыша! И про меня не забыла – до сих пор храню механический карандаш со сменными грифелями, которым построены сотни чертежей при подготовке к изданию методической литературы.

Уже в Германии она разыскала и поддерживала связь с **ПИРОГОВОЙ Ириной Романовной**, которая тоже с семьей уехала туда на постоянное место жительства. У **Тамары СЛАБОВОЙ** не было детей. Всю свою любовь она подарила мужу, необыкновенно красивому и, по всей видимости, талантливому. После гибели мужа ее поддержала синагога. Сейчас она продолжает преподавать в Университете.

В нашем слаженном оркестре подготовительного отделения самой главной скрипкой была **Нонна Наумовна КОВАЛЕНКО**. Море энтузиазма, положительных эмоций! Энергией пробьет любую стенку. Сил хватало и на работу, и на семью. Специалист в работе – превосходный, разрядить обстановку в коллективе – никто лучше не справится. Была членом партии, но этим никого не давила. Умеет искренней улыбкой поддержать в любой сложно жизненной ситуации. Всегда приметна огненно рыжей шевелюрой. Все отказывались верить тому, что это не настоящий ее цвет волос, потому что это золотистое сияние отлично отражает ее характер и темперамент. Профессионалом всегда была удивительным: неважно, кого и что надо заменять, она влетала в аудиторию и прекрасно вписывалась в любую тему. С **Нонной** всегда приятно поговорить, и не только на бытовые темы. Она чрезвычайно интеллигентный человек, долгие годы возглавляла общество книголюбов ХИИКСа.

С моим (и двух сотрудников) приходом на кафедру нас стало 10 человек. Со временем штат перевалил за два десятка. Как формировался наш коллектив?

С приходом на кафедру **Михаила Иосифовича КАДЕЦА**, штат стал время от времени пополняться молодыми сотрудниками из числа его аспирантов. **АКИМОВИЧ Владимир Александрович** после защиты диссертации остался на кафедре, где проработал до выхода на пенсию. Причем его уход был весьма «оригинален»: по достижению 60-летнего возраста в середине апреля,

проигнорировав особенности учебного процесса, Владимир Александрович написал заявление об уходе. **Женя ТОКАРЕВ** – талантливый математик, причем высокого полета, но он из той когорты людей, которым просто противопоказано заниматься преподавательской работой. Он мог прийти на занятие, увлекаясь, дать студентам пример и предложить его решение из области, явно не доступной пониманию студентам технического вуза. Проработал он у нас недолго, всего два года. Защитил диссертацию он уже закончив преподавание в ХИИКСе. Среди аспирантов **КАДЕЦА**, в разное время работавших на кафедре назову также **ЗАМЯТИНА, РАКОВА, ПОТАПОВА. РАКОВ Сережа** – море обаяния, спокойный тихий голос. После ухода из ХИИКСа, его карьера сложилась блестяще. **Петя ПОТАПОВ**. За все время работы на кафедре именно дружеские отношения у меня сложились только с двумя коллегами – **Петей ПОТАПОВЫМ** и **Степаном Александровичем СТАНИШЕВСКИМ**. Первое знакомство наше было удивительным. Оказывается, что мы жили в одном доме. Он в первом подъезде, я в третьем. Встретившись на улице, он спросил, работаю ли я в ХИИКСе. Видимо, бывая у научного руководителя, он меня когда-то приметил... В его однокомнатной квартире почетное место занимала огромная надувная лодка, так как он был заядлым туристом. В интерьере – полный аскетизм, зато все туристические принадлежности сияли. Диссертацию он так и не защитил, хотя пару научных статей, работая с профессором **КАДЕЦЕМ**, опубликовал. Оставшись на кафедре, он влился с нами в работу подфака. В то время подготовительный факультет отселили в общежитие на Ольминского, и мы втроем: я, **Елена Дмитриевна** и **Петя**, поделив этажи и курсы, отрабатывали методику преподавания вплоть до хронометража. Результатом наших совместных усилий стал подготовленный Рабочий план по математике для студентов подготовительного отделения. Особенно сблизилась с **Петей ПОТАПОВЫМ** мы после того, как он пригласил меня стать крестным своего сына. Он недолго проработал на кафедре, так как был в поиске: педагогическая работа его не напрягала, но и не вдохновляла, он с большим энтузиазмом занимался программированием. Спустя много лет история повторилась с **Леной МАЗУР**, аспиранткой **Анатолия Ивановича КОЛОСОВА**. Преподавательская работа ей давалась, но не приносила удовлетворения, поэтому, так и не защитившись, она покинула наш коллектив. К сожалению, **Петя** рано ушел из жизни, видимо не рассчитав нагрузки. Долгое время он ведал хозяйством на Печенежском водохранилище, занимался с детьми, учил их ходить под парусом, и именно это его делало счастливым.

Еще одним фактором, объединявшим сотрудников, было общее студенческое прошлое. Так, **КОЛОСОВ, СИТНИКОВА, БЫСТРОВА** учились вместе на мехмате Университета. Другая группа «однокашников» - **ДОРОХОВ, ПЕЧЕНЕЖСКИЙ, СТАНИШЕВСКИЙ**.

А была и самая очевидная причина оказаться в нашем коллективе – личная дружба. Однажды захожу в преподавательскую, и теряю дар речи – передо мной сидит «ужас» всего мехмата Харьковского университета. Это был **ПЕРЕПЕЛИЦИН Игорь Львович**, лучший друг **КАДЕЦА**, большой умница; завсе-

гдатай научных семинаров, на которых его замечания высоко ценились. Сам **Михаил Иосифович** говорил, что **Игорь** – несостоявшийся крупный ученый. Мне неизвестно, что ему помешало состояться, но это, по всей видимости, сказалось и на его личной жизни. Он был абсолютно одинок, как и **МЕШИК Альберт Алексеевич**. Ждал лет 20-25 однокомнатную квартиру, получил ее, уже работая у нас. Человек с красивейшим почерком и большими странностями. Ему, на мой взгляд, категорически было противопоказано преподавать. Из Университета его «попросили», и **Михаил Иосифович** взял его на кафедру, предупредив, что среди сотрудников много его бывших выпускников, поэтому «никаких фокусов!». А какие фокусы позволял себе **Игорь Львович**? Есть знаменитый задачник-трехтомник Гюнтера и Кузьмина. **Игорь Львович** предлагал на занятиях студентам задания из этой замечательной книги, и всех несправившихся откровенно высмеивал. Мог предложить студентам отыскать математическую новинку в конкретном книжном магазине и решить задачу на указанной странице, справившихся обещал допустить к экзамену... Из-за такого отношения в общем-то неплохие студенты переводились на вечернюю форму обучения, другие факультеты, вообще бросали Университет. Здесь **Михаил Иосифович** старался держать его в рамках, но при этом всячески поддерживая. **Игорь Львович** единственный, у кого были привелегии при составлении расписания – субботы и понедельники обязательно выходные. Объяснялось это увлечением туризмом. В пятницу на занятия он являлся в полном обмундировании, и по их окончанию отправлялся в поход. Это была его единственная отдушина. Он прекрасно разобрался в лекарственных травах, ягодах, знал, где целебные источники. Когда **Игорь Львович** ушел на пенсию, почему-то перестал поддерживать отношения с **Михаилом Иосифовичем**. И Диамара Лазаревна (жена **Михаила Иосифовича**) взяла над ним шефство и приглашала **Игоря Львовича** на его же Дни рождения, которые сама и устраивала.

Володя ГРИЦАЙЧУК. Несомненно пользовался в институте уважением. Много лет ответственным секретарем приемной комиссии. У него было удивительно нежное отношение к жене, Валентине. К сожалению, пагубная привычка стала довлеть над ним, поэтому с ним, несмотря на былые заслуги расстались.

Володя ДОРОХОВ, мой однокурсник, обладал удивительной способностью первым узнавать все институтские новости. Приходя загодя на занятия, медленным шагом проходил мимо всех стендов, досок объявлений, мог зорким взглядом вычленить самое важное. В работе был несомненный профессионал. После ухода на заслуженный отдых, решил купить домик в деревне, и теперь наслаждается жизнью именно там. **Володя** – прекрасный семьянин, к жене, кстати, тоже Валентине, относится с необычайным трепетом. Помню, мы однажды с ним вместе отправились в Одессу, а его жена в это время находилась в санатории. Не было ни одного дня, чтобы он, не взирая на огромные очереди в курортном городе, не сбегал на переговорный пункт и не поговорил с женой.

Анатолий Иванович КОЛОСОВ. Несомненно, выдающийся ученый, авторитетный руководитель, на работе всегда держал дистанцию. При этом в неформальной обстановке мог позволить себе быть и веселым, и компа-

нейским, и обаятельным. Но в работе всегда был жестким и авторитарным, даже пребывая в качестве молодого ассистента.

Я пришел на кафедру во времена оттепели. Загруженные напряженной работой мы не успевали общаться. Для нас прекрасной отдушиной стали вечера, устраиваемые для сотрудников ХИИКСа. Там раскрывались необыкновенные таланты коллег. Помню, какой восторг я впервые испытал, когда услышал, как подойдя к роялю, обаятельнейший **Марк Рафаилович РОГОВОЙ** стал исполнять популярные мелодии 20-х годов. Незабываемой будет и наша совместная подготовка с **Ларисой Николаевной КОРКУШКО** к вечеру романсов. Поиск нот, подготовка музыкального материала, ее прекрасный вокал. Кстати, мы с **Ларисой Николаевной** единственные на кафедре, кто помимо математического, имели и музыкальное образование. А талант **Григория Моисеевича БЕРЛЯНДА** порадовать любимых коллег деликатесами на праздник? - «Икра и апельсины будут в достаточном количестве!» - **Григорий Моисеевич** умел обаять не только студентов.

И, наконец, самый светлый человек, с которым мне посчастливилось работать – это **Степан Александрович СТАНИШЕВСКИЙ**. Умнейший человек и потрясающий друг. Он всегда оказывался рядом в трудную минуту, не дожидаясь просьбы о помощи... Когда умерла моя мама, я был крайне подавлен, занимался подготовкой к похоронам и даже не сообщил о своем горе коллегам. Звонок в дверь – на пороге он и **Саша ТИХОНОВИЧ**, пришли меня поддержать... А когда я сам оказался в больнице, снова не дали мне раскиснуть **Степа** и **Саша**... **Степан Александрович** вообще удивительно легкий в общении человек. Мы с женой с радостью вспоминаем те времена, когда он, проезжая мимо, заглядывал к нам «на борщ». Всегда позитивный, исполненный оптимизма, хотя самому ему в жизни тоже досталось не мало.

Так сложилась моя судьба, что мне посчастливилось поработать и с теми, кто стоял у истоков создания кафедры, и с теми, кто трудится поныне.

Толя ЯКУНИН. Это, несомненно, человек, который создал себя сам. Он из тех людей, которые прекрасно умеют работать и головой, и руками. Поднял троих детей, все получили образование, сын защитил диссертацию. **Толя** – молодец!

Светик (ШУЛЬГИНА). Скучаю за ней – не то слово! Дико завидую, что у нее трое деток, из которых двое близнецов. Кафедра очень многое потеряла с ее уходом. Она – настоящее солнышко. Говорит тихо, очень грамотна, море обаяния.

И вообще, я считаю, что нынешней части кафедры повезло больше, чем предыдущей. Когда я пришел на работу, у нас было очень много незамужних дам, что не лучшим образом сказывалось на их характере, и моральном духе коллектива. А сейчас на кафедре с этим полный порядок! Все девочки замужем, счастливые мамочки.

И наша **Анечка (ВОЛОДЧЕНКО)**. Умничка, расцвела, когда родила двух дочек.

Юля СИТНИКОВА пришла к нам с подачи **Степана Александровича**. Была рядовым преподавателем техникума, и какая молодец – защитилась, получила звание доцента. Она – энтузиаст и работяга.

Людмиле Борисовне КОВАЛЕНКО желаю мудрости и терпения. На ней теперь лежит ответственность за весь наш, пусть и небольшой, но сложный коллектив. Все сильные личности, со своими взглядами на проблемы и методы их решения. Но силы характера, я думаю, ей не занимать.

ПЕЧЕНЕЖСКИЙ Юрий Евгеньевич

* * *

Эти стихи были написаны и подарены доценту **СИТНИКОВОЙ Юлии Валерьевне** студенткой группы ЭСЭ в 2011 году, во время контрольной работы. И после слов «Ну не могу я решить....» было стихотворение (*знаки препонания авторские*)

Не умеешь – не берись
Говорила мама
А теперь давай крепись
И не будь упрямой
Захотела на ЭОГ
Я тебя пустила
Буду умною, кричала
Да не тут то было,
Я й сама все понимала
Но не до конца
А когда к стене прижало
Вспомнила отца
«Ты у нас животных любишь
И немножко право
Иди дочка на юриста

Либо на ветеринара
Но из всех профессий славных
Я хотела быть врачом
Не сложилось, затупила
Но когда-нибудь потом
Выучусь от А до Я
Буду педиатром
Ну а может и хирургом
Пока непонятно.
Но зато когда-нибудь
Уйду в медицину
Воплощу свою мечту
Ее я не кину

Е.Н.Б. (26.12.11)

* * *

Из воспоминаний **Нонны Наумовны КОВАЛЕНКО**.

... Я ушла на свою любимую преподавательскую работу в ХИИКС. В ХИИКС работала на одной кафедре с Сергеем Раковым, сыном нашего преподавателя в Бердянском пединституте А. Ф. Ракова. Мы оба работали на совесть. И до пенсии счастливо проработала там, старшим преподавателем и старшим куратором, издала 18 методических пособий. Мои студенты меня любили, потому что была справедливость, не было криков.

Когда я уже ушла с работы, мой заведующий кафедрой сказал: «Нет Нонны Наумовны, и кафедра на 8 марта больше не похожа на оранжерею». Меня засыпали цветами, так как я ничего никогда больше не брала, даже в тяжелые годы. Зато когда была старшим куратором отделения и ввела

обязательные поздравления родителей с 8 марта, вы бы знали, какой взрыв произошел.

В очень тяжелые годы, когда многих выплеснула на рынок Барабашова безработица, мне невозможно была туда за чем-то поехать, со всех сторон бросались мои бывшие, пытались подарить то или се, когда брала с собой внучку, тогда еще школьницу, она просто обалдевала...

<http://pivdenka.berdyansk.net/assets/files/book/Odnokursniki/odnokursniki-chast08.pdf>

* * *

...Математика, наверное, самый сложный предмет первого курса. В моей группе, на тот момент, было 31 человек, из них 30 мальчиков. Абсолютно правильным решением было назначить преподавать эту дисциплину студентам-строителям **ВОРОНОВСКУЮ Ларису Петровну**. Помню, был парень с нами, закончивший физико-математическую школу. Буквально за первые несколько занятий он проявил свои познания, которые были куда глубже, чем у остальных, потому ему было скучновато. Наверное, на занятия он мог бы и не ходить, но это не в том случае, когда эти занятия ведет Лариса Петровна. Он приходил, садился на первую парту, открывал книгу, не имеющую ни малейшего отношения к математике, и параллельно наблюдал за процессом, видимо, любовался. Несмотря на непонимание сложных формул, группа ходила на занятия с радостью и желанием...

выпускник 2010 года

* * *

На первом курсе у меня был предмет «Высшая математика». Вела эту дисциплину **КОВАЛЕНКО Людмила Борисовна**. Как сейчас помню ее добрый и приветливый взгляд. Людмила Борисовна всегда была готова помочь лучше усвоить материал. Она всегда была очень внимательна и видела, если студент плохо понял тему или условие задачи. Многие говорят, что способности к математике есть далеко не у каждого, но на парах у Людмилы Борисовны почти все достаточно легко справлялись с заданиями. Дело в том, что она очень подробно расписывала каждый пример или задачу, останавливалась на тех моментах, которые были непонятны. Как показала практика, так гораздо легче усвоить сложный материал.

Наверно, каждый студент помнит, что больше всего Людмила Борисовна не любила когда опаздывали, особенно на лекции. Казалось, что когда очередной студент стучал в дверь со всем известной фразой - «извините, можно войти?», ее это очень отвлекало, сбивало с мысли. А отвлекаться она не любила. Если студент опаздывал больше чем на 15 минут, в аудиторию он мог зайти только на большом перерыве. Она была очень дисциплинирована и требовала дисциплины от других. Поэтому на пары к Людмиле Борисовне студенты, как правило, приходили вовремя.

Попова О.В, группа МОМГ2016-1

* * *

Відгуки, які залишили студенти, що пройшли навчання на дистанційному курсі «Вища та прикладна математика (Вища математика)» **КОВАЛЕНКО Людмили Борисівни:**

«Я искренне хочу поблагодарить Вас за этот курс. Если честно, мне впервые понравилась математика. Я вот вспоминаю первую лекцию, я маме писала, что срочно нужен репетитор. А на практическом просто сидела и плакала, хоть для меня это не свойственно. Как только я начала понимать, что происходит, как эти столбики с цифрами (матрицы) работают, Вы не представляете, как я была рада. Я даже помню, как я сначала написала тест на 5,4 из 7, а потом 7/7. Я позвала родителей, я сфотографировала эти баллы, думала, что это магия и они исчезнут????? Серьезно, благодаря вам, я буквально влюбилась в математику. Я в пятницу ходила в универ, как на праздник! Вы действительно находите индивидуальный подход к каждому студенту и даже я, честно говоря, никогда не была сильна в математике, с Вашей помощью почувствовала себя в 100 раз уверенней и умнее???? Миллион раз спасибо Вам за подачу материала и терпение!!!»

КРАСНОБРИЖАЯ Мария, ст.гр.ТУР-2018-3

«Спасибо огромное Людмиле Борисовне за то, что математика превратилась с «пугающей, непонятной, страшной науки» в предмет, который полюбила всем сердцем. С таким педагогом как Вы эта наука стала понятной, доступной, интересной и самое главное ЛЕГКОЙ!!!! спасибо Вам огромное!»

ГУДЗЕНКО Екатерина, ст.гр.ТУР-2018-1

* * *

«Викладач **Ігор Львович ПЕРЕПЕЛІЦІН**. До речі, ми його дуже любили і поважали. У нашій групі вчився Саша Михайлов – відмінний хлопець, він умів малювати дружні шаржі та карикатури. У нього був цілий зошит його творчих робіт. Пам'ятаю, якось перед заняттям, на дошці Саша малював портрет Перепеліцина І. Л. У той момент, коли дружній портрет був майже готовий, в аудиторію зайшов Ігор Львович. Всі завмерли ... Тиша ... Викладач, уважно розглянувши на дошці це творіння, узяв з рук Сашка крейду і .... домалював на портреті окуляри. Потім попросив Сашу намалювати цей малюнок у зошиті з шаржами. Не чекаючи на таку реакцію від викладача, Саша подарував Ігорю Львовичу свій зошит на пам'ять.»

Спогади студента ХІІКБ

* * *

Наша підготовка до сесії відбувалася так само, як і у більшості сучасних студентів. Були шпаргалки і маленькі і великі, але плідна підготовка особливо велася з другом і однокурсником Долею В. Т. (в майбутньому – професор нашого інституту), з яким ми влаштовували перевірки один одному на знання

того чи іншого питання перед здачею іспитів. Головне – це наявність конспектів. Є конспект – іспит відбувся; немає конспекту – не відбувся. Однією з труднощів для студентів був бідний стан науково-навчальної бази для підготовки до сесій. Але на щастя, захист курсових і дипломних робіт проходив успішно і урочисто. Моїми улюбленими викладачами в той час були викладачі з фізики Садовничий Ф. К. та математики **БЕРЛЯНД Г. М., ЛІЗУНОВА М. А.**, а пізніше Цукернік М. С., Кутін В. П. Це були дійсно викладачі вищої ланки, лекції яких проходили цікаво, із захопленням, і завжди хотілося приходити і слухати їх.

КАЙЛЮК Євген Миколайович
проф., декан ІЕФ та ФЕМ (1985–2001 рр.)

* * *

У сільській школі було два претенденти на одну золоту медаль: син агронома і Олена Жернова (Архіпова Олена Семенівна) з багатодітної родини. Працелюбність, старанність, відповідальність перемогли: Олена закінчила школу із золотою медаллю. Ця відповідальність залишилась з нею на все життя: фактично головою родини вона стала ще під час навчання в університеті. Сестра і брати, а потім також їхні діти, одержали вищу освіту завдяки їй. Сина зростила гідного: працює доцентом у ХНАДУ, його студенти декілька років підряд займають перші місця у Всеукраїнських студентських конкурсах наукових робіт.

Вона примудрялась допомагати не тільки рідним, але й однокурсникам, живучи на одну стипендію 22 крб. Наша сокурсниця Ліда Учишвіллі (теж з багатодітної родини), будучи харків'янкою, не мала права на місце в гуртожитку, а вдома у неї не було умов для навчання. Звичайно, Олена пригріла її в гуртожитку і вони спали удвох на одномісному металевому ліжку.

У 90-і роки мені терміново знадобились велика сума грошей і тут Олена, не вагаючись, прийшла на допомогу: виступила гарантом і її знайомий підприємець позичив мені необхідні кошти. Я їй дуже вдячна.

Ми разом написали декілька монографій і посібників. Співпрацювати з нею було комфортно завдяки її професіоналізму та відповідальності. Вона була повна сил і ентузіазму, проте хвороба вразила її несподівано.

ПРОТОПОПОВА Валентина Петрівна,
однокурсниця і подруга

* * *

РОМЕНСЬКА Людмила Сергіївна майже чверть сторіччя працювала лаборантом, старшим лаборантом кафедри вищої математики. Можна сказати, що невеликий чин, не найважливіша посада. А я посперечаюся. Добрий лаборант – справжній тил для викладачів. Можна спокійно займатися своїми справами, якщо впевнений, що на кафедрі панує порядок, не треба клопотатися замінами по хворобі, переносом аудиторій, проблемами у розкладі.

Повертаєшся з пари на перерву, а там затишно, тебе зустрічають з приємною посмішкою.

Людмила Сергіївна – дуже красива жінка. Скільки років я працювала з нею поруч, завжди дивувалася, що роки не дають їй про себе знати, вона завжди була в одній порі – мила, привітна, інтелігентна. Вона дійсно була господинею на кафедрі.

Початок роботи Людмили Сергіївни Роменської припав на завідування кафедрою професором Кадецем Михайлом Йосиповичем, людини надзвичайного розуму та інтелігентності. Незважаючи на невеличкий зріст Михайла Йосиповича, масштаб особистості відчувався відразу. Пригадую, як Людмила Сергіївна розповідала про свій жахливий сон – складання нею іспитів з вищої математики Михайлу Йосиповичу. Був великий страх не відповідати вимогам великого вченого. При цьому сам Михайло Йосипович ставився до Людмили Сергіївни з великою повагою.

З першого дня моєї роботи на кафедрі для Людмили Сергіївни я була просто Людочкою, для всіх інших, згідно нового статусу викладача, - Людмилою Борисівною. І мені поруч з нею було приємно відчувати себе юною дівчинкою.

Після виходу на заслужений відпочинок Людмила Сергіївна не порвала зв'язки з колегами. Ми з радістю навідувалися до неї, ділилися новинами. Нехай не часто, але й понині, приємно зателефонувати і почути знайомий привітний голос.

КОВАЛЕНКО Людмила Борисівна
к. ф.-м. н., завідувач кафедри вищої
математики ХНУМГ імені О. М. Бекетова

* * *

Шановні викладачі кафедри вищої математики! Я щиро вдячна Вам за вашу працю і ті знання, які я отримала під час навчання. Коли я навчалася на ваших курсах, Ви відрізнялися винятковою математичною строгістю викладу учбового матеріалу. Спочатку навіть було важко але потім ми втягувались в роботу і звикали. Загальний кругозір і математична підготовка, яку я отримала на кафедрі, допомогли мені змінити мої інтереси в майбутньому. Я займаюсь дослідницькою діяльністю, я постійно стикаюся з задачами які неможливо вирішити без застосування математичного апарату, саме він дозволяє прогнозувати, аналізувати, обчислювати. Впевнена, знання і досвід викладачів кафедри сприятиме плідній процесу навчання фахівців інженерних спеціальностей.

Бажаю всім успіхів в навчанні, а кафедрі – розвитку и талановитих студентів.

ГРАНКІНА Вікторія,
Випускниця 1999 р.